

Bibliothèque numérique

medic@

**Sydenham, Thomas. Observationes
medicae morborum acutorum
historiam et curationem**

Londini, G. Kettilby, 1676.

Cote : 82971(1)

(c) Bibliothèque interuniversitaire de médecine (Paris)
Adresse permanente : <http://www.bium.univ-paris5.fr/hist/med/medica/cote?82971x01>

829780

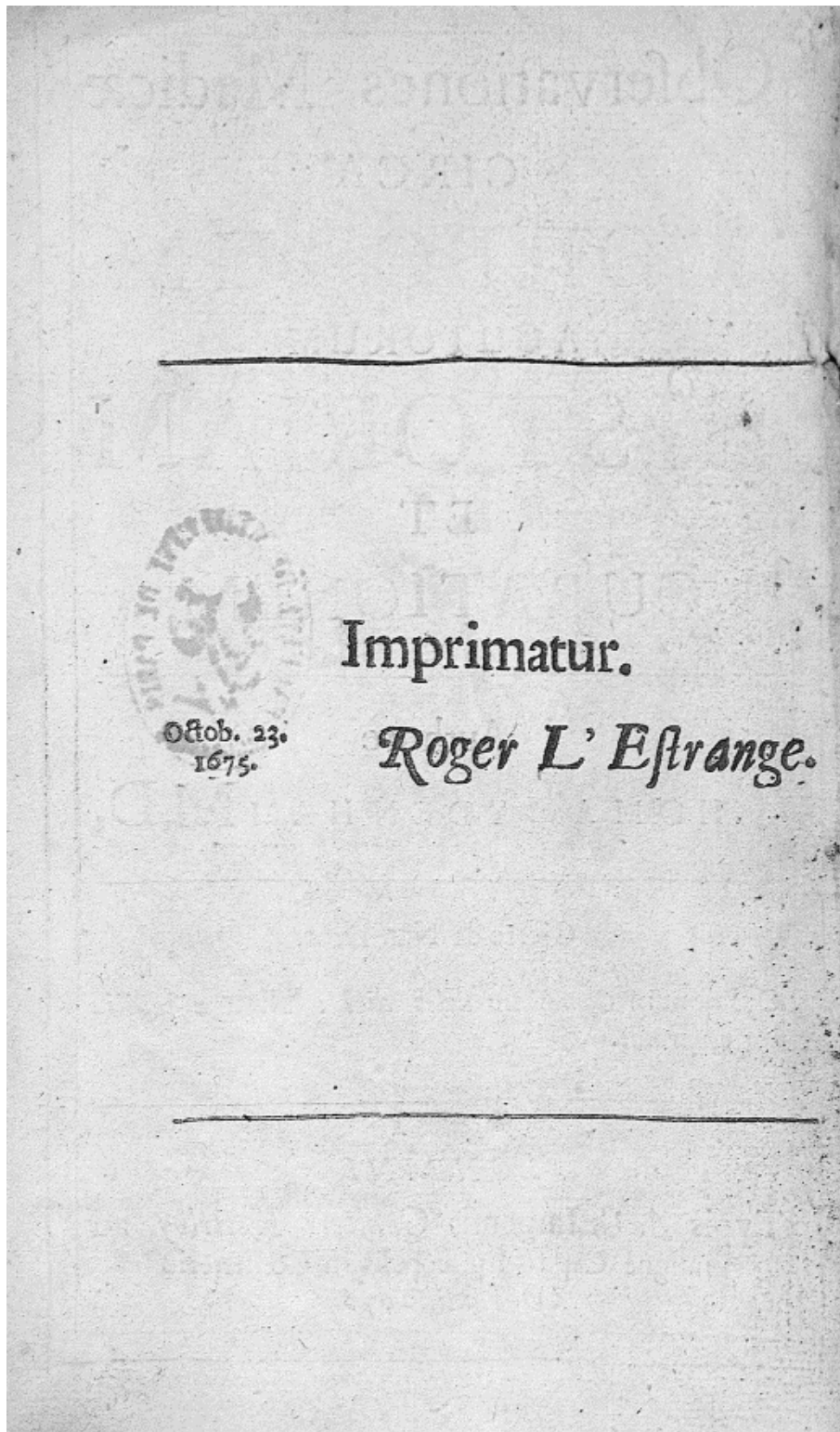
Observationes Medicæ
CIRCA
MORBORUM
ACUTORUM
HISTORIAM
ET
CURATIONEM.

Authore
THOMAS SYDENHAM M.D.

82071 Cicero de Nat. Deor.

*Opinionum Commenta delet dies : Naturæ judicia
confirmat.*

LONDINI,
Typis A. C. Impensis Gualteri Kettilby, ad
insigne Capitis Episcopalis in Cœmeterio
D. Pauli, 1676.

Amicissimo Viro

D^{no}. JOHANNI MAPLETOFT,
M. D.

IN COLLEGIO GRESHAMENSI

Apud

LONDINENSES

PROFESSORI,

Nec non Societatis Regiæ ibidem

SOCIO.

Duo omnino sunt (*Humanissime Vir*) de quibus hîc mihi tecum agendum est: Primum, ut causas exponam quibus impulsus tractatum hunc meum in publicum edo; alterum, quamobrem eundem tuo potissimum nomini dicandum censeo. Primum quod attinet, Tricesimus jam agitur annus à quo Londinum petens ut inde Oxonium denuò proficiscer-

A 3

rer,

Epistola Dedicatoria.

rer, (à quo primi belli calamitas me ad annos aliquot distinuerat) in virum Doctissimum & maximè ingenuum Dominum D. Thomam Coxe (qui per eos etiam annos, atque ad hunc usque diem Medicinam magnâ cum celebritate factitavit,) Patri meo tunc agrotanti consulentem, auspiciatò inciderem: qui quidem Vir, pro nota sua Humanitate suavitateque morum me percontatus est, cui me demum Arti, intercisa jam repetens studia, sumptâque togâ virili, pararem addicere. Ego verò incertus adhuc animi, & de medica Arte ne vel somnians quidem, tanti viri hortatu atque authoritate permotus, nescio quo facto meo, me ad eam seriò accinxi. Et sanè si quando hæc nostra Conamina vel minimum in publica commoda cesserint, illi grato animo accepta referenda erunt, quo Promotore atque Auspice ea studia primum sum aggressus. Post annos aliquot in Palæstra Academica insumptos Londinum reversus, ad Praxim Medicam accessi, quam

Epistola Dedicatoria.

*quam cùm intento admodum oculo omnique
adhibitâ diligentîâ curiosè observarem,
mox in eam veni sententiam, quæ mecum
ad hodiernum usque diem crevit; Hanc
sc. Artem haud rectiùs perdiscendam esse,
quàm ab ipsius Artis exercitio atque usu;
veroque admodum esse simile, quòd qui
ad naturalia morborum Phænomena ocu-
los animumque accuratissimè maximèque
diligenter adverterit, in eliciendis Cura-
tivis Indicationibus veris ac genuinis
maximè pollere debeat. Huic itaque me
Methodo totum tradidi, satis securus,
quòd Naturam si sequerer Ducem, etiam
Avia terrarum peragrans loca, nulli-
us antè Trita solo, nusquam vel latum
unguem à recto tramite discederem. Hoc
me filo regens, primò ad pressio-rem Fe-
brium observationem animum appuli, &
post devoratum haud mediocre tædium, &
molestissimas mentis agitationes, quibus
me ad annos aliquot fatigandum permisi,
tandem in methodum incidi quâ istæ possent*

A 4

Janari;

Epistola Dedicatoria.

sanari ; quam etiam, amicis flagitantibus in lucem promendam jamdudum concessi. Cum verò ab illo tempore novas Februm species, mihi hætenus incognitas, sibi invicem jugiter succedentes animadvertirim, statui apud me quæ ad eas pertinebant singula, vel ab eisdem pendebant, summâ quâ possem diligentia in unum congerere ; quo tandem aliquando prioris cæpti mei tenuitatem atque angustias paulò accuratiori ac magis absolutâ horum morborum Historiâ pensare valerem. Sed dum hæc animo versarem, atque indagarem sedulò, & proinde jam in eo totus essem, ut pro multifariis Naturæ mutationibus & versatili ingenio Medendi Methodum, ceu Gladium Delphicum, procuderem omnibus parem, statim didici me ideo tantùm aperuisse oculos, ut pulvere, haudquaquam verò Olympico, iidem complerentur, atque his quidem, proprii cerebri phantasmata, illis, nullum me prorsus habere ducem planè viderer. Quamvis optassem Lucubrations

Epistola Dedicatoria.

brationes hasce meas non nisi annorum
porrò aliquot experientiâ auctas & con-
firmatas typis evulgasse, contumeliis ta-
men ac sannis procacissimî cujusque Arde-
lionis tandem plus satis delassatus, amicis
eo usque morem gessi (inter quos cum ho-
nore mihi semper nominandus est sagacissi-
mus Vir Dominus Doctor Gualterus
Needham, tam Medicæ Artis, quàm rei
Literariæ decus, & laus) ut mihi tan-
dem consulerem, ac justam pararem De-
fensionem; ea nempe Facta prodens scri-
ptis publicis, quæ ingenuos, quod spero,
omnes mihi Patronos conciliabunt. Cæte-
ros quod attinet, expectabo scilicet, quem-
admodum acutè Romanus Philosophus, ut
quicquam Calumniæ sit sacrum, cui
nec Rutilius sacer fuit, nec Cato? Si
qui itaque reperiantur, quos præ immani-
tate quadam ac asperitate naturæ Convi-
tiandi libido adhuc incesserit, rectène an se-
cus scripserim haud æstimantes æquâ lan-
ce, qui vitio statim vertunt, si quis novi
aliquid,

Epistola Dedicatoria.

aliquid ab illis non prius dictum, vel etiam inauditum, in medium proferat; huiusmodi ego homines aequo me animo laturum spero; certè Convitiis ferram neutiquam recipiabo. Illud tantum opponam, Viro Christiano sanè perdignum, quod olim Titus Tacitus, obtrectanti Metello regeffit: Facile est in me dicere, cum non sim responsurus: Tu didicisti maledicere; Ego, Conscientiâ Teste, didici maledicta contemnere. Si tu Linguae tuae Dominus es, ut quicquid lubet effutias; Ego Aurium mearum sum Dominus, ut quicquid obvenerit audiant inoffensæ. Atque hæc sunt quorum victus pondere Librum hunc luce donandum esse sentiebam.

Tibi verò (Charissime Vir) eundem dedicatum volui, tum ob mutuam quâ nos invicem complectimur Amicitiam Benevolentiamque; tum etiam, quia nemo te melius judicare valeat, siquo in loco aut
pretio

Epistola Dedicatoria.

pretio habendæ sint quas hic trado Observationes; cum per septennium, quod jam ultimò excurrit, plura è præcipuis atque insignioribus, quæ sequentes exhibent pagellæ, Tute etiam oculis usurpaveris. Uti verò eâ tu es morum integritate probitateque notissimâ, ut religio tibi sit fictis insinuationibus alios in errorem pellicere, (maximè ubi de Corio humano agitur) ita eâ etiam polles sapientiâ atque eruditione, quæ tibi à me imponi, si id seriò agerem, nullatenus paterentur; multo minùs tu tibi imposueris istis experimentis, quibus in tuis etiam agris nonnullorum, quæ vel hîc descripsi, vel tibi aliàs affirmavi, veritatem comprobasti. Nosti præterea, quàm huic meæ Methodo suffragantem habeam, qui eam intimiùs per omnia perspexerat, utrique nostrum Coniunctissimum Dominum Johannem Lock; quo quidem Viro, sive ingenio iudicioque acri & subactò, sive etiam antiquis, hoc est, optimis moribus, vix superiorem quenquam

Epistola Dedicatoria.

quenquam inter eos, qui nunc sunt homi-
nes, repertum iri confido ; paucissimos
certè pares. Verùm non opus est, ut ulte-
riùs tuam fidem solicitem, de qua jamdiù
persuasissimus sum. Cæteros quod attinet,
jacienda alea est, quæ utcunque ceciderit,
sortem haud gravatè feram. Cùm enim
jam senex sim, & summi numinis favore,
tantum mihi sit Viatici quantum restat
viæ, de reliquo dabo operam, ut nec ipsi
mihi, neque aliis molestus eum assequar
felicitatis modum, quem ita eleganter de-
pinxit Fracastorius,

Felix ille animi, Divisque similli-
mus ipsis,

Quem non mendaci resplendens
Gloria Fuco

Sollicitat ; non fastosi mala gaudia
Luxûs.

Sed tacitos finit ire dies, & paupere
cultu

Exigit innocuæ tranquilla silentia
vitæ.

Quod

Epistola Dedicatoria.

Quod restat, exorandus mihi es, ut hoc propensi in te animi, & quo te prosequor, Honoris pignus aequi bonique consulas; praesertim cum nullo jure Tibi imputari possint quotquot in hoc Opere naevi ac σφάλματα comparuerint, quorum omnium in me solum cudenda est faba; nec tu plectendus, si quid ego fortè deliravero. Quamlibet neque ejus quem exantlavi laboris omnes mihi fructus perierit, cum vel ex erroribus & hallucinationibus meis ansam nactus fuero quâ omnibus palam faciam quantâ te colam amicitia, & quod ex animo sim,

Tibi semper Addictissimus

Thomas Sydenham.

Observationes medicae morborum acutorum historiam et curationem - [page 12](#) sur 533

P R Æ F A T I O.

Uemadmodum à natura
ita comparata est huma-
ni corporis Fabrica, ut
nec præ jugi particula-
rum fluxu sibi semperconstet, nec
præ externarum rerum vi sui juris
ubique permaneat, unde multiplex
ægritudinum cohors terris ab omni
ævo incubuit; sic procul omni dubio
à multis jam sæculis ante natum non
Græcum modò, sed (qui mille annis
hunc antecessit,) *Ægyptium* *Æscu-
lapium*, hominum ingenia investi-
gandæ medelæ necessitas exercuit.
Et profectò, ut quis primus ædifici-
orum, aut vestimentorum usum
ad depellendam cœli inclementiam
instituit, nemo faciliè dixerit, ita &
Artis

Præfatio.

Artis Medicæ Natales, ut *Nili* fontem, indigitare nequimus; cùm ista, perinde ac cæteræ artes, in usu nunquam non extiterit, licèt nunc diligentius, nunc frigidius exulta pro, vario temporum ac regionum habitu. Quantum *Veteres*, ac inter primos *Hippocrates*, præstiterunt, abundè notum est; quibus scilicet, ac eorum scripta compilantibus maximam *Therapeuticæ* solertiæ partem acceptam ferimus. Quin & succedentibus deinde sæculis emicuit nonnullorum industria, qui aut *Anatomie*, aut *Pharmacie*, aut *Methodo iatetricæ* operam navando, *Medicinæ* pomœria ampliare pro virili sategerunt: ut taceam nec in hac nostrâ *Britanniâ*, ipsoque hoc sæculo defuisse, qui in omni scientiarum genere, quo res Medica adaugeri possit, optimè meruerunt; quorum quidem laudes impari calamo non attingo. Cæterum

Præfatio.

Cæterum quantacunque fuerint aliorum conamina, semper existimavi mihi vitalis auræ usum frustra datum fore, nisi & ipse in hoc stadio versatus, symbolum aliquod, utcunque exiguum, in commune *Medicinæ* ærarium contribuerem. Quocirca post diuturnam meditationem, ac diligentem fidamque annorum aliquam-multorum observationem tandem aliquando decrevi; Primò sententiam meam in medium proferre, quâ demum ratione Medendi scientia ulteriùs promoveri possit: Deinde meorum in hoc negotio conatum specimen aliquale in lucem dare. Sentio autem nostræ Artis incrementum in his consistere ut habeatur (1.) *Historia*, five *morborum* omnium descriptio quoad fieri potest *graphica & naturalis*; (2.) *Praxis* seu *Methodus* circa eosdem *stabilis ac consummata*. Sanè morbos crasse
(a) depingere

Præfatio.

depingere satis obvium est; atqui Historiam eorum ita conscribere, ut evitetur Censura, quam *Clariss. Verulamius* in nonnullos ejusmodi Promissores vibravit, longè majoris est negotii : Satis scimus (inquit vir Nobiliss.) haberi Historiam Naturalem, mole amplam, varietate gratam, diligentiam sæpius curiosam : Atamen si quis ex ea fabulas, & authorum citationes, & inanes controversias, Philologiam denique & ornamenta eximat (quæ ad convivales sermones, hominumque doctorum Noctes potiùs, quàm ad instituentiam Philosophiam sint accommodata) ad nil magni res recidet. Longè profectò abest ab ea Historia quam animo metimur. Similiter etiam & morborum curationes pro more facillimè proponuntur ; Atqui hoc ita præstare, ut verba in facta transeant, atque eventus promissis respondeant, magis ardui moliminis illi judicabunt, qui vident
haberi

Praefatio.

haberi apud Scriptores Practicos morbos complures, quos nec illi ipsi scriptores, nec quispiam hactenus medicorum sanare valuerunt.

Quod autem spectat ad *Historiam Morborum*, si quis rem attentius perpendat facile videbit scribentem ad multo plura animum debere advertere, quàm vulgò existimatur. Quorum pauca hæc impræsentiarum attingere suffecerit.

Primò, expedit ut morbi omnes ad definitas ac certas *species* revocentur, eâdem prorsus diligentia ac *ἀκριβείᾳ* quâ id factum videmus à *Botanicis* scriptoribus in suis *Phytologiis*. Quippe reperiuntur morbi qui sub eodem genere ac *Nomenclaturâ* redacti, ac quoad nonnulla symptomatica sibi invicem consimiles, tamen & naturâ inter se discreti diversum etiam medicandi modum postulant: *Cardui* quidem nomen ad plures herbarum

(a 2)

barum

Præfatio.

barum species extendi nemo nescit :
at verò parum accuratè faciet rei
herbariæ scriptor, qui generalem
hujus Plantæ descriptionem, quâ sci-
licet à cæteris stirpibus discrepat,
proponere contentus, propria inte-
rim & peculiaris cujusque speciei
signa, & characteres quibus ab in-
vicem discriminantur, contempse-
rit. Eodem planè modo nec satis est
scriptori communes duntaxat morbi
alicujus πολυειδῆς apparentias anno-
tasse. Esto sanè non omnibus morbis
eandem contingere varietatem ; ta-
men complures esse qui, licèt ab
authoribus sub eodem titulo citra
ullam speciei distinctionem tracten-
tur, dissimillimâ sint indole, in se-
quentibus pagellis, uti spero, palàm
fiet. Imo etiam ubi distributio in
species reperitur, id fit plerumque
ut *Hypothesi* alicui quæ veris Phæ-
nomenis substruitur, suus reservetur
honos ;

Præfatio.

honos ; ac proinde ejusmodi discriminatio non tam ad morbi, quàm ad Authoris ingenium, Philosophandique theoriam accommodata est. Quantum Medicinæ obfuerit *ἀνεκείας* hâc in parte defectus, ostendunt multorum morborum exempla ; quorum nempe curationes hodiè non desideraremus, si scriptores, dum Experimenta & Observationes Medicas benevolo saltèm animo communicârint, unius sc. speciei morbus pro alio speciei diversæ substitutus non fefellisset. Atque hinc etiam arbitror profectum esse, quòd materia Medica in sylvam tam imensam, sed fructu perexiguo, excreverit.

Porro autem in scribendâ morborum Historiâ, seponatur tantisper oportet quæcunque *Hypothesis Philosophica*, quæ scriptoris judicium præoccupaverit ; quo factò, tum demum
(a 3) morborum

Præfatio.

morborum *Phænomena* clara ac naturalia, quantumvis minuta, per se accuratissimè adnotentur; exquisitam *Pictorum* industriam imitando, qui vel nævos & levissimas maculas in imagine exprimunt. Enimverò dici vix potest quot erroribus ansam præbuerint *Hypotheses* istæ *Physiologicae*, dum scriptores, quorum animos falso colore illæ imbuerint, istiusmodi *Phænomena* morbis affigant, qualia, nisi in ipsorum cerebro, locum nunquam habuerunt, debebant autem in conspectum venire, si *Hypothesis*, quam ipsi pro concessa ac rata habent, constaret veritas. Adde quòd siquando symptoma aliquod, quod cum dictâ *Hypothesi* appositè quadret, revera morbo competat cuius typum delineaturi sunt, tum illud supra modum evehunt, ac planè reddunt ἐκ μὲν ἐλέφαντα, quasi in hoc scilicet totius negotii

cardo

Præfatio.

cardo verteretur : sin Hypothesi minùs congruat, aut prorsus silentio, aut levi saltèm pede transmittere consueverunt, nisi fortè beneficio subtilitatis alicujus Philosophicæ in ordinem cogi, ac quoquo modo accommodari possit.

Expedit autem tertio ut in describendo aliquo morbo peculiaris & *perpetua Phenomena* seorsim ab *accidentalibus* & adventitiis (qualia sunt quæ non tantùm ob ægrotantium temperiem & ætatem, sed etiam ob rationem medendi diversam variè se habent) enarrentur. Nam sæpe accidit ut facies morbi variet pro vario medicandi processu, ac nonnulla symptomata non tam morbo quàm Medico debentur ; adeò ut eodem morbo laborantes, sed variâ methodo tractatos, varia etiam symptomata exerceant. Unde nisi cautela adhibeatur, necesse est ut admodum

(a 4) vagum

Præfatio.

vagum & incertum sit circa morborum symptomata judicium. Prætereo quòd *Casus oppidò rari* ad morborum Historiam propriè non pertineant; quemadmodum & in descriptione *Salviæ* v. gr. Erucarum morsus inter signa discriminantia istius plantæ neutiquam recensentur.

Denique, *Anni tempestates*, quæ scilicet cuius morborum generi potissimùm. faveant, diligenter observandæ sunt. Non inficior nonnullos esse omnium horarum; alii tamen, nec pauciores, occulto quodam Naturæ instinctu, annorum tempora, non secus quàm quædam aves aut plantæ, sequuntur. Sæpe quidem subiit mirari hoc morborum quorundam ingenium, satis obvium, à paucis tamen fuisse hætenùs observatum; cùm quo sydere stirpes, aut pecudes solenniter procreentur plurimi curiosius adnotârint. Sed
quæcunque

Prefatio.

quæcunque sit hujus oscitationis causa, pro certo statuo tempestatum, in quibus ægritudines ingruere consueverunt, notitiam multum Medico prodesse, tam ad speciem morbi dignoscendam, quàm ad ipsum morbum extirpandum; atque horum utrumque minùs feliciter evenire, ubi istiusmodi observatio negligitur.

Hæc quidem etsi non sola, saltem insigniora sunt quæ in scribenda morborum Historia observari convenit. Cujus *Historiæ* utilitas ad Praxin, omnem æstimationem excedit, ac præ qua subtiles Disquisitiones ac argutiolæ, quibus Neotericorum libri ad nauseam ferè interciuntur, nullo in numero sunt habendæ. Quâ enim aut compendiosiore aut etiam aliâ viâ, vel causæ morbificæ quibus obviàm eundum est, deprehendi, vel Indicationes curativæ elici possunt,

Præfatio

sunt, quàm certâ ac distinctâ peculiarium symptomatum perceptione? Neque enim ulla est circumstantia tam levis aut exigua, quæ suos usus ad utrumque non habeat. Nam ut demus aliquid varietatis à temperamento individuorum, & tractandi ratione proficisci, nihilominus adeò æquabilis ac sibi ubique similis est naturæ ordo in producendis morbis, ut in diversis corporibus eadem plerumque reperiantur ejusdem morbi symptomata; ac illa ipsa quæ in *Socrate* ægrotante observata fuerint, etiam generaliter ad *Hominem* quemcunque eodem morbo laborantem transferri possint; non secùs ac universales plantarum Notæ ad omnia cujusque speciei individua ritè se diffundunt. Qui verbi gratia *Violam* accuratè descripserit quoad colorem, saporem, odorem, ac figuram cæteraque id genus, omnibus ubique terrarum,

Prefatio.

terrarum *Violis*, quæ sub ea specie continentur, Historiam illam in plerisque fere omnibus convenire facile animadvertet.

Et quidem existimo, nos ob eam potissimum causam accuratiori morborum Historiâ ad hunc usque diem destitui, quia sc. plerique eos pro confusis inconditisque Naturæ, malè se tuentis & de statu suo dejectæ, effectis tantum habuere, ac proinde laterem lavare crederetur is qui justam eorundem enarrationem moliretur.

Sed ut ad rem revertamur. Non minus certò etiam à minutissimis morbi circumstantiis Indicationes Curativas possit Medicus desumere, quàm ab iisdem sumpsit Diagnostica. Atque adeò non semel mihi in mentem subiit, quòd si morbi cujusbet Historiam diligenter perspectam haberem, par malo remedium nunquam

Præfatio.

nunquam non scirem adferre, variis ejusdem Phænomenis viam quâ mihi incedendum foret haud dubiam præmonstrantibus; Quæ quidè Phænomena, si inter se sedulò conferantur, manu quasi ducerent ad Indicationes illas maximè obvias, quæ ex intimo naturæ sensu, non verò Phantasiæ erroribus depromuntur.

Atque his sanè gradibus, ut ita dicam, his adminiculis ad cœlum ascendit, ad medicinæ nempe fastigium, Medicorum ille *Romulus*, nunquam satis laudatus *Hippocrates*; qui hanc Arti Medicæ insuper struendæ solidam ac inconcussam substernens basin, viz. *νέστων φύσις ἰντέρι*, i. e. *Naturæ morborum medicatrices*, id egit ut morbi cujuslibet Phænomena apertè traderet, nullâ Hypothesi adscitâ, & in partes per vim adactâ; ut in ejus libris *de Morbis*, *de Affectionibus*, &c. videre est. Regulas etiam quasdam tradidit

Præfatio.

tradidit ex observatione methodi istius, quâ utitur natura tam in morbo provehendo, quàm in eodem amoliendo, natas; cujusmodi sunt *Coacæ Prænotiones, Aphorismi, & reliqua* id genus. Atque in his fere stetit magna illa Divini senis θεωρία, non ab irritò lascivientis Phantasiæ conamine desumpta, ceu vana ægrorum insomnia, sed legitimam exhibens Historiam earum Naturæ operationum quas in hominum morbis edit. Cùm verò dicta θεωρία nihil esset aliud quàm exquisita naturæ descriptio, par erat omninò ut in praxi eò tantùm collimaret, ut eidem laboranti quibus posset modis subvenire contenderet; unde etiam non aliam Arti mandat provinciam, quàm ut deficienti naturæ succurrat, effrænem coerceat & in ordinem redigat; utrumque verò hoc, tum passu illo, tum etiam methodo quibus

Natura

Prefatio.

Natura morbum expellere satagit
atque amovere: Animadverterat
nempe sagacissimus Vir, quod sola
Natura τὰς νόσους κείναι, & ἐξαργυρεῖ τὰ πάντα
πάντα. Atque hæc omnia peragit Na-
tura paucissimis simplicissimisque ad-
juta remediorum formulis, alicubi
etiam prorsus nullis.

Altera ab hac Methodus quâ Ars
medendi, si quid ego judico, possit
ulteriùs provehi, in eo potissimùm
cardine vertitur, ut certa aliqua, &
consummata undique ac *fixa Methodus*
medendi in publica commoda tra-
datur; eam intelligo quæ satis mag-
no Experimentorum numero corro-
borata suffultaque, huic vel illi mor-
bo devincendo suppar invenitur.
Neque enim satis esse arbitror, ut
successus particulares, sive Methodi
cujuslibet, sive etiam Remedii, scri-
ptis prodantur, si neque hoc, neque
illa universaliter atque in omnibus
scopium

Praefatio.

scopum attingere deprehendatur, (positis saltem his vel illis circumstantiis.) Contendo verò ego nos æquè certò scire debere, hunc illumve morbum expugnatum iri, si huic aut alteri Intentioni satis fecerimus, ac certò jam scimus, nos hoc aliove remedii genere huic aut alteri Intentioni satisfacere posse: quod quidem licèt non semper & ubique, frequentissimè tamen, *ὅς ἐπὶ τὸ πολὺ* votis respondet exhibentium; ita *sennæ foliis* v. gr. alvum subducimus, *Papavere* invitamus somnum. Non is sum qui negem debere Medicum animum diligenter advertere ad particularia, tum Methodi, tum Remedii eventa quibus est usus in morborum curatione, & in usus suos repone, tam ad sublevandam memoriam, quàm ut ansas inde arripiat, quibus paulatim peritior evadat Medicus, tandemque post diutina, & repetita

Præfatio.

repetita sæpius experimenta, Methodum sibi figat firmetque, à qua in hujus aut illius morbi curatione ne hilum sibi recedendum putet. Observationes autem particulares in lucem dare, non ita magnam, me iudice, adfert utilitatem. Nam si id tantum agit *Observator*, ut nos doceat hunc morbum semel, vel etiam sæpius huic remedio cefsisse, quid mihi, obsecro, profuerit si infinitæ ferè medicamentorum decantatissimorum copix, quâ jamdiu obruimur, adhuc aliud mihi hætenus inauditum accrescat? Quòd si repudiatis cæteris omnibus remediorum formulis, huic me unicè addixero, annon innumeris ferè experimentis probanda mihi venit ejus vis, innumeræ etiam circumstantiæ trutinandæ, tum ægrum, tum ipsam Methodum spectantes, antequam ex observatione solitaria fructum aliquem

Præfatio.

aliquem queam decerpere? Si Observatori nunquam non responderit Medicamentum, quare in particularibus versatur, nisi aut sibi diffidat ipse, aut minutatim potius quàm in solido imposuisse orbi videri præoptet? Quàm verò in proclivi sit densissima hujus generis volumina conscribere; nemo vel mediocriter in praxi versatus ignorat; uti nec è contrà quàm sit illud difficile perfectam & confirmatam undique Medendi Methodum in quovis morbo condere ac stabilire. Si vel unus tantum per singula mundi sæcula hoc modo unicum tractaverit morbum, Medendi Ars (quæ Medicorum est provincia) à multis retro annis ad *apulus* pervenisset, omnibus absoluta numeris, saltem in quantum fert mortalium sors. Quæ verò fundi nostri est calamitas, jamdiu ab antiquissimo & peritissimo duce Hip-

(b)

pocrate;

Præfatio.

pocrate, & priscâ Medendi Methodo, causarum conjunctarum (utpote quæ certò se prodant) cognitioni superstructâ, descivimus; unde est, ut quæ hodie exercetur, à Logodædalis conficta, Confabulandi magis sit Ars, quàm Medendi. Sed ne hanc ego dicam temerè impegisse videar, fas mihi sit è via parumper deflectere, quò scilicet evincam Causas illas remotiores, in quibus assignandis & in lucem extrahendis hominum Curiosorum & περιεργῶν vanæ speculationes unicè desudant triumphantque, prorsus esse ἀνευταλίστῃς ac inscrutabiles; solas verò proximas & conjunctas à nobis posse cognosci, atq; ab his solis Indicationes Curativas esse mutuandas.

Observandum est itaque, quòd si Humores vel diutiùs quàm par est in corpore fuerint retenti (quia sc. Natura eosdem concoquere nequeat, ac deinceps expellere;) vel ab hac

aut

Præfatio.

aut illa aeris Constitutione labem morbificam contraxerint; vel denique contagio aliquo venenato infecti in ejusdem castra transierint; his inquam modis & his similibus, dicti Humores in formam substantialem, seu *speciem* exaltantur, quæ his aliisve Affectibus cum propria Essentia convenientibus se prodit; quæ quidem symptomata, licet minùs cautis videantur oriri, vel à natura partis quam humor obsedit, vel à natura humoris ipsius antequàm hanc induerat *speciem*, nihilominus reverà Affectus sunt ab essentia dictæ speciei in hunc gradum recens evectæ, pendentes. Adeò ut quilibet *morbus specificus* Affectio sit ab hac vel illa specifica Exaltatione, vel specificatione succi cujusdam in corpore animato, ortum ducens. Sub hoc genere potest comprehendi maxima pars morborum qui certum aliquem

(b 2) typum

Præfatio.

typum ac formam agnoscunt. Et profectò haud minùs se Natura methodo astringit in his tum produendis, tum maturandis, quàm in *Plantis*, sive etiam *Animalibus*. Quinimò ut cuilibet sive *Plantæ*, sive *Animali* proprii quidam ac peculiare Affectus competunt, ita se res habet in qualibet succi cujusunque Exaltatione, ubi semel in *speciem* proruperit. Exemplum hujus rei satis luculentum quotidie nobis ingerunt, & ob oculos ponunt varia istæ Excrecentiarum species, quas Arbores, Fruticesque emittunt, vel ob succi Nutritii perversionem & depravationem, vel alias ob causas, in formâ sc. *Musci*, *Visci*, *Fungorum*, aliorumque id genus; quæ omnia *Essentiae* sunt sive *Species*, à parente, seu Arbore, seu Frutice, diversæ planè atque distinctæ. Et sanè qui seriò atque ad amussim pensaverit

Præfatio.

verit φαινόμενα illa quæ Febrem v. gr. Quartanam comitantur ; Quòd viz. semper sub Autumno ingreditur ; quòd certum ordinem ac Typum ubique servat, revolutiones periodicas quarto quoque die non minùs certò repetens, quàm suas repetit Horologium, sive aliud quoddam ejusmodi αὐτόματον (nisi ab accedente aliquo extrinsecùs adveniente hic ordo perturbetur ;) quòd cum rigore ac notabili frigoris sensu aggreditur, quem excipit caloris perceptio non minùs sensibilis, quæ tandem in sudore effusissimo terminatur ; quod denique morbus hic,quemcunque demum invaserit, vix ante Ver-
num Æquinoctium abigi poterit & fugari : Qui hæc, inquam, omnia pen-
ficulatiùs trutinaverit, haud minùs firmis rationibus inducetur ut credat morbum hunc *speciem* esse, quàm sunt illæ ob quas credit Plantam esse
(b 3) speciem,

Præfatio.

speciem, quæ parem semper ad normam è terrâ nascitur, floret, interitque, atque in reliquis afficitur pro ratione Essentiæ suæ; neque facile comprehendi potest, quâ fiat ut hic *morbis* oriatur à combinatione sive principiorum, sive qualitatum evidentium, cum *planta* substantia ac species distincta in rerum naturâ ubique agnoscatur. Illud interim non diffitemur, quòd cum species sive Animalium sive Plantarum singulæ (demptis perpauca) per se subsistant, istæ Morborum Species ab iis dependent humoribus à quibus generantur.

Tametsi verò ex jam dictis constare videatur morborum plerorumque causas inscrutabiles prorsus esse, ac *ἀνεκδιγώτες*, non tamen insolubilis erit illa quæstio, *Quo pacto sanari possint?* cum de causis remotioribus nos hoc asseramus: Nemo autem
est

Præfatio.

est qui non videat curiosos istos speculatores in causis primò primis ferè ac remotissimis indagandis, ac in lucem (ut ut invitâ Minervâ ac reclamante naturæ sensu) protrahendis operam perdere; immediatas verò & conjunctas, ceu ante pedes jacentes, contemnere, quæ tamen necessario debent cognosci, & possunt etiam, sine ficulneis hujusmodi adminiculis; cùm Intellectui se apertè sistant, vel proprii sensûs testimonio, vel Anatomicis Observationibus ab aliis jampridem factis, relectæ. Atque ut impossibile planè est, ut Medicus eas morbi causas ediscat, quæ nullum prorsus cum sensibus habent commercium, ita neque est necesse; abundè enim sufficit ut sciat unde immediatè oritur malum, talesque ejus effectus atq; symptomata, ut inter hunc aliumque morbum hujus non dissimilem, valeat accuratè distinguere.

(b 4)

Praefatio.

stinguere. In *Pleuritide* v. gr. diu atque incassum se fatigabit aliquis, nec tamen mente assequetur pravam illam *Crasin* & malè cohærentem sanguinis texturam, quæ prima est hujusce mali origo; qui verò causam à quâ immediatè producitur rectè cognoverit, & ab aliis morbis quibuscunque rite valeat distinguere, non minùs certò curandi scopum attinget, etiam neglectâ otiosâ istâ atque inutili remotissimarum causarum indagine. Sed hæc *ὡς ἐν πρῶτῳ*.

Jam verò si quærat aliquis, an ad prædicta in *Arte Medicâ* Desiderata duo, (*Veram* scilicet & *Genuinam* morborum *Historiam*, & certam confirmatamque medendi *Methodum*) non etiam accedat tertium illud, Remediorum nempe *Specificorum Inventio*? Assentientem me habet & in vota festinantem. Etsi enim *Methodus* sanandis morbis *Acutis* maximè accommo-

Praefatio.

accommoda mihi videatur, quibus exigendis cùm natura ipsa certum aliquem Evacuationis modum statuerit, quaecunque Methodus eidem fert opem in promovenda dicta Evacuatione, ad morbi sanationem necessario conferet; optandum est tamen ut beneficio *specificorum*, si quæ talia inveniri possint, æger rectiori semitâ ad sanitatem proficeret; & (quod majoris etiam momenti est) extra aleam malorum, quæ sequuntur Aberrationes istas, in quas sæpe invita dilabitur Natura in morbi causâ expellendâ, (ut ut potenter & doctè ei ab assistente Medico subveniatur) possit collocari.

Verùm quod ad morbos *Chronicos* sanandos attinet, licet nihil dubitem ulteriores in medendo profectus vel à sola *Methodo* posse sperari, quàm qui in primam statim cogitationem incurrant, attamen plus satis constat deficere

Praefatio.

deficere illam in curatione *Chronicorum* aliquot vel maximè spectabilium inter eos quibus homines urgentur ; quod ob hanc præcipuè causam usu venit, quia sc. Natura in hujusmodi morbis non habet Methodum tam efficacem, quâ materiam morificam foràs ejiciat (perinde atque in *Acutis*) quô nos cum eadem manus jungentes & ad debitum dirigentes scopum, morbum debellare valeamus. In vincendo itaque morbo Chronico is demum jure meritóque Medici nomen sibi vindicat, penes quem est ejusmodi medicamentum, quo morbi *Species* possit destrui : non qui id tantum agit, ut è primis secundisque qualitatibus nova aliqua introducatur, & prioris subeat vicem ; quod fieri quidem potest non extinctâ specie : v. gr. calefieri potest, aut refrigerari qui *Podagrâ* laborat, vigente adhuc *podagrâ*, necdum devictâ.

Præfatio.

victâ. Methodo hâc quâ diversæ tantum qualitates introducuntur, morbi *Specifici* non magis immediate perdomantur, quàm ignis gladio extinguitur. Quid enim obsecro, Calor, Frigus, Humidum, Siccumve, aut è secundis qualitatibus quæ ab his pendent, alia aliqua ad morbi curationem faciet, cujus essentia in harum nullâ consistit? Si quis hîc objecerit, satis magnum Remediorum Specificorum numerum jamdiu nobis innotescere, hunc ipsum, si examen paulò diligentius instituerit, in oppositas partes facile transiturum confido, cùm unicus *Cortex Peruvianus* à suis militet. Toto enim cœlo distant quæ huic aliivæ *Indicationi Curativæ* Specificè respondent Medicamenta, cui si faciamus satis morbus abigitur; & quæ hunc aliumve *Morbum* Specificè atque immediate persanant, nullo habito respectu

Praefatio.

respectu ad hanc aut illam Intentionem sive Indicationem Curativam : v. gr. *Mercurius*, & *Sarsæ radices* in *Lue Venerea Specifica* vulgò audiunt, quæ tamen pro Specificis propriis atque immediatis non debent haberi, nisi argumentis satis validis atque irrefragabilibus possit confici, *Mercurium* nullâ excitatâ *Salivatione*, *Sarsæ* verò radices sine motis *sudoribus* tam egregiam operam præstitisse. Ad hanc pariter normam alii etiam morbi aliis Evacuationibus curantur, cum tamen quæ adhibentur Remedia non magis propriè competant immediatæ curationi istorum morborum qui eis sanantur Evacuationibus, quibus faciendis ejusmodi remedia maximè propriè designantur, quàm *Scalpellum Phlebotomum Pleuritidi*; quod tamen nemo opinor *Specificum* hujus morbi faciliè appellaverit.

Specificæ

Præfatio.

Specificæ proinde medicamenta, si ad hanc mentem nostram restringantur, non cuivis homini contingunt, neque oscitantibus temerè se ingerunt : nullus tamen dubito quin in exundanti illâ plenitudine quâ turget Natura diffluitque, ita jubente *Optimo Maximo* rerum omnium *Conditor*e, in singulorum præservationem prospectum pariter sit de curatione malorum magis insignium quæ homines vexant ; idque pro foribus & in patrio cujuslibet solo. Et sanè dolendum est *Plantarum* naturam nondum magis exploratò nobis innotescere ; quæ mihi videntur reliquæ omni, quâ patet, *Materiæ Medicæ* palmam præripere, & quæ inveniendorum de quibus jam diximus Remediorum uberrimam nobis spem faciunt : Cùm *Animalium* partes cum humano corpore nimium convenire videantur, nimium dissidere *Mineralia* ;

Præfatio.

lia; unde est quod Mineralia Indicationibus potentiùs respondere, quàm vel Plantas vel ex Animalibus desumpta, lubens fateor; at non specificè tamen mederi, eo quo diximus sensu ac modo. Me quod spectat, non hîc aliud mihi sumo præter laborem ac tædium hæc atque hujusmodi diu multumque jam per aliquot annos animo versandi, necdum mihi tam feliciter cessit, ut cum prudenti fiducia quæ de iis cogitaverim in publicum dare ausim.

Quantumlibet verò mihi præ cæteris arrideant *Plantæ*, non tamen is sum qui eximia illa Medicamenta ex alia tribu desumpta, quæ vel hoc, vel alio aliquo sæculo hominum industriâ atque labore Intentionibus aptè respondentia reperta fuere, contemnam. Inter quæ primum sibi locum vendicant quæ nomine *Guttarum Doctoris Goddard* insigniuntur,
&

Præfatio.

& à viro Doctissimo, & solertissimo tam Methodi quàm Remediorum indagatore, Domino Doctore Goodall præparantur; quorum vim ac efficaciam in attingendo, ad quem vulgò diriguntur, scopo, cæteris quibusque Spiritibus Volatilibus jure præfero.

Coronidis loco, cùm in hac introductione fuerim pollicitus, me daturum specimen eorum quæ in hujus Artis augmentum utcunque conatus sum; fidem liberare jam tentabo in tradendis Historiâ Curationeque Acutorum Morborum. Qua in re licet satis advertam, me supinis atque ignorantibus fructum omnem eorum, quos per meliores vitæ annos corpore animoque exantlavi labores, expositurum, malum tamen pessimi hujus sæculi genium satis habeo perspectum, ut non aliam ex hac semine, quàm convitiis atque contumeliarum messem expectem;

Præfatio

ctem ; Meque famæ meæ longè meliùs consuluisse, si inanem aliquem atque inutilem speculationem commentatus fueram. Hoc verò mihi perinde est : Mercedem aliunde præstolor. Si quis hìc objiciat alios æquè in hâc arte versatos non idem mecum de his rebus sentire ; meum non est quid sentiant alii disquirere, sed meis observationibus adstruere fidem, quod ut faciam Lectoris patientiam desidero tantùm, non favorem. Res ipsa etenim brevî loquetur, an fidelitèr & sincero animo hìc egerim, an è contra ad instar sceleratissimi hominis morumque profligatissimorum, homicidam me præstiterim vel in terra defossus. Illam tantùm mihi veniam peto, quòd minùs accuratè quàm proposueram Morborum Historiam ac Curationem descripsero ; cùm non tam metam figam, quàm animos

Præfatio.

mos iis addam, qui feliciore ingenio præditi ad hoc opus posthac se accingent, quod jam ego imperfectè molior.

Unum adhuc restat de quo monendus est Lector, mihi in animo non esse sequentes paginas infinito particularium observationum numero distendere, quibus Methodo ibidem traditæ fidem astruam : Frustra enim & cum tædio Lectoris repeterentur ista singulatim, quæ in summas contraxi. Satis autem habui ad calcem Observationis cujuslibet Generalis (saltem quæ ad annos nuperos spectat) Particularem hîc illic adnectere, quâ Methodi præcedentis medulla contineretur. Hoc interim spondeo nullam à me Methodum Generalem fuisse evulgatam, quæ experientiâ reiteratâ non est stabilita, atque confirmata.

(c)

Sed

Præfatio.

Sed & spe frustrabitur qui ingentem Remediorum, seu Formularum sylvam hîc expectaverit, cùm Medici judicio permittatur, ut pro re natâ iis utatur; mihi sufficit innuisse quibus Indicationibus satisfaciendum est, quo etiam ordine & tempore; Etenim in eo præcipuè stat Medicina Practica, ut genuinas Indicationes expiscari valeamus, non ut remedia excogitemus quibus illis satisfieri possit; quod qui minùs observabant, *Empericos* armis instruxere, quibus Medicorum opera imitari queant.

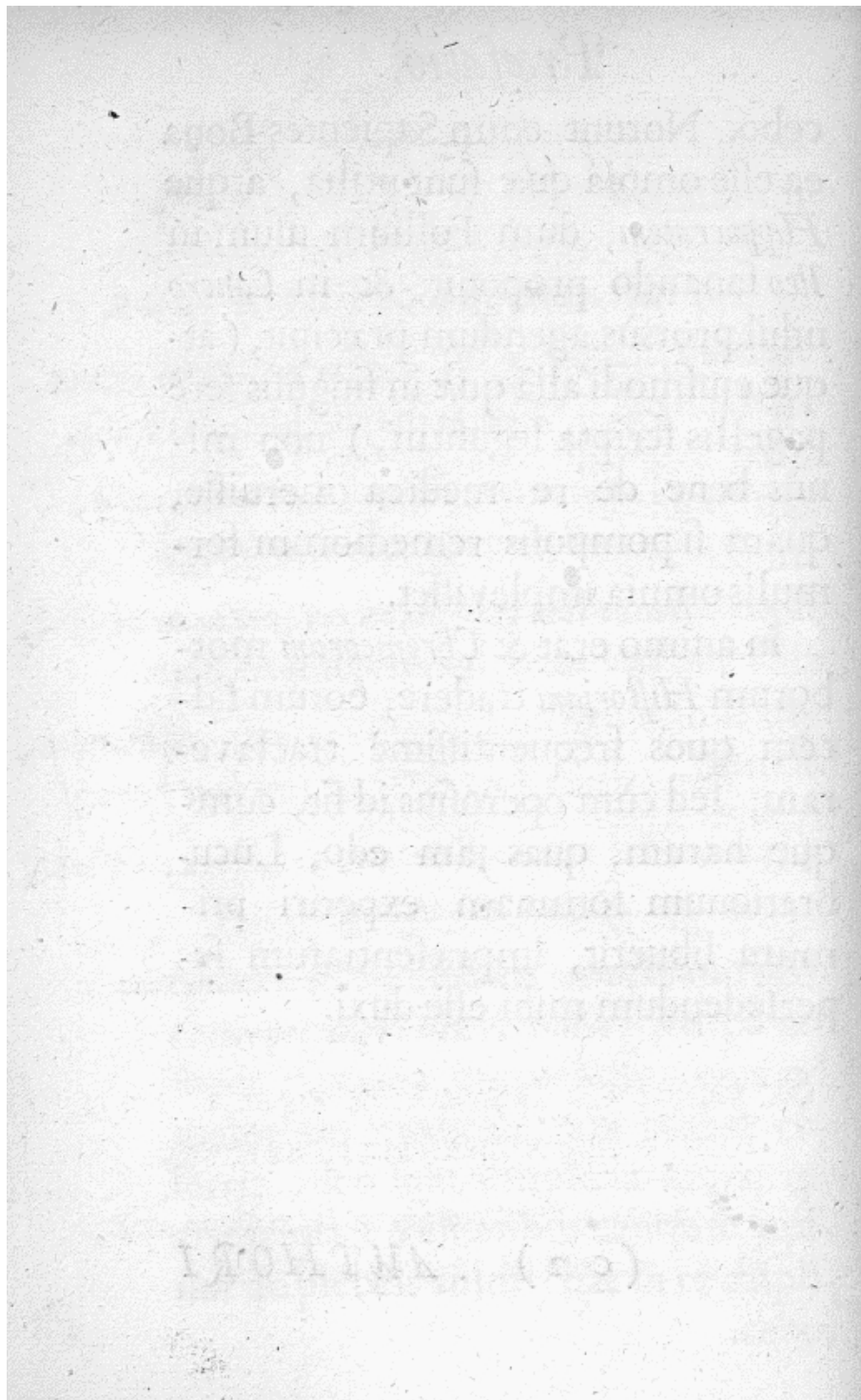
Quod si quis objecerit me in aliquibus non tantùm medicamentorum pompæ renunciasse, sed ea insuper remedia proposuisse, quæ ad materiam medicam vix possint referri, adeò sunt simplicia atque inartificiosa; vulgaribus tantùm opinor ac plebeis animis hac in re displicebo.

Præfatio.

cæbo. Norunt enim Sapientes Bona ea esse omnia quæ sunt utilia, atque *Hippocratem*, dum Follium usum in *Ileo* sanando proponit, & in *Cancro* nihil prorsus agendum præcipit, (atque ejusmodi alia quæ in singulis ferè pagellis scripta leguntur,) non minùs bene de re medica meruisse, quàm si pomposis remediorum formulis omnia implevisset.

In animo erat & *Chronicorum* morborum *Historiam* tradere, eorum saltem quos frequentissimè tractaveram, sed cùm operosius id sit, cùmque harum, quas jam edo, *Lucubrationum* fortunam experiri primum libuerit, impræsentiarum superfedendum mihi esse duxi.

(c 2) AUTHORI

AUTHORI, IN

Tractatum ejus de FEBRIBUS.

Febriles æstus, victumque ardoribus orbem
Flevit, non tantis par Medicina malis.

Nam post mille artes, Medicæ tentamina curæ,
Ardet adhuc Febris, nec velit arte regi.

Præda sumus flammis; solum hoc speramus ab igne,
Ut restet paucus, quem capit urna, cinis.

Dum quærit Medicus Febris causamq; modumque,
Flammarum & tenebras, & sine luce faces;

Quas tractat patitur flammæ, & Febre calescens,
Corruit ipse suis victima rapta focus.

Qui tardos potuit morbos, artusque trementes
Sistere, Febrili se videt igne rapi.

Sic faber exesos fulsit tibicine muros,
Dum trahit antiquas lenta ruina domos.

Sed si flamma vorax miseræ incenderit ædes,
Unica flagrantés tunc sepelire salus.

Fit

*Fit fuga, teſtonicas nemo tunc invocat artes,
Cum perit artificis non minus uſta domus.*

*Se tandem Sydenham Febrisq; Scholaeq; furori
Opponens, Morbi quærit, & Artis opem:*

*Non temerè incuſat teſtæ putredinis ignes;
Nec fictus, Febres qui fovet, humor erit.*

*Non bilem ille movet, nulla hîc pituita: Salutis
Quæ ſpes, ſi fallax ardeat intus aqua?*

*Nec doctas magno rixas oſtentat hiatu,
Quæis ipſis major Febribus ardor ineſt.*

*Innocuas placidè corpus jubet urere flammæ,
Et juſto rapidos temperat igne focos.*

*Quid Febrim extinguat, varius quid poſtulat uſus,
Solari egrotos quâ potes arte, docet.*

*Hactenus ipſa ſuum timuit Natura calorem,
Dum ſæpe incerto, quo calet, igne perit:*

*Dum reparat tacitos malè provida ſanguinis ignes,
Præluſit buſto, fit calor iſte roguſ.*

*Jam ſecura ſuas foveant præcordia flammæ,
Quem Natura negat, dat Medicina modum.*

Nec

*Nec solum faciles compescit sanguinis æstus,
 Dum dubia est inter spemque metumque salus ;
 Sed fatale malum domuit, quodq; astra malignum
 Credimus, iratam vel genuisse Stygem.*
*Extorsit Lachesi cultros, Pestique venenum
 Abstulit, & tantos non sinit esse metus.*
*Quis tandem arte novâ domitam mitescere Pestem
 Credat, & antiquas ponere posse minas ?*
*Post tot mille neces, cumulataque funera busto,
 Victa jacet parvo vulnere dira Lues.*
*Ætheriæ quanquam spargant contagia flammæ,
 Quicquid inest istis ignibus, ignis erit.*
*Delapsæ cælo flammæ licet acrius urant,
 Has gelidâ extinguere non nisi morte putas ?*
*Tu meliora paras victrix Medicina; tuusque,
 Pestis quæ superat cuncta, triumphus erit.*
*Vive liber, victis Febrilibus ignibus ; unus
 Te simul & mundum qui manet, ignis erit.*

*J. Lock A. M. Ex Æde
 Christi Oxon.*

Errata Typographica Lector sic corriget.

P Ag. 8. lin. 6. Lege *Perspecto*. p. 11. l. 14. *Subnascentur*. p. 20. l. 26. *Ac*. p. 26. l. 9. *Pervicacior*. p. 29. l. 27. *Victus*. p. 47. l. 16. *Cancror*. p. 54. l. 8. *Sed*. p. 81. l. 3. *Inidonea*. p. 90. l. 21. *Evagentur*. p. 98. l. 16. *Sumendum*. l. 25. *Fungatur*. p. 99. l. 15. *Dosis*. p. 100. l. 13. *Depuratione*. l. 28. *Quartanas*. p. 106. l. 12. *Cortic*. l. 13. *Tamarisci*. l. 15. *Epitbimi*. p. 107. l. 20. *Causa*. p. 110. l. ult. *Intermittentes*. p. 114. l. 2. *Lesi*. p. 115. l. 10. *Intra*. 120. l. 21. *Uecunque*. p. 121. l. 21. *Nomine*. p. 131. l. 22. *Et*. p. 139. l. 27. *Lusitanus*. p. 141. l. 27. *Derepente*. p. 145. l. 3. *Summa*. p. 161. l. ult. *At*. p. 163. l. 8. *Proximè*. p. 169. l. 23. *Pertinaciores*. p. 170. l. 5. *Excavantur*. p. 176. l. 27. *Computandi*. p. 180. l. 19. *Pustulis*. p. 182. l. 25. *Hicce*. p. 184. l. 6. *Laudabili*. p. 185. l. 24. *Opportuna*. p. 187. l. 2. *Neque*. p. 189. l. 12. *Ευπαθής*. p. 191. l. 2. *Aestimetur*. p. 192. l. 17. *Molestiam*. p. 198. l. 21. e. p. 224. l. ult. *Debitam*. p. 237. l. 20. *Cedens*. p. 244. l. ult. *Adest*. p. 245. l. 6. *Idque*. p. 250. l. 3. *Kegran*. p. 252. l. 18. *Commovent*. p. 253. l. 11. *Aquam*. p. 255. l. 18. *Εξω*. p. 265. l. 18. *Prægressa*. p. 270. l. 6. *Cum*. p. 274. l. 25. *Eosdem*. p. 276. l. 22. *Delinitam*. p. 284. l. 12. *Zythepsa*. p. 311. l. ult. *Exterminarent*. p. 318. l. 7. *ultra*. p. 320. l. 17. *Didici*. p. 325. l. 10. *Ictere*. p. 355. l. 1. *Morbus*. p. 363. l. 20. *Lateris*. p. 400. l. 12. *Cieatur*. p. 403. l. 8. *Oleo*. l. 17. *Peripneumonia*. p. 410. l. 8. *Pblebotomia*.

In Praefat. p. 2. l. 5. *pro vario*.

SECTIO PRIMA.

CAPUT I.

De Morbis Acutis in genere.

Ictat ratio, si quid ego hic judico, Morbum, quantumlibet ejus Causæ humano corpori adversentur, nihil esse aliud quàm Naturæ conamen, materiæ morbificæ exterminationem, in ægri salutem, omni ope molientis. Cùm enim hominum genus, ita volente supremo rerum omnium arbitro ac moderatore *Deo*, variis impressionibus, forinsecus advenientibus, excipiendis aptum natum sit, fieri non potest quin idem variis etiam malis fuerit obnoxium; quæ quidem partim ab istis aeris particulis nascuntur, quæ cùm corporis humoribus malè convenientes in idem se insinuaverint, nudo sanguini permistæ corpus omne morbifico afflant contagio: partim à variis fermentationum

B

tationum

tationum generibus vel etiam putrefactionibus humorum, qui in corpore ultra justum tempus ideo sunt commorati, quia scilicet iisdem digerendis primùm, dein excernendis, vel ob nimiam eorundem molem vel qualitatem incongruam super idem non fuit. Hisce rerum circumstantiis, ita intimè essentiæ humanæ intertextis complicatisque, ut nemo quisquam se ab illis in solidum queat liberare, Natura de ejusmodi methodo ac symptomatum concatenatione sibi prospexit, quibus materiam peccantem atque alienam, quæ totius Fabricæ compagem aliter solveret, è suis finibus possit excludere. Quamlibet autem frequentius longè quàm fieri cernimus, illum, ad quem remediis hisce ingratis collimat, sanitatis scopum attingeret, nisi ab ignavis, à recto, quem tenet cursu, detorqueretur, veruntamen cùm sibi relicta vel nimio opere satagendo vel etiam sibi deficiendo hominem letho dat, ferreæ illi atque insolubili mortalitatis legi obsequitur cui debemus nos nostraque. Rectè enim *Boethius* atque ex rerum sensu,

*Constat æternâ positumque lege est,
Constet ut genitum nihil.*

Sed

Sed ut instantiâ unâ alterâve jam dictorum veritatem asseramus; Ipsa *Pestis* quid, obsecro, aliud est quàm Symptomatum complicatio, quibus utitur natura ad inspiratas unâ cum aere particulas *μασώδεις*, per emunctoria, Apostematum specie vel aliarum eruptionum operâ, excutiendas? Quid *Arthritis* nisi Naturæ providentia ad depurandum senum sanguinem atque expurgandum corporis profundum, ut cum *Hippocrate* loquamur? Potest & idem affirmari de plerisque aliis morbis perfectè formati.

Jam verò nunc hoc munere celerius fungitur natura, nunc verò tardiùs, pro varia methodo, quâ causam morbificam deturbare nititur. Nam cùm Febris opem deposcit, quâ adjutrice particulas inquinatas à sanguine divellat, divulsasque progressu adhuc ulteriori per Sudores, Diarrheam, Eruptiones, aut aliam istiusmodi evacuationem expellat, cùmque in sanguinis massâ corpore pertenui ac fluido res omnis peragatur, idque motu partium violentiore, necesse omnino est, non solùm ut subito vel in salutem ægri vel in mortem determinetur (prout sci. Natura vel materiam morbificam Criticè norit solvere vel ab eadem oppressa fatiscat) sed etiam

B 2

ut

ut pejora vehementioraque symptomata se ubique comites adjungant. Atque hujusmodi planè sunt morbi isti quos *Acutos* appellamus, qui velociter sci. atque cum impetu & periculo ad statum moventur. Quamvis, si minus accuratè, haud tamen minus verè loquamur, isti etiam morbi pro *Acutis* sint habendi, qui, licèt respectu *Paroxysmorum*, si omnes simul sumantur, tardiùs moveant, respectu tamen *Paroxysmi* cujuslibet particularis, citò atque etiam *Criticè* ad finem perveniunt, quales sunt *Febres Intermittentes* omnes.

Ubi verò continens morbi materia ejus est indolis ut febrem in partes suas pertrahere non valeat ad dictæ materiæ separationem universalem; aut cùm hujusmodi materia parti alicui affigitur quæ eidem explodendæ prorsus est impar, sive ob propriam conformationem (uti se res habet in materia *Morbifica Paralyticorum* nervis impactâ, in materia item suppurata in cavitate Thoracis *Empyicorum*) vel ob defectum caloris naturalis & spirituum, (ut cùm *Pituita* in pulmones decidit vel *Senio* vel *Tussi* diuturniore labefactatis) vel denique ob continuum materiæ novæ affluxum, quâ sanguis vitiatuſ & ad ejusdem eliminationem unicè dispositus, partem obruit gravatque :

vatque : In his, inquam, casibus, vel tardè admodum ad coctionem pervenit materia, vel non omnino; adeoque morbi ab hujusmodi materia inconcoctili provenientes *Chronici* & nuncupantur & sunt : A duobus his itaque principiis sibi invicem contrariis, de quibus modò egimus, morbi alii *Acuti*, alii verò *Chronici* exurgunt.

Acutos quod spectat, quos impræsenti-
arum tractare mihi est animus, eorum alii à secreta atque inexplicabili Aeris alteratione, hominum corpora inficientis, gignuntur, neque à peculiari sanguinis & humorum crasi omnino dependent, nisi quatenus occulta aeris influenza dictis corporibus eandem impreslerit : Hi durante arcanâ illâ aeris constitutione nec ultrâ pergunt laceßere, neque alio ullo tempore invadunt. *Epidemici* hi dicti sunt.

Acutorum alii ab hâc vel illâ particulari corporum particularium *αιωμγλία* oriuntur, qui cùm à causa magis generali non producantur, ideo neque plures simul corripunt. Hi insuper Acuti quibuscumque annis & quolibet anni tempore indifferenter invadunt; exceptis tamen iis quæ dicemus, ubi de genere hoc peculiaritèr agetur. Hos ego Acutos *Intercurrentes* sive

Sporadicos appello, quia nullo non tempore contingunt quo *Epidemici* grassantur. Ab *Epidemicis* primum exordium mihi sumam, generalem eorundem historiam ante omnia proponens.

CAP. II.

De Morbis Epidemicis.

Nihil quicquam, opinor, animum, universæ quâ patet Medicinæ pomœria perlustrantem tantâ admiratione percellet, quàm discolor illa & sui plane dissimilis Morborum Epidemicorum facies; non tam quâ varias ejusdem anni tempestates, quàm quâ discrepantes diversorum ab invicem annorum *Constitutiones* referunt, ab iisque dependent. Quæ tam aperta prædictorum morborum diversitas tum propriis ac sibi peculiaribus symptomatis, tum etiam medendi ratione, quam hi ab illis disparerem prorsus sibi vendicant, satis illucescit. Ex quibus constat, Morbos hosce, ut ut externâ quadantenus specie & symptomatis aliquot utrisque pariter supervenientibus convenire paulò incautioribus videantur,

videantur, re tamen ipsâ, si bene adverte-
ris animum, alienæ admodum esse indolis,
& distare ut *Æra Lupinis*. Haud equi-
dè satis scio, an diligentius examen
(quali ritè instituendo vix unius hominis
brevis ætas par esse videatur) nos edoce-
ret, Epidemicorum alios continuâ quadam
serie, ceu facto circulo, alios semper exci-
pere; an verò omnes indiscriminatim nul-
loque servato ordine, pro occultâ Aeris
diathesi & inexplicabili temporum ra-
tione, mortales incessere. Hoc saltem pro
comperto habeo ex multiplici accuratissi-
marum observationum fide, prædictas
morborum species, præsertim Febres con-
tinuas ita toto, quod aiunt, cœlo differ-
re, ut quâ Methodo currente anno ægro-
tos liberaveris, eâdem ipsâ anno jam ver-
tente forsitan è medio tolles: quodque,
ubi semel ingenuinam Medendi rationem,
quam hæc vel illa Febris species sibi ven-
dicat, auspiciatò inciderim, ad eundem sco-
pum collimans (favente, ut fit, optimo
Numine) metam quasi semper attingam,
respectu ad temperamentum, ætatem &
reliqua ejusmodi usquequaque habito;
donec extinctâ illâ specie novoque gli-
scente malo, anceps rursus hæreo, quâ mi-
hi viâ insistendum ut ægris subveniam, ac
B 4 proinde

proinde nisi ingenti adhibitâ cautelâ intentisque omnibus animi nervis, vix ac ne vix quidem possum efficere ne unus aut alter eorum, qui se primi meæ curæ commiserint, vitâ periclitetur, donec investigato jugiter tandemque prospecto morbi genio, ad eundem perdomandum recto pede & intrepidus denuò procedam.

Quamvis autem diversas diversorum annorum habitudines, quoad manifestas aeris qualitates, maximâ quâ potui diligentiam notaverim, ut vel exinde causas tantæ Epidemicorum vicissitudinis explicarer, metamen ne hilum quidem hæcenus promoveri sentio; quippe qui animadverto annos quoad manifestam aeris temperiem sibi planè consentientes, dispari admodum morborum agmine infestari, & vice versâ. Ita enim se res habet. Variæ sunt nempe annorum *Constitutiones*, quæ neque calori, neque frigori, non sicco humidove ortum suum debent, sed ab occulta potius & inexplicabili quadam alteratione in ipsis terræ visceribus pendent, unde aer ejusmodi effluviis contaminatur, quæ humana corpora huic aut illi morbo addicunt determinantque, stante scilicet præfatæ Constitutionis prædominio, quæ exacto demum aliquot annorum curriculo
faceffit

faceffit atque alteri locum cedit. Unaquæque harum Constitutionum generalium propriâ ac peculiari sibi Febris specie funestatur, quæ extra illam nusquam compareret, cujusmodi Febres idcirco *Stationariæ* nobis audiunt. Ad hæc sunt & particulares quædam ejusdem anni, ut ita dicam, Crases, in quibus licet secundum manifestas aeris qualitates, ejusmodi Febres quæ generaliore anni Constitutionem sequuntur magis minusve Epidemicè grassentur vel seriùs ocysusve ingruant; præ cæteris tamen ejusmodi Febres, quæ omnibus in universum annis competunt (quas ideò *Intercurrentes* voco) ab hoc illove manifesto aeris temperamento ortum ducunt; verbi gratiâ, *Pleuritis*, *Angina*, & reliquæ ejusdem farinae, quæ à subito calore; intensius ac diuturnum frigus statim excipiente, plerumque invadunt. Potest itaque fieri, ut sensibiles aeris qualitates ad illas quidem Febres producendas faciant, quæ in qualibet constitutione se exerunt, non verò ad istas alias quæ certæ alicui constitutioni quasi propriæ ac peculiare existunt: Fatendum tamen est, prædictas aeris qualitates corpora nostra ad hujus illiusve morbi Epidemici generationem magis minusve disponere;

ponere; quod & de quocunque errore circa *sex res non naturales* dictum volo.

Animadvertendum autem est, Epidemicorum alios in hoc aut illo anno regulariter & eodem semper modo se habere, iisdem planè Phænomenis & conformi symptomatum agmine in plerisque ferè omnibus quos adoriuntur, stipatos; atque eâdem prorsus viâ sibi fugam & exitum parantes. Ex his itaque tanquam in suo genere perfectissimis, vera & certa Morborum Epidemicorum Historia ediscenda est atque tradenda.

Sunt vero alii aliorum annorum Morbi, qui licèt Epidemicorum insigniantur nomine, enormes tamen sunt & perquàm *anomali*, utpote qui nulli se Typo patiuntur astringi, & revera mali sunt moris, tum quoad incertam symptomatum varietatem certissimamque dissimilitudinem, tum quoad methodum quâ se ipsi expediunt & amoliuntur. Hæc tanta illorum disparitas exinde oritur, quòd scilicet quâlibet Constitutio morbos parit, à morbis ejusdem generis, qui alio tempore grassabantur, multùm abludentes, quod non tantùm in Febris locum habet, sed in plerisque aliis Epidemicis. Neque hîc finitur *Orestes*: restat enim & aliud, paulò subtilioris

subtilioris θεωρίας, luxuriantis, si fas est dicere, naturæ lusus; quod nempe idem morbus in ipsissima anni constitutione variâ sæpe & dissimili se facie ostentat, quod ad tempora attinet Principii, Statûs, & Declinationis; quod quidem tanti potest esse momenti, ut pro ejus arbitrio Curativæ Indicationes ponendæ sumendæve fuerint.

Porro observandum est, Epidemicos quoscunque in duos omnino ordines dispesci; *Vernos* dico, & *Autumnales*: & quamvis fieri potest, ut aliâ qualibet anni tempestate subnascentur, ad illam tamen sunt relegandi, Ver Autumnusve fuerit, quam proximè contingunt: Accidit enim nonnunquam, aeris temperiem cum Epidemicorum aliquo in tantum conspirare, ut, eo fautore, ante tempus sibi debitum miferos invadat; & è contra est, ubi tam parùm illis inter se convenit, ut corpus prædispositum non nisi aliquandiu post aggrediatur. Cùm itaque *Ver* dico vel *Autumnus*, non de ipso statim *Æquinoctio*, sive *Verno* sive *Autumnali*, ad amussim loquor.

Epidemicorum, qui *Verno* tempore grassantur, alii maturè admodum se ingerunt, mense scilicet *Januario*, & exinde pedetentim

tentim increbrescentes circa *Æquinoctium Vernale* ad Statum perveniunt, à quo sensim imminuti circa *Solstitium Æstivum* evanescent, nisi quod paucissimæ postea forsitan hunc illūve petant. In horum numero sunt *Morbilli*; ut & *Febres Tertianæ Vernales*; quæ, licet seriùs aliquanto emergant, *Februario* nempe, tamen appetente *Æstivo Solstitio* pariter se subducunt. At verò alii *Vere* orti, & de die in diem invalescentes non nisi sub *Æquinoctium Autumnale* statum indispiscuntur, quo præterlapso paulatim cedentes tandem adventante brumali frigore vertuntur in fugam; hujusmodi sunt *Pestis* ipsa, & *Variolæ*, istis annis quibus eorum utervis aliorum morborum prædominio fuerit potitus.

Cholera Morbus ex Epidemicorum Autumnalium familiâ, mense *Augusto* exorsus, intra angustos unius mensis cancellos conclusus, percurrit sua tempora. Sunt tamen alii qui eadem tempestate prognati usque ad hyemem excurrunt, v. gr. *Dysenteria*, *Febres Quartanæ*, & *Tertianæ Autumnales*. Hi omnes, utut eorum aliquos quos semel invaserint longiori vel breviori tempore affligant, plerumque tamen intra duorum mensium spatium & nomen
&

& Epidemicorum naturam prorsus amittunt.

Febres autem speciatim quod attinet, observandum est, maximam earum partem quæ *Continuæ* sunt nulla hucusque nomina, in quantum à Constitutionis generalis Influentia pendent, obtinuisse ; appellationes autem quibus dignoscuntur ab insigni aliqua alteratione sanguini impressâ vel evidentiori symptomate mutuari. Hâc ratione *Putridæ* dicuntur, *Malignæ*, *Petechiales* &c. Quandoquidem verò singula fermè constitutio præter has quas parturit *Febres*, ad alium morbum aliquem magis Epidemicum eodem tempore propagandum proclivis est, celebrioris nominis, cuiusmodi sunt *Pestis*, *Variolæ*, *Dysenteria*, &c. non satis video, cur istiusmodi *Febres* non potius sortirentur nomina à Constitutione, quatenus horum morborum alterutri producendo favet, eodem illo tempore quo comparebant, quàm à qualibet sanguinis alteratione, vel symptomate particulari, quæ diversæ speciei febribus pari jure possunt competere. *Intermittentes* verò nomina sibi desumunt ab intervallo Paroxysmis interjecto, atque hoc quidem caractere satis discriminantur, si variarum etiam anni tempestatum quibus contingunt,

tingunt, Veris sc. & Autumni, habeatur ratio. Licet nonnunquam earum aliqua de Intermittentium natura revera participant, nullo charactere admodum visibili easdem prodente. Ut cum præmaturè *Julio* mense v. gr. Intermittentes Autumnales ingrediuntur atque increbrescunt, non statim genuinum Typum induunt, (quod Intermittentibus Vernis quidem solenne est) sed continuas Febres ita per omnia imitantur, ut nisi castigatissimo utrasque examine trutinaveris, ab invicem discriminari non possint; at retuso paulatim Constitutionis impetu, & frænata vi, jam in Typum regularem migrant, atque exeunte Autumno, larvâ abjectâ, Intermittentes se esse, quales ab initio reapse fuerunt, palàm fatentur, siue Quartanæ illæ fuerint siue Tertianæ; quod si non diligenter animadverterimus, cum magno ægrorum nostrorum malo medicantes hallucinabimur, dum hujusmodi Febres, quæ ex Intermittentium numero sunt, pro Continuis veris & genuinis habeantur.

Porro, quod sedulo advertendum, quum plures aliquot horum morborum eundem fatigent annum, unus eorum aliquis reliquorum prædominio potitur, cæteris in ejus quasi ditionem redactis, & parcius

parciùs id temporis sævientibus, ita ut illo augeſcente imminuantur hi, eodemque rursus imminuto, mox recrudescant. Atque ita vicissim mortales laceſſunt, prout anni genius & ſenſibilis aeris temperies huic aut illi magis ſuffragantur. Qui verò morbus circa Æquinoctium Autumnale maximopere furit & cumulatiffimam edit ſtragem, totius anni Conſtitutioni nomen imperit ſuum; quiſquis enim fuerit morborum, qui eâ tempeſtate præ cæteris invaluerit, principatum omnium qui iſto anno invadunt obtinuiſſe facilè deprehendetur, cujus ingenio Epidemici quotquot ſunt *συγχροτοι* ſe accommodant, in quantum eorum fert natura: v. gr. cùm Variolæ eo tempore latiffimè depopulantur, Febris toto anno ſparſim oberrans ejuſdem planè inflammationis eſt particeps, quæ Variolas parit. Uterque nempe Morbus ad eandem ferè normam adoritur, maximaque inter maximè propria utriuſque Symptomata intercedit cognatio, (exceptâ Variolarum eruptione & reliquis quæ ab illa pendent) ut ex ingenti illâ tum ad ſpontaneos ſudores, tum ad ſalivam excernendam propenſione, in qua utrique convenit, abundè conſtat. Pari-
ter, cùm Dyſenterix dicto tempore præ-
cipuè

cipue fuerint grassatae, Febris quae eo anno infestat earundem indolem non leviter æmulatur, (nisi quod illae causam morificam per sedes eliminant, & pauca alia exinde nascantur symptomata,) quod tum à consimili utriusque morbi insultu, tum etiam quod utroque malo correpti Aphthis similibusque invicem symptomatibus admodum sint obnoxii, satis evincitur. Et sanè Dysenteria de qua agitur, ipsissima illa Febris est; hoc tantum discrimine, quod introvertatur, & in intestina se exonerans per eadem viam sibi faciat. Notandum autem est, Epidemicorum illum principem qui sub Æquinoctio Autumnali, ceu rupto aggere torrens, omnia straverat, ingruente hyemis frigore intra suum se alveum condere; cum ex adverso Epidemici inferioris ordinis, qui sub eo merentur, tunc temporis praesertim ingravescant & rerum potiantur, donec dictus anni princeps eorum vires denuò frangat & deleat nomen.

Postremò observandum est, quoties Constitutio aliqua varias Epidemicorum species parit, singulas has species genere ab illis differre, quae cum idem planè nomen sortiantur, alià tamen Constitutione generentur. Quotcunque sint autem Species

cies illæ peculiare, quæ in una eademque Constitutione invadunt, in communi una atque generali causa, singularum productrice, omnes conveniunt, hæc scilicet aut aliâ aeris Diathesi peculiari, & ex consequenti, quantocunque ab invicem, quoad Typum & Formam specificam, intervallo distent, Constitutio tamen omnibus communis subjectam singularum materiam ad ejusmodi conditionem atque statum effingit formatque, ut præcipua symptomata, quæ ad particularem evacuationis modum nihil attinent, omnibus paria sint; singulis etiam in hoc conspirantibus, ut eodem pariter omnes tempore & intendant sævitiam & remittant. Notandum est insuper, quibus annis variæ illarum species grassantur uno eodemque tempore, eas omnes modo quo primùm aggrediuntur, atque invasionis symptomatis consentire.

Hinc itaque cernere est, variam admodum & accuratam naturæ methodum, quam ad morborum generationem adhibet, quam nemo hominum, arbitror, hætenus pro rei dignitate satis observando est assecutus. Atqui ex pauculis hisce omnino conficitur (cùm specificæ Popularium morborum differentiæ, nominatim Februm, arcana annorum constitutioni inni-

C

tantur

tantur) incassum defudare illos, quotquot diversarum Februm rationes à causa morificâ in humano corpore aggestâ deducunt; nam liquidò patet, quemlibet, pancreaticè licèt valentem, si certa quâdam hujus nostræ regionis loca adeat, Febre ibidem grassante intra dies aliquot laboraturum: vix autem credibile sit, manifestam aliquam mutationem ab aere præfati viri humoribus tam brevi impressum iri. Neque minus difficile est, generales regulas Febribus his debellandis accommodare & certos aliquos limites figere, quos ultra citraque progredi, aut in iisdem consistere, non liceat. In hac itaque tam spissâ rerum caligine, nihil mihi prius est, quàm quando novæ Febres grassari incipiant, cunctari paulisper, & ad magna præsertim remedia non nisi suspenso pede ac tardius procedere, diligenter interim illarum ingenium atque morem observare, quibus itidem præfidiorum generibus ægri juventur vel lædantur, ut quamprimum his repudiatis, illis utamur.

Verbo dicam: Epidemicorum Species omnes juxta Phænomenon suorum varietatem in classes redigere, ac characteres cujusque idiopathicos enucleare, necnon propriam medendi rationem unicuique figillatim

figillatim accommodare, ut res est multi otii ac summè ardua, ita etiam cùm nullo certo (aut saltem nondum explorato) annorum ordine emergant, ad iustum de iisdem observationum apparatus congerendum fortassè unius Medici ætas non suffecerit. At verò hic labor, ut ut sit improbus, prius est exantlandus, quàm nos aliquid memoratu dignum in extricanda tam multifaria horum morborum serie præstitisse jure possimus gloriari.

At verò quibus demum modis rationem reddemus distinctarum specierum *Epidemicorum*, qui non tantùm, quatenus saltem nobis liquet, fortuitò incursant, sed etiam qui uno anno aut certâ aliquâ annorum serie ejusdem sunt generis, anno alio specie ab aliis alii distinguuntur? Nulla hîc mihi unquam methodus æquè commoda est visa atque illa, quæ per sufficientem annorum numerum protensa, eodem illos ordine describeret quo se invicem excipiebant & insequiebantur. Quod ut jam pro meo modulo efficiam, Historiam & Curationes Epidemicorum, qui ab anno 1661 ad Annum usque 1676 (per 15 videlicet annorum spatium,) depopulabantur, ex accuratissimarum, quas mihi facere licuit, observationum fide orbi erudito tradam.

C 2

Cùm

Cùm mihi impossibile planè videatur, effectum id dare, vel causas eorundem exortùs assignando à manifestis aeris qualitatibus desumptas, vel multo etiam minus à particulari aliquà dyscrasiâ in sanguine atque humoribus, nisi in quantum secreta aeris influentiæ illa deberetur. Quin & magis adhuc, si fas est dicere, impossibile fuerit Variorum Epidemicorum Species tradere, qui à specificis aeris alterationibus oriuntur, quantumvis in proclivi illud esse videatur, istis videlicet qui Februm nomina attexere norint notionibus, in speculatione istarum alterationum, quæ in sanguine humano atque ejus humoribus per hanc illamve principiorum degenerationem fieri possunt, malè fundatis. Quo quidem pacto, cùm non naturam sequamur, optimam semper ducem, sed conjectandi libidini indulgeamus, tot nobis erunt morborum species quot comminisci placuerit: Eam nobis interim arrogamus licentiam, quam nemo facilè Botanico concesserit, à quo in describenda Plantarum Historia sensuum requirimus testimonium, at fidem, non rationis Commentationem, quantumlibet istâ polleat, atque aliis longè antecellat.

Haud

Haud equidem tantum mihi fumo, ut me in his quæ jam trado omnem absolvisse numerum existimem, forte ne in recensenda quidem universa Epidemicorum familia; multo minus in me recipio, ut qui morbi elapsis, de quibus nobis sermo est, annis, ordine infra dicendo se mutuò exceperunt, venturis sæculis eundem perpetuò servaverint. Unum hoc molior, ut quo pacto hæc se res habuit nuper, astipulante paucorum aliquot annorum observatione, enarrem, quod ad has scilicet regiones spectat & hanc in quâ degimus Urbem; ut meum, quale quale sit, symbolum conferam ad opus inchoandum, quod, si quid ego judicando valeo, in maximum humani generis emolumentum cedit, ubi tandem à Posteris, quibus integrum Epidemicorum curriculum venientibus annis sibi invicem succedentium intueri dabitur, ad umbilicum perducetur.

CAP. III.

*Constitutio Epidemica annorum 1661,
62, 63, 64, Londini.*

ANno 1661 Febres Autumnales Intermittentes, quæ jam ab aliquot retrò annis obtinuerant, de novo vires redintegrabant (*Tertiana præsertim mali moris*) sub initio Julii, & quotidie increbrescentes, mense Augusto quàm immanissimè debacchabantur, inque multis locis, correptis ferè integris familiis, maximam hominum stragem edebant; dein verò sensim decrescientes superveniente hyemis frigore extinctæ sunt, perpauca Octobris mense aggressæ. Quæ dictæ Tertianæ famulabantur Symptomata, illa ab Intermittentium Tertianarum aliorum annorum Symptomatis, his præsertim discriminabantur. Ægri Paroxysmus atrocior, lingua magis nigra siccaque, extra paroxysmum ἀπυρεξία obscurior, virium & appetitûs prostratio major, major item ad paroxysmum ingeminandum proclivitas, omnia summatim Accidentia immaniora, ipseque morbus quàm
pro

pro more Februm Intermittentium funestior. Si quando ætate provectiores aut etiam Cachecticos invalisset, quibus pariter vena secta, aut aliæ quævis evacuationes minuissent vires, nunc ad duos nunc ad tres menses perdurabat. *Quartana*, rariores licet, Febres jam descriptas comitabantur, utrisque verò primum brumæ impetum non sustinentibus (neminem enim, antè intactum, feriebat) subsecuta est *Febris Continua*, ab intermittentium Autumnalium genio in hoc tantum abhorrens, quod hæc statis solum temporibus, illa continenter urgebat. Etenim eodem ferme modo ægrotos adoriebantur; qui utrisque pariter vehementer laborabant, vomituriabant, cum partium externarum siccitate, siti, linguæ nigredine; & sudoribus sub morbi finem materia morbifica in utrisque promptissimè exterminabatur. Quinimò vel hinc liquebat, Febrem hanc ad Autumnalium Intermittentium classem attingere, quod rarò admodum surgente anno compareret. Dicta itaque *Febris Continua* Intermittentium quasi compendium quoddam, & è contra singuli earum Paroxyismi compendium hujusce mihi videbantur; atque adeò discrimen in hoc maxime versari, quòd *Continua* conceptam semel

C 4

efferve-

effervescentiam συνεχῶς eodemque semper tenore perficerent; *intermittentes* autem partitis vicibus ac diversis temporibus eadem defungerentur. Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat dicendo non sum, quum mihi hætenus satis fuerat ad generalia Febrium Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias annorum crases, aut ejusdem anni varia tempora easdem distinguere posse animadverteram. Hoc saltem scio, unicam fuisse *Continuæ* Febris speciem usque ad annum 1665, ac *Intermittentes* Autumnales, quæ ad illum usque annum frequentes incurrabant, jam deinceps rarissimas occurrisse.

Sed ut ad rem redeamus: Febris illa Tertiana, quæ dicto anno omnia longè lateque fuerat prædata, eodem elapso intra angustiores limites se continuit: infrequentibus verò Autumnis Quartanæ Epidemicis reliquis prædominabantur, stante hac aeris Constitutione. Quartanis semper post Autumnum vela contrahentibus, Febris Continua (quæ per hoc omne tempus, parciùs licèt, se immiscuerat) jam inclementiùs debacchabatur ad usque ver, quo tempore Febres Intermittentes Vernales succedebant, quibus ad Calendas
Maii

Maii pariter fatifcentibus, Variolæ hinc & inde ſparſim ſe oftendebant, quæ denuò ad conſpectum Epidemicorum Autumnalium (Febrem Continuum volo & Quartanas) terga dabant victoribus. Hoc ordine Morbi Epidemici integram hanc aeris Conſtitutionem pervadebant & ſe mutuò inſequebantur. De his mihi ſermo erit in ſpecie, & nominatim tum de Febre hæc, tum etiam de Intermittentibus, ſive Ver ſive Autumnum attinerent, quibus hæc conſtitutio præ cæteris infamabatur.

Telam ordiar ab hæc Febre Continua, quæ aliarum, quotquot ſunt, omnium præcipua & Coryphæa mihi videtur, eò quòd Natura in hæc præ aliis quibuſcunque uniformiter & ad eandem ferè normam tum Materiam Febrificam ad debitam Concoctionem perducatur, tum coctam certo ac præſinito tempore exigat eliminetque. Ad hæc, quandoquidem illæ annorum conſtitutiones, quæ Intermittentes Autumnales promovent, communibus annis multo ſæpius recurrant quàm illæ quæ ad cæteros Epidemicos faciunt, neceſſariò ſequitur, ut quæ illas committatur Febris Continua frequentiùs accuſet. At præter Symptomata quæ cæteras Febres ſtipabant, dicta Febris ſequentibus inſuper urgebatur :

tur: Æger plerumque animam tantum non agebat, vomituriebat, lingua sicca & nigra, ingens ac subitanea virium consternatio, & partium externarum siccitas. Urina ubique vel crassa, vel tenuis, utraque ex æquo cruditatis inditium. In morbi declinatione, Diarrhæa, nisi fortè medicus principio obstitisset, superjungebat, unde Morbus pervicacior redditus diutius affligebat. Sed suoapte ingenio ac propriâ indole vix ultra diem 14 vel 21 perdurabat, quo primùm tempore, oborto sudore vel potius lenimadore, morbus solvebatur. Neque prius Urinæ Coctionis signa prodebant, quod jam ut plurimum eveniebat. Quin & alia superveniebant Symptomata quoties hic morbus minus peritè tractabatur. At verò tum hæc, tum etiam omnis morbi genius clariùs elucescent ex peculiari Methodo quam olim huic Febri accommodaveram, quam itaque huc transferam, (saltem quòd ad rem nostram apprimè faciat) prout jamdudum typis evulgaveram; Quo quidem tempore nondum mihi innotuerat, aliam aliquam Febris speciem in rerum natura inveniri.

CAP.

C A P. IV.

Febris Continua hujus Constitutionis.

I. **P**rimò quidem adverto inordinatam illam massæ sanguineæ commotionem Febris hujus seu causam, seu comitem, à natura concitari, vel ut heterogenea quædam materia in eadem conclusa, ac ipsi inimica secernatur; vel ut sanguis in novam aliquam diathesin immutetur.

Atque in hoc negotio magis arridet latius & generalius *Commotionis* vocabulum, quàm vel *Fermentationis*, vel *Ebullitionis*; quippe quòd inanis λογισμαχίας occasionem præscindat, quam fortassis istiusmodi voces (quæ etiam si explicationem non incommodam admittant, tamen minùs propriæ, ac nonnihil duriores nonnullis videntur) haud satùs caverent. Quamvis enim Cruoris in Febris *commotio*, liquorum vegetabilium aliàs *fermentationem*, aliàs etiam *ebullitionem* æmuletur; non desunt nihilominus qui eandem non uno modo ab utraque plurimùm differre arbitrantur. De *Fermentatione* unum alterùmve
ab

ab illis sumatur exemplum. Primò, licet fermentescentia liquida vinosam quandam indolem ita nancisci soleant, ut spiritum ardentem ex iisdem destillatio eliciat, atque in acetum faciliè desciscant, quod ipsum insigni acore pollet, & spiritum acidum destillando exhibet; neutram tamen ejusmodi mutationem in sanguine hæcenus observatam fuisse contendunt.

Deinde adverti volunt quòd cum in liquoribus vinosis *fermentatio* & *depuratio* eodem tempore peragantur, & quasi paribus passibus procedant, *depuratio* tamen sanguinis in Febribus ejusdem *æstuationem* non comitetur, sed consequatur, id quod in paroxysmo febrili per sudores soluto, vel oculorum testimonio, patere existimant.

Quod autem ad *Ebullitionem* attinet, difficilior illis hæc videtur analogia, quæque experientiam habet summopere refragantem, in multis nimirum casibus, quoties non adeò effrænis est cruoris orgasmus, ut *Ebullitionis* appellationem mereri possit. Verùm utut sit, (neque enim hisce controversiis me ullatenus immisceri patiar;) quandoquidem *Fermentationis* & *Ebullitionis* vocabula apud recentiores Medicos plurimùm invaluerunt, ego quoque eadem

dem subinde usurpare non dubitaverim, dummodo ex jam dictis satis constet voces istas in hoc Tractatu clariori solummodo dicendorum explicationi inservire.

Porro febrilem hanc sanguinis commotionem ob materiæ cujusdam heterogeneæ, ipsique naturæ adversantis, secretionem ab eâdem concitari, omne genus febrium malignarum testatum facit ; utpote in quibus, istius ebullitionis sanguinis beneficio, fit excretio ad cutim excrementi in eodem latitantis, & prava qualitate affecti.

Quinimo nec, meâ quidem sententia, minùs liquet febrilem sanguinis commotionem sæpè (ne dicam sæpiùs) non aliò collineare, quàm ut ipse sese in novum quendam statum, & diathesin immutet, hominémque etiam, cui sanguis purus, & intaminatus perstat, febris corripipi posse ; sicuti in corporibus sanis evenire, frequenti observatione compertum est, in quibus nullus apparatus morbificus, vel quoad plethoram, vel quoad cacochymiam fuerit, nulla insalubris aëris anomalia, quæ febris occasionem subministraret. Nihilominus etiam hujusmodi homines, præcedente insigni aliquâ aëris victû, cæterarúmque rerum nonnaturalium (ut vocant) mutatione, identidèm febre corripiuntur ; propterea

pterea quòd eorum sanguis novum statum, & conditionem adipisci gestit, qualem ejusmodi aër aut victus postulaverint; minimè verò quòd particularum vitiosarum in sanguine stabulantium irritatio, febrim procreet. Et si nequaquam dubitem materiam in sanguinis despumatione post febrilem commotionem, solenniter excretam, vitiosam esse; quamvis sanguis laudabilem antea diathesin obtinuerat: id quod vix magis mirandum est quàm quod esculentorum portiones aliquot corruptæ, & foetidæ evadant, postquam insignem in corpore alterationem subierint, ac jam à reliquis segregatæ fuerint.

II. Secundò ita mecum reputo, Indicationes veras, ac genuinas, quæ in hoc morbo confurgunt, in eo versari, ut sanguinis commotio intra modum naturæ proposito congruentem, sistatur; ea nimirum ratione, ut nec hinc plus æquo gliscat, unde periculosa symptomata insequi solent, nec illinc nimium torpeat, quo pacto vel materiæ morbificæ protrusio impediretur, vel sanguinis novum statum affectantis labefactarentur conatus. Adeò ut sive materiæ heterogeneæ irritanti, sive cruori res novas molienti febris ortus debeat, Indicatio utrobique eadem existat. Hisce positis
fundamentis

fundamentis Therapiæ methodum hoc ritu instituo.

Quoties mihi cum ægris res est, quorum sanguis vel per se imbecillior existit (utì ferè in pueris) vel justa spirituum copia destituitur (ut in decliviori ætate, atque etiam in juvenibus diuturno aliquo morbo confectis) à venæ-sectione manum tempero. Enimverò si Phlebotomiam his imperarem, sanguis etiamnum citra ejusmodi imminutionem plùs satìs debilis, despumationi suæ obeundæ prorsus impar redderetur; unde totius massæ perversio, ac proinde forsan ipsius ægri interitus sequeretur (quemadmodum si cervisiæ aut aliùs cujusvis musti fermentatio intempestivè sistatur, liquores illi vitium plerumque contrahunt.) Quippe particularum, quas semel exterminare cœperit, quæque, tametsi dum reliquæ cruoris massæ æquabiliter immiscerentur, puræ extiterant, jam verò putredinem deterrimam acquirere, & cæteros humores gravi inquinamento inficere habiles evaserint, consortium natura ferre amplius non potest. Quamquam haud me latet ægros temerariâ sanguinis missione mulctatos, convenientium Cardiacorum usu aliquando servari, sanguinèmq; ad tenorem defæcationi suæ peragenda

peragenda idoneum restitui posse. Sed præstiterat plagam non infligi, quàm sanari.

Attamen ubi in contrariæ indolis sanguinem incido, qualis in juvenibus athletico habitu & temperamento sanguineo præditis reperiri consuevit, primum in curatione locum Phlebotomiæ attribuo; quæ (præterquam in casibus inferiùs memorandis) sine salutis periculo hîc omitti nequit. Nam aliàs non solùm præ nimia sanguinis ebullitione, Phrenitidum, Pleuritidum, aliarumque id genus inflammationum periculum immineret, sed præ copiâ etiam, impeditio omnimoda Circulationis, & totius massæ quasi strangulatus consequeretur.

Mensuram quod attinet, mihi solenne est eam duntaxat sanguinis quantitatem detrahere, quantum conjicere liceat, quæ ægrum ab incommodis quibus immodicam ejusdem commotionem obnoxiam esse diximus, incolumem præstet. Æstuationem verò illam deinceps rego ac moderor, Phlebotomiam vel repetendo, vel omitendo, Cardiacis calidis vel insistendo, vel parcendo, ac denique alvum vel laxando, vel compescendo, prout motum illum vel efferari, vel languescere animadverto.

Post

Post Venæ-sectionem (siquidem ipsa juxta casus præmemoratos necessaria fuerit) sollicitus sedulûsque inquirō nunquid ægrum vel vomitus, vel inanis aliqua vomendi propensio sub Febris initium interturbaverit. Id si contigerit omninò medicamen Emeticum præscribo, nisi vel ætas tenella, vel insignis aliqua debilitas ægri ab eo temperandum suaserit. Sane Vomitorium propinare, ubi istiusmodi prægressa est vomendi proclivitas adeò est necessarium, ut nisi humor ille expellatur, in sentinam complurium malorum difficilium sit abiturus, quæ crucem figent Medico toto durante medicationis tempore, ægrumque in haud leve periculum conjicient. Ex horum præcipuis, & maximè solitis est *Diarrhœa*; quæ ut plurimùm in deservescencia Febris consequitur, quotiescunque Emetica, quando ea suadebat indicatio, omissa fuêre. In febris quippe progressu, ubi malignum in ventriculo humorem nonnihil subegerit Natura, & ad intestina amandaverit, illa ab acri humore ex hoc in stomacho fonte perpetim scaturiente usque adeò corroduntur, ut non possit non insequi *Diarrhœa*.

Observavi nihilominus in Febribus quæ verè malignæ haberi debent, omissionem

D

Vomitorii,

Vomitorii, tametsi talis vomendi propensio præcesserit, *Diarrhæam*, quemadmodum in aliis quibusvis Febris, necessario non inferre; sed de ista re plura in sequentibus.

Jam autem in eo versatur istiusmodi *Diarrhææ* periculum, quod æger satis jam morbo debilitatus, enervatur ulterius, & præterea (id quod majoris est in ipsius noxam momenti) in febris declinatione, quo tempore contrahere se sanguis, ac vim suam exerere debebat ad despumationis officium peragendum, penitus præpeditur hac emissionem.

Jam verò nequid dubites humorem hunc in ventriculo nidulantem, nisi fortè vomitu eliminetur, hanc Tragœdiam (*Diarrhæam* dico) quasi ex insidiis aliquanto post daturum, inquisitione institutâ, nunquam ferè non comperies, siquando Febrim *Diarrhæa* comitetur, ægrum in morbi principio in vomitum proclivem fuisse, nec tamen Emeticum fuisse propinatum. Porro etiam compertum habebis etiam si proclivitas illa ad vomendum jampridem præterierit, *Diarrhæam* tamen quamprimum Vomitorium exhibueris plerumque cessaturam; dummodo Emetico ferendo pares fuerint ægri vires: Sæpiùs autem observavi
Diarrhæâ

Diarrhoeâ semel obortâ, medicamenta adstringentia vel nihil omninò, vel parùm admodum ad eandem sistendam conferre, sive intro-sumpta, sive exteriùs applicata.

Emeticum quale passim à me propinatur hujusmodi ferè est. *Rec. Infus. Croc. Metall. ʒvj. Oxymel. Scillit. & Syr. Scabios. comp. aa. ʒ ss. M. F. Emet.* Quod hauriri jubeo tempore pomeridiano, duabus horis post leve prandium. Verùm quò tutiùs, ac feliciùs vomitio subsecutura succedat, illud etiam in mandatis habetur, ut *Zythogalæ* ℥vj. vel viij, sint in promptu, quippe quòd periculosa sint ista medicamenta nisi copiosè diluantur: Ideòque quoties vomuerit æger, aut alvum exoneraverit, è vestigio sumendus erit haustus: quo factò, & inania illa tormina præcaventur, & vomendi conatus auspiciatò procedunt.

Sæpè miratus sum dum fortè materiam vomitu rejectam aliquando curiosè contemplabar, eamque neque mole valde spectabilem, nec pravis qualitatibus insignem, quî factum fuerit ut ægri tantum levaminis exinde senserint; Nempe vomitu peractò, sæva illa symptomata (nausea v. c. anxietas, jactationes, suspiria luctuosa, linguæ nigredo, &c.) quæ & ipsos excruciant,

ciârant, & adstantes perterrefecerant, mitigari solent ac solvi, quódque morbi reliquum est *ἐνθύμως* tolerari.

Illud hîc loci non omittendum erit, Si ægri conditio utrumque auxilium postula-verit (Venæ-sectionem intelligo, & Vomitorium) tutum omnino esse, ut Venæ-sectio, Emetici exhibitionem præcedat; aliàs enim dum vasa sanguine distenta sunt, periculum imminet nè ex violentis illis vomendi conatibus vel rumpantur vasa pulmonum, vel Cerebrum lædatur, affuso cum impetu sanguine atque effuso, adeoque æger Apoplexiâ correptus pereat. Cujus rei quamvis historias aliquot commemorare possim, illis tamen hic supersedere visum est, monuisse contentus maxima hac in re cautela utendum esse.

Siquis autem quærat, quo tempore Febris Vomitorium exhiberi velim; dico, In ipso planè Febris initio, siquidem optio daretur, Emeticum propinarem: ita enim fiet, ut ab horrendis illis symptomatibus, ex humorum in ventriculo, locisque vicinis delitescentium illuvie ortum ducentibus, ægrum præmuniamus; immò verò & fortasse in ipsis quasi incunabulis opprimamus morbum, qui aliàs cum ægroti periculo grandescet, ac longævus evadet: nutritus

nutritus nimirum dictis illis humoribus, qui vel substantiâ suâ in penitiores corporis partes transmissi cum sanguinis massa commiscuntur, vel ex ipsa mora pejores facti, atque venenatâ pravitate inquinati, ex foco suo jugiter pertranseunti sanguini malignam auram afflabunt. Hujus rei (nè longiùs abeamus) Cholera morbus exemplum nobis exhibet ; fit enim aliquando ut intempestiva opera vomitum in illo morbo cohibere satagentes (five illud Laudano fiat, five adstringentibus medicamentis) eo cohibito non minùs periculosam malorum catervam invehant. Humores enim acres corruptique, quorum exclusionem tantisper permittere oportuerat ut satìs evacuarentur, hoc pacto repulsi, vires suas, ac sævitiam in sanguine exercent, febrémque accendunt, quæ ut mali moris, & gravibus symptomatis stipata esse solet, ita nisi propinato Emetico, tolli vix poterit, etiam ægro jam nè quidem vomituriante.

Quòd si nobis (ut sæpe fit) serò accersitis non licuerit Emeticum propinando, ægrorum saluti sub febris initium consu-
lere ; certè tamen convenire existimaverim ut quovis morbi tempore illud fiat, modo vires eò usque morbus non attriverit, ut Emetici vim ferre jam ampliùs
D 3 nequeant.

nequeant. Equidem ego die febris duodecimo vomitum imperare non dubitavi, etiam cum æger vomiturire desisset, neque sine fructu : Eo namque Diarrhœam fustuli, quæ sanguinem in peragendâ despumatione impedivit ; quin & seriùs idem facere minimè dubitarem, nisi virium attritarum ratio prohiberet.

Vesperi, celebratâ jam vomitione, semper illud ago ut tumultum ab Emetico in humoribus excitatum consopiam, & quietem conciliem ; ideoque sub noctem, vel horâ somni Paregoricum quempiam haustum exhibere jubeo. Ex. gr. *Rec. Aq. papav. rhæad. ℥ij. aq. Mirab. & syr. de mecon. aa ℥ iij. syr. papav. errat. ℥ ss. M. F. Haustus.*

At si vel ob copiosam sanguinis jacturam, quam curationis decursu passus est æger, vel ex vomendi frequentia, dejectionibusque in Emetici hujus usu factis, vel ex præsentis ejusdem ἀπυρεξία, vel ex debilitate ejus, vel ex Febris jam declinantis vetustate, nullum jam supersit in posterum concitandæ nimix Ebullitionis periculum ; tum metu procul habito, vice haustus præscripti, Diascordii satis largam dosin vel impermixti, vel aquæ alicui Cardiacæ sociati exhibere jubeo. Præclarum sanè
Medica-

Medicamentum, modò eâ quantitate exhibueris, quæ remedii potiùs quam tituli mensuram impleat.

Hic autem loci, priusquam de Emeticis dicendi finem faciam, prætereundum non est, omninò tutum non esse Vomitoria ex infus. Croc. Metall. parata puerulis, ullisve infra adolescentiam constitutis; vel minimâ quantitate exhibere. Optarem equidem ut illius loco alia nobis tutiora, sed satisinterim efficacia suppeterent, quæ humorem hunc, in febris declinatione, ferè semper, Diarrhoeam minitantem, radicatus extirpare possit; vel saltem ut medicamento aliquo idoneo acrem istam materiam, ejusque vim corrosivam ita mutare liceret, ac retexere, ut commovere Diarrhoeam nequiret. Sæpius profectò mihi molestum illud accidit, quòd ad infantes, puerosque febre correptos, accersitus, indicationem conspexi, quæ quidem medicamento usum suasit, cujus ope extra periculum collocari potuissent, quod tamen exhibere, veritus infælicem exitum, non sum ausus. Verùm in adultis nullam inde noxam hætenus observavi, modò cum cautionibus prædictis Emeticum propinetur.

D 4

Vomendi

Vomendi exantlato negotio, illud mecum ulteriùs disquirere soleo, utrum evacuationibus prægressis non obstantibus, sanguis etiamnum adeò exæstuet, ut illius effervescentiæ limites adhuc ponendi sint, ac sufflamen addendum; an verò eò usque elanguerit ut indigeat incitamento; vel denique, an Fermentatio ad gradum idoneum, ac debitum reducta permitti sibi absque ægri periculo possit. De horum singulis nonnulla mihi dicenda sunt.

I. Itaque si sanguis eousque exæstuet ut meritò adhuc suspicari liceat, ægrum vel Phrenitidi, vel alii alicui molesto symptomati, ex nimia sanguinis ebullitione prognato, obnoxium esse, postridie Emetici exhibiti *Enema* præscribo, idémque repeti, pro re nata jubeo; quo sæpe fit ut sanguine nonnihil ventilato refrigeratóque, illius effervescentia satis compescatur. Interdum tamen usu venit, ut Venæ-sectionem etiam semel adhuc atque iterum repetere necesse sit, nempe in temperamentis admodum sanguineis, & ætate florentibus, aut in iis qui nimio vini usu, inflammatoriam quandam diathesin sanguini suo impresserunt. Verùm plerumque tanto, támque insigni remedio (quale quidem est repetita Venæsectio) non opus est; ac proinde, si prædictos

dictos casus exceperis, effervescentiam illam Enematum adminiculo satis reprimeamus. Quare si sanguis nimium æstuet, atque effervescat, alternis diebus Clysterem injici jubeo, idque ita fieri ad decimum usque morbi diem vel circiter. Veruntamen si magna vis sanguinis missa fuerit, vel æger sit ætate provectâ, tunc temporis Enemata nulla impero, etiamsi sanguis multum effervuerit. In his etenim casibus, uti metuendum non est, ne omissis Clysteribus, ebullitio concepta eò usque procedat, ut insignis alicujus, & infesti symptomatis periculum immineat; ita certissimum est, eorundem usu sanguinis robur, ac vim, atque (ut ita dicam, etsi minus propriè) tonum relaxari, eatenus quidem ut, in senibus præcipuè (neque enim illis Enemata tam prosperè ac juvenibus cedere solent) Naturæ opus interturbetur, atque impediat. Quod si vena secta quidem fuerit, sed non multum sanguinis emissum, tunc, uti dixi, Clysteres ad usque decimum, plus minus diem impero; nonnunquam etiam ad usque duodecimum; quod in illis præsertim obtinet, quibus sanguinem demere non audeo. Sunt enim, qui post Intermittentes Autumnales (sive Tertianæ fuerint illæ, sive Quartanæ) febribus continuis,

tinuis, ex purgationis, in præcedentis morbi fine, defectu, corripuntur; His si sanguinem miseris, periculum est, ne sedimentum illud, quod prægressa fermentatio deposuerat, in massam sanguineam resorbatur, novasque turbas excitet: Venæsectionis itaque loco, rebus ita se habentibus, Clysteribus utor, & quidem ad diem usque duodecimum, modò æger sit juvenis, atque fermentatio nimis exaltata.

2. Verùm è contrario, si Venæsectionem adhibueris, si omiseris, si sanguinis effervescencia nimis elanguescat, adeoque stimulo egeat, ne Naturæ juvandæ impar fuerit; tunc equidem à Clysteribus etiam ante diem decimum, multoque magis eo præterlapso, prorsus abstinendum arbitror. Quorsum enim jacentem jam, & nimis elanguidam fermentationem ulterius compescere atque reprimere conaremur? Quod si verò post tempus illud, in morbi nempe declinatione, Clysteribus utaris, profectò non minùs absonum id fuerit, atque ab omni ratione alienum, quàm si quis effervescenti Cerevisiæ nimis amplum spiraculum aperuerit: Etenim aperto illo spiraculo præpeditur Natura, quo minùs ad morbificæ materiæ separationem unitis viribus incumbat, postquam igitur vel medi-

antibus

antibus evacuationibus idoneis, atque opportunis, æger ἔξω βελῶν positus fuerit, quantum ad illa symptomata attinet quæ ex nimia ebullitione nascuntur, vel morbus jam declinaverit; quantò magis astrictam illi alvum præstitero, tantò magis eam extra periculi aleam colloco: nempe febrili materiâ ad sui concoctionem suaviter, ac blandè propendente. Quocirca si præcedentes evacuationes, sanguineæ massæ quasi laxitatem quandam induxerint, vel inducere minentur, vel æger ante debitum tempus febre levatus fuerit, vel etiam febris ad ultimam suam periodum pervenerit, non solùm Enemata procul haberi volo, sed & Cardiacorum opem atque auxilium suggerendum arbitror, atque mox ad alvum adstringendam memet accingo.

Cardiaca verò quod spectat, quoniam usu mihi compertum est, eadem properè nimis exhibita non contemnendam noxam inferre (venâ scilicet nondum sectâ metuendum est ne materia cruda adhuc existens in Cerebri membranas, &c. aut pleuram decumbat) ideò curæ mihi semper est, ne *Cardiaca* exhibeantur, dummodo vel nihil omninò, vel parùm sanguinis emissum, nullâque alia insignior evacuatio facta fuerit, aut æger ætatis vigorem nondum exegerit; neque

neque enim video, quorum sanguis ejus per se satis locuples, ulteriùs in ipsius perniciem ditesceret: Locuples autem atque opulentus satis est, neque succendiculis eget, quamdiù evacuationes insignes calorem ejus insitum non postraverint. Hujusmodi ægris domi nascuntur Cardiaca, & quæ foris adduntur, aut frustranea sunt, aut etiam damnosa: quapropter ego vel nulla omninò, vel saltem levissima, permiserim. Interim verò si æger ex profusis evacuationibus lassus & languidus, vel ætate fuerit proventus, solenne mihi est, Cardiaca vel in ipso febris initio propinare: Morbi autem die duodecimo, negotio tunc temporis ad secretionem vergente, medicamentis calidioribus liberaliùs indulgendum censeo; (imò paulò maturiùs idem fieri potest, modò non metuendum sit, ne febrilis materia in partes principes præceps agatur;) Namque hoc tempore quò magis calefecerim, eò magis concoctionem acceleravero. Neque reverà cogitando assequi possum, quid sibi velint Medici, cùm sua præcepta toties ingeminant, de remediis ad promovendam febrilis materiæ concoctionem administrandis, id quod in morbi initio accersiti sæpe faciunt; nihilominus tamen eodem ipso tempore medicamenta

dicamenta ejusmodi imperare non dubitant, quæ febrim scilicet attemperare possint. Profectò enim est Febris ipsa Naturæ instrumentum, quo partes impuras à puris secernat : hoc illa modo planè imperceptibili præstat ab initio, atque etiam in ἀρχῇ morbi, verùm in ejusdem declinatione apertius, atque manifestius idem opus aggredditur, id quod ex urinâ cernere licet. Materiæ febrilis *concoctio* nihil aliud reverâ significat, quàm peccantis materiæ à sana separationem. Hanc igitur ut acceleres, non satagendum nescio quibus, attemperantibus, sed Febris effervescentia tamdiu permittenda est, quamdiu salus ægrorum passâ fuerit ; cum autem finem spectat, atque declinationem, secretionem jam conspicuâ, tunc quidem calidioribus medicamentis illam à tergo insequemur, ad rem eo celerius ac certius perficiendam. Atque hoc re ipsa est, febrilis materiæ concoctionem promovere ; cùm evacuationes, & refrigerantia moras nectant, & curationem impediant, ipsamque sanitatem jam appropinquantem abigunt, uti sæpius à me fuit observatum.

Si fermentatio satis progrediatur, desputatio circa diem decimum quartum peragetur : Verùm si refrigerantia quælibet
serius

feriùs adhibueris, atque ita eorum ope effervescentia sufflaminetur, mirum non est, si febris ad diem vicesimum primum, quin & in effoetis corporibus malè tractatis multò longiùs excurrat.

Illud porro observatu dignum est, quandoque accidere, ut æger Clysterum, aliorumve catharicorum usu circa declinationem morbi intempestivè præscriptorum, parùm alleviari videatur, imò nonnunquam apyrexia omnimodà frui, post diem autem unum alterumve senties, non tam pristinam febrim vires suas redintegrâsse, quàm novam accendi; rigor nimirum, atque horror subitò invadet, quem mox excipiet calor atque febris, idem stadium (nisi forsan in intermittentium classem se reponat) decursura, quod in præcedentibus monstratum fuit. Cum ita se res habeat, non aliter tractandus est æger, quàm si antea febre non detentus fuisset, verùm quoad res agendas calcata jam vestigia repetenda; despumatio enim, quæ coeptæ jam ebullitioni debetur, non nisi prædicti temporis, scilicet 14 dierum spatio peragetur, utcunque molestum fuerit ægro, à prægresso morbo satis jam debilitato, eousque sanitatem expectare.

Cardiaca, quæ adhibeo, passim sunt ejusmodi,

modi, quæ statim subindicabo, quorum *moderatio*ribus utor in morbi principio, æstuatione maximè fervente; gradatim ad usum calidiorum, juxta morbi progressum, vel ebullitionis gradus pergens; semper memor licere, siquidem multum sanguinis missum, vel æger senex fuerit, ut Cardiacafortiora administrentur, quàm cum vel nulla præcesserit Venæ-sectio, vel æger ætate floruerit.

Moderata autem illa quæ dixi, Cardiacafunt ex aquis stillatitiis (*verb. gr.*) Borag. Citr. Scord. compos. fragor. Theriacal. cum admixtis Syrup. Melissophyll. Fernel. Caryophyll. & de succo Citr. &c. *fortiora* verò ex pulver. è Chel. Canor. Comp. Bezoar. Confect. de Hyacinth. Theriac. Androm. aliisve ejusdem indolis. Quæ sequuntur in frequenti usu sunt.

Rec. Aq. borag. citri. Scordii compos. & cerasor. nigr. aa ʒ ij. aq. cinamomi hordeati ʒ j. margarit. præparat. ʒ ij. sacchari crystallini ʒ j ss. Misce, sumat cochl. iiij. sæpius in die, præcipuè in languoribus.

Rec. Aq. totius citri, & fragor. aa. ʒ iiij. aq. cord. frig. Saxon. ʒ i. aq. theriac. stillat. syr. melissophyl. Fernel. Caryophyll. & de succo citri aa ʒ ss. Misce, f. Julapium, de quo capiat sæpius.

Rec.

Rec. Pulv. è chelis. cancrorum compos. lap. bezoardici Oriental. & Occidental. contrayervæ aa ʒ j. fol. auri n. j. Misce, f. pulvis subtilissimus : Capiat ad quant. gr. xij. quoties opus fuerit ; ex syr. è succo citri, Caryophyll. aa ʒ ij. supertibendo cochl. aliquot Julap præscript.

Rec. Aq. theriac. stillat. ʒ iiij. semin. citri ʒ ij. contundantur simul & f. Emulsio. Colaturæ adde sacchari perlati q. s. ad gratum saporem. sumat cochl. ij. ter in die

Plures verò formulas recensere supervacaneum arbitror, quoniam & innumeræ sunt aut esse saltem possunt, & in morbi decursu juxta varia ejus tempora, ac diversa symptomata, variandæ sunt.

3. At si Fermentatio neque nimium æstuet, neque langueat, eam in isto gradu relinquo, nec ullis remediis utor, nisi ægrorum vel amicorum, quibus stipantur, importunitas à me aliquid extorqueat, quod ipsis citra instituti, & scopi mei fraudem placeat.

Atque hoc loco non prætermittam, me sæpius ad *tennis conditionis homines*, quorum crumena prolixo apparatui Medico ferendo non erat, accersitum, nil fecisse aliud post Venæ-sectionem, & vomitionem peractam (siquidem eas postulasset indicatio)

catio) nisi quod ipsis præscriberem, ut toto morbi tempore lecto defixi, non nisi jusculâ avenacea, & hordeacea vel similia haurirent; tenuem cerevisiam (dempto frigore) moderatè biberent ad sitim sedandam; & versùs febris finem, coeptâ jam separatione, siquidem segnior esset, ad eam juvandam fortiozem subinde potum, Cardiacorum loco, bibere ipsis permisi: Atque ita sine ulteriore aliquo apparatu, nisi quod leve Catharticum in fine morbi addere soleam, eos salvos, & incolumes dimisi.

Sed ut ad institutum meum revertar, si prædicta methodus sollicitè observata fuerit, usitatò circa 15 diem, tum ex laudabilis in Urinâ separationis signis, tum etiam ex manifestâ omnium symptomatum remissione, percipio tempestivum tunc esse potionem purgantem exhibere, quæ sedimentum è prægressâ fermentatione hic illic depositum subducatur; quod nisi tempestivè factum fuerit, periculum est, ne in sanguinis massam remigret; ejusdemque febris recidivam conciliet; vel etiam sua in partibus naturalibus, ad quas amandatum fuit, morâ, in mineram, tenacium deinceps in corpore malorum feracem abeat. Nimirum, separatione jam factâ, humores

E

crassi

crassi ac impuri ex arteriis sanguini in venis refluxo, immixti, regressum ejus facile impediunt, ex quo varia obstructionum ac tandem fermentorum genera nascuntur.

Ubi tamen animadvertendum, non adeò planè necessarium esse post febres Vernales, atque post-Autumnales purgationem celebrare; idque propterea quod sedimentum à Vernalibus depositum tum copiâ, tum qualitate terrea, malignaque ab autumnali superetur. Quod ipsum etiam in Variolis obtinet, multisque morbis aliis Verno tempore grassantibus, in quibus Purgantium ommissio non tam grave periculum (quod ego quidem observaverim) quàm in casibus priùs memoratis, inferre solet.

Et sanè non multùm is à veritatis scopo aberraverit, qui affirmaret ab hoc capite (purgandi scil. post morbos Autumnales omissione) plurium morborum colluviem, quàm ab ullo alio, quo demum cunque causarum fonte, dependere.

Si valdè debilis sit æger, vel alioquin perfecta adeò depuratio facta non fuerit ut audactè possim purgans exhibere die decimo quinto, rem differo ad decimam septimam; quo tempore sequentem, vel similem, proratione ægri virium, potionem propino.

propino. *Rec. Thamarind. ʒ ss. fol. sennæ ʒ ij. rhubarb ʒ iſs. Coq. ſ. q. aq. Colaturæ ʒ iiij. diſſolve mannæ & ſyr. roſac. aa ʒ j. Miſce ſ. potio cap. mane.*

Purgatione peractâ, ægrum, hætenus lecto, ex præſcripto meo, defixum, ſurgere, & paulatim ad priſtinam victûs rationem reverti jubeo. Ea quippe, quam ad hoc uſque tempus præſcripſi, eadem prope-modum eſt cum illa quam modò commemorabam; Utî juſcula avenacea, & hordeacea; panatellæ ex pane & vitello ovi, in aquâ cum ſaccharo confectæ; juſcula tenuia ex decocto pulli; Cereviſia tenuis lupulata, cui quandoque æſtuante ardore Febrili, immiſceri poteſt ſuccus Aurantiorum recens expreſſus, & ſuper ignem ad cruditatistantummodo ſublationem coctus; & his ſimilia; quamvis juſcula Avenacea ſint inſtar omnium. Negare verò cereviſiam tenuem, quæ ſubinde in mediocri quantitate ſumatur, ſeveritas eſt minimè neceſſaria, imò ſæpenumero etiam detrimentoſa.

Accidit interdum (maximè in ſenibus) ægrum Febri jam curatâ, & corpore ſatis jam ſupérque purgato, niholominùs valde debilem eſſe; & quandoque tuſſi, interdum etiam ſcreatu, magnam glutinoſi, viſ-

E 2

coſique

cosique phlegmatis copiam expectorare : quod symptôma non tantum ægro terrorem iniecit, sed & ipsi Medico, præsertim minus cauto, imposuit, eumque in opinionem induxit, quasi affectus iste Phthisiam sterneret ; licet observaverim ego, rem adeo periculosam non esse. Hoc in casu ægrum jubeo Vinum Malaganum annosum, vel Falernum, sive Muscatum, cum pano tosto ei immisso, bibere ; quod crasim multum prægressâ æstuatione sanguinis debilitati (proindeque nuper-ingestorum succis assimilandis imparis) corroborans, symptôma illud paucorum admodum dierum spatio abigit, ut crebrâ experientiâ mihi constat.

Hâc ipsâ, quam proposuimus ratione, ægrum à multis affectibus, symptomatibusque, quæ malignitati tribui solent, tutum præstabimus ; cum nihil magis solitum sit Medicis in arte suâ minus exercitatis, quàm, quando medicamentis nimis refrigerantibus, vel usu Enematum intempestivo, crasim sanguinis ita relaxârint, Naturamque in perficiendâ sanguinis depuratione adeo debilitarint, ut animi deliquia, aliæque symptomata (quæ genuina sunt ejusmodi impedimentorum arte positorum effecta) contingant, *malignitati* culpam transferre :

bere : at si diuturnitas in quam abierit morbus, eum ab hoc vitio vindicet, tùm quicquid eos in medelâ deinceps fatigat, id *Scorbuto* acceptum referunt : quamvis reipsâ neque symptomata, quæ accidebant, quamdiu vigeat morbus, *malignitatis* erant effecta, neque ea, quæ contigerunt in declinatione ejus, *Scorbuti*, sed utrumque rei malè gestæ debetur, quemadmodum crebrò id à me observatum est.

Non quod ego, aut quisquam alius, qui Morborum historiam vel delibaverit, nescius esse possit, Febres esse, quæ non intemperie solâ, aut putrido tantùm calore, sed etiam maligna qualitate (cujus signa evidentissima in ægris non possunt non apparere) constent : vel etiam quod inficias eam, complicari aliquando cum Febre *Scorbutum* & complures alios morbos posse ; hoc tantùm dico, has affectiones immeritò sæpe in litem vocari.

Si fermentatio sanguinis ritè processerit, fiet omninò materiæ morbificæ despumatio intra tempus modò dictum. At si remedia refrigerantia, vel Enemata seriùs exhibita fuerint, multò longiùs excurret Febris, præcipuè in hominibus grandævus, malè à medico curatis ; ad quos quandoque accersitus, postquam Febri per quadraginta

E 3

draginta

draginta dies & ampliùs laboraverant, nihil non expertus fui quo despumationem sanguini inducerem : sed nempe usque adeò debilitatus erat sanguis, partim senio, partim enematibus, & medicamentis refrigerantibus, ut neque Cardiacis, neque ullis aliis corroborantibus remediis scopum meum assequi possem ; sed vel illorum Febris, virium suarum tenax permanebat, vel alioqui, si adesse videretur ἀμυξία, vires ægrorum admodum prostratæ erant, & tantum non emortuæ.

Aliorum autem remediorum successu frustratus, aliò consilium vertere sæpe coactus fui, cum successu non vulgari ; nempe adolescentulorum vivum vegetumque calorem ægris applicando. Nec est quod quis multum miretur, hâc methodo, licet inusitatâ, ægrum tantopere corroborari, naturamque debilitatam juvari, ut semet à materiæ secernendæ, eliminandæque reliquiis exoneret ; cum proclive sit intelligere, insignem effluviis vegetorum copiam à sano, & athletico corpore in corpus ægri exhaustum transfundi. Neque unquam comperi iteratam calentium linteorum applicationem ullatenus id præstare valuisse, quòd modò præscripta methodus præstitit ; ubi calor applicatus tum
magis

magis est humano corpori congener, tum simul blandus, humidus, æqualis, perennisque. Atque hæc ratio, spiritus, & halitus, forsitan Balsamicos, in ægri corpus immittendi, ex eo quo ipse illam adhibui tempore, licet aliena primum videretur, ab aliis cum successu fælici fuit adhibita: neque profecto me pudet hujus remedii meminisse, tametsi petulci quidam homines, atque arrogantes, omniaque vulgaria ingenti supercilio contemnentes, me forsitan hoc ipso nomine aspernabuntur. Ego enim proximi mei commodum, ac salutem vanis illorum opinionibus longè anteferendam censeo.

Methodus hætenus enarrata, si quis illam prudenter, & cum destinato animi consilio observaverit, ægros, si non ab omnibus, saltem à plerisque molestis illis symptomatibus immunes præstabit, quæ hanc Febrem vel comitari, vel eidem supervenire solent, quæque Medicum animi ancipitem, atque sæpè in curationis decursu consilii penè expertem reddunt, immò & illius curæ commissos non rarò è medio auferunt, etiamsi morbi natura mortem non interminari visa sit. Sed quandoquidem vel ægrorum culpâ, Medicum non satis opportunè accersentium, vel

E 4

ipsum

ipsius Medici minori sive peritiâ sive cautelâ, ejusmodi accidentia sæpissimè oborta cernuntur, non gravabimur peculiarem eorundem curam summatim hic attingere; verùm ad ea tantùm symptomata me restringam, quæ, tametsi sæpenumerò præverti potuerint, modò viâ, atque ordine prædicto quis usus fuisset, cum tamen semel acciderint, diversam quandam, sibi que propriam curam postulant.

Phrenitis.

Atque (ut hinc ordiar) si æger, vel calidiora medicamenta minùs properè atque intempestivè sumendo, vel calido nimis temperamento suâ naturâ fretus, in *Phrenitidem* prolapsus fuerit; vel (quod proximè illuc accedit) si non omnino dormiat, sæpe exclamet, aut inconditis vocibus utatur, si vultu ac loquelâ ferociat, si medicamenta, potùmve communem avidè & quasi raptim bibat, vel denique urinam habeat suppressam; in hoc, inquam, casu, liberaliori manu, quàm supra indulsi, ad venæ sectionem, clysteres, ac medicamenta refrigerantia me accingo, verno tempore præsertim, (quo etiam aliàs symptomate hoc non apparente, juvenes atque vegeto calore præditi, ejusmodi auxilia sine multo discrimine admittunt) atque talibus remediis utens, ægrum eoque

que sustinere conor, donec in diuturnitatem aliquam affectus excurrat, quo tempore non admodum difficile erit eum & à morbo & à symptomate unâ eâdemque operâ liberare : id quod fiet *Narcoticum* aliquod medicamentum in largiori paulò dosi exhibendo. Quamvis enim febre vigente, quæ *ναρκώσεως* vi prædita sunt non omnino profint, neque destinatum à Medico scopum feriant ; tamen opportunè, & in declinatione morbi adhibita, præclaros effectus edunt : antea verò prodesse non possunt, partim quia fermentationem vi atque impetu procurrentem sistere nequeunt, etiam in maximâ dosi exhibita, partim verò (quod quidem majoris adhuc momenti est) materiæ peccanti tunc temporis massæ sanguineæ æquabiliter admistæ neque versus separationem adhuc vergenti, ab exhibito hujusmodi medicamento manus injicitur, adeoque depuratio illa tantopere expetenda impeditur. Verùm si hæc ratio sit hujusce phænomeni, siue alia aliqua magis abstrusa, judicent illi, quibus animus atque otium est talia speculari. Interim ex fideli atque idoneo observationum plurimarum complexu rem ipsam certissimam esse pronuncio, *Laudanum*, vel alia quævis *Narcotica*

cotica in principio, augmento, vel statu morbi ad symptomata hoc levandum, vel non prodesse omnino, vel quod sæpe accidit etiam, obesse; verum in ejusdem morbi declinatione eadem mediocri dosi adhibita non sine successu usurpari. Semel equidem Narcotico die morbi duodecimo usus sum, nec frustra; citius autem nunquam prosperè exhibitum novi. Quodsi autem illius usum ad decimum quartum usque diem distuleris, tanto magis proficuum evadet, separatione nempe perfectiori tum factâ. Neque verò hæc mora, tametsi forte astantes magnopere perterrefaciet horrendum hoc symptomata, mortem statim subinfert; cum sæpe observaverim, hanc rem plerunque inducias ferre posse ac solere, donec ad Narcotica descendere fuerit opportunum; saltem si caveatur nè *Cardiacis*, calidisque medicamentis adhibitis, intemperies cœpta accendatur uberius, quo casu ægri subito pereunt. Narcotica, quibus ego uti soleo, sunt vel *Laudanum Lond.* ad gr. i. vel sequens. *Rec. flor. Paralyf. M. i. Coq. f. q. aq. cerasor. nigr. Colaturæ ℥iij. Dissolve syr. de meconio ℥ss. succi limonum g. viij. vel. x. Misce.*

Illud unicum hîc addere placet, quod
ad

ad hanc rem observasse non inconsultum arbitror ; nempe si symptomata hoc eousque inducias ferat, ut æger ante assumptum Narcoticum commodè purgari possit, medicamentum illud tantò fæliciùs effectum suum editurum. Quocirca ego imperare soleo Pil. coch. ma. ℞ij. in aq. Betonicæ dissolut. atque hoc 10 vel 12 horis ante Narcotici exhibitionem. Neque metuentum est à tumultu illo, quem calidior illa massa pil. aliàs excitare solet ; subsequens enim Narcotici vis pensabit illas turbas, & quietem suavissimam, blandissimamque inducet.

Quodsi vigiliæ ultra febrem excurrant, cessantibus aliis symptomatibus, observavi, linteam in aqua rosar. immersum, & frigide sincipiti, ac temporibus applicatum, plus quàm Narcotica quævis prodesse.

Sæpe accidit, ægrum per totum morbi ^{Tussis.} decursum *tussis* molestâ divexari ; nimirum commotâ vehementèr ac tumultuante sanguineâ mole, omnibus jam ad seditionem & partium studia spectantibus, fit ut humores quidam soluti, diffuentesque è massâ sanguinis per vascula pulmonaria, vel etiam per diapedesin in tracheæ membranâ interiorem, teneriorem scilicet atque exquisito sensu præditam, transferantur ;

tur : hinc *tussis* oboritur ; quæ primò sicca est, quoniam tenuis adhuc materia vim expultricem eludit ; mox crassescit, atque expectoratu difficilis evadit, eò quòd sensim febrili calore torreatur, atque affetur : hinc fit, ut suffocationis metu percellatur æger, utpote cui vires defunt ad lentam hanc viscidamque materiam tussi eliminandam. Ego in hoc effectù rarò alio aliquo medicamento utor præter *oleum amygdalarum dulcium* recentèr expressum, nisi forsàn acciderit (accidit autem aliquoties) ut ægrotus oleum prorsus aversetur ; tunc enim vulgaribus illis pectoralibus, ut licet, opem ferre conamur. Interim oleum illud amygdalarum, siquidem illo per ægrum uti licuerit, Bechicis aliis anteponendum censeo, ob eam causam præcipuè, quòd cùm necesse sit hæc liberaliùs, & majori quantitate exhibere, modò prodesse velimus, hoc pacto ventriculum jam satis superque debilem & ad nauseam proclivem oneramus ; nonnunquam etiam eadem operâ præpedimur, nè reliqua, eodem ipso tempore transigenda, procuremus. Neque verò satis aut intellectu assequor, aut experientiâ edoctus sum, cur ab hujus olei, quòd jam diximus, usu in febribus abhorreamus, eo quòd

quòd scilicet inflammabile sit, adeoque metuendum ne febrim adaugeat. Fac enim, illud suâ naturâ calidum esse, certè tamen calor ille tantus non est, ut aliundè non abundè pensetur : præ cæteris enim manifesta vi pectori conducit, aperitque vias, ac lenit, adeoque expectorationem promovet, quâ (præsertim si copiosior acciderit) tum exoneratur sanguis à molesto humore, commode jam excreto, tum eâdem operâ nonnihil refrigeratur ; adeoque me non admodum malè habet, si quando viderim symptoma hoc intercurrere, cujus beneficio non parum etiam ægro beneficii accedit. Illud unicum nunc moneo, unâ, eâdemque vice tutum non esse, totis cochlearibus hoc oleum exhibere ; periculum enim est ne & ventriculo nauseam & alvo fluxum inducamus : parcè itaque sed frequentèr interdiu, noctuque propinandum erit, quo non solùm expectoratione factâ tussim leniemus, verum etiam, quod alicujus momenti est, attritas ægri vires blando nutrimento nonnihil solabimur.

Fit nonnunquam, ut hæmorrhagia narium ^{Narium hæmorrhagia.} superveniat ; sive quòd medicamenta nimis calida in morbi initio fuerint exhibita, sive quòd ebullitio non satis coercita fuerit

rit, ægro nempe vel in florenti ætate constituto, vel anni tempestate coadjuvante. Hoc si fiat, non admodum juvabunt ea, quæ ad sistendum sanguinis motum vulgò fieri consueverunt, qualia sunt venæ sectiones, ligaturæ, medicamenta adstringentia, atque agglutinantia, vel etiam sanguinis acrimoniam contemperantia, &c. quamvis enim pro Medicorum consilio, ac prudentiâ, his atque hujusmodi aliis uti liceat; in eo tamen cardo rei vertitur, ut idoneo aliquo medicamento sanguinis ebullitioni frænum imponatur, quod sistat, figatque illius impetum in præcipitia quæque ruentem. Verum quidem est, si symptoma seorsim spectetur, ea quæ supra enumeravimus (ac venæ sectionem potissimum) accommoda satis esse; nec ego ipse dubitarem, iisdem uti; sed nempe symptomatis hujus causam (saltem si phlebotomiam exceperis) non satis attingunt, quam profectò non majori ratione per prædicta tollere, quàm si gladio ignem extinguere satageres. Ego itaque in hoc casu, frustra aliis tentatis, tale quidpiam adhibere soleo, quale nunc subnectam. *Rec. aq. portulacæ, & papaveris ceratici aa ʒiſs syr. de meconio ʒvj. syr. paralyseos ʒſs. M. f. haustus.* Nolim autem hæc ita intelligi, quasi hæ-

mor-

morrhagiam quamlibet ita statim curari velim; quin potius illa sæpe permittenda est, atque ægro plurimum prodesse potest, partim nimiam ebullitionem reprimendo, partim etiam criticè aliquando morbum solvendo. Atque revera parum proderit huic symptomati frænum prædictum aptare, priusquam illud aliquantisper excurre-rit, vel etiam priusquam vena in brachio secta fuerit. Illud diligentè advertendum est, hanc ipsam, atque alias omnes immodicahæmorrhagias peculiare illud obtinere, quòd quamprimum illæ quomodocunque sedatæ fuerint, nisi leniens aliqua purgatio celebretur, metus est ne recidivam æger patiatur; proindeque purgandum erit, quamvis (si Febris tempora spectentur) ferius aliquanto id fieri soleat, atque debeat, nisi symptoma hoc accederit.

Hoc symptoma plerumque senibus acci-*Singultus.*
dit post copiosas evacuationes, vel per se-
cessum ex diarrhœa, vel maximè per vo-
mitiones, atque sæpenumero mortem præ-
foribus adesse denunciat. Ingenuè fateor,
me mihi met ipsi de *Singultus* causa disqui-
renti satisfacere non posse; nihilominus
observavi, sæpe illum ex turbis, ac tumultu
ab asperioribus medicamentis in ventri-
culo, locisque vicinis excitato, ortum
ducere

ducere, quibus sedandis atque in pristinam pacem reducendis cum naturæ vires non suffecerint, fit ut ingens periculum imminet: proindeque consentaneum existimavi, curam eo derigere, ut quod natura per se nequibat, artis adminiculo suffulta perficeret. *Diascordium* igitur largâ dosi exhibitum, nempe ad 3 ij, à scopo meo non aberravit; cum *semine anethi*, aliisque, quæ tanquam specifica decantantur, usus nihil profecissem.

Diarrhœa. Si in morbi hujus decursu *Diarrhœam* obortam conspexeris, quæ (uti jam alicubi suprâ notavimus) accidere tum solet, cum in morbi initio vomitorii propinandi indicatio se obtulit, neque tamen illud propinatum fuit; dico in hoc casu convenire, ut quovis morbi tempore (nisi vires contraindicaverint) *emeticum* exhibeatur, etiamsi jampridem illa ad vomendum propensio præterierit. Quoniam autem hac de re satis, opinor in superioribus pagellis à nobis dictum est, illud hoc in loco duntaxat annectam, quid factò fit opus, si exhibito licet emetico nihilominus *Diarrhœa* supervenerit. Quod tamen oppidò rarum est, nisi in Febre verè malignâ, ubi vomitorium, hoc symptoma non solum non impedit sed. quandoque creat; quod

quod notatu dignum est. Itaque cum sic res habuerit, præ quibusvis astringentibus hujusmodi clysterem profuisse comperi. *Rec. Cort. granator. ʒ ss. ros. rubr. p. ij. Coq. in lactis vaccini s. q. Colaturæ t̄s ss. dissolve Diascordii ʒ iij. M. F. Enema.* Non iuaserim ut majori quantitate Clysterem injicias, quamvis enim propriâ vi adstrictionem polliceatur, metuendum tamen est, ne suâ mole laceffat intestina, adeoque fluxum alvi, quem consopire animus erat, uberius provocet.

Sed forsitan objiciet his aliquis, magis è re videri, ut, præsertim declinante morbo, diarrhœam, si quidem acciderit, permittas potius quam sistas, quandoquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus est, morbumque solvit. Respondeo, me non inficias iturum, fieri aliquando, ut Febris per hanc portam sibi viam faciat, atque effugiat; verùm illud rariùs accidit, quàm ut illius spe quicquam moliamur: quin & ratio illa, quâ de medelâ Februm universim loquuti, fluxûs hujusce sistendi necessitatem ostendere conati sumus, etiam hic omnino locum obtinet. Nunc autem illud addendum est, meâ quidem sententiâ animadversione non indignum, nempe ad genuinam sanguinis depurationem non tan-

F

rum

tum necessariam esse illam quarundam partium secretionem, quæ per *fæces* fit, sed requiritur etiam ut secernantur aliæ, tanquam *flores*, id quod in aliis etiam liquoribus opulentis atque heterogeneis quotidie cernimus. Itaque si Diarrhœæ nimium indulseris, mediam solummodo depurationem, tantopere expetitam, procurabis atque etiam forsan, quod postremo in loco rejiciendum erat primò excernetur. Fateor equidem separatione illâ per flores jam factâ (quæ, ut obiter id attingam, sensim, & sine sensu peragi solet, atque plerunque paulo pleniori διαπνοή potius quàm sudore manifesto) Diarrhœam, si forte acciderit, periculi non multum interminari : Sciendum tamen est, illam tum non aliunde accidere, quàm quòd purgatio subducendis fæcibus dicata, non opportunè exhibita fuerit ; quæ quidem fæces morâ suâ fermenti alicujus maligni indolem adeptæ, intestina jam ad excretionem irritant, stimulantque ; ut omittam dicere, liquidissimam illam excrementorum consistentiam (tali enim formâ plerunque visuntur) satis indicare ea pro criticâ morbi solutione habenda non esse.

Itius.

Forſan etiam inter ſymptomata Febris ſupervenientia recenſeri poteſt *Iliaca paſſio*,
eo

eo quòd vomitus enormes qui initio Februm accidere solent, huic occasionem quandoque subministrant.

Horrenda hæc affectio est, & huc usque omnium fere judicio funesta, ex intestinorum motu inverso, ac præpostero originem ducens. Nimirum intestinorum fibræ, quæ à superioribus versus inferiora contrahi debent, contrahuntur ad superiora, & quæcunque in intestinis continentur non versus alvum sed ventriculum protruduntur, & impetu facto ad os regurgitant; adeò ut Enemata, quantumcunque acria, emetica evadant, uti etiam cathartica per os assumpta per vomitum subito excernuntur. Et, meâ quidem sententiâ, exquisitus ille, ac intolerandus dolor huic morbo superveniens, non aliunde oritur quàm ex præpostero intestinorum motu modò dicto. Cùm enim sinus illi quos multiplices intestinorum circumvolutiones constituunt, ita à naturâ formati sint ut ad descensum fæcum quàm aptissimè conducebant, cùm ii, inquam, motui suis fibris contrario cedere cogantur, exoritur inde prædictus dolor; qui quidem uni parti instar terebelli infigitur, cùm aut valvula quæ ad initium coli apposita excrementorum ad ileon regressum impedit, aut alia

F 2

quævis

quævis membrana ad finem pertinens, vim hujus præpoſteri impulsus ſola ſuſtinet.

Hujus verò inverſionis unde dolor ille exoritur duplicem cauſam assignare licet. Obſtructionem nempe, vel irritationem.

Primò igitur quæcunque inteſtina vehementèr obſtruunt ut nihil per inferiora deſcendere valeat, hunc contrarium in inteſtinis motum ut producant neceſſè eſt, & nemini non notum. In horum cenſum ab Authoribus referri ſolent fæces induratae, flatus craſſi magnâ copiâ collecti, ac inteſtina velut in nodum convolventes, conſtrictio inteſtinorum in hernia, inflammatio denique, aliiſque tumores magni, qui cavitatem internam inteſtini occludunt. Interim verò haud negandum quòd motus contrarius hiſce cauſis originem debens, potius ingeſtorum, quàm inteſtinorum motus habendus, neque hæc totius inteſtinorum ductûs inverſio eſt, ſed illorum tantùm quæ ſupra ſedem iſtius obſtructionis ſita ſunt. Quam ob cauſam *affectio iliaca* hinc proſecta, à me *notha* appellatur.

Secundò verò opinor, quòd in affectu iliaco cauſa inverſionis periltaltici inteſtinorum motûs ut plurimum ita ſe habet. Nimirum ex tumultuante ſanguine in Febre nuper conceptâ, in ventriculum & proxima

proxima intestina deponuntur humores acres & maligni, ex quibus ventriculus primò motum suum invertere ac violento impetu materiam molestant in eo contentam per os rejicere cogitur : Ventriculi tandem motui validiori, intestina *tenuia* ipsi continua jam debilitata cedunt, & cum his demum *majora* in consensum trahuntur, vomituri ventriculo quasi choream ducente. Hunc affectum *verum ileum* voco, & ille hujus loci est. Methodus eum curandi hactenus fere incognita fuit, quicquid nonnulli jactent de usu *argenti vivi*, & *globulorum*, quæ præterquam quòd parum conducunt, noxam sæpe haud contemnendam inferunt. Ego cum felici successu hanc methodo utor.

Quando liquet ex Clysteribus per os rejectis & aliis signis verum esse ileum, tunc in hæc tria enitor. 1. Ut contrarius iste ventriculi motus, qui similem motum in intestinis efficit, impediatur. 2. Ut intestina acri humore debilitata corroborentur. 3. Ut ventriculus ac intestina ab istis humoribus liberentur. Quibus indicationibus ut satisfaciam, curationem hoc ritu instituo. Primò *salis absinthii* ℞j ex cochleari uno *succi limonum* mane, & serò sumendum præscribo, intermediis vero tem-

F 3

poribus

poribus *aquæ menthæ stillatiæ* sine saccharo, aliove quovis additamento cochlearia aliquot bis quaque horâ propino, cujus vel solius repetito usu & vomitus & dolor ex eo natus subitò evanescent. Dum hæc fiunt *catulum viventem* nudo ventri indefinenter accumbere jubeo. Postquam verò dolor cum vomitu per spatium diei unius, vel alterius omnino cessaverit, tum *pil. coch. ma. 3 j. in aqua menthæ*, dissolutam exhibeo, quam etiam aquam (quò certius vomitûs recursus prævertam) toto catharseos tempore sæpius sumendam injungo. Neque catulus removendus antequam usum pilularum æger aggrediatur.

Observavi frustra pilulas istas vel quodvis aliud catharticum, utcunque forte, propinari, donec ventriculo corroborato, atque adeò ad motum naturalem reducto, intestina etiam ad proprium motum æquè reducta fuerint. Aliàs enim cathartica omnia intus assumpta emetica evadent, & plus damni quàm commodi inferent. Inde est quod remediis purgantibus viam facere non aggredior donec per spatium quoddam medicamentis istis ventriculum respicientibus usus fuerim.

Victum valde tenuem ægro præscribo, ita ut nonnisi cochlearia aliquot jusculi

ex

ex pullo Gallinaceo parati forbenda bis vel ter in die permittam. Interim verò ut per totam ægrotationem in lecto decumbat jubeo, donec perfectæ sanationis signa appareant, ac etiam post sanationem per longum tempus in prædictæ aquæ usu persistere & laneis duplicatis ventrem à frigore bene defendere impero, quo minus recidiva fiat, cui hic affectus præ omnibus aliis est obnoxius.

Pauca hæc universam meam in curando hoc affectu methodum exhauriunt, quàm à nemine consulto ob simplicitatem suam & splendidioris sive verborum sive pharmacorum apparatus defectum aspernatum iri confido.

Atque hæc sunt illa symptomata, quæ in febre hac occurrere solent. Sunt autem & alia quædam, quibus memorandis nunc superfedebimus, partim quidem, quoniam ea minoris momenti sunt; partim verò, quòd peculiarem nullam curationem postulent, febre enim ritè tractatâ sponte sua cessant.

De Febre continua hujus Constitutionis, ac de symptomatibus ejus hætenus.

CAP. V.

Febres Intermittentes.

Quandoquidem, ut jam sumus præfati, quæ prædictos annos omnes Constitutio pervasit, producendis omnium generum *Intermittentibus* tam egregiè favit, quas tum de illis feci observationes haud indiligentes, hic impertiam: Addam insuper & quæ de paucis illis intermittentibus observavi, quæ ab illo deinceps tempore sporadicè contigerunt, quò minùs orationis filum insequentium deinceps annorum historiam complectentis, cogar interciedere.

Primo loco, quò naturam illarum atque genium conjecturâ saltem assequamur, advertendum est, quòd in paroxysmis Februm intermittantium hæc tria tempora spectanda sunt. 1. Tempus *Exhorrescentiæ*. 2. Tempus *Ebullitionis*. 3. Tempus *Desumationis*. Et quidem ad *exhorrescentiam* quod attinet (ut de his rebus summatim loquar) ego illam exinde oriundam arbitror, quòd materia Febrilis, quæ nondum turgescens

turgescens à massa sanguinea utcunque affimilata fuerat, jam tandem non solum inutilis verum & inimica naturæ facta, illam exagitat quodammodo atque laceffit : ex quo fit ut naturali quodam sensu irritata & quasi fugam molita, rigorem in corpore excitet atque horrorem, averfationis suæ testem & indicem. Eodem planè modo, quo potiones purgantes à delicatulis assumptæ, aut etiam toxica incautè deglutita, horrores statim inferre solent, aliaque id genus symptomata. Natura itaque hoc pacto irritata (ut ad tempus *ebullitionis* jam transeamus) quo faciliùs hunc hostem à suis cervicibus depellat, *fermentationem* aggreditur, solennem nempe machinam, quâ in Febribus & quibusdam aliis acutis morbis uti consuevit, cùm sanguinis molem ab intestinis inimicis liberare conetur : hujus enim effervescentiæ beneficio disjunctæ peccantis illius materiæ partes, quæ sanguini æquabiliter admixtæ fuerant, aggregari quodammodo incipiunt, atque adeo leviori operâ subigi possunt, ut ad despumationem opportunæ evadant. Et quidem ut hoc fiat, vel ex eo plurimum referre constat, quod qui ex Febribus Intermittentibus moriuntur, siquidem in paroxysmo pereant, in primo illo

illo tempore (*exhorrescentiæ* scilicet) fato fungantur, nam si ad tempus effervescentiæ pertigerint, saltem pro illa vice non moriuntur. Atque per hæc duo tempora res ægrorum in angusto versantur ; quibus elapsis, tertium tempus quod *despumationi* dicatum est, insequitur, quo succedente, symptomata omnia primò leviora fiunt, atque tandem planè evanescunt. *Despumationis* autem nomine nihil aliud significatum volo, quàm materiæ Febrilis jam subactæ, & quasi devictæ, expulsionem, seu separationem ; atque illud quod separatur, partim (ut in aliis liquoribus cernere licet) *florum*, partim *fæcum* rationem & fortem obtinet.

His ita positis, videamus quomodo fiat, ut redeat Paroxysmus, quandoquidem ægrorum fors in vado jam constituta videtur. Nimirum Febrilis materia nondum tota emigravit, sed quemadmodum apum Embrya statis temporibus sensim succrescunt, ita latens hæc materia pro typorum ratione denuò caput effert, ac novum negotium naturæ faceffit, idem stadium decurrens quod in præcedentibus modò ostendimus. Nunc autem si quis à me causam quæsierit, cur fomes ille delitescens effervescentiâ præcedenti non satis subactus,

actus, ac proinde cum reliqua materiâ peccante non expulsus, proindeque novas tragœdias daturus, non eodem modo in omni Febre intermittenti progrediatur (nam nunc unum, nunc duos, nunc tres dies exigit, priusquam ad maturitatem perveniat novumque Paroxysmum excitet) de hac re, inquam, si quis mihi negotium exhibeat, ego plane me nescire fateor. Neque verò quisquam alius, quod sciam, in hac causa tam præclarè se gessit, ut arcanum hoc opus naturæ satis enarrasse videatur. Ego Philosophi nomen non ambio, & qui titulum illum se mereri existimant, atque me fortassis hoc nomine culpandum putabunt, quòd in hæc penetralia non irrumpere conatus sim; moneo illos, ut in aliis naturæ operibus, quæ ubique nobis obversantur, vires suas experiri velint, antequàm aliis dicam scribant. Libenter enim quæsierim, cur *equus* ad ἀρχὴν suam peringat septem annorum spatio, *homo* 21; cur in *plantarum* regno, hæc Mense *Maio*, illa *Junio*, ista alio, florere soleat, ut innumera alia nunc fileam. Quod si doctissimos quosque viros non pudeat suam ignorantiam in his rebus palam fateri, non video, cur mihi vitio verti debeat, si in re non minus difficili, atque forsitan prorsus inexplicabili,

inexplicabili, manus ab ἀιτιολογία abstineam : quippe cū persuasissimus sim, naturam non minus hic loci quā in aliis quibuscunque, methodo quadam certā, atque ordine progredi : *quartanosa* enim (ut sic dicam) ac *tertianosa* materia non minus naturæ legibus subjacet, iisque regitur, quā alia corpora qualiacunque.

Cum rigore atque horrore in universum *Intermittentes* omnes incipiunt, cui mox calor succedit, atque huic deinceps sudor ; Per utrumque paroxysmum, tum illum quo riget æger, tum quo plus satis incalescit, vomitur ut plurimum, vehementer ægrotat, cum siti & lingua arida, &c. Quæ quidem Symptomata iisdem omnino gradibus recedunt quibus provehitur sudor, quo uberiùs prorumpente Paroxysmus solvi videtur. Satis rectè valet qui modò ægrotabat, donec Paroxysmus periodo sibi consuetā denuò recrudescat ; in *Quotidianā* scilicet quolibet *πυχθημέρῳ*, in *Tertianā* alternis diebus, in *Quartanā* tertio quoque die, calculatione videlicet factā ab unius Paroxysmi initio, ad initium subsequēntis. Licet haud rarò ingeminentur posteriores duo, ita ut Tertianā quolibet die invadat, Quartana per duos dies continuos,

continuos, tertio quidem ab insultu libero manente; quandoque etiam ter tribus diebus continuis infestet, cùm *Triplex Quartana* est; morbo ab isto, quem primùm assumpsit, Typo nomen sortiente.

Quæ sanè Paroxysmorum reduplicatio nonnunquam à materiæ Febrilis excessu activitateque nimia producitur, quo in casu Paroxysmus *adventitius primarium* antevertit; nonnunquam etiam à virium prostratione, cùm in ægro nempe nimium illæ fuerint dejectæ, & Paroxysmi vigor retusus, sive refrigeratione intensiore, sive etiam evacuationibus præter modum effusis: in hoc verò casu cùm Paroxysmus *adventitius primarium* insequitur, mitius insuper, neque ita prorsus diu atque alter ægrum affligit. In priore instantia, materiæ turgescencia sive *ὄργασμός* tardiùs revertentem sibi debitam periodum nequaquam præstolatur, ac proinde aliquanto præmaturiùs despumatione suâ defungitur: in posteriore autem cùm sanguis non jam eâ vi polleat, quæ materiæ Febrili uno impetu excutiendæ sufficiat, mox alium de novo Paroxysmum substituit, quo ejus reliquias è sinu suo exturbet. Quinimò è duabus hisce causis sibi invicem adversantibus fortè etiam pendet tam Paroxysmorum

rum Anticipatio in Febre Intermittente ordinariâ atque regulari, quàm eorundem tardior accessio ; quarum utraque in his Febribus frequenter occurrit, quæ, ut jam dictum, *νυχθήμερον* omne percurrunt, vel solitum Paroxyfmi tempus anticipantes, vel eo seriùs accedentes.

Febrium autem Intermittentium quædam *Veris* sunt, quædam *Autumni* : quamvis enim in tempestatibus intermediis nonnullæ oboriantur, quoniam tamen illæ & minus frequentes sunt, & ad prædictas reduci possunt (illas nempe quibus magis appropinquant) idcirco omnes sub duobus hisce generibus, *Vernalibus* nempe atque *Autumnalibus*, complectar. Tempora ad quæ particulariter *ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ* referuntur, menses sunt *Februarii* atque *Augusti* ; licet quandoque maturiùs invadant, tardiùs etiam nonnunquam ; prout scilicet uberior parciore in aere apparatus, vel ad easdem producendas facit, vel officit, & ex consequenti magis etiam minusve Epidemicè deprædantur. Cujus rei exemplum habemus satis obvium in Febribus Intermittentibus Autumnalibus Anni 1661, quo anno memini foeminam quandam ædibus meis vicinam primo Quartanæ suæ Paroxyfmo, ipso scilicet *Johannis festo* correptam

reptam fuisse. Et complures alii circa idem tempus præmaturum Febribus illis correpti fuere, quæ postmodum adeo Epidemicæ evaserunt; quod argumento est magnum tum fuisse in istâ quæ tunc obtinebat aeris temperie, ad istos morbos apparatus, qui deinceps procedente anno stipatiores grassabantur.

Et quidem usque adeò necessaria est hæc Febrium distinctio, ut nisi eandem in praxi sedulò contemplemur, neque de earum duratione prognostico aliquo ritè factò quicquam pronunciare, neque commodo regimine ægrorum corpora curare poterimus, habitâ tum tempestatum, tum naturæ Febrium diversæ ratione. Verum quidem est Febres utriusque tempestatis ingenium non planè dissimile nancisci, siue modum spectes primi insultûs, qui cum horrore primùm incipit, mox in calorem erumpit, ac tandem per sudorem solvitur; siue typorum discrimina, quorum respectu quædam *Tertianæ* sunt, tum *Vere*, tum etiam *Autumno*. Interim tamen non dubito, quin Febres istæ totâ suâ naturâ siue essentialiter distinguantur.

Atque ut de *Vernalibus* primò dicam, Intermittentes Vernales. illæ omnes vel *Quotidianæ* sunt vel *Tertianæ*, & vel seriùs vel ocyùs ingruunt pro vario

vario tempestatis apparatu. Nam per brumale frigus spiritus concentrati vires in suo recessu sibi acquirunt, quos appropinquantis postea solis calor jam vegetos evocat, qui cum viscidis humoribus (minùs tamen viscidi sunt hi, quàm quos in Autumno prægressi fervores excoxerunt ac torrefecerunt) commissi, quos durante hyeme natura in sanguinis massa congefferat, dum avolare nituntur implexi detinentur, & quasi irretiti, adeoque vernam hancce ebullitionem concitant. Eodem planè modo quo vasa cerevisiâ repleta atque in arena vel cellâ frigidâ diutiùs reposita, si igni admoveantur, tumultum statim concipiunt, & liquor ad volatum pronus est. Sanguis hoc modo affectus purgationem sui molitur, atque spirituum volatiliùm ope negotium hoc sat citò peragit, nisi fortè nimîâ viscidorum succorum vi instructus fuerit, qui fermentationem cœptam remorentur; & licèt hoc ipsum accidat, effervescencia tamen verna rarò continua suique similis manet, verùm dissilire atque in diversos Paroxysmos quasi findi solet. Sanguine enim opulenti hisce spiritibus jam turgido, natura negotium suum quasi præceps aggreditur, & quarundam partium secretionem ad modum perfectæ solutionis
per

per Paroxyſmos particulares peragit, priuſquam univerſali ſeparatione defungatur: Atque hæc mihi quidem ratio non idonea videtur, quòd vernâ tempeſtate, præſertim illâ quæ æſtatem propiùs attingit, pauca Febres continuæ occurrant, niſi fortè conſtitutio fuerit Epidemica. Fermentationes enim tunc temporis obortæ vel ſubito conſopiantur, vel ad intermiſſionem properant; vel denique partes humorum ad ſeparationem proniores, præmaturè & cum vi quadam aliò transferuntur; ex quo mox *Anginæ, Peripneumoniæ, Pleuritides* aliæque id genus peſtes ſuccreſcunt, quæ deſinente potiffimum vere caput ſuum exerunt.

Animadverti Febres Intermittentes Vernaſes rariffimè fuiſſe diuturnas, ſemper verò ſalutares; ita ut vel maximè ſenex vel debilis quiſpiam, officioſiſſimâ damnoſiſſimâque imperitiſſimi cujuſlibet *περὶ τῆς* *γῆς*, modò probus is fuerit, è medio vix queat tolli. Contigit mihi tamen videre Tertianas Vernaſes, quæ ob Phlebotomiam & Catharſin indebitè celebratas, & regimen inſuper cum morbo malè quadrans, moras traxere etiam uſque ad tempus illud quo Autumnales ſolent invadere; quæ tempeſtas, cùm hujus morbi genio ſit

G admodum

admodum contraria, eundem continenter extinguit; ægro interim frequenti Paroxysmorum reduplicatione, & duratione longiore ita penè confecto, ut in extremis versari videatur; quæ nihilominus (quatenus mihi hætenus observare licuit) semper est eluctatus. Neque in convalescentibus ab hoc morbo mihi adhuc subiit videre gravissima illa symptomata, quæ, ut infra dicetur, Intermittentes Autumnales diuturniores sequuntur; *Lethalem* intelligo *tonsillarum inflammationem, ventrem induratum, tumores Hydropicos, &c.* Plus semel tamen adverti ægros à morbi diuturnitate & Paroxysmorum ingeminatione (accedentibus ad malorum cumulum evacuationibus repetitis) ad summam debilitatem redactos, ubi primùm ceperint convalescere, in *Maniam* incidisse, quæ pari cum illo passu recessit, quo eorundem vires de novo redintegrabantur.

Intermittentes verò Autumnales longè aliter se habent. Primò enim *Tertiana*, licèt quibus annis Epidemica non est, & sanos invadit, citò nonnunquam se proripit, neque pluribus stipatur Symptomatis, quàm quæ Verno tempore contingere solent *Tertianæ*, ubi tamen Epidemicè grassatur, & ætate proveciores, aut pravo corporis

corporis habitu præditos ferit, haud va-
 eat periculo; quinetiam ad menses duos
 vel tres, fortè etiam in sequuturum usque
 Ver tyrannidem exercet. Deinde *Quarta-*
na & periculosiores sunt, & obstinatiores
 longè quàm sunt illæ de quibus ultimò
 diximus: Ubi enim natu grandiores impe-
 tunt, eosdem paucis adhuc Paroxyfms
 multatos quandoque jugulant; quo in ca-
 fu æger tempore *exhorrescentiæ*, ineunte-
 que adeò Paroxyfmo, ut plurimùm mo-
 ritur, quod jam dictum. Quod si æger in
 senectutis tantum fuerit confinio, nec-dum
 ejus limen prætergressus, licèt non in eo-
 dem versetur discrimine ne inter Pa-
 roxyfmos primò laceffentes luce privetur,
 haud tamen facilè à Febre hac elabetur,
 nisi vertente anno, appetenteque illo tem-
 pore quo primò corripiebatur. Nonnun-
 quam etiam *hæret lateri lethalis arundo*,
 nec, nisi à morte, languescenti decutitur.
 Quartana interim Typum subinde variat,
 plurima etiam parit Symptomata, *Scorbu-*
tum v.gr. *Ventrem induratum*, *Hydropem*, &c.
 Juniores verò ferendo huic morbo pares
 sunt, à quo nonnunquam circa *Solstitium*
Brumale liberantur, frequentius tamen non
 nisi adveniente *Verno Æquinoctio*, vel etiam
 Autumno insequenti, ubi sci. venæ-sectio-

nem aut Catharfin admiserint. Sæpe non sine stupore sum intuitus, Infantes tenellos cum hoc morbo per totos menses sex commissos, nec oppressos tamen, sed de eodem, *Herculis* instar pueri, in cunis triumphantes.

Hic notandum, quòd cujuscunque demum ætatis aut temperamenti fuerit, is qui Quartanâ corripitur, si quolibet alio vitæ tempore (vel etiam ab hoc remotissimo) eâdem semel laboraverit, non diu admodum eum secundâ hâc vice fatigabit morbus, sed post paucos aliquot Paroxysmos sponte suâ solvetur, quod scitû dignum erat.

Intermittentium
Vernalium
curatio.

Intermittentium autem *Vernalium* curationem quod spectat, licet illas suo semper arbitrio permittendas existimaverim, & nihil prorsus movendum, cum nemo quisquam, quod sciam, earum unquam operâ fatis concesserit ; atque ex adverso, qui illas abigere sategerunt, remediis præsertim evacuantibus, id tantum egerint, ut morbus inde confirmatior pertinaciùs obfisteret, si tamen importuna ægri impatientsia medici opem obnixè efflagitet, Intermittentes Vernales variis modis, & quidem cum optato exitu aggredi licet, uti mihi non infrequenti observatione abundè constat.

Nonnun-

Nonnunquam *Emeticum* tempestivè propinatum, ut nempe ante Paroxyſmum negotio ſuo defungi poſſit, fæliciſſimè ſucceſſit ; præſertim ſi quantitatem medio-
crem Syr. de Metonio vel cujuſvis Narco-
tici poſt finitam Emetici operationem,
exhibueris immediatè ante Paroxyſmi in-
ſultum.

Eſt ubi ſanitatem videas reſtitutam per diaphoretica, quæ ſudorem in Paroxyſmi ſolutione obortum promoveant, ægro in-
terim optimè ſtragulis cooperto, id quod tantopere ac tamdiu faciendum eſt, quam-
diu vires ægri patiantur. Atque hoc in Veris Intermittentibus, præcipuè Quoti-
dianis, ſæpe obtinuit : humoribus enim in hac tempeſtate non admodum craſſis exiſtentibus, ſolutio aliàs imperfecta futu-
ra, in perfectam aſceſcit, quod quidem in Autumno nunquam accidit.

Quid quòd Clyſteris in diebus intermit-
tentibus per triduum vel quatrimum ad-
hibiti beneficio, Tertianas aliquando cura-
verim.

Interim, ſi ob Phlebotomiam, liberiori manu celebratam, quò tempeſtas ipſa pa-
rùm cautos facilè inclinât ; vel ob ægri debilitatem antecedaneam, ſpiritus illi qui ſubitò ad deſpumationem ſe accingerent,

G 3

pauperiores

pauperiores facti minùs valeant; accidere potest, ut hujusmodi Febres Vernales, auxiliis quibuscunque frustra tentatis, Autumnalium diuturnitatem æmulentur. Sed sanè non solent illæ eousque durare; quippe quæ vel sponte suâ desinant, vel leviori remediorum ope facilè in fugam vertantur.

Intermittentes Autumnales.

Intermittentes autem *Autumnales* non tam levi operâ se amoveri patiuntur. De illis igitur nonnulla mihi dicenda sunt. Si Autumnalis Constitutio fuerit Epidemica, circa Junium adultum solent invadere. Sin minus, *Augustum* præstolantur & *Septembris initium*; in subsequentiis verò mensibus rariùs occurrunt.

Cùm earum ingens aliquod agmen simul invaserit, observare licebit earum Paroxysmos plerunque unâ eâdemque diei horâ contingere, accessionibus nunc prævertentibus, nunc postponentibus, simili planè modo, atque eodem tenore, nisi quod accidere queat ut ordo ille medicamentis adhibitis, quæ retardandi vel præcipitandi vi pollent, in quibusdam corporibus immutetur vel pervertatur.

Observandum est etiam quòd in principio Febrium Intermittentium (Epidemicarum præcipuè quæ Autumno contingunt)

gunt) haud ita in proclivi est Typum sub primis Invasionis diebus ritè distinguere, quandoquidem Febre continuâ adscitâ primum adoriuntur, neq; facile est aliquandiu, nisi diligenter adverteris animum, quicquam aliud præter aliqualem morbi remissionem deprehendere, quæ tamen paulatim in perfectam desinit Intermiſſionem, & Typum anni tempeſtati aptè respondentem.

Typorum ratione vel Tertianæ sunt vel Quartanæ. Atque de Quartanis quidem illud merito affirmari potest, eas genuinam esse Autumni sobolem. Utræque profecto ea affinitate inter se connexæ sunt, & sæpe numero vices permutare, saltem ad tempus, deprehendantur, mox fortassis ad pristinum genium redituræ. Sed Tertianæ Vernales, Quartanarum typos nunquam induunt, cum toto (ut ita dicam) cœlo à se invicem distinguantur. Neque porro observavi unquam, hac tempeſtate, Quotidianam contigisse, nisi quis Tertianam duplicem, vel triplicem Quartanam hoc nomine censuerit ἀνωλόγως appellandam.

Has autem Febres intermittentes eo ferè modo suam originem nancisci arbitror, quem nunc summatim attingemus, Nempe

G 4

anno

anno surgente atque progressu, sanguis etiam pro rata proportionem exaltatur (haud secus ac vegetabilia quævis augmentis atque declinationibus suis anni cursum referunt) donec ad *apex* suam ultimumque vigorem pervenerit; hinc parallelis motibus cum tempestatibus anni pergens, eo declinante relaxari tandem & ipse incipit, ac tum præcipuè cum ab accidentali aliqua causa promotus fuerit, puta sanguinis immodicâ jacturâ, frigore admisso, cibis crudis atque excrementitiis, balneorum usu intempestivo, aliisque non paucis. Jam verò sanguis in hoc decidentia statu constitutus, impressioni morifica cuicunque obnoxius est, quam in illum faciet quælibet aeris constitutio, quæ hoc tempore dictis Intermittentibus est Epidemica. Atque huc spectat ebullitio mox inducta, quâ liquorem sanguineum quandoque valde degenerem corripiente, Febris inde oriunda mali moris esse solet, & malignis atque horrendis symptomatibus plenissima. Illud utcunque accidit ut sanguis spiritibus suis magnam partem exutus, & ab æstate præcedenti plurimum adustus, ebullitione suâ non nisi tardissimis motibus defungatur, suæque despumationi longissimam periodum postulet.

Jam

Jam verò ut manifestum evadat quàm difficulter hæ Febres (Autumnales puta) curationem admittant, hoc loco perpendendum est: Continuarum hujus tempestatis, atque intermittantium discrimen in eo maximè versari; quòd *Continuæ* conceptam semel effervescentiam *συεχῶς* unoque tenore perficiant, *Intermittentes* autem partitis vicibus ac diversis temporibus eàdem defungantur. Interim in utrisque fermentatio naturæ ductu peragitur spatio horarum 336 aut circiter, neque enim citiùs aut tardiùs massa sanguinea in humano corpore ordinariò repurgatur, si negotium naturæ permiseris; haud secus ac pomatium suam, vinum atque cerevisia suam, ac peculiarem habet periodum quâ depurentur. Quamvis autem in Febribus intermittentibus sanguis nonnunquam (ut in Quartana contingit) sex mensium spatio despumationem suam molitur, ac tandem perficiat; non tamen (si ritè calculum ponas) plus temporis in eadem absolvenda impenditur, quàm quod in continuis impendi naturaliter solet; quatuordecim enim *πυλθιμῆρια* five dies naturales efficiunt horas 336; tribuendo nempe horas quinque cum dimidia cuilibet Paroxysmo Quartanarum, habebis in Quartana valorem

rem

rem 14 dierum h. e. horas 336. Jam si quis dixerit quartanam, verbi causâ, (eadem enim reliquarum intermittentium ratio subintelligenda est) ultra sex mensium spatium aliquando excurrere, antequam periodum suam absolvat; respondeo idem etiam non rarò in continuis Febribus spectari, quæ sæpe ultra dies quatuordecim protrahuntur: in utroque nimirum casu si effervescentiam (præsertim circa Febrium finem) ritè atque ordine decurrere, ac sustineri vegetam curaveris, despumatio intra prædicti temporis spatium, hoc est quatuordecim dierum, vel 336 horarum peragetur: quòd si verò effervescentiam illam, seu fermentationem refrigerantium medicamentorum aut Clysterum usu tunc temporis (scilicet versus Febrium declinationem) importunè inhibueris, & quasi frænum illi injeceris, mirum non est si in longum eragentur, ordine quippe naturæ perturbato. Namque hoc modo relaxatur quodammodo sanguinis humani tonus, unde se ad despumationem accingere cum effectu nequit. Imo verò in corporibus debilibus & effætis idem aliquando vel sponte accidit, nisi cardiacorum ope naturam in illis languentem adjuveris, quo sanguini despumando par sit.

Verùm

Verùm illud hìc jam porro notandum arbitror, ea quæ de fermentationis spatium atque continuatione suprà tradidimus, de illis solummodo Febribus intelligenda esse, quæ statam quandam naturam, atque habitum nactæ sunt. Sciendum enim est, neque me præterit, Febres quasdam esse, tum continuas, tum intermittentes, quæ transeuntis & incerti genii sunt, neque in suis effervescentiis ad destinatam periodum pertingunt. Hujus generis sunt quæ à levi aliquâ offensâ ex sex rerum non naturalium quas appellant, ut cibi, potûs, aeris, & his similibus, abusu, nonnunquam ortum ducunt; his enim morbis correpti subito sæpe convalescunt. Idem etiam in adolescentulis, sanguine puro, ac multis spiritibus referto præditis, aliquando accidit: nimirum Febres illorum spirituosâ quâdam ac nimis tenui, volucrique materiâ nixæ, fermentationes suas citiùs, perficiunt, ac celeri gradu spatia sua Emenfæ, evanescent. Ad fermentationem enim illud primò requiritur, ut materia fermentescibilis, sive illa sanguis sit, sive vinum aut alius aliquis liquor quilibet, eâ tenacitate & viscositate polleat, ut spiritus implexos, atque irretitos eatenus detinere valeat, ut in liquoris massa moveri atque agitari possint, eodem

eodem ferè modo, quo aves visco captæ, aut muscæ atque apiculæ melle detentæ, motitare quidem, & murmura sua peragere possunt, avolare interim non valentes. Neque tamen, (ut obitèr illud dicam) eam tenacitatem obtinere debent liquores memorati, ut spiritus prorsus obruant opprimantque, adeò ut non omnino moveantur.

His jactis fundamentis (quæ quidem nescio an aliis, mihi certè ratione non contemnendâ niti videntur) mirum non erit, si illis non aliam medendi methodum superstruam, quàm quæ in Febribus continuis ad despumationis debitum opus ritè perficiendum, adhibenda videatur : cùm nimirum illæ à continuis nullo discrimine sejungantur, si ordinem spectes quo natura earundem materiam expellere solet, scilicet per effervescentiam certâ periodo comprehensam. Etsi quod ad earum speciem, atque naturæ proprietatem attinet, illas & à continuis, & à se invicem plurimum differre non diffitear. Itaque vel methodum, quâ se natura liberare ab hoc morbo solet, cautè, sollicitèque observando indicium sumere oportet, quo fermentationem obortam acceleremus, atque ita ad sanitatem ægros perducamus ; vel ipsam

ipsam causam specificam penetrando, danda erit opera ut remediis efficacibus, ac specificis morbo obviàm eatur. Ab horum alterutro indicationes sumendæ sunt. Ego utramque viam ingressus aliquando fui, atque illâsâ (uti opinor) verecundiâ profiteri possum, non sine summâ curâ, atque attentione animi indefessâ, sed nondum eam felicitatem adeptus sum, ut Autumni Febres intermittentes certâ aliquâ praxi, atque medicandi ratione tollere possim, antequam statas illas fermentationes (de quibus suprâ locuti sumus) peregerint, utcunque molestum hoc febricitantibus videatur, qui eousque sanitatem suam expectari inviti coguntur. Revera autem si quis inter mortales reperiatur, qui sive methodo aliquâ certâ, sive remedio specifico adhibito, Febrium harum intermittentium cursum non solùm inhibere, sed etiam omnino abrumpere novit, existimo eum omni jure teneri, ut humano generi rem illam summopere expetendam patefaciat: quod si non fecerit, ego illum nec boni civis, nec prudentis viri nomen mereri pronunciare ausim ; neque enim civis boni est, illud in rem suam vertere, quod toti generi humano tam ingens beneficium apportet ; nec viri prudentis, divinâ benedictione

diſtione ſemetipſum privare, quam à ſumma bonitate liceret expectare, ſi ad publicum bonum promovendum ſe accingeret. Honoris autem, ac divitiarum longè minor apud probos, ratio habetur, quàm virtutis & ſapientiæ.

Quantumlibet autem fuerit difficile, Intermittentes has Autumnales certò fugare, tradam tamen quicquid ad earundem curationem præ reliquis facere mihi viſum eſt.

*Intermittentium
Autumnalium
Curationis
ratio.*

Intermittentium Autumnalium curationem non ſine ingenti diſcrimine per Catharſin tentari, (niſi eo, quem mox dicemus, modo inſtituatur) præſertim verò per Phlebotomiam, frequenti nimis obſervatione jam olim didici. Etenim in Tertianis (maxime ſi ea Conſtitutio admodum fuerit Epidemica) hac methodo ſanandis, niſi Chirurghi gladiolus eodem ictu quo venam pertundit, ipſam etiam Febrem confodiat, dictæ Febres, etiam in vegetioribus & Athleticè cæterà valentibus, non niſi longo temporis tractu expugnari ſe patiuntur : In proveſtoribus autem, diutinum Febris cruciatum tandem etiam mors exceperit, quam præ foribus jam eſſe haud rarò denunciat lethalis illa Tonsillarum inflammatio, cujus fecimus mentionem. Adde quòd

Venæ-

Venæ-sectio alia etiam symptomata illa maturius accersivit, quæ Febres Autumnales Intermittentes in statu declinationis vel comitari diximus, vel à tergo sequi. Quarantariis verò in tantum obest Phlebotomia ut Juvenes qui à morbo aliàs intra sex menses fuissent liberati, per sex adhuc alios ab eodem detineantur: Ætateque proVectiores, qui, nisi sanguinem detraxissent, intra annum poterant sanari, morbum etiam ultra statum illud tempus alere periclitantur, ac denique ab eodem victi succumbere. Quæ de Venæ-sectione jam dixi, levi operâ ad Catharsin possunt transferri, nisi quod hæc non usque adeò perniciofa sit, nisi crebrò repetita.

Intermittentes Tertianas Autumnales hoc pacto aggredior. Ægro in lectulo composito, & stragulis undiquaque cooperto, sudores provoco sero lactis Cerevisiato, cui Salviæ folia incocta fuere, quatuor circiter horis ante Paroxysmi adventum; quibus jam obortis mox præcipio, ut devoret ꝑ ij. Pilularum Cochiarum majorum solutarum in ꝑ j. sequentis misturæ, & Aq. vitæ ℥ j. Theriac. Andromach. ꝑ iij. Croci Angl. ꝑ j. M. stent simul pro usu. Hæc ubi assumpserit, in sudoribus continuò eliciendis persistat, donec elapsæ fuerint aliquot
horæ

horæ ab illo tempore quo Paroxyfmus ingruere debuerat, magnâ cum cautela ſe muniens contra illas ſudationis interruptiones quas illi fortè creabunt dejectiones aliquot à medicamento Cathartico profectæ. Sæpiùs mihi ex animi voto ceſſit medicamentum hoc in fugandis Tertianarum Paroxyſmis, quàm uſu receptum illud ad eundem ſcopum tendens, Decoctum ſc. *Rad. Gentian. Summit. Centaur. &c.* cum paucâ *Sennæ* atque *Agarici* quantitate. Cùm enim duos illos contrarios ſudandi ac deijciendi motus eodem tempore excitet, eundem cum vulgari iſto effectum obtinet, ordinatum ſc. Paroxyſmi proceſſum confundendo atque interturbando; idque efficaciùs, nec tamen tutò minùs. Atque hâc ſanè methodo Intermittentes Autumnales Tertianas bene multas pepuli; necdum præſtantiorem aliam experiri mihi licuit.

In tertiana duplici, quæ Typum variavit, ob ægrum vel evacuationibus vel alio quovis modo debilitatum, ſudor pari etiam modo provocandus, & pari temporis intervallo à futura Paroxyſmi invaſione, vel medicamento jam laudato (omittantur verò *Pilulæ Cochix*, cùm nec tutum ſit, nec ad rem faciat, Cathartico, jam ab eodem

eodem fractas ægri vires ampliùs deſicere, & Paroxyſmis ejusdem ope ingeminatis ſuppetias ferre) vel diaphoretico alio aliquo *δρασμωτέρω* atque efficaci, quod etiam repeti poteſt Paroxyſmo genuino proximè ſubſequentē : In ſumma ægri debilitate à dicta Paroxyſmi ingeminatione, Electuarium, quod jam ſequitur, præſcribo : *℞ Conſerv. fl. Borag. Bugloſ. an. ʒ j. Conſerv. Anthoſ. ʒ ſs. cortic. citri condit. Nucis Moſch. cond. Theriac. Andromachi an. ʒ iij. Conſec. Alkermes ʒ ij. M. F. Opiata,* de qua capiat ad magnitudinem avellanæ mane & veſperi, ſuperbibendo cochl. 6. ſequentis Julepi *℞ Aquæ Ulmarie & Theriacalis ſtillat. an. ʒ iij. Syr. Caryophil. ʒ j. M.* vel hujus loco Aquam aliquam Epidemicam ſimpliciorē ſaccharo dulcoratam exhibeo, Interdicto Enematum uſu; ægro Juſcula è pullorum carnibus, Avenacea, &c. concedo.

Quartanarum quod attinet Curationem, nemo eſt, opinor, in hâc arte vel mediocriter verſatus, qui nesciat quàm parum votis reſpondeant methodi iſtæ omnes, quæ huic medicorum opprobrio eluendo hætenus deſtinantur, ſi *Corticem Peruvianum* excipiamus, qui tamen inducias ſæpiùs impetrat morbo,

H

bellat,

bellat, cùm postquam ad septimanas duas vel tres delituerit, magno cum ægri emolumento, qui ab illo malè multatus paululum interim respirat, mòx de novo recrudescens haud segniùs quàm priùs laceffit; atque ut plurimum, quotiescunque demum repetatur illud medicamentum, non nisi longo temporis tractu expugnatur. Referam tamen quicquid de methodo ejusdem exhibendi habeo compertum.

Curandum est ante omnia ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante sc. quàm morbus suo se marte aliquantisper protriverit (nisi collabescentes & jam fractæ ægri vires eundem temporius surendum esse dictaverint) neque enim illud solum est metuendum ne à præproprio ejus usu inefficax iste reddatur, & spem ægri fallat, sed etiam ne de ægri vitâ agatur, si sanguini omni fermentationis nisu se despumanti eam derepente injiciamus remoram. Proximo loco, neque Catharsi, multò minùs Venæ-sectione, subducenda est materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberiùs cortex suo Jungatur munere: cùm enim ab utrâque labefactetur quadante-nus œconomia corporis, eò promptiùs certiusque recrudescant Paroxysmi, evanescente semel pulveris vi. Mihi etiam
magis

magis è re fore videtur ut sanguinem dicto medicamine sensim, longioreque à Paroxysmis intervallo, leviter inficiamus, quàm ut uno omnino ictu Paroxysmum jam instantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur quo suum opus plenius absolvat, & evitatur quicquid id est periculi quod ægro poterit oriri ex subito isto atque intempestivo nimis sufflamine, quo Paroxysmum jam invalescentem atque omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremò brevibus istis temporis intervallis repetendus est Pulvis, ut non protinus evanescat prioris dotis virtus, antequam altera exhibeatur: crebrâ enim repetitione istâ *ὀνείξια* tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum cæteris antepono, *Peruviani corticis* ℥j cum *Conservæ Rosar. rub.* ℥ij misceatur; æger verò quantitatem Nûcis moschatæ majoris mâne & ferò quotidie devoret diebus à genuino Paroxysmo vacuis, donec confecti- onem omnem absumpserit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis semper diebus quatuordecim.

Neque fortè cum minori fructu usurpari poterit cortex hic in Tertianis, quâ Vernis,

H 2

quâ

quâ Autumnalibus, quàm in Quartanis adhibetur. Sed ut vera loquamur, nec Artem ἀπεγοδιονεύσας ostentemus; Si harum Februm alterutrâ correptus æger vel infans sit, vel ætate floreat, convenit omnino (quantum ego hæcenus edoctus sum) nihil medicamentorum quorumvis ope, aut aeris, ac diætæ mutatione moliri: Nihil enim hinc mali natum hucusque intellexi, si modò totam rem naturæ permiserim. Id quod ego non sine admiratione, præcipuè in infantulis, sæpe observavi; sanguine namque dapuratione suâ defuncto, Febres illæ sponte suâ evanuerunt. Quòd si autem è contrario vel strictiori aliquo regimine utaris, vel medicamenta purgantia subinde adhibeas (adhiberi scilicet solent eo prætextu, ut obstructions expediantur, atque humores in primis viis stabulantes exturbentur) vel si, quod præcipuum est, in constitutiane Epidemica Venæ-sectio celebretur, fiet ut morbus in longissimum tempus procurrat, atque interim ut ægri mille symptomatis, iisque periculosissimis exponantur.

Si verò febricitantes provectioris ætatis sint, ex utroque morbo (Tertianas dico Autumnales, ac Quartanus) non solum diuturnitatis, verum etiam ipsius mortis græpericulum imminet.

Hic

Hic itaque Medicum illud agere oportet, si neque cortice *Peruviano*, nec aliâ quâvis methodo morbum submovere valuerit, ut naturæ saltem suppetias ferat, eamque illis adminiculis sublevet quibus ad negotium suum peragendum opus habuerit. Certè enim in effætis corporibus, nisi fermentatio cardiacorum & corroborantis diætæ, ut vini *absynthitis* ac id genus similia, beneficio sustineatur, illud accidet, ut ægri incertis atque frustraneis Paroxysmis divexati debilitentur, atque morbus eousque duret, donec languida prius natura, Paroxysmo aliquo graviore correpta, ad ebullitionis tempus pertingere non possit, adeoque in ipso exhorrescentiæ tempore diem suum obeant ægroti. Atque hoc in senibus non rarò usu venit, qui longâ Catharticorum serie debilitati fuerunt, imò, ut aliquando visum est, in ipso vel primorum Paroxysmorum rigore, penitus defecerunt, cùm exhibito cardiaco satis forti saltem ad tempus aliquod sustineri potuissent.

Cùm sanguis tempus illud exegerit quod ad despumationem suam perficiendam requiritur, necessarium est ut provectoris ætatis ægri, eodem ipso tempore, vel paulo antea, insignem aliquam aeris mutationem subeant, sive (quod potius
H 3 optandum

optandum esset) in calidiorē aliquam regionem commigrando, sive mutando saltem locum in quo primū hoc morbo correpti sunt. Mirum sane est quantum valeat hæc aeris mutatio ad morbum hunc prorsus abigendum. Interim ut ante hunc temporis articulum aer mutetur, non tantum non necessarium est ad sanitatem ex hoc morbo restituendam, sed & minùs convenit. Etiam si enim quis in regionem quantumcunque Australem & calidam migraverit, sanguis tamen ejus in morbido hoc motu semel constitutus, depurationem suam ut peragat necesse est, quod quidem beneficii frustra expectabitur ab inusitato novoque aere, priusquam procedente atque adulto jam sanguinis motu, sanitatis recuperandæ capax fuerit. Insignis ergo illa aeris mutatio tum demum adeunda est, cum primū æger à Paroxysmo liberari potest : Exempli causâ. In Quartana quæ primū in Autumno invasit, non citiùs aer mutandus est, quàm circa Februarii initium. Interim si æger mutare locum vel nolit, vel commodè nequeat, oportebit ut hoc ipsius temporis articulo, forti aliquo medicamento utatur, cujus eæ sint vires, ut uno quasi ictu languescētem illam depurationem potenter promoveat, & si fieri poterit

poterit perficiat. Ad hanc rem consulerem ego, ut Electuarii de Ovo, vel Theriacæ Andromachi sesqui-drachma in aquæ Cœlestis, vel aquæ Vitæ communis unciis duabus dissoluta exhibeatur. Id quod à me, cum successu non infelici, in morborum hujusmodi declinatione factum est. Licet agnoscam calidiora hæc citiùs exhibita vel morbum duplicare, vel in Febrim continuam permutare, quod ab aliis jamdudum observatum est. Idem in juvenibus hoc morbo detentis fieri potest, cautelâ adhibitâ. Ut autem in puerili ætate idem fiat, non tantum non convenit, verum etiam periculo non vacare dudum observavi.

Priusquam huic argumento clausulam addamus illud monendum venit. Ea quæ de Februm Autumnalium intermittantium duratione, atque de tempore ad sanguinis despumationem requisito, jam dicta sunt, ita intelligenda esse, ut nos solum illud nunc spectemus quod Natura vulgaribus atque usitatis tantum medicamentis suffulta, præstare soleat. Nequaquam enim eo consilio de his rebus ita locuti sumus, ac si doctos ac solertes Medicos despondere animum velimus, atque vel de melioribus medendi rationibus excogitandis, vel nobilioribus remediis inveniendis spem totam abjicere,

H 4

abjicere, quorum ope hujusmodi morborum sanationem accelerent; tantum enim ego profectò ab hoc proposito absum, ut non desperem vel à meipso tale quidpiam sive methodi, sive remedii aliquando repertum iri.

Sublato morbo æger sedulò purgandus est; incredibile enim dictu quanta morborum vis ex purgationis defectu post Febres Autumnales subnascatur. Miror autem hoc à Medicis minùs caveri, minùs etiam admoneri. Quandocunque enim horum morborum alterutrum paulò provectioris ætatis hominibus accidisse vidi, atque purgationem etiam omissam, certò prædicere potui periculosum aliquem morbum eosdem postea adoriturum, de quo tamen illi nondum somniaverant quasi perfectè jam sanati.

Omnino interim cavendum est, ne purgetur æger nisi morbo penitus depulso. Quamvis enim partes Naturales illuvie istâ quam in illas congeffit Febris, hoc pacto quadantenuis sublevari videantur, nova tamen materia derepente succrescet, Febris sc. à Cathartici impetu atque humorum agitatione jam revocatâ, eandem suppeditante; ac proinde id tantum à Purgatione lucri fecerimus, ut morbus contumacior evadat.

evadat. Quotidiana id nos docent eorum exempla, qui in morbi *ᾠδᾶν μὴ*, ut *Theoria* isti morem gerant quæ in tollendis obstructionibus, & evacuando humore melancholico, qui mali fons & origo vulgò habetur, Curationis spem omnem ponit, repetitis purgationibus miserè plectuntur; quibus sanè quicquid id demum est humorum quod à corpore divellitur atque eliminatur, compertissimum est nobis Febrem altiores exinde radices agere, & pertinaçius stationem suam tueri, quàm si non fuerit proritata. Quapropter religio mihi est Catharticum propinare ante tempus illud, quo non tantum Paroxyfmi perceptibiles, sed etiam alteratio ista qualis qualis ea fuerit, quæ diebus illis in quos Paroxyfmi incidere debuerat, perſentiscitur, omnino evanuerint, atque unus insuper mensis fuerit elapsus: quo quidem effluxo Potionem aliquam ex Lenitivis vulgaribus præscribo, atque eandem semel in septimanâ ad menses duos tresve subsequentes repetendam impero; addito etiam singulis vicibus Haustulo aliquo Pægorico, horâ somni assumendo, finitâ jam medicamenti operatione; ut nempe Paroxyfmo se de novo ingerendi ansam præscindamus, quam aliter fortè arriperet ex occasione tumultûs atque

que orgasmi, quos vel mitissima excitant Cathartica.

Purgationibus instituendis idcirco spatia ista ampla interpono, ut sc. æger à recidivæ metu liberetur, quæ quidem à nimis crebrâ & confertim repetita sanguinis atque humorum exagitatione, de facili poterat induci. At cum jam ista res vacet periculo, Apozema sequens frequenter usurpari poterit. *℞ Rad. Rhabarb. Monachor. ʒ ij. Rad. Asparag. Brusci, Petrosel. & Polypod. quer. an. ʒ j. Corttc. Median. fraxini, & Tamarisi an. ʒ ss. fol. Agrimon. Ceterach, & capill. Ven. an. M. j. Sennæ mund. ʒ j ss. (irrorat. ʒ iiij. vini albi) Epithimi ʒ ss. agarici troch. ʒ ij. sem. feniculi ʒ iiij. Coq. in aqua fontana ad ʒ j ss. sub finem adde succi aurantiorum ʒ iiij. In colaturâ dissolve Syr. Cichor. cum Rheo, & Magistral. ad melancholiam an. ʒ j ss. F. Apozema, de quo capiat ʒ ss. singulis matutinis per tri-duum, & repetatur quoties opus fuerit.*

Ut tandem *Symptomata* illa memoremus, quæ Febres Intermittentes in declinationis statu comitantur, observandum est, Vernarum paucissima esse, si ad illa comparentur quæ Autumnalibus accidunt, tum quia non ita diu hærent istæ, tum etiam quia in humoribus non usque adeo terrenis, & minus etiam malignis fundantur. Pri-

Primum hîc sibi locum vendicat, sub-*Hydrops.*
inde occurrens Hydrops; unde primò quidem Crura intumescunt, deinde etiam venter; qui exinde nascitur quòd sc. sanguis crebris illis fermentationibus, quas peperit morbi diuturnitas (præcipuè in natu grandioribus) plures Spirituum manipulos prodegit, unde summâ eorundem inopiâ jam laborans, succos cum alimentis ingestos non amplius valet assimilare, quorum cruda adhuc indigestaque moles in crura tandem deponitur, atque his jam distentis, neque ulteriùs quicquam admittentibus, in ventrem etiam, unde verus Hydrops formatur. Rarò autem juvenes obsidet hæc malorum Ilias, nisi Catharticis per Febris decursum, sæpenumerò iteratis, eandem inconsultò nimis sibi accersiverint.

Verùm Hydrops ex casu memorata superveniens aperientium & cathartorum usu facillè sanatur, si modo recens fuerit. Neque mihi molestum est, quoties hunc natum morbum audio atque intelligo, nempe de rei exitu omnia bona tunc temporis animo concipiens: Nonnullos enim usu Apozematis jam præscripti, *vel* sine admistione Hydropi magis appropriatorum, perfanavi.

Veruntamen

Veruntamen observavi, frustra esse, si quis Hydropem ex Febre intermittenti natum, medicamentis purgantibus tollere conetur, Febre illâ adhuc durante: Febris enim hoc pacto radices profundius agere deprehendetur, non autem amovebitur Hydrops; expectandum itaque donec Febris exulet, ac tum demum negotium prosperè suscipiendum.

Verum enimverò si tam importunè atque acriter instet symptoma hoc, ut ejus curatio non eo usque videatur differenda donec Febris recessus Catharticum usum permittat, aggredienda omnino illa est Infusionibus *rad. Raphani rustici, fol. Absynthii, baccarum Juniperi, Cinerum Genistæ, &c.* in vino factis, quæ non solum huic symptomati obsistunt, effoetas sanguinis vires de novo instaurando, sed naturæ etiam de morbo jam triumphaturæ temporè subveniunt.

Rachitis.

Infantes autem post Febres Autumnales tum Continuas, tum Intermittentes, Hæctici aliquando fiunt. Ventres eorum inflati, tumentes, ac duri evadunt; sæpe etiam tussis, aliaque tabidorum symptomata subnascuntur, quæ *Rachitidem* planè mentiantur. Hos ego sequenti modo tractandos consulo. Paretur potio Cathartica
quam

quam in Febrium continuarum fine assu-
mendam præscripsi. Hujus capiat infantu-
lus Cochl. j. vel ij. plus minus pro ætate,
mane per 9 dies, uno atque altero die, si
opus fuerit, intermisso. Interim verò pur-
gatio ita moderari debet ac regi, dosim
vel augendo vel minuendo, ut ultra 5 vel 6
fedes singulis diebus non procedat. Post
finitam catharsin totus venter inungatur li-
nimento aliquo aperitivo per aliquot dies.
Sequenti uti soleo. *Rec. Ol. lilior. & ta-
marisci an. ʒ ij. Succī rad. brioniæ & apii
an. ʒ j. bulliant ad succorum consumptio-
nem, addendo unguenti de althæa & bu-
tiri insulsi an. ʒ j. gummi ammoniaci in aceto
soluti ʒ ss. cereæ flavæ q. s. f. linimentum.*
Sanè quamplurimi infantes, etiam verâ Ra-
chitide laborantes, hâc methodo à me libe-
rati fuerunt.

Veruntamen (ut antè monuimus) ca-
vendum sedulo ne purgationem aggredia-
mur, nisi Febre jam perfectè fugatâ ; licet
enim hoc pacto humoris in partes naturales
amandati portio quædam evacuari non sine
causâ videri possit, nihilominus ab ipsâ Fe-
bre nova subinde pravæ materiæ copia sug-
geretur, quæ non solum purgationem
reddet frustraneam, verùm & ipsam mor-
bum diuturniorem præstabit, ob rationes
anteà memoratas.

Observatu

Observatu non indignum est, quòd cùm Febres Autumnales teneram ætatem diu cruciârint, nulla spes sit easdem abigendi, donec abdominis regio, circa lienem præcipuè, indurariatque tumefieri occæperit; iisdem enim gradibus quibus hoc symptoma supervenerit, Febris etiã fugam meditatur. Neque fortè ex meliori aliquo prognostico morbum hunc brevi abiturum dixeris, quàm si sedulâ animadversione suboriri hoc symptoma perspexeris. Idem porrò in crurum tumoribus obtinet, qui in adultis aliquando spectantur.

Ventris tumor qui Infantibus accidit post has Febres, quibus annis aeris constitutio Intermittentibus Autumnalibus progignendis Epidemicè determinatur, tangentis digitum haud aliter ferit, ac si materiam aliquam continerent viscera in Scirrhum induratum; cùm qui aliis annis, simili licèt *αερόσει*, contingit, tactum ita afficit, ceu Tensio tantùm foret Hypochondriorum à subjectis flatibus. Hinc, nisi annis quibus Intermittentes Autumnales prædominium habent, veræ Rachitides rariùs occurrunt, quod observatu dignum.

Tonsillarum dolor & inflammatio post Febres sive Continuas, sive Intermittentes,
cum

cum deglutiendi primùm difficultate & molestiâ, supervenientibus deinceps raucedine, oculis cavis, & Hippocraticâ facie, mortem certò imminentem præmonstrant, intercissâ planè omni redintegrandæ sanitatis spe. Funesto huic symptomati producendo evacuationes justò copiosiores in ægris vi morbi jam ferè attritis, longiori Febris moræ sociam operam ut plurimùm commodasse observavi.

Multa alia sunt accidentia quæ morbos hosce consequi solent ob purgationem vel non omnino, vel non ritè celebratam, quibus in præsentiarum enumerandis supersedebimus, cùm curationis eadem ferè ratio sit utrobique, nempe sedimenti ab effervescentia præcedaneâ depositi repurgatio, quippe quod suâ morâ malis hujusmodi materiam præbuerit. Quamquam licet hîc loci non contemnendum symptomatis genus referre, quod non tantum purgationibus & evacuationibus aliis quibuscunque, Venæ-sectioni præsertim, cedere dedignatur, verum & ab illis vires sibi acquirit. Illud autem peculiaris quædam est ac sui generis *Mania* Intermittentes diuturniores (Quartanas præcipuè) nonnunquam excipiens, quæ communem medicandi rationem aspernatur,

*Mania
species
quædam.*

tur, & post evacuationes fortiores adhibitas in miseram quandam stultitiam degenerans, non nisi cum ipsa ægrorum vitâ terminatur. Miratusque sæpenumero sum nullam hujus rei mentionem ab Autoribus factam fuisse, cum non rarò accidisse viderim. Cum reliquæ Amentię species copiosis evacuationibus, & Venæ-sectione, & Catharsi ut plurimum persanentur, hæc neutram potest ferre. Sed cum jam æger in sanitatis limine est, si *vel* Enema ex lacte saccharato semel injeceris, statim de novo recrudescet malum. Et si reiteratis Purgationibus, venæ-sectioneque contranitamur, ejusmodi evacuationes morbi quidem ferociam possunt domare, ægrum verò certissimè non tantum Fatuum, sed & incurabilem omnino reddent. Quod quidem nemo mirabitur, qui secum reputaverit, alteram Amentię speciem à nimis exaltata & vivida sanguinis crasi produci; hanc verò ab ejusdem debilitate, & ut ita dicam, vapiditate à diutina Fermentatione quam invexit Febris, quâ mediante Spiritus functionibus Animalibus obeundis impares planè sunt.

Huic malo ad hunc modum mederi soleo. Ægro ter in die Cardiacum aliquod è Generosioribus exhibeo dosi paulo liberaliori

liberaliori, e. g. *Theriacam Andromachi. Elect. de ovo. pulverem Comitisse. pul. Gualteri Raughleigh*, vel similem in *Aq. Epidemica, Theriacali*, vel aliâ. Possunt etiam in aliâ quavis formâ exhiberi Cardiaca medicamenta. Æger interim victu quidem moderato, Analeptico tamen, & Potu generosiore reficiendus est; foras ne exeat, in lecto se diu multumque contineat. Alvus sub hoc regimine justò erit astrictior, unde ut etiam à calidorum medicamentorum usu à Febre quis sibi metuat, sed vano prorsus timore; cum spiritus antecedente morbo penè exhausti novum deinceps non valeant accendere. Post aliquot septimanas paulatim in melius proficiet, quo tempore omitti possunt Cardiaca ad dies pauculos, Diæta verò Analeptica jugiter instituenda, & post brevem intermissionem repetendus est denuò Cardiacorum usus, atque in eo persistendum donec integrâ sanitate fruatur.

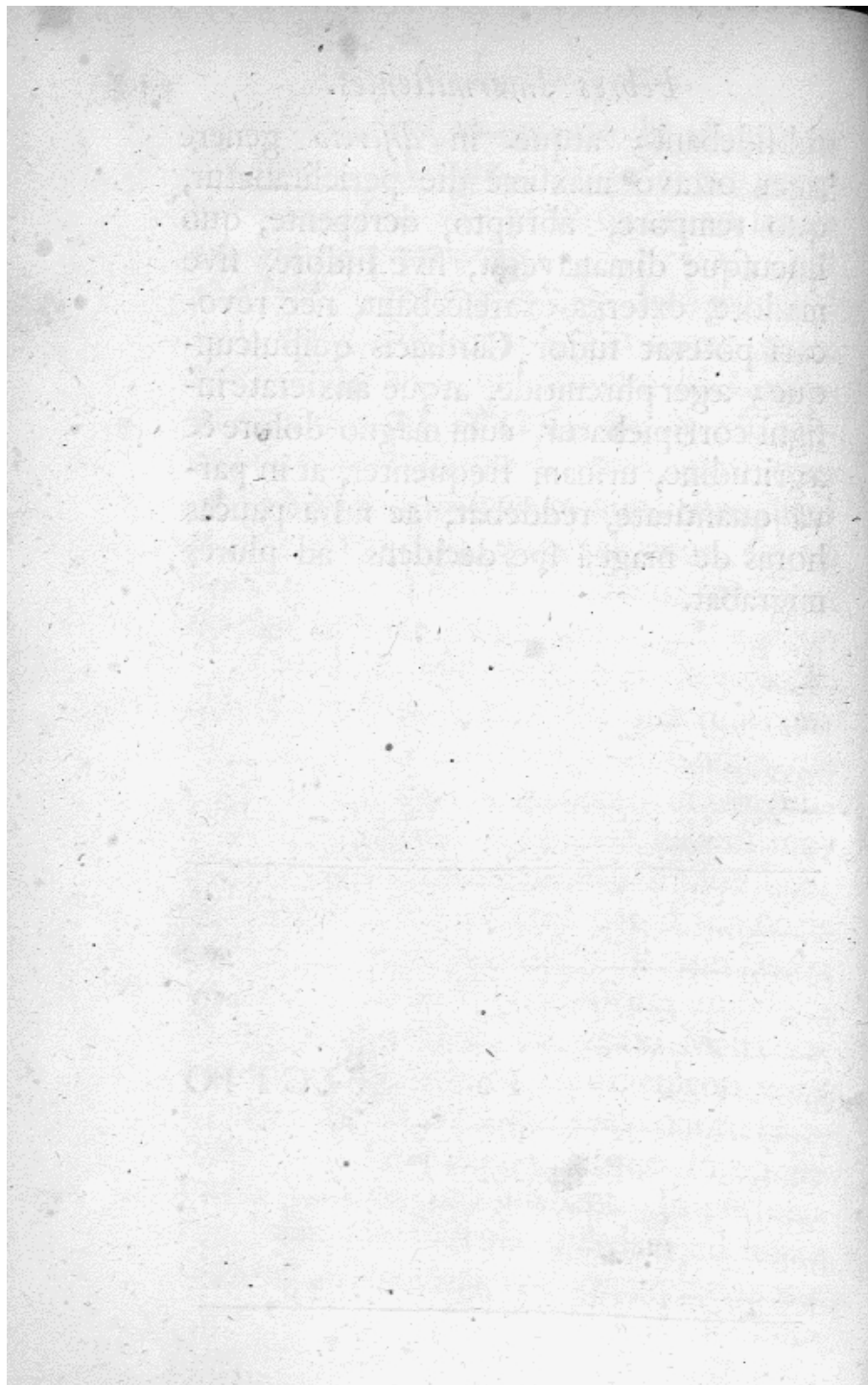
Dicta methodus maniam etiam quæ has Febres minimè excepit, quandoque sanavit, frigidiori sc. atque infirmiori temperamento præditis. Anno nuper elapso *Sarisburyiam* accersabar, ut cum Medico erudito & sagaci, mihiq; conjunctissimo, Domino Doctore *Thomas* fœminæ nobili
I consulerem,

confulerem, cui imaginatio haud parùm fuit Cläsa. Adhibitis, etiam cùm jam prægnans esset, remediis modò dictis, ad sanam omnino mentem rediit.

Febris Continua atque *Intermittentes* quas supra descripsimus, soli fermè erant morbi Epidemici, qui durante illâ Constitutione quæ per annos 61, 62, 63, 64. regnabat, emicuere: quot retro annis eum obtinuerant principatum non habeo dicere; id certò sciò, quòd ab anno 64. ad hunc usque quo hæc edimus, rarissimæ omninò Londini comparuere.

Dicendum mihi etiam erat de *variolis*, quales nam scilicet erant istæ quæ tum contingebant, respectu habito ad Constitutionem illam; quandoquidem (ut jam subindicavi) vario admodum se habent modo pro variâ Constitutione quâ incessunt: sed cùm non satis attentè per id temporis animum ad eas adjecerim, missas jam facio: id tantùm tradam illis peculiare, quòd sc. iis annis labentibus, sub initio Maii confertissimæ invadebant, supervenienti verò Epidemicorum Autumnalium cohorti (Febrem volo Continuam, atque Intermittentes) locum dare solebant. In pustularum summitate foveolæ quædam ad instar capitum acicularum minorum plerumque subside-

subsidebant; atque in *discreto* genere æger octavo maxumè die periclitabatur, quo tempore, abrupto, derepente, quo hucusque dimanaverat, sive sudore, sive madore, externa exarescebant, nec revocari poterat sudor Cardiacis quibuscunque; æger phrenitide, atque anxietate insigni corripiebatur, cum magno dolore & ægritudine, urinam frequenter, at in parvâ quantitate, reddebat, ac infra paucas horas de magnâ spe decidens, ad plures migrabat.

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1665, & 1666. Londini.

PRægressâ Hyeme frigidissimâ, & sicco gelu in veris usque tempora indefinenter perdurante, cùm ex improvîso solveretur, fine sc. *Martii*, ineunteque, ex Anglorum Computo, Anno 1665. *Peripneumonia, Pleuritides, Angina*, aliique id genus morbi Inflammatorii magnam derepente stragem edebant: quo ipso tempore caput etiam extulit *Febris* quædam *Continua Epidemica*, à Febrîum Continuarum genio, quæ præcedenti Constitutione vigeabant, longè diversa; quarum vix ullæ eâ anni tempestate solebant invadere. Dolor Capitis quàm in priore illâ intensior, & vomituritiones adhuc magis immanes ad hanc Febrem accedebant, in plerisque *Diarrhæa*, quam pri-

ùs diximus assumpto Emetico præcaveri
 potuisse, jam ab eodem provocabatur, nec
 tamen cessabat Vomituritio. Externa hîc
 pariter ac in Febribus Constitutionis præ-
 cedentis sicca reperiiebantur; attamen, præ-
 missâ maximè Venæ-sectione, æger in sudo-
 rem solvi poterat, quo provocato leviora
 mox Symptomata; atque hoc nullo non
 morbi tempore fieri potuit, cùm in Febre
 prægressâ neccutò ante diem 13 vel 14 id
 tentaveris, nec facilè voti fueris compos.
 Sanguis sæpe Pleuriticorum, & Rheu-
 matismo laborantium sanguinem colore re-
 ferebat, non verò usque adeo Gelatinâ illâ
 albescente quâ illorum sanguis prætexitur.
 Hæc primò erant Phænomena hujus morbi
 Διαγνωσιγῆς, Anno verò surgente ipsa *Pe-*
stis irrupit magno symptomatum Pa-
 thognomicorum numero stipata, *Carbun-*
culis, viz. *Bubonibus*, &c. Hæc indies ma-
 gis ac magis invalescens, circiter Æqui-
 noctium Autumnale ἀκμὴν attigit, quo jam
 instante, unius septimanæ decursu octo
 plùs minùs hominum millia delevit; à quo
 tempore receptui canere cœpit, & urgente
 Brumali Frigore tantùm non evanuit, nisi
 quod sparsim unum atque alterum hinc
 inde feriret per omnem hyemem, & inse-
 quentis veris exordium; quo appetente &
 ipsa

ipsa omnino est deleta; mansit tamen *Febris*, quamvis non ita Epidemica, excurrente integro anno sequente, imò ad Verusque ortum Anni 1667. De his nonnulla hic subnectam.

CAP. II.

Febris Pestilentialis & Pestis.

IN superioribus obiter admonui è febribus nonnullas in malignarum classe vulgò reponi, cùm indomita symptomatum sævitia, quæ huic opinioni patrocinari videtur, non à venenosâ morbi indole sed à therapeutâ perperam administratâ proficiscatur. Nam cùm ad morbi solutionem à naturâ destinatam haud satis attenditur, sed alia medendi ratio temerè instituitur, hinc perturbatâ totius corporis œkonomiâ, ac omnibus susque deque conversis, non modò tristissima rerum facies ultra consuetum morbi morem inducitur, verùm morbus jam à seipso alius, etiam anomalis accidentibus velut alienigenarum satellitio stipatur. Atqui *Febris verè maligna* non est omnium dierum morbus, utpote quæ ab aliis Febrinum speciebus, ob symptomatum anomaliam eâ nomenclaturâ utcunque insignitis, totâ suâ ideâ ac ingenio diffideat. Reverâ enim cum ipsissimâ Peste, specie convenit, nec ab eâ nisi ob gradum remissionem
fiozem

fiolem discriminatur. Quocirca utriusque affectûs ortum ac curationem in eodem capite complectar.

Aeris massæ occultam ejusmodi five crasin five texturam obtingere, quæ diversarum diversis temporibus ægritudinum ansa atque pararia existat, nemini obscurum est, qui modò animadverterit unum eundemque morbum certâ aliquâ tempestate infinitam mortalium vim corripere, ac Epidemicum fieri, aliàs tamen unum alterumve hominem afflixisse contentum, ulterius non grassari. De Variolis, ac imprimis de Peste, hujusce capitis argumento, res est fat superque manifesta.

At verò quæ qualisque sit illa aeris dispositio, à qua morbificus hic apparatus promanat, nos pariter ac complura alia, circa quæ vecors ac arrogans Philosophantium turba nugatur, planè ignoramus. quicquid sit, hoc saltem nomne Dei Opt. Max. clementiam ac bonitatem meritissimo jure veneramur, quod aeris constitutiones λοιμώδεις, id est, Pestem malorum omnium immamissimum, ac humano generi maxime internecinum, inferentes, rariùs evenire voluerit, quàm quæ cæteris affectibus minùs exitialibus suscitandis inserviant. Unde fit quod hunc orbem nostrum *Bri-*

-tanicum

tannicum Pestis vix frequentius quàm post annorum circiter quadraginta intervalla, summo perniciæ vigore, ac totâ furiarum acie adoriatur. Quæ per annos aliquot Pestem insigniorem subsequentes, sparsim occurrunt, pestiferorum funera paulatim imminui, ac evanescere solita, Pestilenti aeris diathesi etiamnum ex parte perseveranti, nec dum in aliam salubriorem penitus immutata; attribuenda sunt, quippe quæ antegressæ messis duntaxat spicilegia reputari debeant. A quibus etiam nuperæ luis reliquiis, fit ut Febres quæ anno post graviores Pestem uno aut altero passim grassantur, Pestilentes esse soleant; & licet aliquibus veræ Pestis notis destitutæ, tamen ejusdem naturam ac indolem quam plurimum referant, necnon consimilem medendi rationem sibi vendicent, quemadmodum inferius ostendemus.

Verum præter istam aeris constitutionem, ceu causam communiorē, accedat oportet & alia procatartica, nimirum *μείγμα* sive semini à pestifero aliquo corpore, vel immediatè ac propiore confortio, vel mediatè ac per fomitem aliundè transmissi, susceptio. Hoc enim si instante qualem diximus aëris diathesi fieri contingat, ab exigua primùm scintillâ mox
horribile

horribile erumpit incendium, ac densatis undique funeribus, universo aeri per istum terræ tractum à Peste, tum laborantium halitibus, tum mortuorum cadaveribus, labes & contagium inducitur; adeo ut ad tristissimæ ægritudinis propagationem jam non ampliùs vel fomite, vel personali confortio opus sit, verùm quemcunque hominem, vel summâ curâ à Peste correptis semotum, ipse aër cum spiritu intrò subiens per se ac suo Marte inficere valeat, modò ille corpus habeat humoribus ad afflatum excipiendum paratis, refertum.

Quanquam autem hic morbus, cùm duntaxat sporadicus existit, nullo tempestatis discrimine paucos aliquot, tradito quasi per manus contagio, affligat, tamen ubi adest etiam Epidemica aeris constitutio, exoritur circa eam anni partem quæ inter Ver ac æstatem ambigit, utpote quæ ad producendam ægritudinem, cujus essentia in humorum φλογώσει sive inflammatione, ut postea ostendemus, imprimis consistit, maximè idonea atque accommodata sit. Porro & sua habet Incrementi ac Declinationis tempora, non secùs ac cæteræ rerum naturalium species. Nascitur eo quo diximus tempore, crescente anno adolescit, eodemque vergente collabascit, donec tandem

dem aërem in diathesin huic morbo adversantem, glacialis bruma transmutet.

Quod si tempestatum anni vicissitudines in hunc affectum nihil imperii exercerent, verum seminium Pestilentialis, nullâ aeris mutatione domabile, de alio in alium perpetuâ propagationis serie transmitteretur, fieri non posset, quin ubi in frequentiore aliquam Urbem semel pedem intulisset, continuatâ strage funera usque & usque densaret, donec tandem nemo superesset in quem Pestilentis miasmatis labes impingatur. Atqui contrarium sæpe evenisse animadvertum est, numero extinctorum, quos unica mensis *Sextilis* septimana ad aliquot millia extulerat, sub *Novembris* exitum valdè imminuto ac propemodum nullo. Nec tamen diffiteor fieri posse, quod & nonnulli authores factum prodiderunt, ut Pestis aliis etiam anni tempestatibus caput primum exerat; hoc autem rariùs accidit, nec ejusmodi lues in populum admodum debacchatur. Interea, aeris dispositionem, quantumvis λοιμώδη, pesti suscitandæ per se imparem esse, vehementer suspicor; quin Pestilentiae morbum alicubi semper superstitem aut per fomitem, aut per pestiferi alicujus appulsus, è locis infectis in alios deferri; ibidemque non nisi accendente

dente simul idoneâ aeris diathesi popula-rem fieri. Aliàs enim non assequor quâ fiat ut in eodem cœli tractu dum unum aliquod oppidum Peste gravissimè affligitur, aliud non longè distitum, omnem commercii necessitudinem cum loco contagioso cautè inhibendo, prorsus immune se præstiterit; quemadmodum non ante multos annos Pestis per universam ferè Italiam immaniter grassanti, *Magni Ducis* cura atque prudentia aditum in *Hetruriæ* fines penitùs interclusit.

Primus insultus rigorem ac horrorem, quemadmodum & Februm intermittentium accessiones, ferè perpetuum habet comitem. Mox vomitus enormes, dolor circa cordis regionem (ac si torculari premerentur) Febris ardens usitatâ symptomatum συνδρομῇ stipata, indefinenter ægros divexant, donec aut mors ipsa, aut benigna Bubonis vel Parotidis eruptio, quæ materiam morbificam foràs ablegat, eos ab luctuosissimo discrimine liberet. Rariùs quidem accidit, ut citra ullam Febris præfensionem ingruat, ac homines de improvviso è medio tollat, maculis purpureis, præsentanei interitûs nuntiis, etiam dum in foro versantur erumpentibus. Quæ repentina exanimatio (quod animadversione dignum)

dignum) nisi in Pestis admodum funestæ exordio vix contingit; remittente ac refractâ jam lue, aut in annis in quibus non existit popularis, nunquam observata est. Fit etiam nonnunquam ut tumores prorumpant, nec Febre nec graviore aliquo symptomate prægresso; quanquam suspicor rigorem, & horrorem leviusculum, ac minùs perceptibilem semper præcessisse. Quibus autem hoc obtingit, iis integrum est per publicas plateas pro libitu obambulare, ac communia vitæ munia, sanorum more, spretâ omni regiminis curâ, obire.

Cæterùm quod ad morbi essentiam spectat, eam enucleatè definire in me non suscipio. Nec fortasse hominibus cordatioribus rem minùs importunam ille facere videbitur, qui à me postulârit quid hanc aut illam ægritudinis speciem constituat, quam ego etiam facerem, si ab illo idem de *Equo* v.c. inter animalia, vel de *Betonica* inter stirpes vicissim sciscitarer. Nimirum certissimis ubique legibus, ac artificio sibi soli intellecto rerum omnium generationes Natura parens exequitur, quæque uspiam è causarum gremio in actum ac quasi in lucem educit, eorum essentias, quidditates, ac differentias constitutivas altissimis tenebris obvelat. Hinc unaquæque morborum
non

non minùs quam animalium aut vegetabilium species, affectiones sibi proprias perpetuas, ac pariter univocas ab essentia sua promanantes, sortita est. Neque interim magnoperè urgebit ista Quæstio, Quî demum morborum medela administrabitur dum causæ ipsorum nos latent? Quandoquidem non causarum, sed methodi convenientis atque experienciâ comprobata cognitione, affectuum plurimorum curatio absolvitur. Sed ut ad rem redeamus. Quoniam similiarium omnium morborum ortus à qualitatibus vel primarum vel secundarum vitio (quod solum in hac rerum caligine nobis licet) deducere solemus, propè est ut credam Pestem peculiarem ac sui generis Febrim esse, quæ à particularum sanguinis spirituosiorum inflammatione, originem ducit, utpote cujus naturæ subtilissimæ, præ tenuitate suâ, maximè proportionatæ ac adæquatæ videntur. Quod si subtilitate quâ potest maximâ pollet (ut in principio & statu constitutionis Epidemicæ videre est) subito ac quasi ex improviso calorem nativum dissipat, & ægrum è medio tollit: Cadaveribus interim hujus morbi ferociâ tam subito extinctorum, maculis purpureis undique conspersis, atque foedatis; nempe Fibris cruoris præ
intestini

intestini conflictûs violentiâ dissilientibus, & compage ipsius prorsus dissolutâ. Atque hæc tragoedia præ hujus quasi flammæ subtilitate eximiâ, etiam sine aliquâ sanguinis Febrili ebullitione, vel alterius ægitudinis præensione, cietur. Secûs quàm ut plurimùm accidit ubi causa morbifica miuùs subtilis existit & quasi obtusiori telo vitam impetit. Discriminis modus pinguiori exemplo sic adumbretur. Si acus vel quid aliud cuspide graciliori præditum pulvinari supponatur ac vi adigatur, illud, æquè ac ab obtusiore instrumento similiter adacto, in sublime non attollitur, sed perforatur. Verùm ejusmodi subitanea extinctio, rariùs occurrit, nec nisi (ut supra innuimus) circa initium Pestis, vel incrementum. Etenim, ut in aliis Febribus, plerumque rigor atque horror primùm invadit, quem calor mox excipit, & tantisper excurrit, donec particulæ cruoris inflammatae provido naturæ ductu ad Emuntoria amendantur, ac ibidem ad instar phlegmonum communium in pus vertantur. Jam si inflammatio adhuc remissior existat, Febres quas Pestilentes vulgò appellant producere solet; ut in fine pestilentis constitutionis sæpenumerò accidit, ac forsitan etiam uno alteróve post anno, donec
ista

ista Februm species prorsus dispareat.

Certè, me iudice, in inflammatione ista quam Latini *Ignem Sacrum* appellant, quandam Pestis imaginem non obscuram intueri licet. Est enim morbus hic apud saniores Medicos, Febris Continua à sanguinis parte tenuiori corruptâ, ac inflamatâ originem ducens, quâ ut natura se liberet, eam in corporis aliquam partem externam expellit, in qua Tumor, aut potius (cum tumor adeò notabilis sæpe non appareat) Macula rubra, lata, dispersa, quam *Rosam* appellant, oritur. Solvitur autem ista Febris, postquam uno atque altero die ægrum afflixit, criticè per hunc tumorem, & proinde aliquando in glandulis sub alis vel in inguinibus dolor, ut etiam in Peste fieri consuevit. Et ferè invadit hoc malum ut Pestilentia, cum horrore & insequenti calore Febrili, ita ut qui ipsum ante non sunt passi, existiment lue pestifera se corripì, donec tandem in crure aut alio loco sese affectus prodât. Quibus accedit quod & maligni aliquid huic morbo inesse nonnulli Authores suspicantur, ac proinde curationem in sudoriferorum atque alexipharmacorum usu constituunt. Hæc quidem flamma, ubi Ebullitionem commoverit, cujus ope particulæ sanguinis leviusculè ustu-

*Vid Sen-
nertum, lib.
2. cap. 16.
de feb.
Sympt.
contin.*

K

latae

latae ac quasi syderatae brevi spatio foras ablegantur, sponte sua, nec ulteriorem noxam molita, extinguitur.

Veruntamen Ignis noster isto *Sacro* longè *divinior* est, ut qui summâ quâ pollet substantiæ tenuitate intimiores corporis recessus ad instar fulgetri permeare aptus natus sit, spiritibus cruoris derepentè profligatis, ipsiusque compage nonnunquam citius dissolutâ, quàm Natura præcipiti malo oppressa, Ebullitionem Febrilem (solennem nempe machinam quâ quicquid sanguini infestum est, suis è finibus amovere satagit) concitare valeat.

Quod si quis mihi hîc litem paret de eo quod hunc morbum ab Inflammatione oriri existimem, is attendat non modò Febris præsentiam, sed & complura alia huic sententiæ suffragari; nempe sanguinis detracti colorem, qui Pleuriticorum ac Rheumatismo laborantium sanguinem planè æmulatur; adustam Anthracum faciem, Pyrotici actualis impressioni non absimilem; necnon Bubones ipsos, qui inflammationem æquè solenniter excipiunt ac eandem alii cujuscunque generis tumores consequi solent, uti & inflammationes pleuraeque omnes in abscessum terminantur. Quin & anni tempestas quâ Epidemica
Pestis

Pestis ut plurimùm exoritur, ad hanc rem symbolum suum conferre videtur: Eodem enim tempore, nimirum quod inter vernum æstivum que medium est, *Pleuritides*, *Anginae* aliæque inflammati sanguinis affectiones popularitèr ingruere consueverunt: quemadmodum etiam nunquam frequentiores mihi visæ sunt, quàm per aliquot septimanas, quæ nuperæ *Pestis Londinensis* exortum antecesserunt. Nec verò nullius est momenti illum ipsum annum tot millium strage funestum, alioquin mitissimum ac saluberrimum extitisse; omnesque qui à Peste immunes perstiterunt nunquam meliori valetudine usos fuisse; quin & eos qui ab eadem convaluissent, cachexiæ aliisque affectibus à residua priorum morborum labe provenire solitis, non magis obnoxios deinceps vixisse. Quibus accedit, quod & quantæcunque latitudinis apostemata ea carbunculi, postquam inflammata particula unà cum sanie decessissent, Chirurgicis auxiliis, iisque non admodum conquisitis facillè sanata fuerint.

Verùm perquirat hîc fortasse aliquis, si Pestis in inflammatione quadam consistat, qui fiat ut medicamenta calidioris censûs, qualia sunt *Alexipharmaca* propè omnia,

K 2

tum

tum ad hujusce affectus Therapeiam, quàm Prophylaxin tanto cum fructu usurpentur. Cui respondeo, illa duntaxat per accidens auxilium præstare, nempe Diaphoreseos, quam suscitant, beneficio, quo particulæ sanguinis inflammatae diffiantur, atque exterminantur. Quòd si fortè exhibita sudores commovere non valeant (ut per sæpe accidit) mox sanguinis incendium ab additio calore magis efferatum, eorum noxam palàm proclamat. Prophylaxin ut verbo attingam, non sum nescius etiam ad illam *Antidotalium* calidorum usum passim deprædicari, at quo emolumento adhuc probandum restat. Imò vinum liberiùs ingurgitatum, aliaque fortiora præservativa statim horis dietim assumpta, complures, qui aliàs salvi intactique verisimilitèr permansissent, in hunc effectum conjecerunt.

Quod ad harum Februm *Therapeiam* attinget, erunt fortasse qui me temeritatis atque arrogantia eo nomine insimulabunt, quòd ab Urbe dum nupera Pestis grassaretur, maximam partem conplurium milliarium intervallo semotus, adeoque observationum copiâ minùs instructus, de hac re tamen disserere sustineam. Verùm cum Medicis illis longè peritioribus, quibus per totum calamitosæ luis decursum inter
media

media pericula & mille mortis imagines commorandi animus ac fiducia non defuisset, tamen ea quæ crebriori usu de hujusce morbi ingenio annotassent, in lucem edendi voluntas hætenus defuit, mitiorem, uti spero, de consilio meo sententiam laturi sunt omnes boni, quòd meam de truculentissimo affectu sententiam, paucis quidem, sed propriis observationibus superstructam, in medium expromam.

Ac primus quidem locus *Indicationibus curativis* debetur, quæ eò in universum dirigendæ sunt, aut ut naturæ ductum in exterminando morbo accuratè sequentes, eidem subsidiariam porrigamus manum; aut ut methodo, quâ natura in intestino hoc hoste debellando uti solet, minimè fidentes, diversam ac tutiorem ex nostro penu atque artificio vicè illius substituamus. Nisi fortè hîc aliquis regerat rem etiam satîs feliciter per pestifuga alexiteria geri posse, quorum ingentem apud Præcticos copiam reperire est. Verùm enimverò annon auxilium quod præstant hujusmodi medicamenta, potiùs manifestæ ipsorum facultati, quàm sudores affatim proliciendo simul materiæ morbificæ exitum aperiant, quàm occultæ cui-dam indoli quâ à Natura ad Pestilentis malignitatis labem delendam donata fuerint,

K 3

referri

referri debeat, magnam atque ancipitem habet disceptationem. Nec de hisce tantummodò, sed & de aliorum morborum Alexiteriis dubitare fas est, utrùm evacuationem aliquam sollicitando, potiùs quàm virtute quadam specificâ ægrotantibus non succurrant. Qui enim, verbi gratia, in *lue Venerea* vel *Mercurium* vel *salsaparillam*, veneni in isto morbo reperti alexipharmaca objiciat, adducenda sunt ei curationum exempla, in quibus ille sine sputo aut secessu, hæc vero sine sudoris suscitatione sanitatem aliquando restituerit; quod ego quidem credo ei admodum difficile futurum. Mihi autem verisimile est, peculiare Pestis remedium, propriumque ipsius perniciæ alexiterium adhuc in naturæ sinu abditum delitescere, nec eandem nisi ratione quâdam mechanicâ tolli posse.

Quocirca ut intentionem illam priorem paulò plenius expendamus, quæ eò spectat ut Naturæ in materiæ morbificæ exterminatione suo more & modo auxilium supeditetur; advertendum venit, quòd in verâ Peste Natura, dum neque sponte suâ aberrat, neque vi aliquâ transversim agitur, per abscessum aliquem in Emunctoriis erumpentem, unde materiæ exitus patescit, negotium suum exequitur. Atqui in Febre
quam

quam Pestilentem nuncupamus, mediante diaphoresi per universam corporis superficiem idem efficitur. Unde colligere est, pro diversa, quam natura in utroque morbo præmonstrat, viâ ac ordine, etiam diversam medendi rationem institui debere. Nimirum si quis materiam veræ Pestis, ope sudoris amoliri satagat, is diversâ à naturâ viâ insistit, utpote quæ id per apostemata molitur. Contrâ verò qui aliâs quàm per sudores Febris Pestilentis materiam eliminare tentat, is cursum instituit cum naturæ ductu ac *επι* nequaquam convenientem. Cæterùm in Peste verâ, quonam idoneo ac certo remediorum genere naturalis morbificæ materiæ ejectio, id est, apostematum eruptio promoveri possit, nondum constat; nisi quis fortè victum corroborantem atque Cardiacæ ad illud conferre posse existimet; quæ tamen multùm dubitarem ne ægrum, jamjam plus æquo calefcentem, in majorem æstum conjiciant. Certè sudores in hoc casu frustrâ esse certissimum habeo; quanquam haud infior, post magnos sudores ad trium quatuorve horarum spatium productos, ac deinde abruptos, tumorem se in conspectum dare; quem ego à sudore proficisci minimè arbitror; utpote quo vigente, nul-

lum appareat eruptionis indicium ; finito quidem veluti per accidens consequatur, nimirum cum jam aliquam farcinæ partem, quæ naturam plus satis gravabat, sudores abstulerint, ac corpus à Cardiacis ad Diaphoresin sulcitandam propinatis, vehementius incalescat. Verum quàm fallax & infida sit, hæc peccantis materiæ per apostemata à sudoribus foras evocata, exterminatio, testor funestos eorum exitus qui hoc modo tractati fuerunt, è quibus vix tertius quisque (ut modestissimè dicam) medicationis ac morbi periculum evasit. E contrà vero multi, quibus laudabili ritu tumores eruperunt, etiam dum negotiis suis intenti versarentur, nec ullius sive naturalis sive vitalis sive denique animalis facultatis læsione perceptâ, sanitatem brevi recuperarunt ; nisi qui malo suo fato in medicastrum aliquem incidentes, ejusque monitu, quantumvis corpore pariter ac animo optimè valentes, ad sudandum in eubilibus compositi, ab eo ipso tempore deterius se habere inceperint, ac demum ingravescente ægritudine, inauspicati consilii noxam suo interitu comprobarunt. Verum lubricam atque alexæ plenam in se esse hujusce morbi per tumores judicationem ex eo manifestum est, quòd interdum

Bubo

Bubo qui primùm laudabiliter ac cum symptomatum remissione protuberavit, postea ex improvise dispareat, ejusque loco, Maculae purpureae, certissimi mortis indices, succedant; cujus retrocessionis causa magnis illis sudoribus ad eruptionem promovendam destinatis, jure tribuenda videtur, ut qui bonam materiae partem, quae tumoris molem infercire ac sustentare debuerat, alioversum per ambitum corporis distrahendo ac dissipando leves in auras difflasserint. Ut ut sit, hoc saltem planissimè constat, cæteris affectibus, à Dei Opt. Max. benignitate, certam amoliendae causae morbosae rationem, huic autem, enormium delictorum flagello, non nisi lubricam admodum & versatilem adjunctam esse. Atque hinc fortasse non minùs commodè, quàm à malignitate, eximiae perniciiei causa atque origo peti possit. Nam & in *Arthritide* aliisque morbis, qui exiguam habent malignitatis suspensionem, materiae morbosae recursus non minori certitudine fatum accersit. Ex quibus omnibus manifestò consequitur, medicum, qui in aliorum morborum medicatione, naturae ductum ac propensionem pressim, ac passibus æquis sequi tenetur, hic ejusdem auspiciis renunciare debere. Cujus effati veritatem quia

quia paucissimi hactenus perspexerunt, hinc numerus eorum, quos tumulo Pests intulit, haud paulò auctior evasit.

Quare cùm minimè securum sit in exterminando hoc morbo naturæ vestigiis insistere, proximo loco dispiciendum venit, quâ demum arte secundæ quam diximus Intentioni satisfiat, nempe aliam atque à Naturali diversam, hujusce morbi solutionem aggrediendi. Hoc autem dupliciter omnino fieri posse existimo; scilicet vel per sanguinis missionem, vel per sudores. Priorem quod attinet, non sum nescius sacram apud pleròsque audire in hoc morbo venæ-sectionem. Verùm vulgi præjudicia parùm moratus, rationum in hac quæstione momenta, quâ par est æquitate atque candore, paulispèr expendam. Ac primùm quidèmedicorum, qui grassante nuperrâ lue in Urbe perstiterunt, fidem appello, Numquis eorum, Phlebotomiam largâ manu ac repetitis vicibus, necnon tumore nullo adhuc protuberante celebratam, Peste laborantibus funestam esse animadvertit? Parcam quidèmel vel tumore jam conspicuo sanguinis detractionem semper damnosam esse, neutiquam mirandum est; Siquidem cùm mediocris tantum quantitas cruoris adimitur, hinc Naturæ, quæ tumori protru-

protrudendo totas intendit vires, rei administratio è manibus eripitur, nec interea alia satis efficax materiam morbificam evacuandi, ratio substituitur. Apparente autem jam tumore, celebrata venæ-sectio, cum à peripheria ad centrum trahat, motui naturæ, qui fit à centro ad circumferentiam, inducit motum planè adversantem. Nihilominus vix quicquam frequentius factitatum videas, quàm Phlebotomiæ, perverso hoc ritu administratæ, noxam, à contrariæ sententiæ patronis universim ac in genere adversus sanguinis in hoc morbo detractiōnem validissimi argumenti loco torqueri; uti in *Diemerbroeckio* aliisque Observationum scriptoribus passim videre est. Quod ad me attinet, equidem eorum ratiocinationi assentiri non possum, donec intellexero, quid Quæstioni superius propositæ respondeant. Sanè Venæ-sectiōnem in Peste convenire, complures iique gravissimi scriptores jampridem senserunt; quorum præcipui sunt *Ludovicus Mercatus*, *Joannes Costæus*, *Nicolaus Massa*, *Ludovicus Septalius*, *Trincavellius*, *Forestus*, *Mercurialis*, *Altomarus*, *Paschalius*, *Andernacus*, *Pereda*, *Zacutus Lucitanus*, *Fonseca*, aliique. Verùm qui totum curationis negotium in copiosa, qualem nos postulamus, sanguini-

cap. 7. De
curatione
per venæ-
sectionem.

sanguinis detractiōe collocaverit, unus, quod sciam, repertus est *Leonardus Botalus*, medicus superioris sæculi celeberrimus, quem, ne solus in hac palæstra versari videar, Lector accipiet suis ipsius verbis de hac re differentem. Ego (inquit) ut uno verbo dicam, nullam Pestem esse puto, cui hæc non possit esse salutaris supra omnia remedia; modo opportune & quantitate convenienti usurpata sit; ratus eam aliquando inutilem inventam fuisse, propterea quod aut tardius aut parcius quàm opus esset, aut quod utroque modo circa eam usurpandam peccatum sit. Et paulò post hæc subjungit; At in tanta timiditate & parca detractiōe quàm fieri potest ut quis recte possit judicare quantum ea in Pestilenti morbo prodesse valeat, aut obesse? Non enim morbus pro cuius curatione requirebatur detractio librarum quatuor sanguinis, in quo una tantum detrahitur, si hominem interficiat, ideo interficit, quia sanguis est missus, sed quia non justo modo missus est, nec fortè etiam opportune. Verùm nebulones nequissimi & ignavissimi in id semper culpam convertere satagunt, non quod nocuit, sed quod per nefas à cunctis vituperari exoptant. Aut si id nequitia non faciant, ignorantia tamen prave dispositionis efficiunt: utraque certe perniciosa, sed illa magis. Quæ omnia experientiâ

experientiâ confirmaturus, paulò inferiùs sic pergit; *His observatis nemo rationis capax jure in his morbis vituperare missionem sanguinis potest, sed mirificè & tanquam divinum auxilium commendare, extollere, & confidenter usurpare; quod ipse profecto ab annis quindecim facio. Ideo in morbis Pestilentibus, in obsidione Rupellarum, & Montibus Hannoniæ abhinc quadriennium & Parisiis toto hoc biennio, & Cameraci anno proxime actò, in omnibus meis ægrotis (qui innumeri fuerunt) nullum præsentius ac salutarius reperi ipsa largâ & tempestivâ sanguinis missione. Deinde ad curationum exempla descendit, quæ brevitatî studens, hùc transferre supersedeo. Libet tamen rei in hac nostra Britannia ante aliquot annos gestæ historiam oppidò raram ac à proposito nostro non alienam, hìc loci apponere.*

Cùm inter cæteras belli civilis calamitates quæ hanc patriam nostram miserrimè affligerunt, pestis etiam multis in locis grassaretur, ac fortè in Castrum *Dunstar*, quod in provincia *Sommertonensi* situm est, aliunde invecta, aliquot præsidiariis cum macularum efflorescentia derepentà exanimatis, complures etiam alios corripuisset. Chirurgus quidam qui à longa in regionibus

bus exteris peregrinatione redux tunc temporis stipendia inter alios faciebat, à præfidii præfecto enixè rogat ut sibi liceret commilitonibus suis truculento morbo correptis pro virili succurrere, quo annuente, singulis ægris, statim à primo morbi insultu, atque nullo adhuc tumore conspicuo, sanguinem ingenti copiâ detraxit donec pedibus deficere inciperent, nam stantibus ac sub dio vena pertusa est, nec aderant vascula quæ cruoris in terram effluentis mensuram definirent. Hoc facto eos in turguriola sua ad decumbendum dimisit. Et quanquam à Phlebotomia nullum omninò remedium adhibuit, tamen ex complurimis iis quos hoc modo tractasset, mirum dictu, ne unus quidè desideratus est. Vir Nobilissimus juxta ac morum probitate atque fide spectabilis D. *Franciscus Windham* militum Tribunus, ac prædicti castris tunc temporis Præfectus, mihi hæc retulit, & etiamnùm in vivis est, pro eâ quæ est humanitate rei gestæ veritatem cuilibet dubitanti confirmaturus.

Quid mihi met ipsi circa hanc rem singulare ac memoratu dignum aliquando observare contigit, Lector inferiùs accipiet, ubi pauca ea quæ de sæviente nuperâ Peste *Londonensi* à me usu atque experientiâ annotata

annotata fuerunt, inferiùs ostendam.

Hujusce autem praxeos utilitatem etsi non mente tantum ac judicio assequor, verum etiam reipsa atque editis experimentis dudum exploravi, tamen Pestilentis fermenti per diaphoresin dissipatio, prae ejusdem per Venæ-sectionem evacuatione mihi multis nominibus arridet; utpote quæ nec ægrorum vires æquè prosterнат, nec medicum infamiæ periculo objiciat. Atqui & hæc difficultatibus suis non vacat; Primò enim, multis, ac presertim calidioris temperamenti juvenibus, sudores ægriùs proliciuntur; cujusmodi ægrotos, quò hydroticis fortioribus, ac cumulationi tegumentorum pondere diaphoresin conciere satagas, eò in manifestius Phrenitidis periculum adduces; aut quod tristioris adhuc ominis est, vana spe aliquantisper lætatus, tandem pro sudoribus *Exanthemata Pestilentialia* elicies. Cùm enim præcipua hujusce mali labes in spirituosiori massæ sanguineæ parte resideat, unde crassiorum particularum exagitatio nonnihil languidior quàm in aliis inflammationibus plerumque existat, tenuior illa portio novi caloris accessione in majorem rabiem acta, impetu demum facto omnes cruoris fibras ultra texturæ modum distensas prorsus frangit

frangit ac comminuit. A quâ fibrarum sanguinearum dissolutione macularum Pestilentialium causam petendam esse censeo ; quippe non secùs ac *vibices* à plaga fortiore in partem aliquam corporis musculosam inflictâ, primò intensiùs rubicundæ in cute efflorescunt, ac brevi pòst tempore livorem quendam aut nigredinem induunt.

Deindè verò, in corporibus quæ satìs promptè in sudorem solvuntur, si diaphoresis justo præmaturiùs (nempe totâ materiâ morbosâ nondùm penitùs dissipatâ) abrumpatur, bubonum, qui laudabiliter quidem sub finem sudoris prodire inceperant, postea deterior evadit conditio. Nam subductâ quæ eos in molem attollere deberet materiæ parte, aut de facili intrò remeant, aut saltem ad legitimos abscessus, nunquam perducuntur (quemadmodum etiam in Variolis accidere solet, quoties æger per primos dies impensiùs sudavit) recepto autem denuò intra muros hoste ferali, in sanguine commotio excitatur, cujus operâ eo quo superiùs innuimus modo, sæpe ecchymata imminentis lethi indicia foràs propelluntur.

Verùm quibusnam modis his aliisque difficultatibus obviàm iri possit, ut luculentius patefeat, quid in hoc morbo à me
pro

pro modulo meo factum observatumque fuerit, initio à nuperæ luis primordiis ducto, summâ fide edifferere lubet.

Nobilem fœminam ineunte *Mai*o anno 1665 ætatis circiter 21 annorum, ac temperamento sanguineo præditam inveni. Præter Febrem ardentem quæ paulò antè invaserat, vomitiones importunæ, aliaque symptomata Febrilia ægram excruciabant. Curationem à Venæ-sectione auspicatus, postero die ad præcavendam Diarrhœam, quæ, ut in hujusce Tractatûs initio monuimus, ob omissam, quod postulabat in principio morbi vomendi propensio. Emetici exhibitionem, defervescente Febre supervenire consuevit, Vomitorium imperavi, quod satis commodè ventriculi saburram elicuit. Postero mane, cum ægram iterum adirem, ei alvum profluere intelligo, quæ res, ab aliquot annorum usu insolentior visa, mihi non levem sollicitudinem injecit. Exinde autem Febrem non vulgaris generis esse judicavi (quemadmodum etiam eventus docuit) proindeque aliam ab eâ, quæ superius tradita est, quæque constanti successûs serie hætenus à me usurpata fuisset, medendi rationem sibi vindicare. Quocirca, adscito in negotii societatem medico alio seniore, venæ-se-

L

ctio,

ctio, quam ægrotantis ætas, temperamentum, ac inordinata sanguinis ebullitio flagitare videbantur, ex communi nostro consilio iterum celebrata est; etiam cardiaca moderatè refrigerantia propinata, ac denique clysmata alternis diebus injecta sunt. Sub finem ægritudinis, quoniam symptomata valdè anomala ac inconfueta, malignitatis egregiæ indicia, ingruebant, ex Alexipharmacorum classe fortiora aliquot præscripsimus. Quibus tamen omnibus nequicquam proficientibus, ægra circa diem decimum quartum è vivis excessit. Insolitum hujusce Febris ingenium per aliquot post dies animum meum variè exagitabat; ac tandem in memoriam revocans, summum ardorem, etiam post reiteratam venæsectionem, in prædicta ægrâ perseverasse; ruborem genarum adfuisse; cruoris aliquot guttulas paulò ante mortem è naribus fluxisse; necnon sanguinem ipsius in acetabulis refrigeratum, ei qui à Pleuriticis detrahitur, non absimilem fuisse; quin & tussim aliquam & obscuros quosdam in partibus vitalibus dolores emicuisse; porro & eam anni tempestatem incubuisse, quæ finem veris ac initium æstatis completitur, quæque Febribus continuis producendis minùs esset idonea (illæ enim hoc tempore

tempore sua sponte quasi diffiliunt & in intermittentium classem se reponunt, vel in Pleuritides atque id genus alias inflammationes præcipites ruunt) denique Pleuritides eo ipso tempore admodum populares fuisse: His inquam omnibus ritè perpensis, in eam deveni sententiam, ut Febrim hanc, etsi pathognomicis Pleuritidis, aut etiam Peripneumoniæ signis destitutam, tamen symptomatis rationem habuisse, judicarem, inflammationis cujusdam respectu circa partes spiritales delitescens; quippe nullus aderat lateris dolor, nulla insignis spirandi difficultas. Ut rem contraham, eò tandem deveni ut eàdem omninò mihi methodo procedendum fuisse in prædicto casu arbitrarer, quâ in Pleuritide sæpius cum successu singulari usus fueram. Quæ sententia deinceps feliciter atque ex voto cessit. Vocatus enim non multò post ad hominem consimili prorsus modo ægotantem, reiteratis venæ-sectionibus, quales ad Pleuritidem suprâ laudantur, curationem commisi & absolvi. Circa mensis modò memorati exitum atque initium *Junii*, complures operam meam implorantes ab eadem Febre (quæ jam valdè popularitèr grassabatur) prædictæ praxeos beneficio convalescerunt. Ab hoc tempore immanitèr de-

L 2

bacchari

bacchari cæpit calamitosa illa Pestis, quæ eò tandem truculentia devenit, ut septem dierum spatio totidem animarum millia in una urbe extinxerit.

Febri autem illi de qua modo loquebar, an pestis appellatio attribui mereatur, non ausim definitò pronuntiare. Hoc tamen exploratè cognitum habeo, omnibus, quos illo & aliquanto post tempore, ipsissima Pestis cum universo symptomatum sibi peculiarium apparatu in mea vicinia afflixit, eandem tam in primo morbi insultu quàm in decursu, accidentium *συγγεγυλισ* adfuisse. Cæterùm cum proximo pariete ardente propiùs ædibus meis immineret periculum, ego tandem amicorum suasu numerosissimis fugientium turbis me adjunxi, familiâ etiam meâ ad aliquot ab Urbe lapides subductâ. Eò tamen vicinis meis maturiùs redii, ac dum calamitosæ illius Luis in tantum perseveraret sævitia, ut fieri non potuit quin meliorum medicorum penuria ad Pestiferorum auxilium advocarer. Nec multò pòst, complures Febricitantes invisi, quorum Febrem, illius quæ ante decessum meum tam prosperis ægrorum rebus à me tractata fuisset, morem atque genium æmulari non sine magna admiratione deprehendi. Ideoque propriâ experienciâ
fretus

fretus ceu duce, quibuscunque præceptis umbratilibus anteposendo, Phlebotomiam similiter administrare non dubitavi.

Hunc autem ritum imminuendi liberalius sanguinem (cui etiam Ptisanæ ac dietæ id genus refrigerantis usus accessit) in multis ægris miro profectu continuavi, donec tandem in nonnullorum tractatione solito successu destitutus præ adstantium proterviâ, qui præjudiciis inanibus occupati, debitam sanguinis quantitatem auferri non patiebantur, magno ægrotantium malo, quibus (saltèm dum in hoc cardine curandi scopus versaretur) sanguis aut sufficienti quantitate, aut non omninò detrahendus fuerat, insignem obicem conatibus meis oppositum sensi, ac proindè alium à venæ-sectione huic morbo occurrendi modum reperiri, magnoperè ex usu futurum judicavi. Nocumtenti quod aliquando insons dedi, non ex eo quòd sanguinem ademerim, sed quòd ex voto eundem adimere impeditus fuerim, exemplum hîc adducam. Vocatus ad juvenem quendam, temperamento sanguineo ac habitu athletico præditum, quem Febris vehementior cum doloribus capitis vertiginosis, vomitu enormi, aliisque id genus symptomatibus à biduo corripuerat, cùm nullum adesse

L 3

tumoris

tumoris signum interrogatus responderet, statim liberali manu sanguinem emitti imperavi, cujus refrigerati superficies puriformem Pleuriticorum sanguinem referebat, præscriptâ etiam ptisanâ cum jusculis ac Julapiis refrigerantibus. A meridie pro secunda vice parem sanguinis jacturam subiit, quâ etiam sequente aurorâ similiter multatus est. Sub hujus autem diei exitu ægrum meum invisens, eum quidem multò melius se habere, & nihilominus amicos ejus adversus ulteriorem venæ-sectionem animis vehementer obstinasse deprehendo; quam tamen ego denuò celebrandam esse enixè contendi, superesse alteram duntaxat venæ-sectionem dictitans, quæ ægrum in sicco collocaret; sin contra niti pergerent, satius fuisse ut nullo omnino sanguine detractò curatio per sudores instituta fuisset; uno verbo, ægrum certò certius interiturum. Præfagium eventus confirmavit; nam dum hæc altercatio rei agenda occasionem corrupisset, maculæ purpureæ postridiè eruperunt; nimirum materiæ peccantis reliquiis, quas radicitus evacuari oportuit, cum jam omnem abscessûs spem Phlebotomia totiès repetita abstulisset, morâ suâ universam cruoris massam perversentibus, ejusdemque compagem subtilitate

tate eximiâ disrumpentibus: Æger autem post aliquot horas fatis concessit. Cum ergo frequentior hujusmodi obstaculorum occurfus mihi molestiam facefferet, magnâ cogitandi sollicitudine mecum agitavi, equis demum reperiri possit medendi modus qui morbum non minùs efficacitèr abigeret, nec hominum offensionem æquè incurreret. Re diù multùmque apud animum meum deliberatâ, tandem in hanc methodum incidi, quam nunquam non proficuum, ac omnibus numeris absolutam deinceps expertus sum.

Primò, siquidem tumor nondum pro-^{curatio.} tuberaret, sanguinem pro ægrotantis viribus ac temperamento, moderatè detraxi, quò factò, Diaphoresis, cujus aliàs sollicitatio in nonnullis corporibus non modò summam habebat difficultatem, verùm etiam majoris incendii proindeque ecchymatum purpureorum periculum minitabatur, facilis erat atque expedita. Atque hanc sanguinis jacturam, quæ utut exigua aliàs gravissimum incommodum attulisset, diaphoreseos immediatè insequentis beneficium abundè compensavit. Post Venæ-sectionem (quam in lecto celebrandam curavi, cum jam omnia ad sudores proliciendos in promptu essent) ne vel minimâ interpo-

L 4

fitâ

fitâ morâ stragulis ægrum obrui, ac lacini-
am laneam sincipiti alligari jussi ; quæ qui-
dè capitis obteçtio ad sudorem ciendum
plùs proficit quàm quis facillè crediderit.
Deinde, si vomitus non adessent, hæc &
similia hydrotica exhibui ; *æ Theriac. An-
drom. 3 ß. El. de ovo 3 j. pul. è chel. crancor.
comp. gr. xij. cochinell. gr. viij. croci. gr. iij.
cum s. q. succi. kermes. f. bolus, quem sumat.
6â quaque hora, superbibendo Cochl. vj. seq-
Jalapii.*

*æ Aq. Car. benedicti & scord. comp. an.
3 iij. aq. theriac. still. 3 ij. syr. caryophill. 3 j.
misc. f. Jul.*

Quòd si vomitio interpellaret, ut in Pe-
ste ac Febribus Pestilentialibus sæpissimè
accidit, medicamentum sudoriferum tan-
tis pèr propinare distuli, donec solo tegu-
mentorum pondere (nisi quod linteaminis
pars subindè ad colligendos halitus vultui
superinduceretur) sudor promanare inci-
peret. Nam (quòd quidè observatu
summè dignum est) cùm materiæ morbi-
ficæ radii versus ambitum corporis sese
exporrigant, illicò alvi profluvium & vo-
mitiones, ab eisdem introrsùm reflexis, ac
in ventriculum & intestina decumbentibus
provenientes, ultrò sedantur : Adeò ut
quantacunque stomachi subversio præ-
cesserit,

cefferit, assumpta deinceps medicamenta probè retineantur, ac ad sudores ex voto proliciendos conducant. Memini cùm me aliquandò Pharmacopola quidam ad fratrem suum ex Febre Pestilentiali graviter ægrotante vocasset, atque ego de medicamento ad sudorem suscitandum exhibendo, sermonem injicerem, retulit se jam-jam varia eaque fortiora sudorifera incasum propinasse, siquidem æger omnia vomitu rejecerat. Cui ego, adduceret, inquam, ex omnibus iis quæ antea exhibuisset vel ingrâtissimum ac summè fastidiosum, me facillè effecturum, ne illud deinceps evomeretur. Promissi fidem eventus liberavit; quippe æger, ubi à sola stragularum mole paululùm maduisset, largiorem Theriacæ Venetæ bolum deglutivit ac retinuit, cujus beneficio in copiosiore sudorem conjectus, incolumitatem recuperavit. Sed ut ad institutum redeam, inceptam jam diaphoresin, haustibus Zythogalæ salviâ alteratæ, vel cerevisiæ, cui macis aliquantulum incoxerit, subinde repetitis, ad naturalis diei spatium continuari præcepi, abstertione interim omni religiosè interdictâ; imò nec infra quatuor ac viginti horas à sudoribus finitis indussum utcunque madidum ac immundum mutari permitto.

Id

Id quon summâ cautelâ observari velim. Quòd si sudatio angustiori temporis limite circumscribatur, recrudescit illicò symptomatum sævitia, atque ægroti salus, quam prolixior diaphoresis extra aleam constitisset, in acie novaculæ relinquitur. Et profectò *Diemerbroeckium* aliosque nequeo satis mirari, quoties adverto eos tam levi pretextu ad diaphoresin interpolandam adduci, ut scilicet ægrotantium viribus consulatur. Primò enim ægrum sudore diffluentem viribus meliùs quàm antea constare, nemini in hujus morbi medicatione vel tantillùm versato non potest esse animadversum. Quid me in hac re usus atque experientia docuit, palàm eloqui ac etiam propugnare non verebor. Multi, me auctore in 24. horarum diaphoresin coniecti, tantum abest ut se exinde debiliores factos quererentur, quin potiùs quantum supervacanei humoris sudando decessisset, tantundem novi roboris sive acrevisse profiterentur. Circa horas autem aliquot posteriores sæpe non sine stupore observavi erumpere sudorem quendam, priore illo, quem vis medicaminum expresserat, magis naturalem, genuinum, copiosum, quique multò plus levaminis afferret, planè ac si verè criticus foret ac totius morbi eradicativus.

tivus. Porrò in summo sudoris vigore jusculis ac forbilibus confortativis ægrum reficere, quid secum trahat incommodi non, video, ideoque ad nihilum recidit illa ob-jectio de virium ad longos sudores perfe-rendos impotentiâ. Si quâ igitur defectio sub finem imminere videatur, jusculi ex pullo tantillum, vitellum ovi, vel his simi-lia forberi permitto; quæ cum cardiacis & haustibus ad sudorem continuandum ex more destinatis, virium labefactioni ab-undè succurrunt. Cæterùm in re adeò ma-nifestâ non opus est ut plura argumenta ad-ducam: Etenim, quod hujus praxeos uti-litatem palàm proclamat, videre est, quòd quamdiù æger sudore difluit benè se habe-re existimet, neque minùs ex astantium ju-dicio res tota in vado constituta videatur; Atqui quamprimùm corpus arescere inci-pit ac sudor abrumpitur, omnia in pejus ruant, morbo quasi post liminiò rede-unte.

Per horas à finito sudore viginti qua-tuor, moneo ut frigus cautè vitetur, indu-sium sponte suâ in corpore arescere per-mittatur, potulenta omnia calidiuscule hauriantur, & Zythogalæ salviâ alteratæ usus etiamnum continuetur. In sequenti luce commune Catharticum exhibeo. At-que

que hâc medendi ratione, anno à Peste proximo, complurimis Febre Pestilentiali correptis sanitatem restitui, adeò ut ne unus quidem ex eo morbo mihi desideratus est, postquam eandem exercere inceperam.

Verùm ubi tumor jam enatus fuerit, venam aperire, etiam in corpore ad sudandum quantumvis inhabili, hæcenus non sustinui, veritus ne materiâ morbificâ in depleta vasa confertim remeante, subitaneus ægri interitus destinatam diaphoresin anteverteret. Nihilominus fortasse satis tutò administrari poterit Phlebotomia, modò confestim ab ea peractâ, ac nullâ morâ interjectâ eliciantur sudores, qui ad spaciū superiùs requisitum producti, omnem tumoris molem paulatim absumere ac dissipare valeant; idque longè minore salutis periculo, quàm si legitima apostematis maturatio, quæ in præcipiti affectu admodum incerta ac fallax existit, seriùs expectaretur.

Denique, ut ad calcem tandem perveniam, sicubi circa Theoriam me hallucinatum fuisse Lector deprehendat, errori veniam peto; verùm quod ad Praxim attinet, profiteor me omnia ex vero tradidisse, nihilque uspiam proposuisse, nisi quod probè

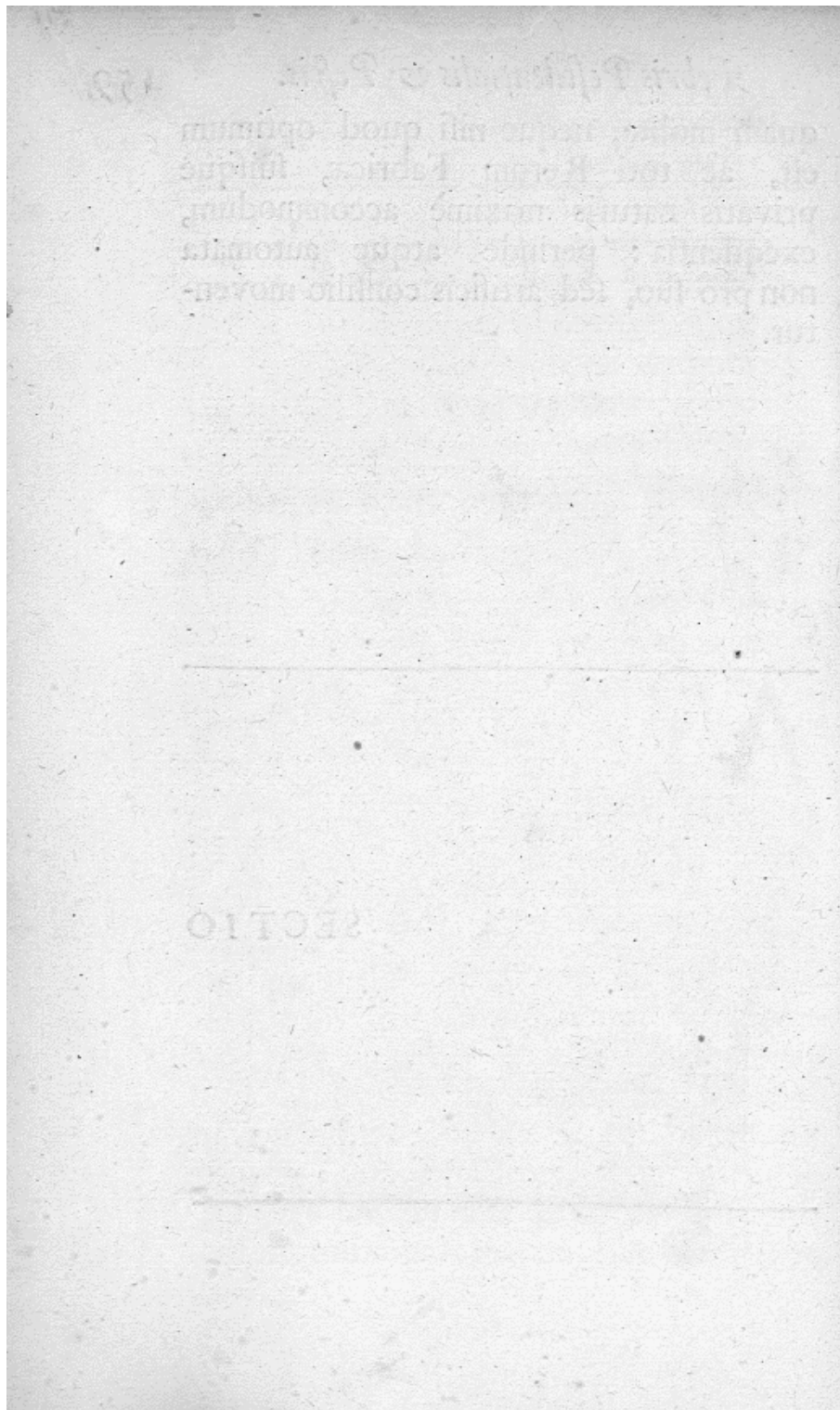
probè exploratum habeam. Sanè cùm supremus vitæ meæ instabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in præcordiis testem, me non solùm ægrorum omnium, cuiuscunque demum sortis, qui sese curæ meæ concrediderant, summâ fide ac diligentia salutem procurasse (quorum interim nemo à me aliàs tractatus est, quàm ego memet tractari cuperem, si mihi ex iisdem morbis ægrotare contingeret) verùm etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendisse, ut si quo modo fieri possit, morborum medela post cineres meos majori cum certitudine administraretur; ratus quantulamcunque in hoc scientiæ genere accessionem, etsi nihil magnificentius, quàm *odontalgia* aut *clavorum pedibus* innascentium, curationem edoceat, longè maximi faciendam esse, præ inani subtilium speculationum pompâ, ac levicularum rerum notitiâ, quæ fortassè Medico ad abigendos morbos non magis ex usu futura est, quàm *Architecto* ad construendas ædes *Musicæ* artis peritiâ.

Unicam hanc annotatiunculam, ne quis fortè finistrâ interpretatione mentem meam detorqueat, aut eam saltem non satis assequatur, postremo loco subjungam. In præcedenti

cedenti nempe Diatribâ, *Naturæ* nomine sæpius utor, illique varios effectus attribuo, perinde quasi rem aliquam singularem & seorsim subsistentem, sed per totam hanc mundi machinam ubique diffusam sub hoc titulo mihi repræsentarem, quæ ratione aliquâ & consilio freta corpora quævis regeret ac moderaretur: quale quidpiam de *Mundi Anima* nonnulli Philosophorum cogitasse videntur. Verum ad me quod attinet, uti nec rerum, ita nec verborum novitatem affecto; adeoque antiquam quidem vocem, sed sensu (ni fallor) & sobrio, & à sanis omnibus non intellecto solum, verum etiam usitato, in hisce pagellis usurpavi. Ego enim quoties *Naturam* nomino, toties *causarum naturalium complexum* quendam significari volo; quæ quidem causæ brutæ licet, atque omni consilio destitutæ, non tamen sine summo consilio reguntur, dum suas quæque operationes edunt, suosque effectus exequuntur. Nimirum supremum illud Numen cuius vi producta sunt omnia, & à cuius nutu dependent, infinitâ suâ sapientiâ sic disponit omnia, ut ad opera destinata se certo quodam ordine atque methodo accingant, neque frustra quicquam

quam molita, neque nisi quod optimum est, ac toti Rerum Fabricæ, suisque privatis naturis maximè accommodum, exequentia : perinde atque automata non pro suo, sed artificis consilio moventur.

SECTIO

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.

*Constitutio Epidemica Annorum 1667,
1668, partim etiam Anni 1669,
Londini.*

Ano 1667, appetente Æquinoctio Verno, *Variolæ*, quæ durante illâ, quæ proximè est prægressa, constitutione Pestilentiali, vel prorsus delituerant, vel rarissimè comparuerant, caput cœperunt attollere, jamque indies latius grassantes, sub Autumno Ἐπιδημικώτερον factæ sunt; à quo tempore paulatim imminutâ vi, superveniente brumali frigore parcius laceſcebant; at proximo Vere adoleſcente, postliminiò invaluit hic morbus viguitque, donec ab inſequentis hyemis gelu, uti priùs, retuſo impetu coerceretur. Poſthæc tertio demum cum Vere ſurgente increbuit, ac jam languidior, & ſuc-

M

ciſo

cifo quasi poplite, minùs latè dominabatur, quàm duabus quæ præcesserant æstibus : Mense verò Augusto 1669. penitus intercidit, Dysenteria Epidemica locum cedens. Labente primo illo biennio, quo hæc Constitutio regnabat, Variolæ plures in urbe aggrediebantur quàm unquam aliàs, quantum ego memini, seu prorsum spectes, seu retrò : Quo non obstante, cùm genuinæ per id temporis fuerint, neque mali moris, paucos jugulabant, si ingentem laborantium numerum reputemus.

Quo primùm tempore Variolæ incescebant, & novum quoddam Febris genus exortum est, à Variolis, quales se tum gerebant, non multum abhorrens, si pustularum eruptionem demas, & quæ ab illa pendent, de qua in sequentibus speciatim agemus. *Febris* hæc, licèt multò pauciores invaderet quàm Variolæ, easdem tamen duratione æquabat : Hyeme verò cùm jam illæ minuerentur, invaluit, atque, illis Vere novo invalescentibus, recessit, prædominium Epidemicorum hujus constitutionis hoc pacto illis relinquens ; Nihilominùs per hæc tempora non planè desiit unquam, donec tandem cum Variolis mense Augusto 1669 omnino disparuit.

Binos

Binos hosce morbos Epidemicos & tertius comitabatur, ultimâ præsertim æstate, quam dicta Constitutio defamabat, *Diarrhæa* scilicet, aeris Constitutione jam tum ad subsequentem *Dysenteriam* vergente : Ut ut verò hæc se res habuerit, id saltem constabat, morbum hunc Febrem, quæ tunc regnabat, ita proximè attingere, ut nihil aliud esse videretur, quàm ipsa Febris introversa, & visceribus incumbens.

De tribus hisce morbis, qui soli in hac *Constitutione* Epidemicorum nomen sibi jure vendicabant, sigillatim jam agam, à *Variolis* initium faciens ; quas idcirco paulo infra tractabo, quoniam quæ per hos annos regnabant, mihi Genuinæ præ cæteris & *regulares* maximè videbantur, utpote eadem prorsus exhibentes *φαινόμῆνα*, & parili symptomatum agmine omnes, quotquot adoriebantur, ubique impetentes, & à quibus proinde, tanquam in suo genere perfectissimis, tum vera morbi Historia, tum etiam medendi methodus est desumenda. Notandum enim est, non tantum Febrim quandam propriam & peculiarem cuilibet peculiari constitutioni competere, sed peculiare etiam Variolarum genus, quæ hanc quidem speciem referunt durante hac

M 2

annorum

annorum serie, aliam verò annis sequentibus, quantumlibet inter se convenire videantur quoad certa *φαινόμενα* omnibus communia. Ita ludit natura in morborum Epidemicorum generatione! Sed ut ad rem redeam; Variolarum hujus generis Historiam ante omnia perscribam; quas ideo *Regulares* mihi licebit indigitare, ut ab *Anomalis* subsequantium annorum valeam dispescere: Tum etiam methodum adjiciam, quæ mihi in earundem *θεραπεία* ex animo votoque maxumè cessit.

CAP.

CAP. II.

Variolæ Regulares.

V*ariolæ*, quibus annis Epidemicè grassantur, si *Regulares* etiam sint atque mitiores, circa *Æquinoctium Vernal* (uti hæc de quibus sermo nobis est) ingrediuntur; quibus verò annis non tantum grassantur Epidemicè, sed & *irregulares* atque periculosioris sunt generis, maturius nonnunquam, mense putà *Januario*, invadunt. Integras familias contagio suo afflantes, nemini parcunt, cujusunque demum ætatis is fuerit, nisi prius hoc morbo laboraverit; Neque tamen eximuntur illi, quos adulterinum Variolarum genus aliquod, ad hunc morbum nihil attinentium, prius obsederit. Duplex est harum species (ut & Variolarum quæ quibuslibet annis infectant;) vel sunt enim *Distinctæ*, vel *Confluentes*; quæ licet essentialiter, ut aiunt, non differant, per illustriora tamen quædam symptomata quæ *hanc* comitantur speciem, *illam* verò non item, haud difficulter ab invicem discriminantur.

M 3

Inter-

I. *Interstinctæ* vel *Discretæ* cum rigore atque horrore invadunt, quos mox excipiunt calor intensus admodum, Capitis & dorsi vehemens dolor, vomituritio, ingens in sudores propensio (quod de Adultis dictum volo, neque enim in infantibus hujusmodi *διάθεσις* mihi unquam observare contigit, vel ante pustularum eruptionem, vel etiam post;) doloris sensus in partibus quæ scrobiculo cordis subjacent, si manu premantur, stupor etiam & somnolentia, in infantibus præsertim, nonnunquam & Paroxysmi Epileptici: Qui si infantes Dentitione jam perfunctos corripuerint, suspicor ego ubique, Variolas in procinctu stare, quæ intra pauculas horas se exerentes, Prognostico ut plurimum fidem conciliant, & auctoritatem; ita ut si fortè infans insultum Epilepticum sub vesperam, quod fieri solet, patiatur, Variolæ sequente aurorâ in conspectum se dederint, & (quod sæpe sæpius observavi) quæ Variolæ infantes statim ab hujusmodi paroxysmis aggrediuntur, pustulas emittunt magnitudinis conspicuæ, mites etiam sunt, atque boni moris, & rarissimè confluunt. Atque hæc ferè sunt illa symptomata, quibus hic morbus sub initio stipatur, quæque eruptionem pustularum ut plurimum antece-

antecedunt. Quamvis interim hîc loci consentaneum fuerit subindicasse, in sanguine laxiori atque *εὐμεταβλήτῳ* nonnunquam accidere, ut separationis periodus sensim atque gradatim sine insigni aliqua ægritudine transigatur, priusquam expulsio materiæ, pustularum eruptione se prodatur.

Variolæ discretæ quarto ut plurimum die, (si primum etiam incluseris) ab invasione erumpunt, nonnunquam seriùs aliquanto, ante illum verò rarissimè; quo quidem tempore vel minuuntur admodum symptomata, quod plerumque fit, vel etiam penitus evanescunt; ac proinde iis affectus satis pulchrè sibi videtur valere, nisi quod adulti in sudores propensi vix ab illis possint cohiberi, ut ut leviter tegantur; quæ quidem *διάθεσις* non nisi pustulis jam maturationem attingentibus ægrum deserit, idque suâ demum sponte. Eruptionem quod spectat, hoc se ferè habet modò: Primò pustulæ subrubræ, tenuissimarum acicularum puncta æquantes magnitudine, sparsim se produnt, faciem imprimis occupantes, vel etiam collum & pectus, dein corpus universum. Per id temporis & fauces dolor infestat, qui unâ cum pustulis surgentibus augetur, quæ indies grandescentes, & in majus fastigium elevatæ,

M 4

cutem

cutem carnesque vicinas rubore afficiunt atque inflammatione. Circiter enim *octavum* à primo insultu diem (quam in hoc morbo Epocham ubique servo) interval-
la, quæ priùs subalbebant, pro pustula-
rum quibus obsidentur numero rubere jam incipiunt, atque in molem attolli, non sine partium dictarum dolore tensivo & lancinante, qui in horas auctus inflammationi & tumori prædictis viam sternit; ita ut progrediente morbo palpebræ usque adeo impleantur extendanturque, ut æger luce fermè privetur; qui quidem palpebra-
rum tumor vesicam inflatam ac resplen-
descendentem per easdem extensam non malè refert.

Est etiam ubi temporius oculis capiun-
tur ægri, si nempe major pustularum vis à prima eruptione se in illos effuderit. Proxi-
mæ à facie intumescunt manus, digitique,
pro pustularum numero, distenduntur.
Usque ad hunc diem pustulæ quæ faciem
obsederant, læves ad tactum fuere atque
rubræ, jam verò asperiores evadunt (quod
quidem primum est incipientis maturatio-
nis indicium) & subalbidæ; paulatim in-
super succum quendam luteum, colore à
favo non abludentem, evomunt. Faciei
interim & manuum inflammatio ad sum-
mum

mum eversa apicem, colorem exhibet in pustularum interstitiis satis floridum, & Rosarum Damascenarum æmulum. Et sanè quò mitiores sunt Variolæ & genuinæ magis, eò etiam magis, tum ipsæ pustulæ, tum & cutis in earundem interstitiis, dictum colorem ad vivum exprimunt, qualem jam descripsi. Uti verò quæ faciem occuparunt pustulæ, asperiores quotidie ac magis flavæ pro maturationis ratione; ita è contrà, quæ manus & reliquum corpus, minus asperæ, albæque magis conspiciuntur indies. Die *undecimo*, faciei tumor atque inflammatio satis apertè recedunt, & pustulæ tam faciei quàm reliqui corporis jam maturitatem, & justam magnitudinem adeptæ, (quæ his annis ad pisum grandiusculum ascendebat) exarescunt deciduntque; atque, in hac variolarum specie, die *decimo quarto* vel *decimo quinto* ut plurimum funditus pereunt. Veruntamen manuum pustulæ, cæterarum partium pustulis pertinatiores plerumque, recentes adhuc, albæque, diei unius aut alterius morâ illas vincunt. Faciei & reliqui corporis pustulæ desquamatione, at verò manuum quæ sunt, diruptione abitum sibi parant. Pustulis faciei succedunt squamulæ furfuraceæ, quas aliquando excipiunt foveæ cutis

cutis. Etenim ubi primùm decidunt pustulæ, nulla adhuc in cute cernitur inequalitas; at verò hujusmodi squamulis exurgentibus recedentibusque vicissim, tandem excuvantur foveæ istæ quæ sæpenumero in convalescentibus ab hoc morbo diu visuntur; quamvis rarò admodum *Variolæ Interstinctæ* ulla sui linquant vestigia; atque illæ fermè solæ, quæ sex postremis annis mensibus invasere; cùm quæ hos præverterint, nullas cuti notas imprimant, nisi fortè confluerint, ut postea dicetur. Decurrente morbo omni, æger vel constipatam prorsus habet alvum, vel saltem rarissime dejicit. Atque hæc de Variolis *Discretis* dicta sunt.

2. Symptomata cum *Discretis* communia habet & illa Variolarum species, quas *Confluentes* appellavimus, nisi quòd hîc atrociora sint omnia: Febris scilicet, anxietas, atque ægritudo, vomituritio, &c. immaniùs affligunt, quibus signis Medico sagaci etiam ante eruptionem *Confluentes* se produnt. Nihilominus non ita promptè hîc in sudores dissolvitur æger ac in alio genere jam suprà descripto. Diarrhœa insuper nunquam eruptionem præcedit, & ad diem unum alterumve post illam protrahitur; quod quidem in *Discreto* Variolarum

larum genere nondum mihi contigit observare.

Tertio ut plurimum die erumpit species hæc, ante illum aliquando, vix unquam post illum; cum *Discretæ* vel ipso die *quarto* inclusivè à primo insultu morbi, vel postea, ante illum rarò admodum se monstrent. Quantoque magis quartum illum diem præverterint Variolæ, tanto etiam confluent magis. Quamvis autem, ut generaliter loquamur, *Confluentes* diem quartum vix præstolentur unquam; fit tamen, licet oppido rarò, ut ob atrocius aliquod symptoma, ad quartum vel quintum usque diem differatur eruptio; Verbi gratiâ, acutissimus dolor nunc in regione lumborum, Paroxyismi Nephritici æmulus, nunc in latere, qualis pleuriticos vexat, nunc denique in ventriculo cum ingenti ægritudine & vomitu enormi ante eruptionem ægrum fatigat angitque. Hisce in casibus, licet infrequentes sint, Variolas solito seriùs erumpere animadverti, utpote ab immani symptomatum dictorum violentia constrictas atque impeditas: Quæ quidem symptomata solitis vehementiora, cum agmen ducant, mihi satis apertè indicant secuturas Variolas & è *Confluentium* genere esse, & periculo minimè vacare.

At

At verò (quod jam proximè dicendum) licèt in *Discretis*, mox ab eruptione (ut dictum est) quæ morbi insultum comitantur symptomata nullum jam ampliùs facessant negotium, in *Confluentibus* longè aliter se res habet ; cùm tam Febris, quàm alia symptomata etiam ad multos dies à pustularum eruptione ægrum discrucient.

Variolæ dictæ nunc Erysipelatis ritu, nunc Morbillorum, erumpunt, à quibus non nisi à Medico in his morbis versatissimo distinguuntur, saltem quoad faciem externam : Nam qui ad dispar in utroque morbo eruptionis tempus, aliàsque circumstantias, quas utriusque historia longè ab invicem discrepantes exhibet, sedulò animum adverterit, haud difficulter hunc ab illo discriminaverit. Crescente morbo, non in molem aliquam spectabilem, uti *Discretæ*, attolluntur, quæ faciem præsertim occupavêre ; at sibi invicem implicitæ primò se habent instar vesiculæ rubræ, vultum omnem contegentis, quem maturiùs etiam in tumorem elevant quàm solent *Discretæ* ; dein ad instar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ, solitam cutis superficiem non multùm superantes. Præterlapso die *octavo*, pellicula alba quotidie paulatim

paulatim magis exasperatur iudice digito, & ad colorem fuscum non verò flavum, ut in *Discretis* accedit, intenduntur indies tum asperitas, tum etiam ejus color, donec tandem pellicula dicta latioribus lamina desquamatur, quod in quibusdam faciei partibus, si morbus truculentior fuerit, non nisi post vicesimum diem solet contingere. Quantò atrociores fuerint Variolæ, tantò magis pustulæ maturescentes ad colorem subfuscum vergunt, tantò etiam lentius, si suo utantur genio, abscedunt; ut è contrà quantò minùs confluerint, tantò magis & flavescunt, & se ocyùs propriunt. Pellicula hæc seu scabies omnia pervadens, ubi primùm deciderit nullâ quidem scabritie vultum afficit, at verò mox illam excipiunt squamulæ furfuraceæ indolis perquam corrosivæ, quæ non modò patentiores excavant foveas quàm solent Variolæ distinctæ, sed etiam faciem cicatricibus fœdè deturpant. In *Confluentium* genere, si admodum sævierit morbus, humerorum etiam & dorsi cuticula nonnunquam deperditur, nudatis partibus subjectis expositisque.

Animadvertendum est autem, Morbum hunc magnum æstimari non pro Variolarum frequentia, quæ reliquum corpus, sed pro

pro

pro earum numero tantum quæ faciem ob-
sedere, quæ si his tanquam injectâ arenâ
ubique contegatur, ut ut paucae atque
Discretæ sint eæ quæ in reliquo corpore
cernuntur, haud minùs periclitatur æger,
quàm si membra omnia denso agmine per-
vaserint : Atque ex adverso quantumlibet
spissè truncum & artus occupaverint, si in
facie rariores comparuerint, magis in vado-
res est. Quod de numero diximus, & de
Variolarum more potest affirmari ; ma-
lufne scilicet is fuerit, an secus, vultus apertè
indicat.

In *Confluentium* genere ubique observa-
vi Pustulas manuum atque pedum majores
fuisse quàm reliqui corporis ; & quò alti-
ùs ab artuum extremitate truncum versùs
ascenditur, eò sensim minores & contracti-
ores semper extitisse. Atque hæc de *Pustu-
lis* censui dicenda.

Sunt verò & alia symptomata duo, quæ
Variolis *Confluentibus* accidunt, haud mi-
noris momenti quàm vel pustulæ ipsæ, vel
tumor, vel aliud quodlibet è prædictis ;
Salivatio nempe in adultis, atque in infan-
tibus *Diarrhœa*. Horum prius ita perpe-
tuum se comitem adjungit, ut unicum tan-
tum viderim Variolis *Confluentibus* labo-
rantem, nullâ superveniente Salivatione.

Utrùm

Utrùm providens natura has evacuationes idcirco substituerit, quòd in pusillo hoc ac humili genere materia morbifica ita pentus nequeat exterminari, ac in pustulis istis majoribus ac magis fastigiatis generis *Discreti*, nullus definitio; cum Historiam tantum scribam, non solvam Problemata. Hoc certò scio, quòd non solum Variolas *Confluentes* ubique comitantur, sed etiam quod quæ per illas fit evacuatio tam est necessaria, quàm sunt vel Pustulæ, vel faciei & manuum intumescencia.

Dicta *Salivatio* nonnunquam sub primum eruptionis tempus se prodit, nonnunquam non nisi postridie, biduove præterlapso. Materia primò tenuis excernitur, ac facilè ad tempus aliquod rejicitur, ægro interim multa lintea eadem nocte conspurcante. Neque sanè multum cedit Ptyalismus hic alteri illi qui ope *Mercurii* excitatur, nisi quod non ita malè oleat. Die autem ferè *undecimo* saliva viscidior jam facta, ægerrimè excreatur; siticulosus est æger, tussit subinde inter bibendum, & potus per nares revertitur, atque ab hoc die cessat ut plurimum Salivatio; licèt aliquando, (rariùs tamen id accidit,) ubi per diem unum alterumve omnino cessaverit, tandem postliminiò recrudescat.

Diarrhœa

Diarrhœa non ita maturè infantes solet invadere, atque adultos *Ptyalismus*; quocunque verò tempore ingruerit, nisi arte sistatur, singula morbi stadia decurrit.

In utraque Variolarum specie Febris à primo statim insultu ad eruptionem usque præcipuè dominatur; quâ peractâ inducias ferè dat usque ad pustularum maturacionem, & tempus in quo pus conficitur, quo demum elapso prorsus desinit.

Observavi semper in morbo vehementiori, ægrum sub vesperam quasi Paroxysmo laborasse, & funestiora symptomata vespertinis præsertim horis se ostendere, atque exacerbari.

En justam Variolarum hujus generis Historiam, vera ac genuina hujusce morbi Phænomena, prout scilicet naturaliter se habet, complectentem: De *Accidentibus Anomalis*, quæ eidem, ubi minus rectè tractetur, superveniunt jam proximè differemus.

Animadvertendum est itaque, ista quæ die *octavo* in genere *Distincto* occurrunt Symptomata Anomala, & quæ *undecimo* die in *Confluente*, (facto semper à primo morbi insultu computadi initio) maximum ad ægri sive vitam, sive interitum pondus habere, magisque ad amissim expendi debere,

debere, cùm liquidò constet, maximam eorum partem qui utrolibet morbi (sc. *jam descripti*) genere intereunt, præfatis singulatim diebus defungi. Primò enim qui *Discretis* Variolis laborat æger, cùm satis promptè sudoribus diffuat, (quod hîc in adultis fieri solere jam diximus,) ac sibi omnia bona promittat, si morbi, ut sperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo insistit, tum remediis Cardiacis intrò assumptis, tum regimine calidiore, ut par est, adhibito; (atque hæc eò facit lubentiùs, quòd tum ab hac Methodo in principio sibi meliùs videatur habere, tum etiam ad male fundatam Astantium opinionem propiùs accedat.) Tandem verò eliminatis per *διαφορῶν* particulis istis, quæ ad pustularum elevationem, atque intumescentiam faciei debuerant facere, die *oçtavo* quæ turgescere, & per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida è contra reperitur, & albescunt interstitia, licèt interim rubescant pustulæ atque eleventur, etiam post ægri mortem. Qui ad hunc usq; diem nullo negotio manaverat sudor, jam subitò suâque sponte evanescit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidissimis, revocari potest. Æger interim Phre-

N

nitide

nitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus, urinam parcè reddit, ac frequenter, ac tandem paucissimarum horarum spatio amicorum spem fallit, & ad plures migrat. Veruntamen hîc est notandum, quòd, si paucae compareant Variolæ, hyems si fuerit, æger ætate provectior, aut venæ-sectio fuerit celebrata, regimen illud calidius in quod jam animadvertimus, non ita certò faciei turgescientiam impedit, & proinde mortem accersit, atque ubi confertæ Variolæ, Ver æstasve fuerit, æger ætate florens, neque sanguis detractus.

At verò in *Confluentibus* maximè periclitantur ægri, & plerique etiam moriuntur, die *undecimo* ; nam cùm hoc ferè tempore *Salivatio*, quæ ægrum hætenus in tuto posuit, soleat desinere sponte suâ, nisi faciei & manuum intumescencia adhuc persistens ejus vicem subeat, necesse est ut pereat æger : Id enim est perpendendum, quòd in hoc Variolarum genere, ubi pustulæ tam sunt exiguæ, non *Salivatio* tantum, sed faciei insuper & manuum intumescencia ad materiam morbificam ritè eliminandam omninò requiruntur, quarum utralibet, si vel non adsit, vel ante justum tempus recedat, ægro protinus moriendum est. Jam
verò

verò nimio sæpius evenit in hoc morbo calidiori, ut sanguinis Crasi à regimine præfervido disjectâ, fractâque, atque eò usque accensâ ut particularum inflammatarum exterminationi sensim faciendæ non amplius competat, (ut quæ sudoribus importunè extortis debentur mala, jam taceamus,) itaque vel non omnino intumuerint facies manusque, vel tumor ille unâ cum salivatione Evanuerit; quamvis enim faciei tumor ipso hoc die aliquantisper debeat remitti, non debet tamen nisi post diem unum alterumve omnino recedere: manuum interim tumore persistente vigentéque; quod quidem vix aliud est minùs fallax Convalescentiæ *περὶ πύα*, uti neque contrariò certum magis imminētis, periculi indicium.

Sed ut ut id sit; materia Ptyalismi quæ ad hunc usque diem cruda fuit, tenuis, & facilè excreabilis, viscida jam facta & tenax, ægro suffocationem intentat; Potus quem assumit in pulmones ferè dilabatur, unde cum Tussi violentâ per nares rejicitur, voce est raucâ, somnolentiâ & stupore corripitur ingentibus, oppressus undique vi morbi, atque in hujusmodi agone ut plurimum extinguitur; eo quem jam diximus die.

N 2

Sunt

Sunt & alia adhuc symptomata, quæ in quolibet morbi statu occurrunt, tam *Discreto* Variolarum generi, quam *Confluenti* pariter communia.

Phrenitis v. g. à nimia sanguinis ebullitione nonnunquam ægrum corripit, & caloris tam parum est patiens, ut magnis viribus, ac furibundo nisu injectasprehendentium & lecto incarcerantium manus, eludere conetur.

Aliquando eadem causa effectum longè diversum, seu contrarium, ut videtur, producit, Affectum sc. *Comatosum*; ita ut æger nunquam fermè evigilet, nisi continuo pulsu excitatus.

Est etiam ubi in hoc morbo, perinde atque in Peste, laxatâ, inflammationis vi, sanguinis compage, *maculæ purpureæ* se ostentant Pustuli interspersæ, mortis ferè semper Prænunciæ. Frequentius hoc evenit, ubi aeris Constitutio morbo isti Epidemicè grassanti præ cæteris favet. Aliquando in pustularum summitate maculæ nigrae exiguae, acicularum capita vix æquantes, in medio verò subsidentes, se produnt variis in locis; quæ cum nimio fervori ortum debeant suum, tandem beneficio regiminis magis temperati fuscum colorem acquirunt, posteaque pedetentim subflavum

vum illum, qui variolis genuinis, ac suum morem obtinentibus, naturaliter competit; quod satis liquidò cernitur in illâ quæ circa morbum hunc versatur praxi, in quo omnia Symptomata eò sunt mitiora, quò magis pustulæ maturitatem adeptæ ad dictum colorem accedunt, atque è contra.

Adolescentum porrò, & ætatis flore vigentium, præcipuè si vino, aut aliò quovis liquore spirituofo se nimium impleverint, usque adeo in hoc morbo nonnunquam sanguis accenditur furitque, ut per Arterias & vesicam viam sibi faciat, & quâ data porta, ruat; quo quidem *miçtu sanguineo* vix aliud symptoma peioris notæ atque ominis invenire licet, per omnem hujus morbi tragœdiam.

Ab eadem insuper causa nonnunquam, licèt rariùs, sanguis è pulmonibus ejicitur. Utraque verò Hæmorrhagia hæc sub morbi initio plerumque contingit, pustulis nondum erumpentibus, vel si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densæ latent, atque ejus sunt generis quæ in maximè *Confluentes* adolescerent, nisi jam dictum symptoma ægri morte morbum finierit.

Aliquando etiam *Urinæ suppressio* totalis

N 3

talis

talis ad malorum cumulum accedit, in juvenibus præsertim, idque in statu, vel etiam declinatione *Discreti* generis.

Sunt & alia symptomata, quæ à *περσάσει* aliqua jam dictis contraria interdum oriuntur, si nempe æger à frigore nimis intenso fuerit læsus, vel si præter jus fasque vena fuerit pertusa, aut alvus Catharsi subducta; unde pustulæ nonnunquam fastigiis cedunt & derepente confidunt, superveniente insuper *Diarrhæâ*, à qua ægro, (adultus si fuerit, ut suprâ innuimus,) ingens est discrimen, & anceps morbi exitus, materiâ sc. Variolosâ intrò versâ, ita ut natura eidem per cutis poros debitè exterminando impar prorsus inveniatur. Huc accedit, quòd faciei manuumque tumor ab his retunditur, qui non minùs in bonis ægri rebus est censendus, quàm ipsa Pustularum eruptio, nisi eæ fuerint *perpaucæ*.

Quæ verò à suscepto frigore pendent symptomata, rarò admodum occurrunt, si cum illis conferantur quæ à contrario, calidiori nempe regimine, nascuntur; Cùm enim morbus hisce inter calidissimos jure optimo habeatur, longe minùs ab hac parte peccatur, quàm ab altera.

Qualis verò sit hujus morbi essentia, ob naturalem & communem mihi cum reliquis
hominibus

hominibus Intellectûs defectum, nescire planè me fateor; veruntamen prædicta symptomata pensiculatim trutinata mihi videntur subindicare, *Inflammationem* eum esse (à cæteris tamen Inflammationibus specie diversam) tum sanguinis, tum reliquorum humorum, in qua amolienda, per dies priores duos tresve id agit natura, ut particulas inflammatas digerat coquatque, quas postea in corporis habitum ablegatas maturat adhuc, & sub Abscessulorum forma suis demum finibus expellit. Quapropter ut fundamento alicui medendi methodus superstruatur, notandum est, duo esse hujus morbi tempora, quorum primum *separationis* est, secundum *expulsionis*. Atque primum quidem illud tempus plerumque cum Febrili ebullitione transigitur, quod tribus vel quatuor primis diebus peragi solet, quorum decursu natura id satagit, ut partes ejusmodi inflammatas seligat congregetque quæ sanguinem laceſcunt, atque etiam ut illas in carnosas corporis partes relegatas ibidem deponat, quo factò pristinâ quiete fruitur, sedato jam tumultu, qui, dum hoc ageretur, in sanguine ciebatur. *Separatione* sic ope ebullitionis, in sanguine peractâ, *Expulsio* jam locum obtinet, quæ per reliquum

N 4

morbi

morbi tempus, mediantibus parvis illis *abscessibus*, in carne perficitur. Sicut enim à natura abscessuum suâ specie non abluunt, ita parem cum aliis, cruditatis, maturationis, atque exarescentiæ statum percurrere solent; quæ omnia firmitè atque laudibili modo absolvant & exequantur, in tuto res est, cum exinde curationis summa dependeat; sin minus, omnia pessum ruitura sunt. Et quidem postremum hoc negotium priori illo *separationis* opere, tanto plus temporis sibi vendicat, quòd prius illud in tenui fluidoque corpore transigatur, atque in ipso (ut sic dicam) naturæ foco; posterius autem denso spissoque theatro, atque à vitæ fonte paulò remotiori, partes suas exequi cogatur.

His ita præmissis, Indicationes exurgunt: 1. Ut æquabilis ille tenor ebullitionis in sanguine conservetur, qui neque nimis properè separationem nimiam suâ vi perficiat, neque tamen torpido nimis motu eandem remoretur, vel non satis idoneam præstet. 2. Ut abscessuli, pustulæ summâ curâ sustineantur, quo debita tempora percurrentes, tandem contentam in se materiam omnino avehant, ipsæque etiam evanescant.

Ut

Ut itaque paucis de *primo* agamus: sollicitè inprimis cavendum est, hoc tempore præsertim, ne nimium assurgat ebullitio, sive id fiat ex congestis stragulis, sive ex aere loci in quo decumbit æger, igne nimium excalfacto, sive ex calidorum medicamentorum & cardiacorum usu; præcipuè verò ab his cavere oportet, si æger in ætatis flore constitutus fuerit, vel sanguinem habeat generosiori potu nimis exaltatum, vel anni tempestas aut Verna sit, aut saltem ultra ætatis initium non processerit. Hinc enim fiet, ut separatio, quæ sensim lentisque gradibus peragi debebat, ut ad universalem quandam despumationem opportuniùs pergat, præcipiti cursu feratur; atque ita vel non satis idoneus partium numerus congregetur, vel (quod fortè contingat) nonnullæ partes ad secretionem damnentur, quas aliàs Natura illam subire noluisse, nisi quod ultra debitos limites excurrere coacta, noxam hanc sibi creet: secretis enim illis quæ ad separationem minùs oportuna sunt, aliorum illuc propendentium motus, eorum commixtione impeditur, adeoque redduntur expulsionì minùs accomoda. Mihi quidem rationi consentaneum videtur, ut quo diutiùs natura *separationem* molitur, ac perficit, dummodo

dummodo ebullitio non omnino torpeat, eo certiùs atque universaliùs eadem *separatio* absolvatur. Atque ex illa sic absoluta, curationis insequentis successus potissimum ut dependeat necesse est, uti ex methodo contraria, contrariùs planè rei exitus: ex calido enim isto regimine nihil boni nascitur; sicut ex præcoci fructu, nihil frugi; cùm frequenter usu veniat, ut vel in Phrenitidem æger pronolapsu ruat; vel (quod peioris notæ est) sudores ingentes oboriantur, ex quibus partes non secerni aptæ, neque *puris* naturæ respondentes (quod ipsum tamen pus, genuina soboles est hujusce excretionis) eliminantur; vel ex cardiacis illis administratis, calidâque custodia, Variolæ nimis protrusæ in unum confluant, fœdo certè spectaculo, tristemque eventum interminanti.

Atque hæc & hujusmodi symptomata ex his erroribus progigni solent, cùm ex altera illa methodo nihil unquam mali observaverim. Natura enim sibi permissa negotium suum suo tempore exequitur, materiamque debito ordine ac viâ tum secernit, tum etiam expellit, ut (in Junioribus præsertim vegetisque temperamentis) nostrâ ope, nostris artificiis, atque auxiliis non indigeat, suis viribus optimè instructa, suis opibus

opibus locuples, suo denique ingenio satis edocta. Nequa sanè vel ipse vidi, vel fando accepi, quenquam ex eo periisse, quòd Variolæ primò non eruperint, & si nimis multi perierint, quorum Variolæ primùm laudabiliter, & cum summa spe erumpentes, postea recedentibus pustulis præmaturè detumuerunt.

Quemadmodum autem inconsultum est atque periculosum, calidioris regiminis vel Cardiacorum ope coëptam ebullitionem nimis evehere; ita è contrario non minùs vacat periculo, mediantibus venæsectione, clysteribus, emeticis, catharticis, aut id genus aliis eandem minuere, cùm hoc pacto partium separabilium commoda secretio plurimùm impediatur. Licèt enim vulgare illud atque tralatitium argumentum, quo adversus Phlebotomiam, aliasq; evacuationes utuntur (nempe quòd non liceat à circumferentia ad centrum movere humores, cùm natura in hoc morbo contrarium affectare videatur,) nullarum planè virium sit; eo quòd ex earundem usu contrarius omnino effectus, subitanea scilicet variolarum eruptio, sæpissimè consequi deprehendatur; aliæ nihilominus rationes in promptu sunt, quæ vehementer suadent, ut, siquidem ullo modo vitari possit,

possit, ab hac praxi manus abstineamus. Namque (ut earum præcipuas paucis attingamus) per hæc evacuationes, non tantum ebullitio nimis imminuitur, cujus interim ope partes despumandæ accuratè secerni debuerant, verum etiam illud ipsum subducitur, quod cæptæ secretioni quasi pabulum continenter suppeditaret; unde sæpenumero contingit, ut variolæ primum laudabili impetu erumpentes (eoque fortasse melius, quod evacuationes jam dictæ præcesserant) paulò post ex improvviso quasi reperiussæ detumescunt, idque obeam potissimum causam, quod materia desit, quæ quasi à tergo præeuntem insequeretur, atque agmen clauderet.

Tandem, ut ad secundam illam Indicationem pedem promoveamus ad tempus *expulsionis* accommodatam; quo tempore materia separata, parvorum abscessuum sive pustularum ope, amandatur atque expellitur; nempe illud hic agendum est, ut pustulæ debitò modo sustineantur, quorité atque ordine destinatam periodum assequantur.

Sicut itaque supra satis, ut opinor, ostensum est, imprimis periculosum esse, si æger præsentī Febre, at pustulis vix dum apparentibus

rentibus, in ipso *secretionis* tempore nimium calefiat; ita etiam non minori periculo plena res est, si idem quovis morbi tempore fiat, atque illo præsertim quod ad expulsionis initium vergit, crudis adhuc existentibus pustulis: Quamvis enim sanguis, peractâ jam *separatione*, atque relegatâ ad carnosas partes materiâ, ab intestino tumultu magnam partem immunis sit, interim tamen tener adhuc, recensque, ac vix novo statu & quasi texturâ indutus, *ὀμαλὴς* est, facilèque vi caloris immodici undecunque appellentis afficitur, atque adeò levissimo momento irritatus flammam concipit, & in novam ebullitionem proclivis est; quæ quidem nova ebullitio, non, uti prior illa, *separationem* jam molitur (illam quippe peractam supponimus) verùm illius loco, non tantùm symptomata superiùs memorata excitat, sed & coeptam per pustulas *expulsionem* interturbat, & contentam materiam exagitando, noxam parit. Vel itaque partes jam secretæ, atque in corporis *ἐξω* depositæ, vehementi illo rapidoque sanguinis ebullientis cursu abreptæ, in ejusdem massam resorbentur; vel partes carnosæ ultra gradum suppurationi debitum excalfactæ, minùs commodè illam exequuntur; vel denique fortassis oborta

obortâ hâc novâ ægritudine, sanguinis œconomia, ipsarumque carniarum tonus pervertitur, usque adeò ut materiam illam expulsam vincere, eamque solenni more abscessum coquere nequeat.

Interim non usque adeò nos illuc intentos esse oportet, quo ebullitionem nimiam in sanguine prævertamus, ut ægrum frigoris injuriis exponendo, pustularum eruptio impediatur. Gradus ille caloris ad harum expulsionem promovendam accommodatissimus, naturalis sit oportet, atque ejusmodi quæ carnosarum partium temperiei conveniat; quique hunc excedit, aut ab eodem deficit, utrinque periculosus est.

Ex dictis itaque satis manifestum videtur, in quàm incerto lubricoque sit loco, tum morbus ille de quo loquimur, tum praxis medica, quæ eidem accommodanda est. Atque etiam exinde pronunciare ausim, illius famam, qui in medicando hoc morbo frequenter sese exercet, in angusto versari; quando quidem non vulgus solummodo mortis causam fatagenti nimis Medico transcribere paratum sit, verum etiam ejusdem artis professores calumniandam inde cupide arripiant, atque coram iniquis judicibus causam dicentes, severissi-

severissimam sententiam facillè eliciant ; eo scilicet consilio, ut ipsi pluris æstimentur, & super aliorum ruinis viam sibi sternant ad famam : id quod viris literatis indignum prorsus est, imò & vilioribus Artificibus, modò probitatem colant. Hinc porro cernere est, quòd minùs mirum sit, si Nutricibus, per se nimium plerumque officiosis & fatagentibus, res male sæpenumèrò succedat ; Nempe res ardua est, & quæ muliercularum ingenium atque iudicium superat, gradum caloris huc requisiti definire, præsertim cùm anni tempestas, agrorum ætas, & vitæ ratio, aliaque huc spectantia simul pensanda veniant, id quod prudentem profectò atque sagacem Medicum omnino postulat.

Si contigerit, ut vel Phlebotomiâ minùs opportunè celebratâ, vel admissò frigore pustulæ reciderint ; vel facies ac manus detumuerint, Cardiacis utendum est. Sed cavendum tamen, ne in his exhibendis nimii simus : Quamvis enim sanguinem ademeris, fieri tamen potest, ut virum inde jacturam metuens, adeoque Cardiacis aut fortioribus aut sæpe repetitis utens, novam ebullitionem ex improvviso sulcites. Nimirum sanguis adhuc tenerior est, & vim calidioris stimuli facillè sentit ; unde fit, ut sæpe
repetitæ

repetitæ ebullitiones in eodem excitentur, quibus ægrorum mors majori jure tribuenda est quàm prægressæ venæ-sectioni. Atque hæc generatim de iis, quæ primariis Intentionibus satisfacere possint, dicta sunt.

Curatio.

Jam ut calcata vestigia repetam, ac ad Praxin propiùs accedam: Quamprimùm manifesta hujus morbi indicia se produnt, ægro aurâ liberiore, vino, ac carniū esu interdico, cerevisiam verò tenuiorem pane tosto leviter tepefactam pro potu ordinario, ac nonnunquam pro arbitrio, hauriendam concedo; pro victu etiam juscula avenacea, hordeacea, poma cocta, aliaque, quæ neque frigoris neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriculo concocturo molestiam exhibent, injungo. Nec vulgarem illam rusticamque dietam admodum improbo, nempe ut lacte cum pomo cocto & contuso vescatur, modò cautum sit ut eo per vices utatur, & modicè, dempto etiam lactis frigore. A regimine calidiore protinùs inhibeo, ut & ab usu medicamentorum Cardiacorum quorumcunque, quibus variolas in cutem ante diem *quartum*, qui eruptioni proprius est ac naturalis, temerè propellere nonnulli satagunt: Cùm pro certo habeam, eò magis universalem fore materiæ Variolosæ separa-

separationem, quò tardiùs istæ prorumpunt, proinde & securiores possumus esse ne se denuò intrò condant, & rectiùs matureſcent : cùm, si ante tempus extrudantur, præcipitatur materia cruda adhuc atque inconcocta, quæ ad instar fructuum præcociorum inani spe lactat. Adde, quòd ab hac nimium festinata diligentia periculum est (in calidoribus præsertim temperamentis ac vegetioribus, quorum principia Activa plus satis Cardiacorum suppleant vicem) ne natura nimis incitata coactaque, universam penè corporis substantiam in variolas effundat; ita ut jam *confluant* illæ, quæ, nisi plus æquo properantes, in *distinctarum* ordine lætiori omine substitissent. Porro non ideò statim foràs propellendæ sunt Variolæ, ubi primum aliqua morbi hujus suspicio oritur, quia sc. æger ante eruptionem vehementer ut plurimum laborat angiturque; cùm ne vel unâ quidem instantiâ possit ostendi, quempiam ideo interiisse, ut ut graviter ægrotaverit, quod non mox prodirent Variolæ; vel naturam iisdem seriùs ocyùs extrudendis defuisse, nisi sicubi regimine calidiore & remediis Cardiacis, præmaturè ingestis, fuerit impedita. Etenim non semel observavi in junioribus & temperamento sanguineo

O

præditis,

præditis, regimen calidius, & Cardiaca eo animo exhibita ut Variolas ante justum tempus exturbent, ita parum eruptionem accelerasse, ut eidem è contra obicem ponerent: Sanguine enim his modis excalesfacto, & in motum violentiorem, quàm qui materiæ Variolosæ separationi ritè peragendæ par esset, concitato, certa tantùm quædam morbi indicia se prodidère, latentibus intra cutim pustulis, neque se ultrà efferentibus, quibuscunque demum Cardiacis sollicitarentur, donec tandem sanguine ad moderatam debitamque temperiem redacto, concessâ sc. Cerevisiâ tenuiori, demptoque partim stragulorum quibus torrebatur onere, pustulis exiturientibus commodùm viam stravi, atque ægrum in tuto, Favente Numine, colloca-
vi. Neque magis, si quid ego judicando valeo, ab illis stat Ratio, qui ægrum ita pertinaciter ante diem *quartum* lecto addi-
cunt, modò cubiculi ambitu se contineat, quàm ab his qui adeo præmaturè atque in-
tempestivè Cardiaca ingerunt, Etenim *Sanguinis mictus, maculæ purpureæ*, & reli-
qua symptomata lethalia, (de quibus su-
prà,) eo tantùm nomine, præsertim ætate
florentibus, superveniunt, quòd nempe
lectulo præproperè nimis affigantur. *Quarto*
verò

verò die lectulo ægrum adjudico, ac tum temporis, si eruptio parum pro votis succedat, rectè exhiberi potest Cardiacum aliquod blandius, unicâ saltem vice, quo exigantur pustulæ. Inter ista quæ huc faciunt medicamenta, *Paregorica* dicta, qualia sunt *Laudanum Liquidum*, *Diascordium*, &c. si in pauca quantitate Aquis Cardiacis Appropriatis admisceantur, cæteris prælucent. Hæc enim cùm sanguini æstuantis frænum injiciant, Natura materiam morbificam opportuniùs atque liberiùs ejicit, atque amolitur. Neque etiam consulerem, Cardiacum antehunc diem propinare vel urgente *Diarrhœa*, atque illud, ut videtur, indicante. Licèt enim, (quod antea innuimus,) nonnunquam Variolarum *Confluentium* eruptionem præcedat *Diarrhœa*, quæ oritur ad halitibus inflammatoriis, vel humoribus è massa sanguinis, per primos dies exagitati atque æstuantis, in intestina exoneratis; non tamen hîc magis deerit Natura dictis materiæ variolosæ halitibus in corporis habitum propellendis, (quo facto, suâ jam sponte sistetur *Diarrhœa*,) quàm solet in halitibus istis extrò vertendis eliminandisque, qui in ventriculum inversi sub initio morbi vomitum provocant.

Animadvertendum verò est, quòd si ad adolescentem vegetiorem accersor, & qui insuper liberaliore sive vini sive liquoris cujuscunq; spirituosì compotatione morbo an- sam dedit, non satis habeo ad frænandam san- guinis ebullitionem, ut tam Lectulo, quàm Cardiacis abstineat, nisi ad hæc sanguis è brachio mittatur: Quòd si non conceda- tur, obtinente vulgi præjudicio, missio- nem mihi saltem esse petendam existimo. Superinductâ enim Inflammatione istâ, quam sanguini impressit liquorum spirituo- sorum Fervor, intenso illi calori quem hic morbus naturaliter comitem habet, ita fu- rit sanguis, ut non rarò in vesicam vaso- rum ductu irruat; vel maculas pariat pur- pureas, aliaque ejusmodi symptomata, quæ per omnem morbi decursum crucem figunt Medico, atque ægrum è medio tollunt. Atque hæc de illis quæ ante pustularum eruptionem sunt peragenda.

Ubi primùm eruperint Pustulæ, jam proximò diligenter mecum perpendo, an *Discreti* fuerint generis, an verò *Confluen- tium*; cùm longo hæc intervallo ab invi- cem distent, quantumlibet convenient quoad symptomata quædam utrisque com- munia. Si itaque ex pustularum magnitu- dine, & paucitatè, tardioreque eruptione,

tum

tum etiam Ægritudinis, aliorumque symptomatum gravissimorum, quæ in *Confluentibus* etiam post eruptionem fatigant, evanescentiâ, de genere *Discreto* mihi constet; ægrum Cerevisiâ tenuiori, jusculis avenaceis, hordeaceis, &c. reficiendum curo, modo quem suprà descripsimus. Atque si tempore æstivo eoque calidissimo Variolæ non ita multæ obtingant, quorum sum attineat ægrum in lecto jugiter stratum obrutumque detinere, ego quidem non video. Quin potius singulis diebus, per aliquot horas de toro surgat, eâ lege, ut tam loco, quàm vestitu, frigoris pariter ac caloris nimii incommoda præcaveantur. Quid quod ægroto à cubili quandoque abstinente, morbus minori cum molestiâ, ac etiam breviori spatio tempora sua peragat, quàm si eidem continenter affigatur; quod non modò ægritudinis tedium adauget, verùm etiam Febrilem æstuationem fovet, & prodeuntibus vesiculis dolorificam inflammationem conciliat. Quòd si aut frigidior anni tempestas, aut copiosior Exanthematum eruptio perpetuò decumbendi necessitatem ægrotanti imponat, prospicio ut non intensiore caloris gradu, vel adjectis pluribus stragulis in lecto decumbat, quàm quibus in prospera valetudine uti solebat,

accenso interim non nisi hyeme incumbente, mane & serò foco mediocri. Neque etiam exigo, ut in eodem loco semper jaceat, nempe ne sudores erumpant, quos ego tum rationibus suprà allatis, tum ipsâ experientiâ fretus, fidenter affirmo non absque ingenti periculo promoveri posse.

Determinante morbo, cùm halituum, à materia jam in pus conversâ prodeuntium, Eruptio liberior à pustulis tandem crustosis ac duriusculis impediatur, abs re non erit Vini Canarini semi-cocti cochl. 3 vel 4, vel aliud medicamentum Cardiacum temperatum, exhibere, ne scilicet halitus illi putridi in sanguinis massam postliminio revertantur. Et sanè jam nunc, neque priùs, Cardiacis locus est. Eodem pariter tempore Diætâ paulo calidior & Cardiaca magis potest concedi; juscùla v. gr. ex pane & Cerevisia Saccharatis, à farina Avenacea cum Cerevisia & Saccharo, &c. Neque aliis omnino erit opus, in genere sc. *Discreto* ac leniori, si æger hâc Methodo ac Diætâ, utrisque moderatis, se tractari patiatur.

Hæc sanè, reclamante licèt immani isto ac malè fundato hominum præjudicio quod ex adverso militat, vera est ac genuina

nuina

nuina Methodus huic Variolarum generi Medendi, & obtinebit demùm, me vitâ functo. Et licèt non negem, multos regimine admodum opposito tractatos nihilominus convalescere, fatendum est tamen, (& sanè dolendum etiam, si nobiscum reputemus quàm omni prorsus periculo vacat ex sua natura hoc *Discretum* genus) plurimos etiam interire ; quin & alii complures fati pariter concederent, nisi vel à frigidiorē tempestate in quam incidit morbus, vel à Phlebotomia (aliter supervacaneâ atque inutili) nuper celebratâ, fervarentur. Quo nomine, si vel obstinatio amicorum, vel ægri diffidentia prædicto regimini intercesserit, tutius mihi videbatur sanguinem detrahēre ; quod quidem, licèt per se officiat (quatenus sc. & separationem perturbat confunditque, & pabulum insuper tum pustulis, tum tumori elevandis destinatum subducit) aliquantisper tamen secuturum regimen calidius pensat, ac proinde hanc, quam non nisi coacti usurpamus, Methodum, non usque ad eò periculosam atque ancipitem reddit.

Ex dictis, (ut obiter attingam,) facile erit vulgare illud Problema solvere ; quâ fiat sc. ut perpauca ad eò è plebe hoc morbo

morbo pereant, si ad eos comparentur qui inter divites eodem trucidantur; quod quidem vix ad aliam causam potest referri, quàm quòd ob rem domi angustioris, & agreste vivendi genus, vix illis fiat copia sibi nocendi regimine magis accurato ac delicatiori. Quinimò & plures inter vulgus jugulavit hic morbus, ex quo *Mithridatii, Diascordii, Decocti C. C. &c.* usum didicere, quàm in sæculis *indoctioribus* quidem, at magis *sapientibus*; cum in singulis fermè ædibus reperiatur stolidi aliqua ac sciola muliercula, quæ in hominum perniciem, quam non didicit, Artem exerceat. Atque hæc de Variolarum, quas *Interstinctas* appellavimus, curatione.

At si *confluant* Variolæ, periculosa plena res aleæ est; arbitror enim ego, genus hoc non minùs ab altero illo discrepare, quàm ab hoc ipsa pestis, licèt apud hominum vulgus, quibus nomina & verba pro rebus sunt, utriuslibet Curatio ex æquo prædicetur. In hac morbi specie, cum intensioris sanguinis inflammationis proles sit, major pariter adhibenda est cura ne calefiat æger, ut in prioris Curatione jam dictum est. Quamvis autem species hæc ex sua natura majorem sibi vendicet refrigerationem quàm altera ista, ad promovendam

dam
Cura

dam tamen faciei ac manuum intumescenti-
am, (sine qua de ægro actum est) & pu-
stularum elevationem atque augmentum,
tum etiam quia æger ob exulcerationes do-
lorificas lecto abstinere nequeat, expedit
ut in eodem contineat & se, & manus eti-
am suas, modò stragulis modicè contactus
sit, & concessa fuerit venia ab hac in illam
lecti partem corpus pro arbitrio suo trans-
ferendi, ut in genere *Discreto* innuimus.
Præsertim verò morbo exeunte, cùm jam
appetat *Febris Maturationis*, non tantùm
hâc libertate demerendus est æger, sed
monendus etiam ut eâ utatur, quin & ver-
sands persæpè nocte atque interdiu, ut
ingens calor contemperetur, & evitentur
sudores, quibus amandatur lenis iste humor
quo diluendæ sunt Variolæ ut mitescant.

Quandoquidem verò, ut diximus,
Ptyalismus hanc speciem jugiter comita-
tur, qui cùm è præcipuis sit Naturæ Eva-
cuationibus, atque hîc in ejus locum quæ
per pustulas fieri debuit, substituatur (quæ
quidem per pustulas evacuatio in hac spe-
cie humili ac depresso non æquè atque
in altera procedit) summopere anniten-
dum est, ut dicta Salivatio in vigore persistet
& conservetur, nec ante diem suum sistat-
tur, vel remediorum calidorum usu, vel à
cerevisia

cerevisia tenui aut simili alio liquore, liberaliter hauriendo, ægrum arcendo. Jam cum Ptyalismus mos sit naturaliter se habentis, ut cum prima eruptione incipiat, & die *undecimo* minuatur, neque tamen nisi post diem adhuc unum aut alterum omnino definat, si ante diem illum penitus cesset, in lubrico sunt ægri res. Nam cum faciei tumor (per quem nonnihil materiæ morbificæ evacuatur) nunquam non eo ipso die dispareat, si Salivatio eodem pariter tempore se subducatur, æger materiâ Variolosâ jam putrescente, ceu Veneno, inficitur; cumque nulla amplius detur porta per quam evacuari possit, in busti limine constituitur; nisi forte (quod fit nonnunquam) manuum intumescencia, quæ ut seriùs quàm illa faciei se ostendit, ita tardius recedit, ejus sit molis ac momenti ut ab Orci faucibus illum eripiat. *Salivatio*, quæ tanti hîc est tamque necessaria, admodum promovetur, si ægro affatim propinetur Cerevisia tenuis, vel liquor alius quilibet, qui nec illum calefaciat, nec ad sudores provocet.

Præter hæc verò, ut consopiatur vehemens illa sanguinis ebullitio, quâ hæc Variolarum species alteram illam longè superat, & sustentetur *Ptyalismus*, (necessaria nempe

nempe hujusce morbi evacuatio) conveniunt medicamenta. *Narcotica* præ aliis quibuscunque: quæ licet ob vim quâ donantur incrassantem, educendæ Salivæ videantur officere, jamdiu tamen ego me isto liberavi præjudicio, atque eadem in hoc morbo adhibui, astipulante ubique rerum eventu, modò æger pubertatem excesserit. Sanguis enim Infantium Puerorumque (qui per integrum morbi stadium plerumque satis bene dormiunt) cum mitius ferveat, nullo hujusmodi eget sufflamine; atque insuper horum usu *Diarrhæa*, quam in hoc morbi genere infantibus evacuationem natura instituit, cum ægri damno sistitur. Adultis verò *Paregorica* Medicamenta, si frequenter usurpentur, hæc adferunt commoda: Primò, somnum moderatè conciliando, efferam nimis sanguinis ebullitionem ac pròinde Phrenesin cohibent, præcaventque. Dein, ab eorum usu Faciei & Manuum intumescencia, quam insignem in hoc morbo natura habet evacuationem, rectius procedit. Quinetiam, quod non parum facit ad ægri securitatem, cum non rarò justo citius detumescat facies cum malis ægri rebus, tumor Narcoticorum ope ad debitum usque naturæ terminum suffulcitur & protrahitur; mitigato enim sanguinis

guinis fervore, radii inflammati opportunè ad manus, faciem, atque omnem corporis superficiem pro morbi ingenio feruntur. *Ptyalismus* denique hisce propagatur, qui licèt vi medicamenti ita fortitèr incraffantis ad horas aliquot sistitur in quibusdam, mox tamen aucto novis hisce suppetiis robore, insurgit denuò natura, & cœptum opus feliciter peragit. Quinetiam animadverti *Salivationem*, quæ circa diem *undecimum*, aliquando etiam citius, cum ingenti ægri periculo minui solet, exhibitis plus semel *Paregoricis* de novo fuisse redintegratam, nec ante diem *decimum quartum*, alicubi etiam & post illum, defuisse. Propino ego ut plurimum vel *Laudani liquidæ* guttas 14, aut circiter, vel 3 vj aut 3 j *Syr. de Meconio* in *Aq. flor. Paralys.* vel simili stillatitiâ solutam: Quæ si Adultis post plenam eruptionem ad morbi usque finem singulis noctibus propinentur, non modò incommodi nihil, sed & magnum inde emolumentum capient, quod frequenti experientiâ didici. Expedit verò, ut censeo, paulò temporius quam aliter fieri solet, *Paregoricum* exhibere; facile enim observatu est in Variolis pessimi moris, caloris, ut ita dicam, Paroxysmum vesperti plerumque ægrum inquietudine, anxietate

anxietate, aliisque symptomatis laceſſere, quæ, ſi *Paregoricum* horâ ſextâ ſeptimâve vespertinâ ſumatur, aliquatenus præcave-ri poſſint.

Proximo loco, cùm in Variolis *Conſuen-
tibus* haud minùs certò *Infantes Diarrhœa*
comitetur, quàm *Adultos Ptyaliſmus*, na-
turâ, ut ſupra oſtendimus, alterutram ha-
rum evacuationum materiæ morbificæ eli-
minandæ ubique conſtituente; ut nec hîc
Ptyaliſmo, ita neque iſtic *Diarrhœæ* fræ-
num injicio, cùm utrumque ex æquo ſit
abſurdum: Malè locata interim impru-
dentium aliquot muliercularum ope-
ra in ſiſtenda hujusmodi Diarrhœa, mul-
ta infantium millia letho dedit, dum falſò
ſecum reputant, Diarrhœam par in hac Va-
riolarum ſpecie atque in *Diſtinctâ* diſcri-
men apportare; neſciæ ſcilicet, *illic* tan-
tum officere Diarrhœam ubi per puſtulas
ſit evacuationo, hîc verò naturæ opus illam
eſſe, morbo effugium quærentis. Miſſâ
itaque Diarrhœâ ἐπὶ τῇ φύσει ex præcepto
Divini ſenis συμπεράττων, quo cœpi pede
pergo; in cunis ut nunc jaceant infantes,
ut nunc iſtinc auferantur, conſulo; & ſi
fuerint ablaçtati, eandem, quam ſuperiùs
Adultis, Diætam iſtis concedo.

Ultimis

Ultimis morbi diebus, cùm facies ob pustulas crustosâs, duras aridasque fermè riget, eandem *oleo Amygdal. d.* inungo per sæpe, tum ad mitigandum dolorem à rigiditate ortum, tum ut effluvia calidiora liberiùs exhalent.

Facies ne cicatricibus deturpetur, nihil quicquam molior; cùm *Olea, Linimenta, &c.* id tantùm agunt quo tardiùs evanescant albi isti furfures, quibus se invicem pellentibus excipientibusque, postquam æger jam lecto surrexit ac mediocriter valet, paulatim succedunt fœdæ illæ cicatrices. Sed ab his non valdè metuendum est ægro, ubi ob regimen moderatius pustulæ minùs exacerbata nullam qualitatem Causticam contraxère.

*Curatio
Symptomatum.*

Jam verò, licèt Methodus hæc (si cautè sc. ac prudenter circumstantiis particulâribus accommodetur) prædicta illa, à naturâ abhorrentia atque periculosa symptomata præoccupet, & securum atque perbenignum morbum reddat; à quacunque tamen causa exorta sint hæc, me nondum accersito, necesse habeo in aliquibus, quæ hîc subnectam, aliâ viâ insistere, eadem ut submoveam atque debellem.

Imprimis igitur, si in *Discreto* genere ob regimen justo calidius, & continuos sudores,

dores, ægri facies die *oçtavo* non intumescat (pustulis interim satis densè se exerentibus) sed flaccida sit, & palleant pustularum interstitia ; in casu posito, ultra quod ad temperatum magis regimen, & compescendum sanguinis *ὀργασμὸν* velis remisque contendo, *Paregoricum* aliquod medicamentum è vestigio hauriendum præcipio ; quod quidem somnum blandè conciliando (nisi plus nimio cerebrum incaluerit) & mitigando proinde effrænem sanguinis ferociam, sanguinem unà cum cal ore ad faciem, prout morbi ratio postulat, tempestivè determinat. Quod si eò usque processit malum hâc *περπάσει* ortum, ut sudor qui huc usque copiosè manavit, sponte suâ defecerit, æger Phrenitide corripiatur, de vehementi queratur ægritudine, urinam paucam at frequenter reddat ; nullo jam alio auxilio (cùm in propinquo mors sit) ægro subveniri posse autumo, quàm sanguinem è brachio satis largâ quantitate extrahendo, corpusque exponendo auræ liberiori. Et profectò haud ita temerarium atque *ἀτοπὸν* videbitur quod jam proposui, si ad illos animum advertamus, qui ob copiosas narium Hæmorrhagias subito ingruentes, ferreas imminentis lethi manus salvi evasere. Illud insuper est perpendendum,

pendendum, quòd in extremo hoc agone, non idcirco instat mors, quòd pustulæ intrò recedant, (extant enim hæ, ut jam diximus, eminentque cum insigni rubore, etiam animam agente ægro) sed quòd facies non turgescat ; ad promovendam verò hanc faciei intumescantiam, quicquid id demum est quod ad sanguinem contemperandum facit (Venæ-sectionem autem & modicam refrigerationem eam vim obtinere nemo, opinor, negaverit) necessario, æquè ac Paregoricorum usus, atque ob easdem planè rationes, debet conferre.

Non hæc ita velim intelligi, ac si in qualibet *Phrenitide*, Variolis superveniente, (cum nullum hîc symptoma frequentius occurrat) Venæ-sectionem statim suaderem, sed in illa tantùm quæ ideo accidit, quia facies non turgescit, in *distincto* sc. genere, & pustulis copiâ satis magnâ comparentibus ; vel ubi ob regimen admodum calidum, & Cardiacorum usum, sanguis adeò efferus est, atque ultra omnem modum evehctus, ut inducias ferre nequeat donec medicamentis *Paregoricis*, & reliquis eodem facientibus, ad debitam temperiem reduci possit. Cùm enim ita se res habent, Medicus, ad conscientiam suam potius, quàm ad incertam famam se componens,

ponens, vel sanguinem, ut antè dictum, detrahare debet, vel ut æger aere liberi refocilletur, præcipere: Quod ut efficeretur, satis mihi visum est, ut æger lecto aliquantisper exurgeret; quo facto plures à morte liberavi. Præter ista verò quæ oculis ipse usurpavi, innumera sunt illorum exempla qui his modis quasi Orci faucibus erepti sunt. *Phreneticorum* enim nonnulli Nutricum curam fallentes (miris sc. artibus utuntur homines ita affecti) atque è lecto dilapsi, aeris frigori semetipsos etiam noctu exposuerunt: Alii frigidam vel furtim, vel raptim nacti, vel etiam precibus à nutrice emendicatam, hauserunt, adeoque felici errore salutem jam planè desperatam consequuti sunt.

Unicam hîc loci historiam adscribere non gravabor, quam ab eo ipso accepi cujus res agebatur. Is nempe *Bristolium* profectus, juvenis adhuc, inque ipso ætatis flore, Variolis correptus est, iisque paulò post Phrenitis accessit: Nutrix in urbem ingressa, interim ægrum suum aliorum curæ commisit, mox nempe reditura. Verum dum paulò diutiùs moratur, ægrotus (ut astantibus visum est) interea moritur. Astantes & anni tempestatis, & habitus ægri, crassi sc. atque corpulenti, rationem
P habentes,

habentes, ne oleret cadaver, è lecto sublatum ac nudum mensæ imponunt, linteo superstrato; Nutrix tandem rediens, accepto nuncio, cameram intrat tristissimo spectaculo interfutura; mox amoto linteo, vultuque conspecto, subobscura quædam vitæ indicia conspici sibi visa est, ac proinde statim projectum corpus in lectum reposuit, adeoque sub manu consilium capiens, ac nescio quid fatagens, ægrum suum in vitam revocavit, atque diebus aliquot interpositis sanum conspexit.

Sed ut ad propositum revertar; Proximo loco, si in Variolis *Confluentibus* Saliva eo usque excocta sit & viscida ob calorem præcedentem, ut tantum non suffocetur æger, (quod *undecimo*, ut supra diximus, die non insolens est,) *Gargarisma* necessario in usum trahatur, & ut sæpe die nocteque syringâ in fauces sedulo injiciatur, seriò imperandum. Componatur verò illud è Cerevisia tenui, vel aqua Hordei, cum melle Rosarum. Quod si æger ritè fuerit tractatus, *Ptyalismus*, etiam cùm jam coeperit imminui, ita pulchrè suo fungetur munere ut hoc remedio opus non fuerit. Et profectò ubi eò res rediit ut æger singulis momentis à suffocatione periclitetur, stupore obrutus, & spiritu ferè undiquaque

que præcluso, non satis tutò huic remedio fiditur : Ægro ita ad incitas redactò *Emeticum* peropportunè ac feliciter nonnunquam exhibui ex *Infusione Croci Metallorum*, sed dosi paulo majori, sc. *ad ʒ j β* ; quando, ob eximiam quâ laborat æger stupiditatem, minor dosi haudquaquam operabitur, atque interim, eos exagitando humores, quos nequeat educere, ægrum in magnum vitæ discrimen conjiciet.

Cætera quæ in hoc morbo accidunt symptomata, ut *præcaventur* ope regiminis moderati, ita ab eodem pleraque etiam *toluntur* ; e. gr. ut *Phrenesis* antedicta, à nimia cerebri excalefactione prognata, sanguine quovis modo paululum ventilando curatur, eâdem Methodo & *Comati* (quod alteri contrarium prorsus videtur symptoma, & ab obstructione corticis cerebri fit, dum halitus calidiores à sanguine, regiminis ac medicamentorum calidorum usu attenuato, magnâ copiâ ac vi illic impelluntur) facilè occurritur.

Eâdem hâc sanguinis contemperatione & *Maculas Purpureas* vidi sublatas : Sed neque hâc neque aliâ Methodo quâcunque, vel *micrum sanguinis*, vel violentam ejusdem è pulmonibus eruptionem adhuc sufflaminare potui ; utraque verò Hamorrhagia

rhagia hæc, quatenus mihi hætenus observare licuit, indubiè mortem prænuntiat.

In *Urina suppressione*, quæ juniores ac vegetos nonnunquam incescit (à confusione sc. magnâ & spirituum ἀταξία, ejusdem excretioni subservientium, ob sanguinem & humores nimio fervore agitados) omnes *Diureticorum* tribus in auxilium accersivi; sed nihil æquè feliciter hîc mihi cessit atque è lecto eximere ægrum, qui postquam adstantium manibus suffultus, cubiculum bis terve circumambulaverit, mox urinam satis copiosè reddet, haud parvo cum levamine. Testes hîc possim compellare Medicos quosdam è familiaribus meis, qui in hoc casu, ex meo consilio, idem fieri præceperunt; neque eos fefellit eventus.

At verò quæ à materiæ Variolosæ repercussione ob frigus extremum, vel evacuationes indebitè factas, proveniunt symptomata, usu Cardiacorum & conformi regimine sunt tollenda; qui tamen non ultra spatium quo ista perstant continuandus. Horum præcipua sunt Pustularum depressio seu procidentia, & *Diarrhæa* in Variolis *Discretis*. Neque enim in *Confluentibus*, vel Pustularum depressio mali quidquam ominatur, cùm ea sit morbi natura; neque

neque *Diarrhæa* infantium iisdem laborantium, cùm salutem ista adferat, non periculum. In utroque hoc casu potio Cardiaca ex *Aquis stillatitiis* appropriatis, cum *Diascordio*, *Laudano liquido*, &c. jure optimo concedetur, idque non tantum ad dicta symptomata submovenda, sed quolibet morbi tempore, si æger de cordis dolore atque ægritudine conqueratur. Sed ut verum loquamur, symptomata hujus generis oppidò rara sunt, si cum illis conferantur quæ extremorum alteri, exitiabili magis, licet minùs culpato, debentur. Et quidem opinor, rumorem illum, qui de crebra pustularum retrocessione invaluit, ex eo natum esse, quòd qui earundem depressionem in genere *Confluentium* observaverint, illam pro materiæ Variolosæ ob susceptum frigus recessu habuerint, cùm nihil sit hìc præter morbi morem: Atque in genere *Distincto* idem suspicantur, quia sc. pustularum eruptionem atque augmentum ante diem expectant, cùm non satis attenderint ad tempus illud quo natura fructum hunc ad maturitatem solet perducere.

Ægro jam convalescente pustulisque deciduis, ubi per dies aliquot carnes idem degustaverit, circa diem nempe *primum* &

P 3

vicesimum,

viceſimum, ſanguinem è brachio extrahendum cenſeo, ſi morbus fuerit vehementior; cùm inflammatio, quam ſanguini impreſſerunt Variolæ, ſive adultus fuerit æger, ſive infans, non minùs Venæ-ſectionem indicet, quàm colluvies, quæ eidem accrevit, Catharſin: quod ſatis liquet, *tum* à ſanguinis colore, qui poſt atrociorẽ morbum educitur, Pleuriticorum ſanguini omnino ſimilis, *tum* etiam à magnis iſtis inflammationibus, quæ poſt morbum hunc in oculos decumbunt aliſque diris ſanguinis excalefacti & à morbo depravati effectibus; unde etiam qui antea pancreaticè valebant, poſtea cum humoribus calidis acribuſque, in pulmones, aut aliam aliquam partem depluentibus, per reliquam vitam omnem conſigunt. At ſi pauciores extiterint puſtulæ, Phlebotomiâ non opus erit. Poſt venæ-ſectionem, Catharticum exhibeo ad tres vel quatuor vices.

Adhæc, ægro à *Conſluentibus* Variolis jam diu liberato, & è lecto quotidie ſurgenti nonnunquam accidit *Crurum tumor* ferus ac moleſtus; qui tamen vel ſponte faceſſit poſt Venæ-ſectionem & Catharſin, vel uſu Herbarum Emollientium ac Diſcutientium, (quales ſunt *Malvæ, fol. Verbaſci, Sambuci,*

Sambuci, Lauri, cum flor. Camomillæ & Meliloti,) in lacte coctarum, facile fugatur.
Atque hæc de Historia & Curatione Variolarum, quæ per duos hosce annos grassatæ sunt, quas, ut ab aliis speciebus quæ insectatæ sunt dirimam, *Legitimas* appellare libuit.

P 4

CAP.

CAP. III.

Febris Continua hujus Constitutionis.

TAm ut de *Febre* illa dicam quæ durante *Variolosâ* hæc *Constitutione* dominabatur, & cum *Variolis* ingressâ, stetit cum iisdem, ceciditque. Ita se hîc res habuit; Doluit æger in regione quæ cordis scrobiculo subjicitur, nec sustinuit ut manu illa premeretur; quod quidem symptoma non memini me observasse in alio morbo præter hanc *Febrem*, & hanc speciem *Variolarum*. Capitis dolor, & calor totius corporis, ut etiam *Petechiæ*, satis manifestio indicio se prodebant. Sitis interim non urgebat. Lingua sanorum similis non raro comparuit, nisi quod quandoque albidâ, sicca rarissimè, nunquam verò nigra. Æger in spontaneos eosque effusissimos sudores ab initio morbi solvebatur, sed cum nullo levamine; quinimo ubi calidioribus medicamentis & regimine provocabantur isti, periculum erat ne mox *Phrenitide* corriperetur: *Petechiarum* insuper numerus augebatur, atque alia symptomata
adhuc

adhuc efferabantur omnia. Urinæ separatio, quæ satis videbatur laudabilis *vel* ab initio, spem faciebat salutis; neque tamen æger magis exinde in melius proficiebat quàm post διαφόρῃσιν, de quâ priùs diximus. Si minùs rectè tractaretur hic morbus diutissimè protrahebatur plerumque; neque Crisi aliquâ factâ, nec sponte, more aliarum Februm, desinens, sed vehementibus symptomatis miserum excrucians ad septimanas sex vel octo, nisi Mors intercederet. *Ptyalismus* quandoque satis copiosus sub finem accedebat, si nempe nulla insignior præcesserat evacuatio, atque ægro Julapia refrigerantia imperata fuerant, quo quidem, si neque evacuationibus, neque usu Medicamentorum calidorum fuerit interceptus, morbus ultra spem omnem fugam sibi quærebat. Ut verò Febris hæc ab ista aeris Constitutione Epidemicâ pendebat quæ eodem tempore Variolas producebat; ita profectò dicta Febris, si non eadem planè esset, ejusdem ferè *cum* illis naturæ atque indolis per omnia videbatur, demptis solummodò symptomatis istis, quæ eruptionis vel consequentiæ vel effecta erant necessaria; Nam eodem modo uterque morbus aggrediebatur, dolor idem in partibus quæ cordis scrobiculo subjacent, si

si manus admoveretur. Linguae item color; Urinae consistentia, &c. Sudores spontanei copiosi ab initio oborti ubique respondebant. Propensio itidem quam habebat hic morbus, quoties in flammam vehementiorem assurgeret, se per *Ptyalismum* exonerandi, eadem prorsus erat atque in Variolis hisce, quoties scilicet *Confluebant*. Cum insuper hæc Febris eò præcipuè tempore sæviret, quò latius quàm unquam aliàs, quantum ego observavi, hîc locorum grassabantur Variolæ, nemini dubium esse potest, quin ejusdem omninò sint prosapiæ. Id certò scio, Phænomena practica omnia quæ Curationem respiciebant, eadem planè fuisse in utroque morbo, exceptis istis, quæ Variolarum eruptio, ejusque effecta in isto morbo indicabant, quæ, cum nulla esset in hac Febre, indicari proinde non potuere; quod quidem mihi abundè constabat ex accuratissimis illis observationibus, quas feci dum utroque morbo laborantes tractarem: Quâpropter danda mihi est venia, (non quod nova rerum nomina affectem, quæ perinde mihi sunt invisa atque illi cui maximè, sed ut hanc Febrim à cæteris distinguam) ut istam, à similitudine quam cum hac Variolarum specie habet, *Febrim Variolosam* insigniam.

Ut

Ut ut verò Febris dicta Variolas referebat, nemo tamen sanus eâdem illam methodo debere curari facillè sibi persuaserit, cùm in his mediantibus Abscessulis particulæ inflammatae in habitum corporis amendantur eliminanturque: Qui enim in morbi principio manabant sudores profusi, *Symptomatici* erant, non *Critici*; cùm natura non aliam hîc evacuationem videretur designavisse quàm *Salivationem*, quam tamen ipsa eadem natura pervertit ut plurimum, vel *Diarrhœa*, quæ sæpissimè à radiis inflammatoriis, per arterias mesentericas in intestina delatis, atque eadem ad excretionem sollicitantibus, exoritur, (quod etiam in *Pleuritide* usu venit, aliisque Febris Inflammatoriis, ob sanguinis particularumque fervidarum orgasmum, ut eventilentur satagentium, atque in auras faceflant,) vel immensis etiam *sudoribus*, qui morbum hunc pariter cum Variolis ex naturæ præscripto ubique comitabantur: quibus, cùm symptomatici essent ipsi, *Salivatio* quæ Critica aliàs erat futura, aliò derivabatur; ita ut nisi evacuationem aliam suggereret Ars, ad septimanas aliquot perseveraret morbus, nec aliarum Februm more Concoctionem subiret.

Sed

Sed ut paulò ulteriùs progrediamur, quò & Febris hujus naturam rectiùs capiamus, & ea pariter substernamus, quibus *Indicationes Curativæ*, tanquam immobili fundamento, superstrui possint; omnino animadvertendum est, quòd in *Febre* illa, quæ in *Constitutione Intermittentibus Epidemicâ*, vigeat, materia quæ à sanguine erat sejungenda tantæ erat crassitudinis, ut separari nequiret sine præviâ Digestione, quâ ad debitam evacuationem disponeretur, (determinato sc. ad hoc tempore,) idque vel διαπρῶν paulò pleniori, vel Dejectionibus Criticis; ita ut id tantum negotii Medico daretur, sic se ad morbi genium accommodare, ne ex unâ parte in symptomata periculosa assurgeret atque ebulliret, neque ex alterâ ita parum effervesceret ut materiæ inimicæ exterminandæ impar prorsus esset, cùm Febris Naturæ instrumentum fuerit, ad hujus secretionis opus deditâ operâ fabricatum. Quin & in *Peste* materia aliqua reperiebatur à sanguine segreganda; sed cum subtilissimarum fuerit partium & maximè inflammabilium, (ita ut quandoque ubi summè exaceruerentur, sanguinem, fulguris instar, pervaderent, nec ebullitionem quidem in eodem ciere valerent) ictu oculi per eum trajiciebat,

trajiciebat, nec nisi in glandula aut parte aliqua externa sistebatur; ubi irretita carnes circumjacentes primò in inflammationem, postea in Apostema, pertraxit. Est autem *Apostema* Naturæ machina, quâ ista quæ carnibus infesta sunt amolitur; sicut *Febris* ejusdem est machina, ad difflanda ea quæ sanguinem malè habent. Quo in casu, Medicorum est, evacuationem materiæ Pestilentialis, quam per hos Abscessus natura molitur, prout decet, regere; nisi fortè quis magis consultum esse putaverit, aliam aliquam evacuationem substituere, quæ magis penes illum fuerit, ejusque arbitrio certius obtemperaverit, quàm illa Naturæ. Eodem etiam modo procedit Natura in expellenda Variolarum materia, licèt ea species sit inflammationis pinguioris ac magis crassæ, quæ per pustulas ubique sparsas ejicitur, *Carbunculorum* loco ac *Bubonum*, &c. Atque in hoc etiam casu, Indicationes Curativæ eò sunt dirigendæ, ut Naturæ per pustulas evacuatio ritè administretur. Jam vero cùm in hoc *Febris Inflammatoriæ* genere, de quo nunc agimus, non inveniatur crassior illa materia, non nisi præviâ Digestione egerenda, sicut in Febre superiùs descriptâ, incassum Ebullitioni obsecundamus ab obtinendam hujusmodi

modi Digestionem; quinimò è contra, haud leve est periculum ne huic viæ insistentes, stimulos addamus morbo, cujus esse in inflammatione plus satis violenta consistit: Atque porro, cùm natura nullam huic Febri evacuationem per modum eruptionis constituerit, quod in Febre Pestilentiali & Variolis fieri cernimus, (ut ut rebus aliis posteriori huic morbo respondeat;) necessariò in hoc stabit rei summa, ut sedetur inflammatio evacuationibus & medicamentis contemperantibus. Hunc mihi proponens scopum, hujusce Febris Curationem aggressus sum, quæ methodo hâc haud difficulter expugnata fuit.

Curatio.

Ad ægrum accersitus, mox sanguinem è brachio educendum curavi, modò nimia debilitas, præsertim verò provectior ætas, non contra-indicaret; & Venæ-sectionem insuper alternis diebus ad duas adhuc vices repetendam jussi, nisi redeuntis sanitatis signa aliter suaderent. Diebus interjectis *Enema* è lacte & saccharo, vel simile, injiciendum præcepi; præscripsi & Julapium sequens vel aliud ejusmodi, frequenter per omnem morbi decursum assumendum; & *Aq. Portul. Lactuc. fl. Paralys. an. ʒ iiij. Syr. de Limon. ʒ j β. Syr. Violacei ʒ j; Cap. ʒ iiij.* quater vel quinquies in die, & ad libitum; serum

serum lactis, Aquam hordei, et similia ejus farinae pro Potu ordinario concessi; pro victu juscula etiam Hordeacea, Avenacea, Panatellam, Poma cocta, &c. jusculis verò è carne pullorum, vel alia quacunque interdixi.

Præ reliquis omnibus edixi ne se in lecto assiduè contineret, sed illo abstineret bonam diei partem, idque quotidie; quando observaverim in hac Febre, (uti etiam in *Pleuritide*, *Rheumatismo*, aliisque omnibus morbis Inflammatoriis, in quibus abigendis Venæ-sectio & Refrigeratio primas obtinent,) medicamenta summè Refrigerantia, & repetitam sæpissime Phlebotomiam ne hilum prodesse, dum interim æger, lecto indefinenter affixus, ejus calore torreatur, æstare præsertim. Quocirca nec sudores quibus subinde difflebat æger, ab hac Methodo Refrigerandi, tum Medicamentis exhibitis, tum jugem lecti usum vetando, me deterrebant: Etsi enim, sumptâ à plerumque juvantibus *Indicatione*, magnum sibi quis inde emolumentum haud injuriâ pollicitaretur, refragabatur tamen ubique experientia, quâ magistrâ didici, ægrum non modò nihil exinde commodi capere, sed è contra vehementiùs incalescere; ita ut non rarò *Phrenesis*, *Petechiæ*, cæteraque

cæteraque pessimi ominis symptomata mox hujusmodi sudores exciperent, quæ non tam à morbi *malignitate* quàm *sinistro regimine* oriri videbantur.

Si è contra dicatur, jam laudatam Februm curandarum Methodum Authorum Theoriæ omnimodè adversari, qui omnes uno ore pronunciant, Febrim per *διαφόρην* rectissimè ac maximè naturaliter expediri; hæc habeo quæ pro me militant, præter certissimæ ac constantis Experientiæ testimonium, mihi in hujus particularis Febris curatione nunquam non suffragantis. Suppono ante omnia, viros doctos, qui sudorum provocationem ad tollendam Febrim efflagitant, eos velle sudores qui à præviâ Digestione humoris alicujus in sanguine stabulantis excernuntur, in quo humore elaborando præparandoque ut per *διαφόρην* eliminetur, natura certo aliquo ac determinato tempore fuerit occupata. Verumenimverò longè aliter hîc se res habet; æger enim à primo statim morbi impetu in sudores uberrimos solvitur, qui soli morbi hujus pars magna sunt, & si Phænomenis omninò omnibus sit habenda fides, morbus hicce à nudo potius calore, & sanguinis æstu, quàm ab humore aliquo delitescente, & post debitum Concoctionem

nem

nem è sanguine per sudores expellendo, pendere videtur. Quod si demus, hujusmodi humorem Digestione maturandum in hac Febre, pariter atque in multis aliis reperiri; quorsum attinet, Naturæ (cujus enormiora molimina in ordinem redigere opis est nostræ) plus nimio satagenti morem gerere, hujusmodi sudores vel Cardiacis provehendo, vel regimine calidiore; cùm non minùs sudores respiciat quàm Dejectiones tritum illud Axioma, *Cocta, non cruda, sunt medicanda?*

Stante hâc Constitutione, accersabar ad virum doctissimum D. D. *Morrice* (qui tum temporis *Londini*, jam *Petworthiæ* Medicinam cum laude facit,) hâc Febre, cum effusissimis sudoribus & frequentibus Petechiis laborantem; Consentientibus aliis aliquot medicis, utrique nostrum familiaribus, Vena-secta fuit, surrexit è lecto, absterfo primum sudore, Medicamentis & Diætâ Refrigerantibus usus est, præsentissimo cum levamine, multis malis atque periculosis symptomatis mox difflatis; & cùm eidem methodo insisteret, intra paucos dies sanitati restitutus est.

Sed ad rem: Neque etiam *Diarrhœa*, quæ Febrim hanc sæpissimè comitabatur, me à dicta Methodo vel latum unguem
Q dimovit;

dimovit; quinimò expertus sum (cùm sc. ab halitibus inflammatoriis è sanguinis massa per Arterias Mesentericas in intestina excretis, atque eadem vellicantibus, illa nasceretur) nihil huic profluvio sistendo æquè conducere atque Venæ-sectionem, & sanguinis contemperationem, *aquâ Hordei, sero lactis* atque aliis supra nominatis procurandam.

Hæc sanè Methodus optimè mihi cessit in hujus morbi curatione, ad quam quidem apta nata præ cæteris mihi videtur. Non quod ego nunquam viâ longè contrariâ incedentibus spectator interfuerim, adhibitis sc. Cardiacis & calido regimine, ægro nihilominus à morbo sæpe liberato: ita tamen ut mihi semper videtur is non mediocri discrimen adiisse, nullâ id suadente necessitate: Etenim *Petechiæ*, quæ aliter perpaucæ erant, his modis numerosissimæ scatebant; sitis, quæ ut plurimum vix molestabat, jam intensiùs urgebat; Lingua, quæ aliàs humida solebat esse, neque à sanorum linguâ, nisi quòd, ut diximus, subalberet aliquantisper, multùm abhorrens, sicca in hoc regimine; arefactaque, quin & nigra sæpe comparebat. Postremò illi ipsi sudores, quos Cardiacorum usu extorquere satagebant, tandem eorundem

dem ope penitus intercidere : Exactâ enim per corporis habitum nimis largâ feri copiâ sanguis humori istiusmodi ulterius suppeditando par non erat, cùmque, istâ, quâ dilui debuerat, humiditate, in solidum jam spoliaretur, exarescebat protinus æger ; atque in externis partibus constringebatur, omnino præter naturæ morem, quem in hac Febre observare solet ; donec tandem sanguis humiditate, ab assumptis mutuata, denuò repletus, partim Medicamentorum, partim etiam Febris vi, serum hoc recens ingestum, ac cum illo Febrem, à finibus suis pelleret. Quæ quidem Crisis erat coacta nimis, & nimis periculosa, & (quod adhuc pejus,) rarius etiam contingebat.

Jam verò, ut supra monuimus, Febris hujus solutio, ut etiam Variolarum, (quæ soror ejus germana meritò audiunt,) per *Salivationem* non rarò fiebat ; quæ quidem nunquam non salutaris fuit, ita ut eâdem liberaliùs procedente tam maculas reverâ purpureas, quàm Febrim ipsam evanescere oculis vidi meis. Obortâ itaque *Salivatione*, nulla omnino Evacuatio convenit, nec quæ venâ pertusâ, nec injecto quæ fit Enemate ; cùm ab utrâque periculum sit ne humor aliò divertatur. At

Q²

serum

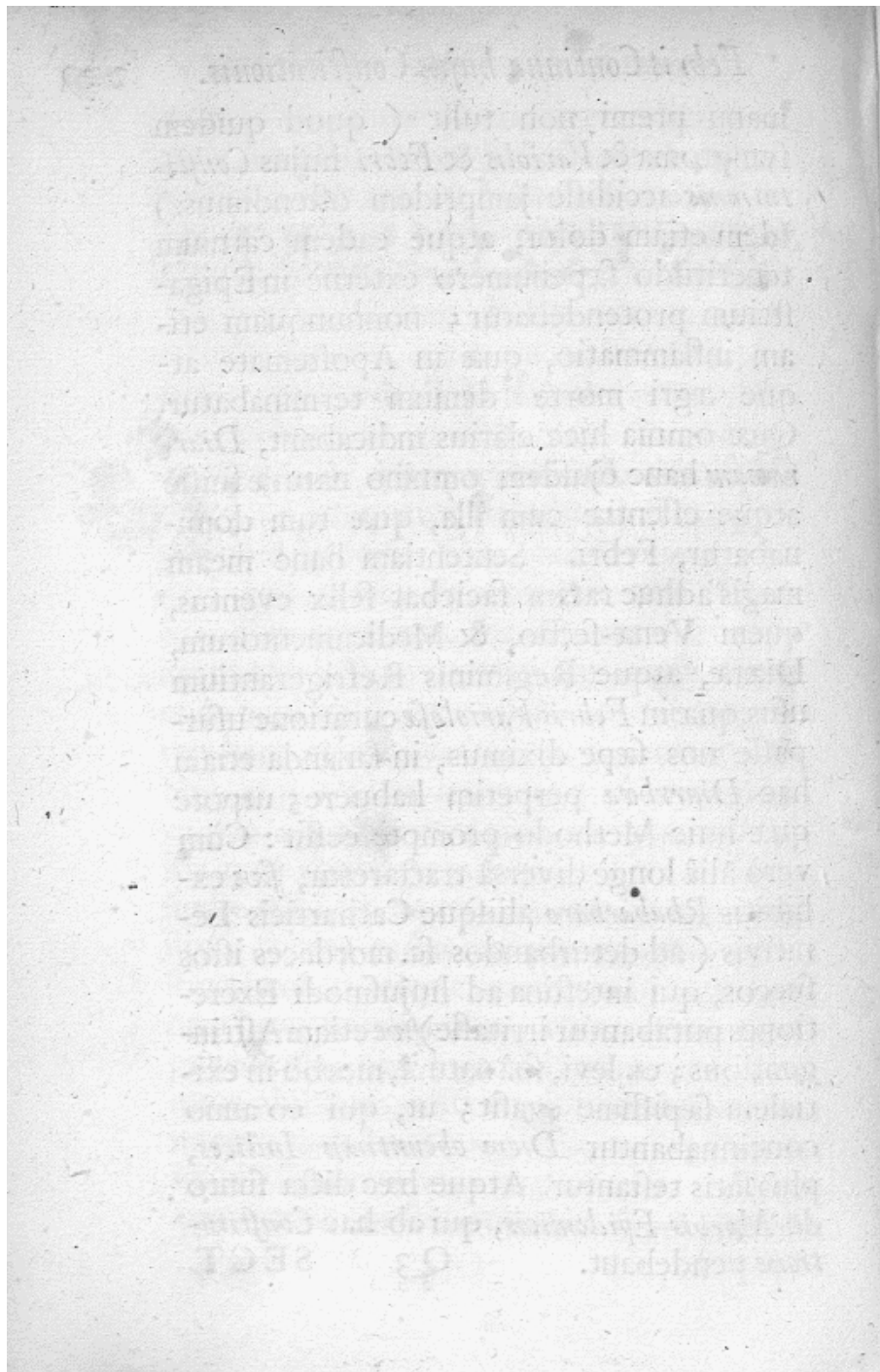
serum lactis, atque alia refrigerandi vi pol-
 lentia necessariam in *Salivatione* eliciendâ
 operam navabant, ut è contra Cardiacâ, &
 quæcunque alia calefaciebant; materiam
 inspissando, ejusdem educationi officiebant.

Diarrhœa. Superstite adhuc Febre hâc necdum
 extinctâ penitus, anno maximè 1668. *Di-*
arrhœa, sine manifesto aliquo Febris indi-
 cio, Epidemicè grassabatur: Jam enim
Constitutio ad *Dysentericam* illam accede-
 bat, quæ insequenti anno invaluit, ut jam
 proximè dicemus. Hanc nihilominus ean-
 dem ego censui Febrem esse cum *Vario-*
losa adhuc regnante, formâ tantum diversâ,
 atque alio se symptomate efferentem. Cùm
 enim mihi constaret, rigorem atque horro-
 rem hanc etiam *Diarrhœam* præcedere so-
 lere, atque illam insuper ut plurimum ex
 eadem *πνεύματι* invadere, ex qua solebat
 ista quæ tùm depopulabatur Febris, veri-
 simile mihi est visum, Febrem hanc ortum
 suum debere radiis inflammatoriis in inte-
 stina inversis, atque eadem ad expulsio-
 nem hanc sollicitantibus, cùm interim san-
 ginis massa, ope hujus diverticuli à malis,
 quos aliter radii isti attulissent, effectibus
 integra maneat atque illæsa, nullo Febris
 visibili signo exterius se prodente. Adhæc
 æger partes cordis scrobiculo accumbentes
 manu

manu premi non tulit (quod quidem symptoma & *Variolis* & *Febri* hujus *Constitutionis* accidisse jampridem ostendimus.) Idem etiam dolor, atque eadem carniū teneritudo sæpenumero externè in Epigastrium protendebatur; nonnunquam etiam inflammatio, quæ in Apostemate atque ægri morte demum terminabatur. Quæ omnia luce clarius indicabant, *Diarrhæam* hanc ejusdem omnino naturæ fuisse atque essentiæ cum illa, quæ tum dominabatur, *Febri*. Sententiam hanc meam magis adhuc ratam faciebat felix eventus, quem Venæ-sectio, & Medicamentorum, Diætæ, atque Regiminis Refrigerantium usus, quæ in *Febris Variolosæ* curatione usurpasse nos sæpe diximus, in sananda etiam hac *Diarrhæa* perpetim habuere; utpote quæ huic Methodo promptè cessit: Cùm verò aliâ longè diversâ tractaretur, *sive* exhibitis *Rhabarbaro* aliisque Catharticis Lenitivis (ad deturbandos sc. mordaces istos succos, qui intestina ad hujusmodi Excretiones putabantur irritasse) *sive* etiam Astringentibus; ex levi, suâ naturâ, morbo in exitialem sæpissime evasit; ut, qui eo anno concinnabantur *Diem obeuntium Indices*, plus satis testantur. Atque hæc dicta sunt de *Morbis Epidemicis*, qui ab hac *Constitutione* pendebant.

Q3

SECT.

SECTIO QUARTA.

CAPUT I.

*Constitutio Epidemica partis Anni 1669,
atque integrorum 1670, 1671, 1672,
Londini.*

INeunte *Augusto* An. 1669. *Cholera* 1669.
Morbus, immmania *Ventris tormina sine*
Dejectionibus, uti etiam *Dysenteria*,
quæ per decennium jam parcius comparue-
rat, grassari cœperunt; *Cholera morbus*,
quem nunquam antehac ita fuisse Epide-
micum animadverteram, hoc non obstante,
eo etiam anno, uti semper, intra *Augusti*
cancellos stetit, vix in priores *Septembris*
Hebdomadas evagatus. *Ventris autem Tor-*
mina absq; dejectionibus ad *Autumni* exitum
usque perseverabant, & *Dysenterias* comi-
tabantur, quibus etiam latius spargeban-
tur *illa* : Superveniente verò hyeme tor-
mina ista sine dejectionibus penitus dispare-
bant,

Q 4

bant, nec deinceps infestabant per sequentes Annos quibus vigeat hæc *Constitutio*, quâ nihilominus Dysenteriaë ἐνδημῶντος sæviebant. Cujus rei hanc ego causam fuisse arbitror, quòd scilicet *Constitutio* ista nondum ita perfectè in *Dysentericam* transierat, ut symptomata illa omnia quæ Dysentericos affligunt, in singulis valeret producere. Etenim insequente Autumno cùm jam redirent tormina, nullo non symptomate Pathognomonico stipatus incessit morbus. Inter *Tormina* hæc, dejectionibus casta, & *Dysenterias* jam memoratas, quæ ubique populabantur, exoriebatur & novum *Febris* genus, utrique comes, quæ non eos tantum invadebat qui priorum alterutro laborabant, sed etiam illos qui ab utroque adhuc immunes perstabant; nisi quòd nonnunquam (at rariùs id quidem) ventris tormina admodum leviâ accederent, nunc solutâ alvo, nunc verò astrictâ; quæ cùm illam Febrem quandatenus referret, quæ morbis præfatis non infrequenter adhærebat, *Febris Dysenterica* nomine ab aliis distinguenda est; maximè cùm, ut mox docebimus, à *Dysenteria* genio atque indole in eo tantum recederet, quòd *Dejectionibus* istis caruerit quæ in *Dysenteria* indefinenter molestant,

bant,

atque integrorum 1670, 71, 72, Londini. 233

bant, cæterisque iis effectibus quæ huic evacuationi necessario debebantur. Appetente jam Brumali frigore *Dysenteria* ad tempus se subduxit; *Febris* autem *Dysenterica* magis grassabatur; *Variolæ* etiam, at mitiores, & fractis admodum viribus, quibusdam in locis impetebant.

Anno verò subsequente vix dum ingressus, ipso nempe *Januario*, successere *Morbilli*, qui indies auctiores facti, nullam ferè familiam, nullos saltem infantes intactos sinebant, atque ad *Vernum* usque *Æquinoctium* sensim invalescentes, ab illo tempore, iisdem ferme quibus insurrexerant gradibus paulatim referebant pedem, & *Julio* mense evanescere, non amplius visi per eos annos omnes quibus dominabatur *Constitutio* hæc; nisi quod proximo anno eâ ipsâ tempestate quâ in præcedente eruperant, rari hæc illâc dissiparentur.

Morbilli isti *Variolarum* generi, mihi hætenus non cognito, viam sternebant, quas ut à ceteris distinguam, ob Phænomena irregularia inusitataque à me observata (quæ postea in earundem *Historia* tradentur) à præcedentis *Constitutionis Variolis* longè distantia, *Variolas Anomalas Constitutionis Dysentericæ* compellare lubet. *Variolæ* hæ, licet morbillis longè infrequentiores,

frequentiores, non paucos tamen aggrediebantur, donec inchoante mense *Julio*, *Febres Dysentericæ* prævalerent, Epidemicè incursantes; approximante verò Autumno, *Augusto* scilicet, *Dysentericæ* postliminio revertebantur atque omnia pervastabant, etiam inclementiùs quàm prægresso anno desævientes. Hyberno tamen frigori terga dederunt, ut priùs. Verum enimverò his fugatis *Dysenterica Febris & Variolæ* hyemem omnem funestabant.

1671. At circa initium *Februarii* Anni insequentis, substitutis *Tertianis Intermittentibus*, uterque morbus rarior prodibat. Dictæ *Intermittentes*, licèt non admodum Epidemicæ, frequentiores tamen erant, quàm quovis alio tempore observâsse me memini, à quo sc. expiravit *Constitutio* ista, quam sibi adeò faventem illas habuisse supra notavimus. Atque hæ, pro more *Intermittentium Vernarum*, Solstitio æstivo vix præterlapso omnino evanüere. Incipiente mense *Julio*, *Dysentericæ Febres* quam præcedentibus annis obtinuerant stationem de novo repetebant; Autumno verò aliquantum proVectiore, *Dysenteria* jam tertio regressa est, sed contractior quàm anno ultimo elapso, quo ad *acutissimum* pervenisse videbatur; supervenientiautem
Hyemi

Hyemi tertium etiam cessit, *Febre Dysentericâ & Variolis* reliquam eam tempestatem iterum contristantibus.

Cum verò, ut jam monuimus, sub ingressu utriusque anni præcedentis morbus aliquis valdè Epidemicus invalesceret, *Morbilli* sc. exoriente Anno 1670; *Intermittentes* autem *Tertianæ* Anno 1671. inchoato, quorum prædominio ita intercidebantur *Variolarum* copix, ut fines suos, prædictis annis ineuntibus, longè lateque propagare nequirent: Hâc, inquam de causâ remoto jam obice, (nempe initio Anni 1672.) cum solæ dominarentur *Variolæ*, *Epidemicè* admodum ex consequenti grassabantur, donec subintrante rursus *Julio*, *Febres Dysentericæ* denuò invaderent, quæ redeuntibus jam quarto *Augusto*, *Dysentericis* mox faceffebant; *Dysentericæ* verò non pauciores tantum quàm prioribus annis fuerant, sed mitiora insuper apportabant symptomata. Porro *Variolis* hinc indeque simul sparsis, haud facile erat dictu, quis morbus præpolleret. Existimo quidem ego, *Constitutionem* aeris, ad *Dysenterias* progignendas minùs facientem, *Variolis* eam subministrasse facultatem, quâ pari passu procedere valerent, secus atque iis annis quibus *Dysentericæ*, *Augusto* mense confertim

confertim magis trucidabant. *Hyems*, ut solebat, *Dysenterias* ablegavit, sed neque *Febrem*, nec *Variolas*: *Variolæ* hîc etiam pro more suo, exulantibus *Dysenteriis*, rerum denuo potiebantur, & per omnem reliquam brumam regnabant. Quinimò subsequente *Vere*, ut etiam *æstatis* initio, huc atque illuc deferebantur, longè tamen mitiores quàm pro hoc genere.

Verum enimverò quando assero, *Epidemicorum* alterum ab altero, ut clavum à clavo, pelli, non statim dico, eum, qui pellitur ac cedit, morbum in solidum evanescere, at verò rariùs invadere. Durante enim hâc *Constitutione* uterque morbus reperiebatur, etiam illâ tempestate quacum minùs ei conveniebat; e. gr. *Dysenteriae*, etsi morbus *Autumno* maximè proprius, unum fortasse aut alium, licèt rarò admodum, *Vere* incessebat.

Satis itaque evicimus, quòd per integram hanc *Constitutionem*, subintrante *Julio*, (qui mensis certissima est *Februm Autumnalium Epochæ*, uti *Vernarum Februarii*) *Febres Dysentericæ* grassabantur; *Autumno* verò jam se propiùs admovente, *Dysenteriae* (morbus, si accuratiùs loqui velimus, verè *Autumnalis*) iisdem succedebant, quas ab hyeme difflatas excipiebant

bant *Febris Dysenterica*, & *Variolæ*; quæ quidem *Variolæ* non eam tantum hyemem sed & subsequens etiam Ver, nec non æstatem illi conjunctam peragrabant, donec reverso *Julio*, à *Febris Dysentericis* Epidemicè prædantibus ejicerentur: Atque hærerum erant vices dum vigeret prædicta *Constitutio*.

Observare insuper est, quod sicuti Epidemicorum quilibet in subjecto particulari suas habet periodos, *Augmenti* sc. *status*, & *Declinationis*; ita etiam *Constitutio Generalis* quæcunque, quæ huic alterive morbo Epidemicè producendo favet, pro ratione temporis quo dominatur, suas etiam periodos habet, quatenus sc. indies magis ac magis Epidemicè grassatur, donec *apex* attigerit suam, atque exinde iisdem ferè gradibus decrescat, donec tandem penitus exoluerit, alteri *Constitutioni* locum cadens. Symptomatum enim quod attinet vehementiam, atrociora sunt omnia ubi primum se ostendit; quæ quidem paulatim mitescunt, & in Constitutionis Catastrophe tam sunt benigna atque *εὐφρόνια*, quàm patitur morbi natura in quo fundantur; quod satis demonstrant *Dysenteria*, & *Variolæ* hujus *Constitutionis*, ut mox fusiùs declarabimus. Hujus *Constitutionis* morbos particulariter

particulariter tractandos aggredior, eo quem ipsi ferverunt ordine.

CAP. II.

Cholera Morbus.

MOrbus hic, qui, ut antea diximus, Anno 1669. se latius diffuderat quàm alio quovis anno, quantum ego observaveram, eam anni partem quæ Æstatem fugientem atque Autumnum imminentem complectitur, unice ac eadem prorsus fide, quâ veris primordia Hirundines, aut insequentis tempestatis fervorem Cuculus, amare consuevit : Qui ab ingluvie ac crapula nullo temporis discrimine passim excitatur affectus, ratione symptomatum non absimilis, nec eandem curationis methodum respuens, tamen alterius est subfellii. Malum ipsum facile cognoscitur ; adsunt enim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maxima difficultate & angustia per alvum dejectio ; Ventris ac intestinorum dolor vehemens ; inflatio & distentio ; Cardialgia, fitis Pulsus celer, ac frequens, cum æstu &

& anxietate, non raro etiam parvus & inæqualis; insuper & nausea molestissima, sudor interdum diaphoreticus, crurum & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, cum aliis consimilis notæ symptomatis, quæ astantes magnopere perterrefaciant, atque etiam angusto viginti quatuor horarum spatio ægrum interimant. Est etiam & *Cholera sicca* à spiritu flatuoso suprâ & infrâ erumpente, idque sine vomitu vel secessu; cuius unicum duntaxat exemplum me vidisse memini ineunte hujus anni Autumno, quo tempore prior illa species mihi creberimè & factò quasi agmine sese obtulit.

Sedula mentis applicatione, & multipli-^{curatio.} ci etiam experientiâ edoctus, quòd si hinc acres istos humores, fomitem morbi, Catharticis expellere conarer, idem agerem atque is qui ignem oleo extinguere satagit, cùm Cathartici vel lenissimi operatio omnia magis perturbaret & novos insuper excitaret tumultus: Et si ex adverso medicamentis Narcoticis aliisque astringentibus in ipso statim limine primum humoris impetum compescerem, dum naturali evacuationi oblisterem, & invitum humorem detinerem, æger, inimico visceribus incluso,

cluso, bello intestino indubiè conficeretur. Has, inquam, ob causas mediâ mihi viâ insistendum esse duxi, ut partim scilicet humorem evacuarem, partim etiam diluerem : morbum itaque hâc arte, mihi à multis retrò annis compertâ ac comprobâtâ, toties quoties in ordinem coegi.

Pullus tenerior in tribus circiter aquæ fontanæ congiis elixatur, adeò ut carnis saporem vix perceptibilem liquor referat, hujus decocti (vel defectu ejus, liquoris possëtici) capaciores aliquot cyathos æger tepidè exhaurire jubetur ; eodemque tempore bona ejusdem quantitas pluribus Enematis successivè injiciendis inservit, donec quâ per superiora, quâ per inferiora, tandem omne jusculum absumptum ac denuo rejectum fuerit. Hisce haustibus, pariter ac Clysteribus, Syruporum *Lactucæ, Violarum, Portulacæ, Nymphææ*, eorumve alicujus, uncia subinde admiscetur ; quanquam & citra ejusmodi additamenta, jusculum ipsum per se rem satis commodè exequatur. Ita Ventriculo insigni liquoris quantitate sæpius onerato, atque, ut sic dicam, subverso, ac reiteratâ Enematum injectione, humores acres vel foràs eliminantur, vel retusâ acrimoniâ ad debitam temperiem revocantur. Exantlato hoc eluvionis penso,

fo, quod tres vel quatuor horas sibi vendicat, medicamentum aliquod *paregoricum* curationi coronidem imponit: Mihi hoc crebro in usu est, & *Aq. Paralyf.* ʒ j. *Mirab.* ʒ j. *Laudani liquidi gut.* xiiij, cujus loco Narcoticum quodvis officinale succenturiari poterit. Atque hæc, quam proposui diluendi humores via, multo tutius, ac expeditius quàm quæ vel per evacuantia, vel per astringentia vulgò instituitur, periculosissimo affectui occurrat, quippe cùm ab *illis* tumultus concitator & ferocior evadat ac omnia susque deque vertantur; hæc è contra hostem in mediis visceribus detineant, ac ex advena reddant plane inquilinum; ut taceam, protracto in longitudinem morbo præter periculum ex ejusmodi mora, quâ in massam sanguinis tandem humores vitiosi irrepunt, atque mali moris febrim faciliè accendunt, etiam aëgris gravissimi mali tedium procreari.

At verò diligenter est animadvertendum, quòd si non accesserit Medicus, nisi postquam æger vomitu ac dejectionibus, ad horas aliquam multas continuatis, puta 10 vel 12, fuerit exhaustus, & jam frigescant extrema membrorum; hoc, inquam, casu, omissis aliis quibuscunque auxiliis recto cursu ad sacram hujus morbi anchoram,

R

Laudanum

Laudanum intelligo, confugiendum est, quod non tantum exhibendum est urgentibus Symptomatis, sed etiam cessantibus Vomitu ac Diarhoeâ, mane & serò quotidie repetendum, donec pristinas vires æger, ac sanitatem tandem receperit.

Hic morbus, quantumlibet Epidemicus, rarissimè tamen (quod suprà dictum est) *Augusti*, quo primum cœpit mense, terminos excessit; ex quo mihi subest contemplari elegantissimum illud subtilissimumque artificium, quo utitur natura in Epidemicorum natalibus atque ortu: Licet enim eadem prorsus maneant causæ, unde plures sub finem *Septembris* æquè ac mense precedente, hoc morbo possint corripì, nimia sc. Fructuum Horariorum ingestio; eundem tamen non sequi videmus effectum: Quisquis autem *Cholera morbi legitimi*, quòcum solo nobis impræsentiarum res est, Phænomena studiosè collegerit, fatebitur morbum istum, qui quovis alio anni tempore invadit, quamvis ex eadem occasione prognatum, atque eorundem symptomatum nonnullis stipatum, ab hoc nostro toto cœlo distare; haud aliter ac si in aere peculiaris mensis hujus lateat reconditum ac peculiare quiddam, quod specificam hujusmodi alterationem,

soli

foli huic morbo adaptatam, vel cruori
vel Ventriculi fermento valeat impri-
mere.

CAP. III.

Dysenteria.

VENTRIS tormina sine dejectionibus ini-
tio Augusti 1669, ut supra innuimus,
invadere cœperunt; & excurrente eo Au-
tumno, *Dysenterias*, quæ cum iisdem in-
grediebantur, æquabant numero, ne di-
cam, exuperabant. Febris nunc iis accessit,
nunc aberat. *Dysenteriarum* per id tempus
grassantium torminibus dicta VENTRIS tor-
mina omnino respondebant; atrocissima
nempe hæc erant, & per intervalla crucia-
bant; nullæ verò sequebantur Dejectiones
vel *Stercorosæ*, vel *Mucosæ*. Pari passu
cum *Dysenteriis* per *Autumnum* hunc om-
nem procedebant, sed, ut jam docuimus, non
cum iisdem per Annos sequentes hujus
Constitutionis Epidemicè ampliùs invade-
bant. Cùm verò tormina hæc sine deje-
ctionibus neque naturâ suâ, neque illâ,
quâ promptissimè sopiebantur, methodo,

R 2

à

à *Dysenteriis* multum diffideant, ad has me conféro,

Animadverti, morbum hunc uti nunc, ita ferè semper, *Autumni* initio invadere solere, & appropinquantì hyemi pro tempore cedere; cùm verò annorum series eidem Epidemicè producendo nimium faveat, unum alterumve, etiam quóvis alio tempore potest ferire; quin & circa *Veris* ingressum, fortè etiam maturiùs (si nempe aura calidior intemperantiori gelu derepente soluto mox supervenerit;) plures aliquot inceslere. Unde, perpauci licèt fuerint qui hoc corripiantur morbo, cùm id tempore ita alieno contingat, satis scio illam *Constitutionem* haud mediocriter huic morbo suffragari. Atque ita se res habuit per eos annos, quibus *Dysenteria* ita latè depopulabantur; quandoque enim, circa finem hyemis aut *Veris* initium, uti dictum, hic morbus hunc illúmve vexabat.

Nunc cum rigore horroréque aggreditur hic morbus, quos sequitur totius corporis calor, (ut in Febribus solenne est,) atque hunc, brevi post, ventris tormina; ista verò, dejectiones: Sape verò nulla antecedit Febris præsensio; agmen autem ducunt tormina, dejectiones subsequuntur: Semper tamen dest ingens cruciatus, & intestinorum depresso

depressio cum dolore quoties exoneratur alvus, cum crebris itidem dejectionibus, & molestissimo viscerum omnium quasi descensu. Dejectiones *mucosæ* sunt omnes, non *stercorosæ*, nisi quod nonnunquam stercorosa interponitur, idque sine dolore insigni. Mucosis hisce dejectionibus intertextuntur sanguinis quædam lineamenta; quandoque tamen ne minimum quidem sanguinis per omnem morbi decursum iisdem admiscetur; quo non obstante, (modo frequentes sint Dejectiones, cum ventris torminibus & colluvie mucosâ,) morbus haud minùs rectè *Dysenteria* vocabitur, quàm si unà manaret sanguis. Interea temporis æger, si vel ætate floreat, vel Cardiacorum ope incalescat, febricitat, linguâ subalbidâ quadam mucilagine dense obsitâ, &, si vehementiùs fuerit excalefactus, nigrâ etiam atque siccâ: Prosteruntur admodum vires, dissipantur spiritus, nullum non adest Febris malè moratæ indicium. Non dolores tantùm summos atque ægritudinem adfert hoc malum, sed, nisi peritè tractetur, ingens etiam in vitæ discrimen ægrum perducit; cum enim jam imminutæ caloris Vitalis ac spirituum copię à crebris hisce dejectionibus ante exhauriantur, quàm peccans materia possit è sanguine

R 3

sanguine

sanguine exturbari, manuum ac pedum frigore superveniente, à morte periclitabitur, etiam intra morborum acutorum periodos oppetendâ ; quod si intentatas *Parcarum* manus hâc vice eluserit, plura tamen diverſi generis ſymptomata miſerum expectant: v. gr. nonnunquam progreſſo morbo, loco filamentorum ſanguineorum, quæ eodem incipiente dejectionibus permixta conſpici ſolebant, *sanguis ſincerus*, ne muco quidem intermixto, largiori quantitate ſingulis conatibus egeritur, quod, cùm corroſionis majorum aliquot vaſorum, quæ inteſtina perreptant, argumentum ſit, ægro interitum minatur. Nonnunquam etiam inteſtina à magno illo incendio, quod excitavit materiæ calidæ atque acris ad partes læſas affluxus copioſior, *Gangrænâ* inſanabili afficiuntur. *Aphthæ* inſuper exeunte morbo oris interna faucesque ſæpenu-merò obſident ; imprimis ubi corpus diu fuerit excalefactum, & materiæ peccantis evacuatio medicamentis aſtringentibus impedita, non exacto priùs per Cathartica morbi fomite. Atque hæ quidem mortem imminentem ut plurimum denunciant. Quòd ſi prædicta ſymptomata ſuperaverit æger, & morbus in longum trahatur, tandem inteſtina ordine quæque ſuo deorſum
verſus

versus affici videntur, donec in *rectum intestinum* malum omne detrudatur, & in *Tenesmum* desinat; quo facto, longè secus atque in Dysenteriis Dejectiones *stercorosa* vehementissimam intestinis dolorem inferunt, alvi sc. fæcibus teneriora adhuc intestina inter descendendum radentibus; cùm Dejectiones *Mucosa* eo tantum tempore inferiori intestino, *Recto* nempe, molestias creent, quo materia in eo solo conficitur atque inde excernitur. Hic autem morbus licèt *adultis*, maximè *grandævis*, haud rarò exitialis, *Infantibus* nihilominùs perbenignus reperitur, qui ad menses aliquot ab eodem quandoque afficiuntur sine quovis incommodo, modo res naturæ permittatur.

Quantam cum hac, quam descripsimus, affinitatem habeat *Endemia* ista *Hibernorum Dysenteria*, non satis scio, cùm nondum ea mihi innotuerit; quin & in his, quas incolimus, regionibus quomodo se habeat *Dysenteria*, quam jam depinximus, si ad illas referatur quæ aliis annis infestabant, mihi pariter incompertum est; cùm fieri quidem possit, ut variæ enascantur *Dysenteriarum* species, ut sunt *Variolarum*, & *Epidemicorum* aliorum, diversis *Constitutionibus* propriæ, & quæ proinde medendi

R 4

methodum

methodum in aliquibus diversam sibi suo jure vendicent. Neque est, cur hos Naturæ lusus hac in re tantopere demiremur; cum in confesso apud omnes sit, quòd quo profundius in quæcunque Naturæ opera penetremus, eo luculentiùs nobis affulgeant ingens illa varietas & divinum pene artificium operationum ejus, quæ captum nostrum longissimè superant. Adeò ut quisquis ille fuerit, qui in se receperit hæc omnia mente assequi, & multifarias Naturæ operationes *et modas* indagare, partim magnis ausis excidat, neque voti per omnia compos reddatur: Convitia interim, (si quid judicando valet,) pro Repertorum *vel* utilissimorum, quam fecit, semente, certò certius sibi metenda proponet, idque eam tantùm ob causam, quòd primus invenit.

Porro observandum est, quòd *Epidemici* omnes ubi primum è Naturæ sinu emergunt exiliuntque, quantum ex eorum Phænomenis licet conjicere, principio magis spirituosos ac subtili videntur inhærescere, quàm ubi jam magis adoleverint, quòque magis ad occasum vergunt, eò magis indies crassi atque humorales fiunt: Etenim quales quales demùm fuerint inimicæ istæ particulæ, quas aeri intimè permixtas *Constitutionem*

stitutionem Epidemicam formare opinabimur, omnino par est ut easdem majori agendi potentiâ per ea tempora pollere existimemus, quibus primùm eruperint, quàm postquàm earum vires fuerint refractæ, eâ scilicet mensurâ quâ easdem æri in Crasi statumque Epidemicum evehendo impertierint. Ita primis mensibus, quibus grassabatur *Pestis*, nullo ferè non die ejus contagio afflati, dum in triviis versarentur, inopinantes extincti sunt, nihil prorsus mali præsentientes, cùm, ubi morbus magis adoleverat, neminem, nisi Febre atque aliis symptomatis præcedentibus, unquam prostravit : Ex quo abundè conficitur, morbum hunc in ipsis incunabulis magis efferatum atque Acutum fuisse, quàm post principia, licèt pauciores primâ acie jugulaverit, aucto jam sc. quem habebat in humana corpora influxu. In *Dysenteriis* pariter, de quibus jam agimus, omnia universim symptomata atrociora sub primo morbi ingressu comparebant, & licèt, si ad ægrorum numerum respexeris, latiùs indies malum serperet, donec tandem ad statum pervenisset, in quò ex consequenti plures interibant quàm ineunte morbo ; symptomata tamen sub initio sæviebant magis quàm in *statu*, ac multo adhuc magis quàm
in

in *Declinatione*, & cæteris paribus plures pro ægrorum numero, Ἐλαβε πορφύρεον θάνατος ἐ μὲν κατὰ κεφαλαία. Adde quòd, quo diutius perseverabat morbus, eo magis Humoralis etiam videbatur; v.gr. primo quo invasit Autumno, quam-plurimi nullis omnino Dejectionibus molestabantur; Torminum verò quod spectat atrocitatem, Febris intensiorem, subitam virium prostrationem, aliaque symptomata, insequentium annorum Dysenterias longo intervallo post se reliquit. Quinimò Dysenteriae cum Dejectionibus, quæ primæ incessebant, principio magis spirituosæ ac subtili videbantur inhærere, quàm quæ illas sequebantur. Etenim in primis Dysenteriis & conatus & ad desidendum irritatio majores erant, tum etiam frequentiores; ipsæ verò Dejectiones, stercorosæ præsertim, & minores & magis insolentes: Quibus autem gradibus morbus in genere se promovit, iisdem etiam imminuebantur Tormina, Dejectiones verò magis stercorosæ erant, donec tandem fatiscente Epidemicâ hâc Constitutione Tormina vix perciperentur, Dejectionesque stercorosæ magis essent quàm mucosæ.

Curatio.

Ut ad Curativas Indicationes tandem procedamus; cùm varia, quæ huic morbo accidunt

accidunt symptomata, diligenter ac maturè mecum pensitassem, *Febrem* eum esse (sui sc. generis) in intestina introversam deprehendi, cujus ope humores calidi atque acres in massa sanguinea contenti atque eandem exagitantes, per Arterias Mesaraicas in dictas partes deponuntur; unde à vehementiori sanguinis atque humorum eò contendentium impetu patefactis vasorum orificiis, sanguis per sedem effunditur. Interea temporis importuno intestinorum nisu, quæ omnem adhibent operam ut humores acres continuò infestantes expellant, mucus iste, quo naturaliter obducuntur, singulis sedibus, nunc parcius, nunc copiosius, unà egeritur. Proinde ultrò se *Indicationes* offerre videbantur, neque mihi aliud quippiam incumbere existimavi, quàm ut primùm acres istos humores sectâ venâ immediatè revellerem, quo facto insuper reliquam massam contemperarem, tum etiam dictos humores per Cathartica subducerem. Hâc itaque Methodo sum usus; Quo primùm accersēbar die, venam cubiti tundendam suasi, eadem nocte & *Paregoricum* propinavi; & sequenti. Aurorâ Potionem hanc Catharticam Lenitivam mihi familiarem R. *Tamarind.* ʒ β. fol. *Sennæ* ʒ ij. *Rhei.* ʒ j β. Coq. s. q. *Aquæ*

Aque Colaturæ ʒ iij. *dissolve Mann. & Syr. Ros. Solut. an* ʒ j. *m.f.* Potio sumenda summo mane. Hanc ego Potionem Electuario cuilibet cum Rhei paucâ quantitate parato, soleo præponere; licet enim *Rhabbarum* Cholerae atque acrioribus quibusque humoribus evacuandis sit dicatum; attamen nisi *Mannæ* aliquid, aut *Syrupi Rosacei*, vel aliud ejusmodi, eâ quantitate admisceatur ut ad pleniorum Catharsin affurgat, non admodum conducit. Quandoquidem verò satis est obvium, Medicamenta Cathartica etiam lenissima, & tantum *Ἐκχρωτική*, ventris tormina intendere, spirituum etiam dejectionem, atque *ἀπαξίαν* universalem ægro inferre, adventitio nempe illo tumultu quo sanguinem ac humores commovet inter operandum; ea propter solenne mihi est *Paregoricum* temporius aliquanto subicere quàm post Cathartica consuevimus, horâ sc. pomeridianâ quâcunque, modò Catharticum suo defunctum munere videatur; quo sc. quem concitavi motum denuò sufflaminare valeam. Deinceps ad duas adhuc vices dictum Catharticum præscribo, alternis sc. diebus hauriendum; Paregoricum etiam post singulas Purgationes, quo supra monuimus tempore. Hoc insuper diebus à Purgatione vacuis

vacuis tam manè quàm serò exhibendum curo, quo sc. symptomatum ferociam debellem, atque inducias impetrem, dum cum humore peccante exterminando mihi res est. *Anodyno* autem utebar, maxumè *Laudano liquido*, guttis nempe 14 vel 15 in Aqua qualibet Cardiacâ, pro dosi una: Post Venæ-sectionem & Catharsin semel celebratam, Aquam Cardiacam è temperatioribus subinde degustandam concessi: *Aquam* sc. *Epidemicam*, *Aquâ Scordii compositam*, aut similem, (idque inprimis in senioribus ac Phlegmaticis,) quò nempe spiritus magnâ Dejectionum vi, quod in hoc morbo usu venit, prostratos erigerem quadantenus, & refarcirem: Potus erat Lac coctum cum Aquæ triplo, aliquando etiam Lac Cerevisiatum, vel Cerevisia cum panis cortice & Maci incoctis; Panatellâ item nonnunquam vescebatur, nonnunquam jusculo è carnibus ovinis macilentioribus. Grandæviores lectulo magis addixi; Aquam item Cardiacam illis familiarem liberaliùs indulsi, quàm infantibus aut junioribus par erat. Laudata Methodus omnibus, quæ mihi hætenùs innotuère, in hoc morbo vincendo facilè palmam præripuit, qui perrarè ultra tertiam Purgationem duravit.

Quòd

Quòd si morbus præfractior his non cederet, dictum *Paregoricum* ægro exhibui singulis diebus mane & horâ somni, donec omnino convalesceret; nec vel minimum quidem incommodi à tam frequenti Medicamenti Narcotici repetitione mihi adhuc videre contigit, (quantamlibet noxam inde sequuturam comminiscantur inexperiti,) licet plures noverim qui in morbo contumaciori idem ad septimanas aliquot continuas quotidie usurpaverint.

Ut unicâ instantiâ (neque enim pluribus Convalescentium exemplis, nullâ cogente necessitate, Lectori tædium creabo) Methodum jam à me propositam commendatam faciam; Vir Pietate atque Eruditione insignis *Joh. Belke S. T. P. & Comiti Sancti Albani* à Sacris Domesticis, durante hac Constitutione, *Dysenteriâ* Acutissimâ laborans, me in subsidium accito, ipsissimâ hac Methodo restitutus est.

Infantes hoc morbo correpti eodem planè modo erant tractandi; sanguinis tamen extrahendi quantitate, tum etiam Medicamentorum, tam Cathartici quàm Anodini, viribus pro annorum ratione imminutis; ita ut v. gr. Narcotici guttæ duæ infanti unius anni suffecerint.

Laudanum

Laudanum Liquidum, quod in quotidiano, ut dictum, usu mihi erat, hanc ad normam simpliciore præparavi, R̄ *Vini Hispanici* ℥ j. *Opii* ℥ ij. *Croci* ℥ j. *pulv. Cinnamomi & Garyophyllorum an.* ʒ j. infundantur simul in B. M. per duos vel tres dies, donec liquor debitam consistentiam acquirat, Colatura servetur pro usu. Hanc nostram præparationem *Laudano* *Offinarum solido* anteferebam virtutibus quidem non censeo, sed ob formam saltem commodiorem & majorem Dosis certitudinem, eidem antepono; cum sc. Vino, Aquæ Distillatæ, aut liquori alii cuicunque instillari possit. Et profectò non hic mihi tempero, quin gratulabundus animadvertam, Deum Omnipotentem πάντων δυνάστα ἑαῶν, non aliud remedium, quod vel pluribus malis debellandis par sit, vel eadem efficacius extirpet, humano generi, in miseriarum solamen, concessisse, quàm sunt *Opiata*, Medicamenta sc. ab aliqua *Papaverum* specie desumpta. Et quamlibet sint nonnulli, qui credulis persuadere velint, omnem ferè Narcoticorum, *Opii* præsertim ipsius, virtutem ab artificiosa ac debita, quam soli adhibent, præparatione pendere; qui tamen experientiâ judice certaverit, & tam simplicem succum à naturâ oblatum

oblatum, quàm ejus præparata cum diligenti observatione in usum frequenter revocaverit, nullum ferè discrimen intercedere comperiet, & mirandos illos effectus, quos edit, nativæ ipsius plantæ bonitati atque excellentiæ, non verò artificis polydædali solertiæ deberi, certò sciet. Quinimò ita necessarium est in hominis periti manu organum jam laudatum Medicamentum, ut sine illo manca sit ac claudicet Medicina; qui verò eodem instructus fuerit, majora præstabit quàm quis ab uno Remedio facilè speraverit; rudis enim sit oportet & parum compertam habeat hujus medicamenti vim, qui idem sopori conciliando, demulcendis doloribus, & Diarrhœæ sistendæ applicare tantùm novit, cùm ad alia plurima, gladii instar *Delplici*, accommodari possit, & præstantissimum sit Remedium Cardiacum, unicum penè dixerim, quod in rerum naturâ hætenus est repertum.

Hâc Methodo erant tractandæ *Dysenterie* in genere. Observandum est autem, quòd cùm primo quæ ingrediebantur anno, indolis magis subtilis, uti dictum, ac spirituosæ essent, quàm quæ sequentibus annis infestabant, idcirco non ita promptè Catharticis parebant Medicamentis atque
illis

illis quæ tam sanguinem diluebant contemperabantque, quàm acres istos humores qui ex eodem in fistulam intestinalem excernebantur. Quamobrem primo autumno quo *Tormina sicca* & *Dysenteria* invadebant, Methodum sequentem constanter ad utrumque morbum abigendum adhibui, eventu ubique astipulante; donec appetente frigore eandem etiam anno eodem minùs efficacem esse sentirem, atque annis sequentibus, cùm jam magis à subtilitate recederet morbus, prorsus inutilem.

Ita verò processit: si æger ætate florens febricitaret, cubiti venam tundendam præcepi, atque elapsâ horâ unâ aut alterâ, eundem ingesto affatim liquore diluendum, ut in *Cholerâ morbo*, factitaram; non verò, ut illic, juscule à carnibus pullorum, aut Lacte Cerevisiato, at Lactis ipsius sero, quod eadem quâ illic copiâ, frigidè propinandum, tepidè verò inferiùs injiciendum curavi, nec Saccharo adjecto, nec aliâ re quâcunque. *Tormina*, & *Dejectiones* sanguine permixtas, rejecto jam quarto Enemate semper evanescere animadvertēbam: Hoc labore exantlato, & transmissio sero lactis omni, quod duarum triumve horarum spatium fiet, si diligenter operam

S

navave-

navaverit æger, lectulo protinus eum commisi, ubi brevi sponte suâ in madorem solvabatur (à sero lactis sanguini immixto,) quem ad horas 24 continuari jubebam, nihil interim concedens præter Lac crudum paulò tepefactum, quo etiam utebatur solo ad dies tres vel quatuor postquam è lecto surrexerat. Si vel ob lectuli, vel lactis usum nimis præmaturè intermissum, recidivam pateretur æger, eadem vestigia denuò repetenda erant. Hæc Methodus, si certa atque expedita fuerit, non ideo à viro quolibet prudente repudiabitur, quòd fastoso Remediorum apparatu non se venditet.

Hujusmodi *Febrem* symptomatis, qualia supra descripsimus, stipatam iis in locis & temporibus reperiri quibus *Dysenteria* Epidemicè regnat, & Methodum hanc quam delineavimus, eidem omnino deberi, testimonio viri probi atque eruditi Doctoris *Butler* amplius confirmabitur, qui Nobilissimum D. D. *Henricum Howard* à S. Maj. Regia *Britannica* ad *Moroccensem* in *Africa* Legatum comitabatur; quibus in regionibus, ut mihi ipse retulit, observavit *Dysenteriam* per ea tempora, uti semper, Epidemicè grassari, & *Febrem*, quæ cum illa jungebatur, omnino illi similem quam depinximus; quibus ille medebatur
tam

tam in urbe *Tingitana* quàm aliis in locis, five *Nostrates* essent ægri five *Mauri*, dictâ Methodo, felici semper exitu. Quam quidem neuter alteri debemus, sed pari fortuna in eandem diffitissimi incidimus. Profitebatur autem, optimè istic sibi cessisse in illius morbi Curatione Methodum illam, quâ liquoris diluvio submerguntur *Dysenteria*. Atque existimo ego, omnino par esse ut in calidiori isto Climate longè rariùs successu careat hæc Methodus quàm in nostrâ *Britannia*.

Primo illo Autumno quo vigeat hæc *Constitutio*, *Daniel Coxe* M. D. vir ingenio & omnifariâ eruditione ornatissimus, *Dysenteria* acutissimâ laborans, me, quem consuluit, suadente, ope Methodi jam laudatæ, Citò, Tutò, & Jucundè sanatus est; post tertium sc. quartumve Enema, dum lecto assiderem & Tormina & Dejectiones sanguineæ evanescere; nec qualibet re aliâ, præter lecti ad dictum spatium patientiam, & Lacteam Diætam, ad sanitatem redintegranda opus habuit. Eodem planè modo & idem postea alios quàm plurimos hoc malo affectos restituit exeunte eo Autumno. Anno autem proximo, illum etiam idem molientem spes fefellit.

Jam olim diximus, quòd sæpenumerò hic morbus, si diutius excurrat, intestina

S 2

seriatim

feriatim omnia deorsum versùs afficiat, donec tandem omnis ejus vis in *Rectum* decumbat cum assiduâ defidendi cupiditate, quâ nihil præter Mucosum quiddam & subcruentum excernitur. Hoc si fiat, frustra erit, me judice, qui medicari sataget vel quâvis Methodo prædictâ, vel Clysteribus Abstergentibus, Glutinantibus atque Astringentibus, pro variis ulceris, quod supponitur, temporibus, injectis; vel etiam Fotu, Incessu, Suffumigiis ac Suppositoriis dictos scopos respicientibus. Liquet enim, hoc ab ulcere *Recti* non procedere, sed ex illo potiùs, quòd *Intestina* quibus gradibus vires resumpserint, iisdem etiam materiæ morbificæ reliquias in *Rectum* deturbaverint; quod quidem indefinenter pruritatum singulis sedibus mucosam illam materiam, quâ ex naturæ providentia intestina duplicantur, elidit. Corroboranda est itaque pars affecta, quòd possit, aliorum intestinorum exemplo, jam fatiscentes mali reliquias funditus eliminare. Hoc autem ea sola præstabunt, quæ corpori in genere vires adjicere apta nata sunt. *Topicum* enim, qualecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cum Alienum quid sit, contactu molesto debilitatem magis adferret, quàm robur subministrabit. Tolerandum

dum itaque est ægro, donec Diætâ Analepticâ & liquore aliquo Cardiacò, qui palato arridet maxumè, pro libitu ingesto, revocari possint vires; quibus redeuntibus, pari passu suâque sponte proripiet se hoc *Tenesmi* symptoma.

Accidit etiam nonnunquam, licèt rarò admodum, ut *Dysenteria*, sub initio non ritè curata, particulare subjectum ad annos aliquot discruciet, integrâ sanguinis massâ Crasin quasi Dysentericam jam indeptâ, unde acres calidique humores intestinis continuò suppeditantur, ægro interim singula vitæ munia mediocriter bene obeunte. Hujus specimen se mihi obtulit non ita pridem in muliere quadam meis ædibus vicinâ, quæ per tres annos hujus *Constitutionis* postremos hoc malo continenter exercebatur. Cùm remedia quam plurima esset experta antequam ad me accederet, Venæsectionem tantùm, missis cæteris præsidiis quibusque, celebrandam censui; quam ut sæpiùs repeterem, longioribus tamen interval-
lis, tum sanguinis color, Pleuriticorum sanguinis æmulus, tum insigne illud quod post singulas vices magis ac magis auctum, sentiebat levamen, mihi addebant animos: cujus ope tandem pristinam sanitatem consequuta est. Atque hæc de *Dysenteriis* dicta sunt.

CAP. IV.

Febris Continua hujus Constitutionis.

EO ipso tempore quo sæviebat *Dysenteria*, & *Febris* quædam illi simillima, quæ *Dysentericis* accidere sæpe solebat, unà exorta est; quæ quidem non eos tantum quos jam sauciaverat *Dysenteria*, sed ab illa prorsus immunes, (nisi quòd subinde, at rarò, tormina haud quidem atrocia, nunc *cum* *Dejectionibus*, nunc *sine* illis, paterentur ægri,) pariter incescit: Easdem enim ubique *αἰτίαι* seu causas manifestas & apparentes habuit, quas *Dysenteria*; eadem etiam per omnia symptomata, quæ *Dysentericorum* *Febrem* comitabantur. Ita ut, si evacuationes per alvum *Dysenteriâ* laborantium excipias, & quæ ab istis necessariò pendebant symptomata, dicta *Febris* ejusdem prorsus naturæ cum ipsis *Dysenteriis* videretur; & deinceps per hujus *Constitutionis* decursum omnem, parem cum illis subiit symptomatum quorumlibet alterationem, eisdem scilicet differentiis, quoad Augmentum Statum & Declina-

Declinationem, affecta, quibus afficiebantur in genere *Dysenteriae*. Hæc itaque *Febris Dysenterica* mihi audiebat.

Memorata *Febris* nonnunquam, uti dictum, cum alvi Torminibus, sed mitioribus, ingrediebatur, (prioribus annis maxumè quibus invasit) vel ista ad eam pòst accedebant, sæpius verò nulla erant. Sudores, qui in Febre *Constitutionis* prægressæ copiosissimi erant, ut supra notavimus, in hac rari ac parci, sed Capitis dolor in hac quàm in illa specie immanior: Linguae ægrorum, licèt humidæ atque albæ ut in alterâ specie, crassâ insuper pelliculâ oblinebantur. Rariùs hæc per *Ptyalismum* sibi fugam quærebat, quod in aliâ non erat infrequens. Ad *Aphthas*, cùm jam discessum meditaretur, erat propensior quàm vel prior ista, vel alia quævis *Febris* species quam mihi hæctenus contigit videre; huic etenim perquàm familiare fuit (uti & Febri etiam illi quæ *Dysenterii*s supervenit) cùm jam ferè desineret, materiam fœdam atque acrem è sanguine in os atque gulam deponere, unde nascebatur dictum symptoma, in iis præsertim quos contumacior morbus diutiùs maceraverat, & regimen justo calidius ampliùs infirmârat.

Eodem etiam modo generabantur *Aphæ* istæ, quæ *Dysenteris* pervicacioribus cum Febre conjunctis nullo non die accidebant; præsertim si præter regimen calidius, evacuationes etiam per alvum medicamentis Astringentibus prius fuerint coercitæ, quàm morbi fomes è venis Phlebotomiâ & Catharsi exigeretur.

Hæc erant certissima hujusce Febris *nervea*; reliqua symptomata variabant quotannis, & pro manifestis aeris qualitatibus certis quibusdam temporibus, & pro *Dysenteria* in genere progressu, tum etiam vario ejusdem statu. Sed ut hæc clariùs intelligantur, cùm hoc præsertim artificio in *Epidemicorum* productione triumphet natura, rem paulo altiùs repetam. Notandum est itaque, quòd, licet aeris *qualitates manifestæ* non eam vim cuilibet *Constitutioni* imprimant, ut causæ sint *Epidemicorum*, qui ad illam propriè referuntur Productivæ, (cùm à reconditâ atque inexplicabili ejusdem conditione fluant isti;) pro tempore tamen in eos habent potestatem, & proinde intromittuntur *Epidemici* aut etiam excluduntur, prout illis favent *Qualitates manifestæ*, vel adversantur; *Universalis* autem *Constitutio* eadem prorsus manet, sive eam promove-

rint

rint istæ, sive quadantenus retardârint. Unde etiam est, quòd, cùm varii *Epidemici* in eandem incidant *Constitutionem*, hic aut ille morbus particularis eâ potissimum tempestate se exerat, ad quam sensibiles aeris qualitates eundem destinaverint, atque alteri demum *Epidemico* locum cedat, quem sc. diversæ subsequenter temporis qualitates advocaverint. Ex quo fit, ut *Febris Stationaria*, quæcunque demum illa sit quæ ad *Epidemicum* eo anno regnantem attinet, *Julio* mense potissimum sæviat, cujus initio plures hominum catervas simul aggreditur; *Autumno* verò appropinquante, magno illi *Epidemico*, à quo annus insignitur, rursus invalescenti decedit, & parcius infestat, ut quilibet semper annus satis docet. Excalescentia enim à progressa æstate hominum corpora Febres, *Constitutioni Generali* propriæ quæ sunt, promptissimè eo tempore invadunt; appetente verò *Autumno*, quo qui prædominatur *Epidemicus* fasces resumit, istis omnino recedendum est.

Sicuti verò nominatæ *Febres* sensibili aeris Qualitati acceptum referre debent quòd jam hoc mense exoriantur; ita etiam symptomata varia, à sua natura, quatenus ab ejusmodi *Constitutione Generali* pendent, prorsus

prorsus aliena, à manifestarum qualitatum, quæ in illum incidunt *mensē*, peculio sumunt mutuò. Hinc est, quòd quibus annis dictæ Febres hoc mense turmatim ingrediuntur, variis symptomatis novis stipantur, præter illa quæ eis sunt propria quatenus ab ejusmodi *Constitutione* Generali procreantur; eadem tamen ipsæ manent, licet apud vulgus ob *φαινομένων* diversitatem *Novæ* quotannis *Febres* audiant. Ad paucas verò tantum septimanas perseverant symptomata hæc magis peculiariora, quibus elapsis propria solummodo symptomata, quæ eis accidunt quatenus Febres sunt *Stationariæ* talis *Constitutionis*, reperiuntur per reliquum annum.

Hoc tum in aliis liquebat Febribus, tum magis peculiariter in *Dysentericis* mensis *Julii* 71, & 72, in quarum *priore* vehemens ægritudo, & Bilis æruginosa, cum magna in Diarrhœam propensitate sub morbi finem, continuò observabantur: In *posterio- re*, doloris sensus in partibus corporis musculosis, Artubus maxumè, ad Rheumaticorum ferè dolores accedens: Faucium insuper Inflammatio, mitior tamen quam in Angina laborantibus. Utraque tamen hæc in eadem *Febre specificâ* coibant, & eadem plane medendi ratione utraq; profligabantur;

tur; differebant autem respectu tantum qualitatum sensibilium quibus donabantur tempora illa in quæ incidebant. Improvisa verò subitaneaue harum Februm circa dicti mensis initium eruptio, & nova ad tempus aliquod peculiarium symptomatum facies (licet neque specie distarent, neque methodo medendi quam postulabant, à Febre illâ quæ integrum percurrerat annum:) Hæc, inquam, plus satis evincunt, quàm sit difficile, certam Febris speciem omni tempore è Phænomenis elicere; licet eam satis rectè possit dignoscere, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligenter attenderit, & propria insuper Febris symptomata, quæ ad hunc vel illum *Evacuationis* modum spectant, ritè observaverit. Nec parùm facit ad investigandam Febris speciem consideratio sive Methodi sive Medicamenti, à quibus eadem minimo cum negotio expugnatur.

Quod ad reliquas symptomatum, Febres *Stationarias* comitantium, differentias spectat, *varia* Constitutionis *tempora* ex tantum respiciunt, atque eo nomine vel sunt intensiora vel remissiora, prout intenduntur vel etiam remittuntur symptomata aliorum Epidemicorum ad quos ipsa pertinent. Sed
ut

ut ad rem revertamur. *Febris* hæc quæ cum *Dysenteriis*, ut supra dictum, est ingressa, parem cum iis passum tenuit, nisi quòd se paululum subduceret, dum alii horum annorum Epidemici prævalerent; persistebat tamen illa, nunc plures nunc pauciores petens, durante hac *Constitutione*.

Curatio.

Pro hujusce *Febris Curatione*; cum observassem, uti priùs dictum, Phænomena *Febris Dysentericorum* quamplurimum eadem planè esse cum illis quæ hujus anni *Febres solitarias* comitabantur, consentaneum mihi videbatur, sanatos iri ægros meos, si evacuationem illam quadantenus imitarer, quâ natura materiam illam corrosivam atque acrem, quæ & ipsius *Dysenteriae*, & supervenientis *Febris* causa *Continens* est, solet ablegare. Ac proinde eadem ipsâ Methodo, tum quoad Venæ-sectionem, tum repetitas Purgationes, & Cardiacas, Febrem hanc aggressus sum, quam in *Dysenteriae* curatione supra fusiùs diduximus; Nisi quod *Paregorica* Purgationibus interjecta non tantum non hîc juvare, sed & obesse deprehenderim, secus atque in *Dysenteriâ*, cum ab his detineretur materia illa quæ Catharsi eliminari debuerat. Pulticulâ Avenaceâ, Hordeaceâ, Panatellâ
&

& similibus sub primis morbi diebus victitabat æger; potus erat Cerevisia tenuis parum tepefacta: Post celebratam verò semel iterumve Catharsin, nulla suadebat necessitas pullorum carnibus aut similibus Eupetis ægro interdicare; cum hæc per Purgationem Medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi si alii viæ insistere-tur. Tertia ut plurimum Purgatio, interposito semper die, morbum absolvit; neque tamen perpetuum id fuit, sed aliæ insuper nonnunquam instituendæ erant. Si Febræ jam pulsâ, fractiores adhuc essent ac magis effœtæ ægri vires, atque is tardiùs convalesceret (quod *Hystericis* frequentissimè accidebat,) *Laudano* in parva dosi exhibito easdem restaurare, & spiritus transfugos ac dissipatos in desertas stationes revocare conabar; rarò autem remedium illud repetebam; neque unquam præscripsi nisi biduo triduo ve à postrema Catharsi. Nihil verò æquè ad renovandas vires refocillandosque spiritus faciebat, atque auræ liberior usus mox ut Febris recesserit.

Ansam autem ad praxin hanc instituendam hinc primùm arripui; quòd nempe, nascente fermè *Constitutione* hâc, dum irrequieto sollicitoque animo novæ hujus
Febris

Febris naturam volutarem, ad juvenculam mihi vicinam advocabar, Febricitantem quidem illam atque acerbissimo fincipitis dolore ferè enectam, aliisque symptomatibus, quibus *Febrem Dysentericam* onerari jam diximus: Hæc eum à me interrogaretur, & de modo quo Febris primum invadebat, & de ejusdem duratione, falsa est, se à *Dysenteria*, quæ tum ubique ferè grassabatur, à quatuordecim retro diebus fuisse liberatam; cui sive suâ sponte discedenti, sive medicamenti ope depulsæ, protinùs successit dicta Febris cum dolore capitis: Quibus ego me rectissimè occurrere posse conjectabam, si *Dysenteriae* loco aliam evacuationem substituerem, ejus simillimam, quâ præclusâ Febris oborta est; ac proinde methodo supra laudatâ eandem restitui: Atque huic quidem se promptissimè dedebant hujus *Constitutionis* Febrès. Semper enim rebar, non sufficere ad comprobendam in *Acutis* Medendi rationem, ut feliciter ea cederet, (cùm ab imperitissimarum mulierularum temeritate sanentur nonnulli,) sed requiri adhuc, ut morbus nullo negotio victus quasi suoque genio cedat, atque abitum affectet quantum ejus fert natura. Sed hæc extra oleas.

Incunte

Ineunte *Junio* 1672. Vir Nobilissimus ac Prudentissimus Dominus Comes *Salis-buriensis* hâc Febre laborans cum torminibus, alvo tamen non solutâ, accerfiri me jussit, & Methodo propositâ sanitati redditus est. Neque aliâ mihi ullâ fuit opus dum hâc staret Febris.

In Adolescentibus, aliquando & in paulò provectioribus, Febris hâc caput nonnunquam petebat, unde delirabant, non quidem ut in aliis Febribus, Phreneticorum more, sed quasi stupore, ad *Carum* proximè accedente, perculsi. Hoc illis præ cæteris accidebat, qui sub morbi principio, in sudoribus quoquo modo extorquendis operam inauspicatò collocârant. Non id mihi contingebat Felicitatis, ut his sublevandis par tunc temporis essem, licèt nullum non moverem lapidem, nullumque non è remediis hætenus notis in suppetias advocarem. Atque hâc de Febre hujus *Constitutionis* possint sufficere.

CAP. V.

Morbilli.

Sub initio *Januarii* 1677. (ita ut solent præmaturè) *Morbilli* sunt ingressi, atque indies magis invalescebant, donec instante *Verno Æquinoctio æxplu* adepti, exinde iisdem gradibus imminuti, tandem *Julio* sequenti penitus extinguerentur. Horum jam ego Historiam (cùm omnium quos hætenus vidi in suo genere perfectissimi illi mihi videantur,) certam atque exquisitam, quatenus mihi tum observare licuit, literis consignabo.

Ortum habet hic morbus atque Occasum temporibus supra notatis. Infantes plerumque aggreditur, omnesque adeo ex illis, iisdem mœniis conclusos. A rigore atque horrore, calorisque & frigoris, quæ se mutuo *primo* die expellunt, inæqualitate tragoediam orditur; tandem effulgente *secundo* die in Febrem consummatam desinit, vehementi ægritudine, siti, inappetentiâ, linguâ albâ, (non verò siccâ) tussiculâ, capitis atque oculorum gravedine,
&

& somnolentiâ perpetuâ stipatam. Plerumque etiam è naribus atque oculis stillat humor, sternutat æger tanquam à suscepto frigore, intumescunt palpebræ (paulò scilicet ante eruptionem,) vomit, sæpius tamen laborat *Diarrhæâ* cum *Dejectionibus* coloris subviridis; *Dentitionibus* maximè id convenit. Infantes etiam per hunc morbum solito sunt morosiores. Ingravescunt ut plurimum symptomata ad *quartum* usque diem, quo tempore plerumque (licet ad diem *quintum* aliquando differantur) circa frontem & reliquam faciem maculæ parvæ rubræ, pulicem morfibus persimiles, prodire incipiunt, quæ tam numero quàm magnitudine auctæ, racematim coalescunt, & faciem maculis rubris majusculis, variæ figuræ, interstinguunt. Quæ quidem maculæ rubræ è parvulis quibusdam papulis rubris haud longè ab invicem diffitis, supra cutis superficiem paululum elevatis, conflantur, quarum protuberantia, digito leviter admoto, tactu potest deprehendi, licet oculorum longiùs remotorum aciem ferè effugiat. A vultu ad pectus ventremque, crura deinde ac tibiae se diffundunt hæ maculæ, licet truncum atque artus rubore inficiant tantùm, nullâ eminentiâ sensibili cutis æquabilitatem transgressæ.

T

gressæ.

gressæ. Eruptione *Morbilorum* non perinde deliniuntur symptomata, atque *Variolarum*; Vomitus tamen post eruptionem nunquam observavi; Tussicula nihilominus, Febrisque intenduntur, cum spirandi difficultate, oculorum debilitate defluxioneque in eosdem decumbente; somnolentiâ perpetuâ, atque inappetentiâ, uti prius, adhuc perseverantibus. Die *sexto*, aut circiter, frons & facies asperescunt emorientibus pustulis, ruptaque cuticulâ, & per id temporis, maculæ per reliquum corpus & latissimæ sunt, & maximè rubescunt. *Octavo* circiter die maculæ in facie evanescent, & vix in reliquo corpore ceruntur; *nono* verò nullæ sunt prorsus, facie atque artubus, quandoque & toto corpore quasi farinâ conspersis; particulis scilicet disruptæ cuticulæ paulum elevatis & vix coherentibus, quæ morbo jam abituri in frustra distrahitur, & postea à toto corpore squammularum formâ decidit. Evanescent itaque *Morbilli* die ferè *octavo*, quo tempore vulgus (à spacio quo perdurare solent *Variolæ*, deceptum) easdem introverti affirmat, licet reverâ illi cursum à natura destinatum absolverint, & symptomata quæ iisdem recedentibus superveniunt ex eo nata autumat, quod justo citius

citiùs se intro *Morbilli* receperint. Observare enim est, Febrem atque spirandi difficultatem tunc temporis augeri, importuniùs urgere Tussiculam, ita ut nec interdiu nec etiam noctu ferè somnus possit obrepere. Infantes præsertim sub regimine calidiori, aut qui calidioribus usi sunt medicamentis ad promovendam Morbillo-
rum eruptionem, huic malo sunt obnoxii, quod Morbillis jam facessentibus se ostendit, unde in *Peripneumoniam* conjiciuntur, quæ plures jugulat quàm aut Variolæ ipsæ, aut symptoma quodcunque ad eum spectans morbum; licèt omni prorsus periculo vacent *Morbilli* si modo peritè tractentur. His etiam non rarò accidit *Diarrhæa*, quæ vel morbum statim excipit, vel etiam ad plures septimanas excurrit post morbi, omniumque ejus symptomatum fugam; haud sine magno ægri discrimine, in quo ab hinc ortâ spirituum profusione continuâ, versatur. Aliquando etiam post regimen intensè calidum Exanthemata livescunt primò, mox nigrescunt; id verò *Adultis* tantum contingit, de quibus con-
clamatum est ubi primum nigredo ista conspicitur, nisi Phlebotomiâ & temperationis regiminis refrigerio iis actutum subveniatur.

Curatio.

Morbillis ut naturâ, ita & medendi, quam sibi poscit hic morbus, ratione, cum *Variolis* satis convenit: Medicamenta, & Regimen calidiora periculi plenissima sunt, ut ut frequenter in usum revocentur ab ignavis ægrorum Curatricibus, eo animo ut morbus à corde procul submoveatur. Fæliciter præ aliis mihi cessit methodus illa, quâ æger ad dies binos ternosve ab eruptione lecto astringebatur, quò sanguis leniter pro morbi genio particulas inflammatas facilè separabiles, à quibus offendebatur, per cutis spiracula diffaret; nec lodicibus, nec igne, præter modum quem sanus tenebat, adjectis: A carnibus quibuscunque arcebam, juscula avenacea, hordeacea, & similia, nonnunquam & pomum coctum concedebam; Potus vel erat Cerevisia tenuis, vel Lac cum Aquæ triplo coctum. Tussim, quæ huic morbo ferè assidua est, decocto aliquo Pectorali subinde hausto delinitum volui. Rarissimè perit qui hoc utitur regimine; nec, præter necessaria atque inevitabilia morbi symptomata, novis insuper malis atteritur: Tussis præ reliquis fatigat; à qua tamen nihil est periculi nisi morbo sublato: cùmque adhuc per septimanam unam aut alteram persistat, auræ liberioris usu, *Decocto Pectorali, Syrupo*

Syrupo Violarum, Capillorum Veneris cum oleo Amygdalarum dulcium atque id genus remediis Pectori dicatis, haud difficulter fugatur; quinimò sponte suâ & paulatim decrescit & tandem fatiscit. Si autem æger à Cardiacorum, vel Regiminis justo Calidiorum usu, vel *Morbillis* adhuc vigentibus, vel post eorum discessum (quod magis est familiare) Febre vehementi atque *Dyspnœâ* aliisque Accidentibus, qualia *Peripneumonicos* solent affligere, in vitæ discrimen adducatur, felicissimo semper eventu vel tenerrimorum Infantum venas in brachio secui, eductâ eâ sanguinis quantitate quam ætas viresque indicarent. Quandoque etiam, urgente morbo, Phlebotomiam iterare haud sum veritus. Profecto haud paucos Infantes hoc statim symptomate enecandos, benedicente summo Numine, misso sanguine eripui. Infantibus autem accidit illud post *Morbillorum* recessum, quibus ita est exitiale, ut inter præcipuos *Parcarum* ministros jure habeatur, plures jugulans, quàm vel ipsæ Variolæ; nec dum mihi visus est qui certâ aliâ methodo, eidem potuit occurrere. Quin & *Diarrhœa*, quam *Morbillos* excipere diximus, Venæ-sectione pariter sanatur: cùm enim halitibus inflammati sanguinis in

T 3 intestina

intestina ruentibus ortum suum debeat, (quod etiam in *Pleuritide*, *Peripneumoniâ*, aliisque, qui ab inflammatione creantur, morbis usu venit) à quibus illa ad excretionem stimulantur, sola Venæ-sectio levamen adferet, à qua tum revelluntur acres isti humores, tum etiam sanguis ad debitam redigitur temperiem.

Neque est cur quis miretur me in teneris infantibus Venæ-sectionem instituentem suadere, cum sanguis, quantum ego hætenus potuerim observare, haud minus tutò ex eorum venis quàm ex adultorum extrahatur. Et profectò ita est illa necessaria, ut nec symptomati memorato, nec aliis quibusdam quæ infantibus accidere solent, omissâ Phlebotomiâ certò mederi valeamus. Exempli gratiâ, quo pacto Puerorum *Dentientium Convulsionibus*, quæ nono decimoque mense superveniunt, (cum Gingivarum intumescentiâ doloreque, à quibus comprimuntur nervi atque irritantur, unde etiam Paroxyismi isti nascuntur) sine Venæ-sectione opem feremus? Quæ sola in dicto Affectu *specificis* quibuscunque vel decantatissimis, quæ hætenus innotuere, longè est anteferenda; quorum nonnulla adventitio calore nocent etiam; & dum occultâ aliqua proprietate morbo adversari credun-

creduntur, manifesto calore eidem militant, atque ægrum ad plures deducunt. Prætereo impræsentiarum ingens illud solatium quod adfert Venæ-sectio Infantum *Pertussi*, (quam Nostrates vocant *Hooping Cough*) in quâ Remedia quælibet Pectori dicata longo post se linquit intervallo.

Quod de horum symptomatum, *Morbillis* decedentibus supervenientium, curatione jam diximus, nonnunquam etiam eisdem florentibus potest competere, si nimirum artificiali, si fas est dicere atque adscititio calori ea debeantur. Hoc anno 1670 famulam Dominæ *Annæ Barington* hoc morbo laborantem, unâ cum *Febre*, *Dyspnœâ*, *Maculisque purpureis* corpus omne deturpantibus, aliisque symptomatis quam plurimis periculosissimis, Medicus invisebam; cùm regimini, & Medicamentis, quæ satis multa usurpaverat, calidioribus ista omnia tribuerem, sanguinem è brachio extrahendum curavi, & Ptisanam Pectoralem atque Refrigerantem sæpe assumendam præscripsi, quorum ope, & regiminis simul temperationis, & maculæ, atque alia omnia symptomata pedetentim evanescebant.

Hicce Morbus, mense *Januario*, ut dictum est, natus, ad *Æquinoctium* usque *Vernum* crescebat indies; à quo tempore imminutâ paulatim vi, sequenti *Julio* planè desiit; nec est reversus per omnes annos quibus hæc *Constitutio* dominabatur, nisi quòd insequenti Vere, nonnullibi, licèt rariùs, se ostenderet. De *Morbillis* hæc dicta sunt.

CAP.

CAP. VI.

Variolæ Anomala hujus Constitutionis.

Morbilli prædicti, (quod jam supra innuimus,) *Variolarum* speciem, ab illa, quam propagaverat *Constitutio* præcedens, diversam introducebant, eodem ferè cum illis tempore ingredientem, initio sc. *Januarii* 16⁶⁹; quæ licèt non usque adeo *Epidemica* atque ipsi *Morbilli*, eodem tamen comitabatur per omne illud tempus quo dominabantur, atque iis etiam fatiscentibus, per residuos hujus *Constitutionis* annos perseverabat. *Dysenterijs* nihilominus primas concedebat, sub auspiciis *Autumni* iisdem faventis atque amicissimi, grassantibus; *Hyeme* verò, *Dysenterijs* alienâ tempestate pressis, denuò recrudescibat hæc de quâ agimus species. Atque hunc servabant ordinem per singulos hujus *Constitutionis* annos, nisi quòd postremo quo illa vigeat *Autumno*, Anno sc. 72, (languescente jam istâ *Constitutione* & *Dysenterias* jam exolescentes segniùs promovente) *Variolæ* præter solitum, hoc quoque

quoque tempore grassabantur, atque ita pares *Dysenteris* concurrebant, ut haud facile esset dictu, quis morbus plures occuparet; licèt, quantum ego conjectando valui, prævalere *Dysenteria* adhuc videretur. Quin & hæ etiam *Variolæ*, ad exemplum Epidemicorum aliorum quorumlibet, primo statim insultu atrociores erant, atque indies increbrescebant donec ad statum pervenissent, quem semel transgressæ, tum quoad symptomatum vehementiam, tum ægrorum numerum, sensim imminuebantur.

Sed ut particularia earum Phænomena referamus; haud parum præter opinionem mihi primum comparebat hoc *Variolarum* genus, cùm animadverterem istud quamplurimis Phænomenis insignioribus ab eo differre quod produxerat *Constitutio* præcedens, & in quibus observandis me operam satis sedulam olim collocasse rebar. Hæc tantùm earum Phænomena ab alterius generis Phænomenis dissidentia, impræsentiarum tractabo, prætermisissis iis quæ cum Variolis ita prolixè supra descriptis habebant communia.

Discretum Variolarum genus his tantùm à genere *Discreto communi* alterius *Constitutionis*, determinabatur: Primò, quòd
cùm

cùm in iis, quoties erant *interstinctæ*, Erup-
tio diem *quartum* prævertere non soleret,
hîc in *tertium* plerumque incidebat ; quod
Confluentibus solenne quidem est. Deinde,
non ad eam magnitudinem, procedente
morbo, hîc assurgebant pustulæ atque in
alio genere ; magis autem exasperabantur
in minori mole, & sub diebus ultimis ubi
jam maturuerant *nigræ* frequentius vise-
bantur. Illud etiam addam, quòd non-
nunquam, licèt rariùs, ægrum etiam pau-
cissimis notatum pustulis, *Ptyalismus*, haud
secus atque in *Confluentibus*, exerceret. Ex
quibus conficitur, *Distinctas* hujus *Consti-
tutionis* Variolas, ad *Confluentium* naturam
propiùs accedere, atque *Inflammationis*
magis intensæ esse participes, quàm quæ in
Distincto Genere usu venire solet.

Confluentes verò ab aliis, quos per alios
annos ego observaveram, *Confluentibus*, in
multis, quæ jam recensebo, discrepabant.
Nunc *secundo*, nunc *tertio* die se primùm
monstrabant, specie tumoris subrubri, at-
que uniformis, vultum omnem contegen-
tis, *Erysipelate* quidem densioris, nullo fe-
rè visibili pustularum discrimine ; reliquum
corpus congeries quædam (ceu panni-
latiores,) ex infinitis propemodum pustu-
lis rubris efferatis in unam conflatae varie-
gabant

gabant, inter quas sparſæ, in femoribus præcipuè, veficulæ quædam ſatis conſpicuæ, ambuſtorum ad inſtar, ſero limpidiore diſtentæ eminebant; quod quidem diſruptâ ſubinde pelliculâ copioſè effluebat, ſubjectâ carne nigredine & Sphacelo quaſi affectâ. Rariùs autem occurrebat hoc tam dirum ſymptoma, idque primo tantum menſe quo hæc ſpecies regnabat: Quo tempore inter alios ita malè multatos, inunte *Januario* 16⁶⁹₇₀ accerſiri me curavit vir probus, nomine *Collins*, Zythepa in Parochia S. *Ægidii*, cujus filius adhuc infans veficulas habuit in femoribus Juglandem nucem exæquantes, ſero limpidiore repletas; quibus diſruptis ſubſtrata caro quaſi mortificata omnino comparebat, atque non ita diu poſt æger fatiſ conceſſit; quæ & eorum omnium ſors fuit, quos hoc tam funeſto ſymptomate correptos vidi unquam. Die *undecimo* circiter, pellicula alba reſplendens tumori ſubrubro, variis faciei partibus, & paulatim vultui omni obducta eſt. Pellicula hæc alba brevi poſt materiam quandam cruſtoſam ſplendſcentem eructabat, colore quidem neque flavo, neque fuſco, (qui duo in aliis Variolarum ſpeciebus reperiuntur,) ſed rubio ſaturato, concretum ſanguinem imitante,

imitante, qui maturefcente pustulâ ad nigrorem indies magis accedebat, donec tandem facies integra nigredine, fuliginis omnino æmulâ, tingeretur, Cùmque in alia Variolarum *Confluentium* specie dies *undecimus* in maximum vitæ discrimen ægros adduceret, & plerisque emorientium supremus esset; in hac specie æger, nisi regimine immoderatè calido oppressus mortis refrigerium maturiùs præoccupasset, *decimum quartum* ut plurimum diem, aliquando etiam *decimum septimum* expectabat, quo demùm elapso salva res erat. Notandum est tamen, quòd qui lethalibus istis vesiculis ac mortificatione, quæ nonnullis primo mense quo hæc species invadebat accidisse memoravimus, Libitinæ destinabantur, intra paucos dies ab eruptione interibant.

Et Febris, & symptomata alia omnia quæ vel præcedebant, vel comitabantur hoc Variolarum genus, graviora erant quàm in præcedente, & Inflammationis adhuc majoris manifesta dabant indicia. Ægri ad Salivationem erant procliviores. Pustulæ & efferatiores, & mole longè minores; ita ut non facilè, ubi primùm apparebant, ab *Erysipelate* quis eas discreverit, vel etiam à *Morbillis*, nisi quòd hi ex
die

die Eruptionis certò innotescant. Pustulis deciditibus furfures diutiùs hærebant, foedioraque stigmata inurebant cuti. Operæ pretium est & illud adjungere, quòd durante hâc omni *Constitutione*, quâ tam Epidemicè sæviebant *Dysenteria*, *Variolæ* regimine justo calidiore provocatæ per *Dysenteriam* nonnunquam viam sibi facerent, quod ne semel accidisse hætenus quidem animadverteram.

Observare autem convenit, *Variolas* hæc non ita diris symptomatis per omnia sua tempora fuisse stipatas; postquam enim binos exegerant annos, tertio, sc. 1672, mitescere cœperunt, & exuto nigro colore, paulatim ad flavum illum, & *favorum* similem, accedebant, qui *Variolis Legitimis* maturescitibus est proprius; ita ut postremo hujus *Constitutionis* anno, benignæ plane essent & boni moris, habitâ generis ratione. Quo non obstante, satis liquebat, illas ad aliam prorsus Classem relegandas esse, ex pustularum nimirum exiguitate tam eximiâ, ad salivationem dispositione, atque aliis.

Curatio.

Quamlibet ob causarum Differentiæ cuiuslibet specificæ quâ immergimur, ignorantiam, impossibile fuerit *rationem* harum *Variolarum formalem* comprehendere, quatenus

tenus ab illis, quas alia promit *Constitutio*, contradistinguuntur; mihi tamen liquidò constabat ex singulis Phænomenis *inflammationem* in his quàm in illis longè immaniore fuisse, ac proinde omnem medendi rationem in eo stare, ut pluribus adhuc repagulis sisteretur effrenata sanguinis Ebullitio. Id autem maximè efficiebatur (post *Hypnotica* dicto modo exhibita) regimine temperato, indulgendo sc. ægro usum liberaliorem liquoris alicujus qui non eum excalefaceret, sed potius fervidissimum illum æstum (quò hic morbus, pustulis maximè ad maturitatem jam pervenientibus, miseros præ cæteris quibusque morbis fatigat atque exurit) illico commitigaret. *Decoctum Album* dictum, ex pane sc. & C. C. C. exiguâ quantitate in multa aqua factum, & Saccharo dulcoratum hîc juvabat; at Hydrogala è tribus Aquæ partibus & Lactis unâ simul coctis, & ægri palato & votis magis ut plurimum, refrigerando respondit; nec eò tantum profecit ingesti liquoris copia, quò insignem calorem, cum *Maturationis* Febre præcipuè vigentem, restingueret, sed quatenus Ptyalismum etiam promoveret, atque eundem diutiùs protraheret, quàm poterat fieri si æger nimio æstuaret calore.

Præter

Præter hæc omnia, sæpenumerò ita bene cessisse liquores hosce affatim haustos observavi, ut eorum usu *Variolæ*, quæ cum pessimis *Confluentiæ* signis exhibant, progrediente morbo *Distinctæ* sint factæ; pustulæ quæ maturescentes rubram primò, mox nigram materiam aliter evomuisent, flavissimæ comparerent; pro efferatis insuper atque minutulis *benignæ* atque optimi moris haberentur.

Neque etiam *Fluxus Menstrum*, qui foeminis hoc morbo laborantibus haud infrequens accidit, liberalem horum liquorum usum quicquam prohibet; imo verò & suadet, si nempe tempore non solito isti fluant. Etenim non jam alia de causa periclitantur foeminæ, nisi quòd sanguis ab immodico morbi calore plus justo attenuatus, quâ data porta ruat, naturæ ductus sequens; præsertim ubi noxia Curatricum temeritas, regimine calidiori & *Decocto C. C. cum floribus Calendulæ*, &c. adhibitis, oleum igni affuderit. Quicquid autem sanguinem potenter diluit contemperatque, (licet non immediatè, in quantum tamen ejusdem fluxum cohibet) tum pustulis, tum faciei manuumq; tumori in statu conservandis necessario conferet; cum ex adverso Remedia calidiora, licet ad hunc scopum rectius

rectius videantur collimare, cum tamen jugem hunc sanguinis fluxum promoveant, longissimè aberrant. Quinimò nec dubium mihi est, quamplurimas mulieres hoc errore periisse; dum sc. Assistentes, ne pustulæ ob sanguinis fluxum conciderent, veriti, malo huic Cardiacis medicamentis, & regimine adhuc calidiori adhibitis, occurrere niterentur; quo factò misellas certiùs pessunderunt; quantumlibet *adstringentia* varia Cardiacis admiscentes, Hæmorrhagiam sistere, atque pustularum unà tumorisque debitam elevationem tueri sategerint.

Haud ita pridem *Dominam* tam virtutibus quàm stirpe prænobilem, *Variolis nigris* & mali moris laborantem, tractavi. Quamvis autem ab initio iis omnibus illi interdixeram, à quibus sanguis exagitari poterat, cum tamen temperamento esset admodum sanguineo, viridi juventâ vegetâque, fervida etiam anni tempestas accederet, derepente, tertio scilicet die ab eruptione, ita largo *Mensium profusio*, tempore illis non debito, correpta est, ut astantes mulieres eam jam abortivisse suspicarentur. Licèt hoc symptoma ad dies multos importunè urgeret, non tamen idcirco existimavi, Lactis & Aquæ usum à

U

me

me præscriptorum, intermitti deberi : quid quod magis jam necessarium illum esse, & liberaliùs adhuc indulgendum censuerim ? quod etiam per omnem morbi decursum factitavimus, præsertim cùm appeteret *Febris Maturationis*. Quo quidem tempore Medicus Doctissimus, Candidissimusque, Dominus *D. Millington*, ejusdem mecum olim *Collegii Socius*, jam amicissimus, ad sociam operam invitabatur ; qui cùm omnia satis bene respondere, pro hujus morbi genio, animadverteret, mihi lubens assensit ut pergeret ægra dictos liquores affatim haurire, quos ipsa sibi gratissimos & tam ad salivam facere quàm ad refrigerium & refectionem sæpe affirmabat. Cùm verò jam indurari facies cœperit, & crustâ obduci, ab halitibus putridis à materia purulenta, quæ in hoc pessimo *Variolarum* genere male olebat, intromittendis ægræ nostræ metuentes, vini Canarini semi-cocti cochlearia paucula, semel in die assumenda, vel quoties in ventriculo ægritudinem aliquam persentisceret, concessimus. Pauculis hisce, nisi quod haustulum etiam *Paregoricum* horâ somni quotidie imperaverimus, convaluit ; neque delirio, neque alio quovis symptomate, præter dictam Hæmorrhagiam, adstantibus molesta. Facies manusque

manusque satis intumescebant; pustulæ, quantum tulit morbi species, satis magnæ erant; Salivatio copiosa & facilis ad metas usque; postremò, quantumlibet pustulæ, quæ faciem obsidebant, cùm maturescerent, nigredinem affectare viderentur, in plerisque tamen ejus partibus flavesciebant.

Quibuscunque verò caloris atque inflammationis gradibus *Variolarum* species, huic *Constitutioni* peculiaris, alias aliarum *Constitutionum* species superaverit, cùm tamen *Discretæ* essent Pustulæ, vel saltem *paucæ*, docuit experientia, non opus esse tantâ prædictorum liquorum quantitate ingerendâ; satis autem fuit, ut æger pro fitis modo atque imperio cerevisiam tenuem potaret, jusculis Avenaceis, Panatellâ, & pomo cocto subinde, vesceretur; & si ex Ephebis excesserat, *Paregoricum*, (*minoribus* non concedendum,) cùm vel ægrota- ret, vel ob nimias vigilias delirare inciperet, assumeret. Neque aliud quicquam tentabam (nisi quòd ægros lecto addicerem) ubi pustulæ *raræ* comparebant. Atque hâc solâ Methodo Charissimus mihi filius, *Gulielmus Sydenham*, distincto hujusce- modi *Variolarum* genere laborans mense *Decembri* 1670. Favente Numine, restitutus est.

De Variolis hujus *Constitutionis* nihil superaddam, cùm jam aliam speciem fusiùs tractaverim, à quibus hæ in eo tantùm discrepant, quòd naturæ sc. calidioris fuerint, & magis *inflammatoriæ*; unde sequitur, diligentiozem adhuc operam fuisse navandam, ut restingeretur intensior iste calor, qui tam iis naturalis erat, & ægro ita certum minitabatur incendium.

CAP.

CAP. VII.

Colica Biliosa.

PER omnes hujus *Constitutionis* annos, cum sanguis ad humores cholicos fervidusque in viscera deponendos propensior esset, *Colica Biliosa* præter solitum plures invalit; qui morbus licet *Chronicis* annumerari debeat, ac proinde extra oleas mihi sit, cum tamen ab eadem sanguinis indispositione penderet hoc tempore, à qua & *Epidemici* plerique qui tum grassabantur, vel eo nomine hinc mihi veniet tractandus; præcipue verò quia animadverti, morbum huncce eadem planè præcessisse symptomata Febrilia, quæ *Dysenteriam* per illa tempora regnantem præcedere solebant; atque eundem etiam aliquando (quod supra notavi) *Dysenteriam*, quæ post diuturnos cruciatus ægro tandem valedixisse videretur, fuisse infectum. Ubi verò *Dysenteriam* diutinam non excipiebat, plerumque à Febre ordiebatur, quæ per horas aliquot tantum affligens, in hunc morbum solebat desinere.

U 3

Juvenes

Juvenes ut plurimum temperamento calido ac bilioso præditos, ætate præsertim, adori-
tur. Intestinorum dolor atrocissimus est,
& præ cæteris omnibus, quibuscum mortali-
um calamitosissimi committuntur, maxi-
mè intolerabilis. Intestina nonnunquam
quasi injectâ fasciâ constringit, nunc in
punctum contractus quasi terebello perfo-
rat: subinde remittitur dolor, mox re-
crudescit Paroxysmus, quem æger præsen-
tiens, vultu miserabili atque ejulatu ceu
præsentem exhorret, & averfatur. Sub ini-
tio hujus morbi non ita certò ad unum ali-
quod punctum determinatur dolor atque
in ejusdem progressu; neque tam crebra
est vomituritio, neque alvus ita pertina-
citer *Cathartorum* vim eludit; quo au-
tem magis augetur dolor, eo obstinatiùs in
puncto figitur, vomituritio succedit fre-
quentior, & major alvi Adstrictio; donec
tandem ab ineluctabili horum symptomatum
vi totalis Peristaltici intestinorum motus in-
versio (nisi maturiùs quis tulerit suppetias)
atque *Iliaca Passio* procurantur; in quo
morbo *Cathartica* Medicamenta omnia in
Emetica statim transeunt: Enemata etiam
injecta, unâ cum alvi facibus, per omnem
intestinorum ductum sursum lata, vomitu
ejiciuntur. Quæ hoc modo excernitur
materia,

materia, sincera si fuerit atque ἀμύρνη, viridis aliquando, aliquando etiam flava, aut insoliti cujusdam coloris spectatur.

Cùm singula hujus Affectûs Phænomena, eum ab acri aliquo sive humore, sive halitu, è massa sanguinea in intestina excusso, nasci apertè doceant, Indicatio Curativa primaria mihi hæc est, ut sc. evacuetur dictus humor, tam *Antecedens* in venis, quàm *Continens* in visceribus conclusus; altera verò ab hac, ut Anodynorum usu & compescatur humorum eo tendentium impetus, & mitigetur immitissimus dolor.

Sanguinem itaque è brachii venis paulò *Curatio.* liberalius educi (si nempe id fuerit hætenus intentatum) & post horas 3 vel 4 Anodynum exhiberi curo. Postero die Catharticum aliquod Lenitivum præscribo, interposito die uno repetendum, ad tertiam etiam nonnunquam vicem, prout humoris reliquæ plures mihi videntur, aut pauciores. Observandum est autem, quòd si malum hoc sive Fructibus Horariis nimis avidè ingestis, sive alii cibo cuicunque δυσπεψία originem suam debeat, unde sc. succi pravi corruptique primùm in sanguinem transmittabantur, atque ex eodem postliminio in viscera; rebus, inquam, sic stantibus, ventriculus ante omnia eluendus

U 4

est

est Lacte Cerevisiato affatim hausto & per vomitum rejecto, quo exantlato, Anodynum propinandum est; sequenti autem die primùm vena secunda, & in cæteris eo quem jam docuimus ordine, procedendum.

At verò cùm & doloris vehementia, & vomituritio, ob quam intestina ad inversionem quasi feruntur, Catharticum operationi obsistant, intendendæ sunt eorundem vires, neque Leo subere excipiendus; frustra enim mitius Catharticum exhibueris, nisi fortè æger alvo sit facilè solubili, quod diligenter inquirendum est: Cùm enim hujusmodi medicamen viam sibi facere per intestinorum canales non valeat, æger ab eo læditur magis, dum scilicet ab ejusdem inefficaci agitatione & vomitus & dolor augentur. Potio Cathartica Lenitiva ex infusione *Tamarind. fol. Senn. & Rhei*, in qua dissolvi possunt *Manna*, & *Syr. Rosaceus*, Catharticis aliis anteferenda, cùm humores minùs exagitet & commoveat: Cùm tamen sive ob ægri aversationem medicamenti formæ liquidioris, sive vomituritionem, in ventriculo retineri vix queat, Pilulæ necessario in subsidium vocandæ; inter quas *Coehiæ* mihi præ cæteris semper placuere, utpote certissimo pede, quam

quam coeperunt viam insistentes, tum in hoc casu, tum aliis plerisque. Ubi verò tanta est sive Ventriculi debilitas, sive etiam Vomituritio, ut nec Pilulæ possint detineri, ibi remedium primò *Anodynum* impero, & paucis horis elapsis *Catharticum*; eo temporis spatio interjecto, ut *Catharticum* à *Narcotico* tanto distet intervallo, ut ab eo non vincatur & pereat, eas autem in ventriculo moras trahat, quæ ad virtutem Purgativam eidem communicandam sufficiant, ut suam demum exerat operationem, cessante altero. Licet *Catharticum*, modò id possit fieri, diu post *Anodynum* rectissimè propinatur, cùm etiam ad horas duodecim ab hoc assumpto, alvus isti ægriùs respondeat, atque non nisi operosiùs solvatur.

Cùm autem hîc, uti in aliis plerisque morbis in quibus indicantur *Narcotica*, *Catharticum* semper dolorem intendat, (saltem finitâ jam operatione, quâ quidem vidente mitiùs nonnunquam cum ægro agitur,) idcirco solenne mihi est *Anodynum* ingerere, ubi primum expiravit *Cathartici* ἐνέργεια. Quale quidem mane etiam & ferò quotidie hauriendum impero, spatio sc. omni inter Purgationes medio, quo certius dolorem consopiam, donec Catharsis debitè fuerit celebrata. Peraçtâ

Peraçtâ *Catharsi* humorum ὀργασμὸν com-
 pescere (quod jam solum restat agendum)
Anodyno mane & vesperi jugiter exhibito,
 contendo; quod etiam sæpius aliquando
 est repetendum: nec unquam mihi conti-
 git, dolores vehementiores sedare posse
 nisi Dosi largiori & reiteratâ; quæ enim
 alteri malo debellando par esset, ab hoc
 vincitur, violentiâ doloris remedii vires
 frangente. Tutissimè autem repetuntur
Narcotica urgente hujusmodi dolore, non
 item ubi ille desierit. Quamobrem doloris
 indicium secutus, *Narcoticum* repeto, do-
 nec vel cessaverit ille, vel admodum fuerit
 mitigatus; eo nihilominus interjecto tem-
 poris spatio, ut compertum mihi sit, quid
 à dosi præcedente sperari debeat ante-
 quam alteram superaddam. Plerumque
 verò, nisi ubi summè viget dolor, *Parego-
 ricum* mane & serò exhibitum sufficiet.
Anodynum mihi familiare *Laudanum* istud
Liquidum est supra descriptum, cujus gut-
 tæ xvi. in Aqua Cardiaca stillatitia solvun-
 tur; vel augetur dosis pro doloris magni-
 tudine.

Simplicissima hæc Methodus, quâ pri-
 mùm Humor peccans Venæ-sectione & Pur-
 gatione evacuatur, deinde *Narcoticorum*
 ope conciliatur quies, semper mihi felicis-
 simè

simè cessit præ aliis quæ mihi hæcenus inno-
tuere omnibus. Cum *Enemata* Carminan-
tia, eo fine injecta, ut humores acres exter-
minent, crabrones irritent tantum, & con-
citato humorum tumultu diuturniorem
reddant morbum. Hic autem imprimis ani-
madverti volo, quod licet tam Phleboto-
miam quam Catharsin huic sedandi Metho-
do necessario esse præmittendam affirma-
vero, nonnunquam tamen, re ita postu-
lante, ea utraque omissa à *Paregoricis* or-
dienda tela est. Exempli gratiâ, ubi ob
prægressam ægritudinem aliquam, Evacu-
ationes copiosiores non ita diu ante *Colicæ*
adventum institutæ fuerint; (non raro
enim ob viscerum debilitatem, maximè si
accedat major caloris gradus à vino, vel
spirituoso liquore alio immodicè hausto,
qui nuper ab alio convaluere morbo, in
hunc præcipitantur) hoc, inquam, in casu
non modò non necessarium, sed & noxium
esse censeo, alia insuper adjiciendo Cathar-
tica novos excitare tumultus, atque omnia
denuò perturbare. Illud jam taceo, quod
in hoc Affectu æger ut plurimum, prius
quam consulatur Medicus, repetito *Ene-
matum* usu intestina satis proluit; ita ut
partim hac de causa, partim ob diuturnio-
rem morbi moram *Narcotica* ferè sola in
usum videantur revocanda. Mense

Menſe *Auguſto* 1671. Nobiliſſimus Dominus Baro *Anneſſy*, *Colicâ Bilioſâ* laborans cum cruciatu intolerabili, & frequenti vomituritione, jam ab aliquot diebus, ad Caſtellum de *Belvoir* accerſiri me juſſit; nullum non Enematum genus, atque alia inſuper remedia à Medicis Doctiſſimis Experimentiſſimiſque eo locorum degentibus præſcripta jam tentaverat. Ego nullis uſus ambagibus, repetitum Narcoticorum uſum ad normam jam traditam ſuaſi, quorum ope propediem convaluit, & mecum ad urbem ſanus rediit.

Quandoquidem autem dolor hic præ cæteris quibuſque ex ſua natura recidivus ſit, omnis ei revertendi anſa *Anodyno* bis quotidie ad aliquot dies exhibito præſcindenda eſt. Quod ſi, quoties intermittitur Narcoticum, dolor ſubinde recrudeſcat, (ut nonnunquam fit) nihil à me hætenùs excogitari potuit quod ad perſanandum ægrum ita certò faceret atque *Equitatio*, vel in curru vectio, quo longiora itinera confici debuère; *Anodyno* interim mane & ſerò indefinenter propinato. Hujusmodi enim exercitiis materia morbum committens in corporis habitum deducitur, ſanguis perpetuâ agitatione comminutus de novo quaſi depuratur; ipſaque demùm

intestina

intestina caloris nativi excitatione haud parum corroborantur ac refocillantur. Nec pudet fateri, me dicto exercitio in partes adscito morbum hunc, cui alio quovis modo devincendo par non fui, plus semel penitus expulisse. Neque verò illud tentandum est, nisi post evacuationes debitas sufficienter celebratas, neque ab eo nisi post dies aliquammultos desistendum.

Pauper quidem mihi vicinus, qui & adhuc est superstes, *Colicâ Biliosâ* vehementissimâ per hos annos laboravit, quam *Catharticis*, *Clysteribus*, *Globulisq; plumbeis* devoratis expugnare, diu, sed frustra, erat conatus: Hic Ego ad frequentem Narcoticorum usum confugi, neque poenitendâ operâ; quamdiu enim ista repeterentur, satis rectè habuit; sed cùm his palliaretur tantum malum, non extirparetur, (revertebatur enim ut primum erat exhausta Narcoticorum vis,) Ego hominis misertus, & gravi morbo, & re angustâ afflictissimi, Equum ex meis commodabam, quo iter dicto jam modo peragendum aggredieretur; eoque ad dies pauculos continuato, viscera eas vires recepêre, ut morbi reliquiis excutiendis paria jam essent, & sine Anodynorum præsidio omnino convalesceret.

Et

Et ut quod res est loquar, non in hoc tantum casu, sed in morbis aliis *Chronicis* quam pluribus hoc exercitii genus nunquam non cum uberrimo fructu usurpatum memini, modò quis in illo improbius perseveraret. Si enim nobiscum reputemus ventrem inferiorem, in quo disponuntur organa secretoria, hoc maxumè exercitio vibrari, eaque succussionibus aliquot mille uno in die exagitari solere, facile credemus, eadem succum quemlibet recrementitium ibi impactum ope dicti exercitii posse excutere, & (quod majoris adhuc est momenti) validiori istà caloris nativi excitatione ita corroborari, ut munere, quod iis mandavit natura, in sanguine depurando rectè defungantur.

Dietam, si junior fuerit æger & calidioris temperamenti, refrigerantem atque incrassantem impero, puta Hordei cremorem, Panatellam, &c. & tertio quoque die, si latret adhuc stomachus, pulum teneriorem, merulamve piscem coctum; Potum non alium concedo quam cerevisiam tenuem mitemque, vel lac cum Aqua coctum: neque ulterius quicquam indulgeo, nisi Equitatio ad redintegrandum sanitatem necessaria, pleniorum victum & generosiorum postulet liquorum,

rem, quibus rependantur spirituum exercitio exhauriendorum damna.

Quinimò observatione constat, quòd ubi hic morbus minùs peritè tractatus diutissimè fatigaverit, ita ut viscera elanguescerent, atque æger extremâ jam macie atque debilitate tantùm non esset confectus, in hoc, inquam, casu liberalior sive *Aque Epidemicæ*, sive *Mirabilis*, sive aliùs demum cujuscunque quâ sanus maximè delectabatur, usus, hoc tempore eundem ultra spem omnem juverit; hujus enim ope paucissimæ istæ caloris nativi spirituumque reliquæ excitabantur, & fermentum præternaturale, visceribus adhærens, & novis paroxysmis fomitem subinde ministrans, à liquoribus magis spirituosus extinguebatur.

Porro ut in morbi curatione, ita etiam & eodem jam depulso, Diæta illa tenuis, de qua diximus, adhuc aliquandiu est observanda. Cùm enim morbus hic recidivam præ aliis omnibus affectet, atque insuper sedem sibi delegerit præcipua Coctionis instrumenta, (*viscera* intelligo, jam ab eodem infirmata) vel levissimus hujus generis error malum haud leve confestim apportabit. Quocirca tam in hoc, quàm in cæteris omnibus viscerum Affectibus
cibi

cibi *ὑπερπτοί* cane pejus & angue sunt vitandi; & qui conceduntur *ὑπερπτοί*, ea tantum quantitate sumendi, quæ ad vitam sustinendam possit sufficere.

Colica Hysterica.

Fœminarum nonnullas vexat *Affectus Hysterici* species quædam, *Colicam Biliosam* ita ad unguem referens, tam doloris acerbitate, quàm situ, tum etiam humoribus coloris flavi viridisque vomitu reiectis, ut mihi obiter tractanda veniat, ne à quopiam pro jam dicto morbo hæc habeatur.

Quæ habitu corporis laxo crudoque sunt mulieres cum hoc malo præ cæteris conflictantur, quæque alio aliquo *Affectu Hysterico* jam pridem laboravere; aut (quod sæpenumero fieri solet) quæ à partu difficili ac laborioso ob natum infantem grandiusculum, qui vires & naturam maternas nimis exhausit, vix evasere. Regionem ventriculi, nonnunquam & paulo inferiorem, dolor haud mitior quam in *Passione Colicâ Iliacâve* primùm obsidet, quem vomitiones sequuntur enormes, nunc viridis materiæ, nunc verò flavæ. His accedit (quod sæpe observavi) major animi dejectio desperatioque quàm in morbo alio quocunque. Post diem unum alterumve facessit dolor, qui post paucas septimanas

manas revertitur, nihilo lenius sæviens
quàm antequam solveretur Paroxysmus.
Icterus quandoque satis spectabilem, comi-
tem sibi adsciscit, intra dies pauculos spon-
te evanescentem. Cessantibus jam sympto-
matis omnibus, ubi ægra sibi satis valere
videatur, levissima animi commotio, sive
ab ira sive à dolore ea fuerit excitata (qui-
bus hoc in casu promptissimè afficiuntur
fœminæ) dolorem ferè revocat; quod
etiam & de Ambulatione, & de alio ex-
ercitio quolibet præmaturè nimis suscepto
dicendum est; cum ab hujusmodi causis
eleventur vapores in habitu corporis laxo
atque imbecilliori. *Vapores* cum vulgo di-
co; cùm sive istiusmodi sint, sive *Convul-*
siones particularum partium, utrovis pari-
ter modo solventur *φαινόμενα*. Hi vapores,
sive Convulsiones hæ, ubi hanc illamve
corporis regionem invaserint, pariunt
symptomata, ei, quam invasere, parti ac-
commoda; ac proinde licèt unum atque
eundem ubique morbum faciant, pleros-
que tamen quibus miseri cruciantur affabrè
simulant; quod vel ex hoc liquet Affectu,
qui cùm partes *Colo* adjacentes infederit,
Colicam Biliosam ad amissim imitatur. Ne-
que minùs id patet in multis aliis corporis
partibus eodem morbo tactis; e. gr. non-

X

nunquam

nunquam *Renum* alterum vehementissimo dolore afficit, unde vomitus immanis; atque etiam per ureteris ductum persæpe delatus, *calculum* simulat, & cùm ab Ene-
matis aliisque medicamentis Lithontripticis & calculo exturbando dicatis exasperatur, uno eodemque tenore diutissimè affligit, subinde etiam (præter morem suum, cùm per se omni vacet periculo) ægrum ad plures deducit. Vidi insuper & symptomata ab eodem prognata, quæ *vesicæ calculum* omnino referebant: Non ita diu est; à quo noctu excitabar, ut Comitissæ mihi vicinæ, dolore in vesicæ regione admodum violento & urinæ suppressione derepente correptæ, consulerem: Cùm ego illam Affectibus Hystericis variis obnoxiam certò scirem, atque ex eo augurarer, non isto eam, quem putabat, laborare morbo, Enemata, quæ parabat ancilla, injici non patiebar, ne ab iis cresceret morbus; at horum loco atque Emollientium v. gr. *Syr. de Althæâ*, &c. quæ adferebat Pharmacopola, *Narcoticum* exhibui, quod symptoma illud subito compescuit. Neque sanè vel una aliqua pars corporis ab hujus mali insultibus penitus eximitur, siue interna ea fuerit, siue externa, ut sunt Fauces, Coxæ, Crura, in quibus omnibus dolorem excitat intoleranda-

intolerabilem, atque, ubi discefferit, teneritudinem quandam quæ tangi recuset, relinquit, perinde ac si carnes multo verberare fuerint emollitæ.

Quemadmodum autem quædam ad *Colicæ Hystericæ* historiam pertinentia obiter tradidi, ne sc. illa pro *Biliosâ* falsò haberetur; ita & quædam etiam alia ἐν παρόδῳ attingam, ad *symptomatis* doloris, qui eam comitatur, curationem facientia: *Curatio* enim *radicalis*, quæ *morbum* sublatâ causâ tollit, alterius omnino est & speculationis, & loci.

Venæ-sectio & repetitæ purgationes, quæ in *Colica Biliosa* incipiente apertissimè indicantur, hîc locum non habent nisi in casu infra dicendo. Docet enim experientia, & exasperari dolorem, & invalescere symptomata alia omnia, à tumultu, quem ista cient, adjuta; atque adeò plus semel animadverti, *Enematum*, vel lenissimorum, repetitionem, continuam symptomatum seriem invexisse. Experientiæ ratio etiam astipulabitur, quæ morbum hunc à spirituum potius ἀταξία atque inordinato motu, quàm humorum vitio aliquo produci dicabit, si expendamus nempe circumstantias illas, quibus ut plurimum originem suam debet: Hujusmodi sunt,

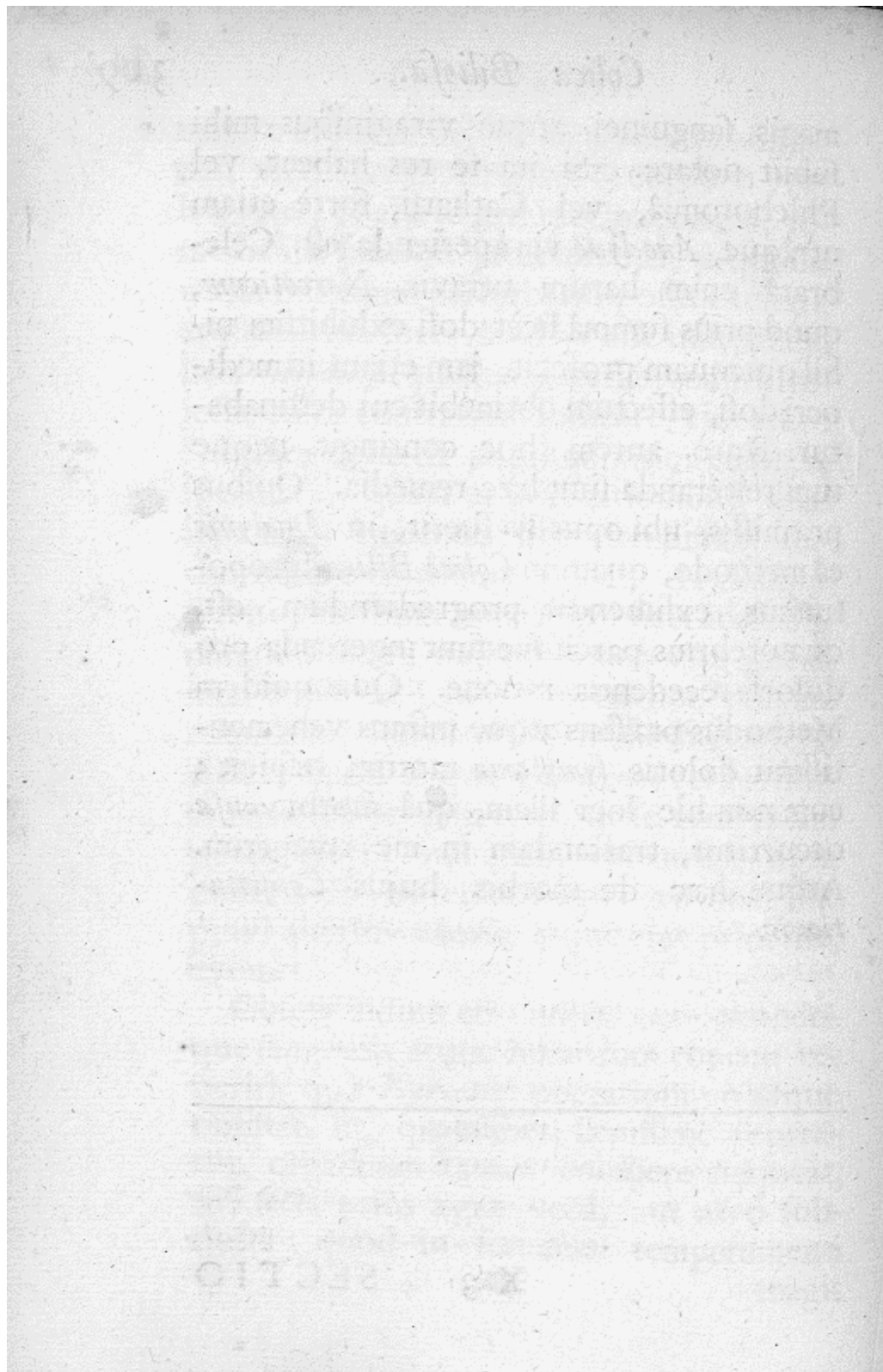
X 2

magnæ

magnæ atque indebitæ sanguinis profusiones, motus animi uti etiam & corporis violentiores, & alia id genus. Quæ omnia, remedia illa suadent proscribenda, à quibus major spirituum perturbatio possit excitari, atque eorum loco *Anodyna* esse usurpanda, licet *viridis* ac pravus materiæ vomitu rejectæ color contrarium indicare videatur : Subtilior enim est atque minutior colorum speculatio, quàm ut evacuationibus, quas ipso facto nocentes deprehendimus, auctoritatem conciliare valeat. Nullusque dubito, morbum hunc (qui licet acerbissimum dolorem, nullum tamen vitæ discrimen apportat) ob errores hoc nomine commissos, lethalem sæpenuerò evadere. Adde, quòd si quis *Emeticum* vel fortissimum hodie propinaverit, ut sc. eam, quam putat, morbi mineram exhauriat, ægra postero die materiam æquè viridem aut pravi alterius coloris, atque erat prior illa, evomet.

Observandum est tamen, eam quandoque sanguinis atque humorum copiam reperiri, quæ *Narcotici* operationi eò usque obsistat, ut, quamlibet sæpissimè repetatur, orgasmum tamen cohibere nequeat, nisi sectâ prius ægræ venâ, aut alvo subductâ ; quod in foeminis temperamenti magis

magis sanguinei atque viraginibus mihi subiit notare. Si ita se res habeat, vel Phlebotomiâ, vel Catharsi, fortè etiam utrâque, *Anodyno* via aperienda est. Celebratâ enim harum utraque, *Narcoticum*, quod prius summâ licèt dosi exhibitum nihil quicquam profecit, jam etiam in mediocri dosi, effectum obtinebit cui destinabatur. Rarò autem hoc contingit, neque tum reiteranda sunt hæc remedia. Quibus præmissis, ubi opus iis fuerit, in *Anodynâ* eâ methodo, quam in *Colicâ Biliosâ* proposuimus, exhibendis progrediendum est, quæ crebrius parciusve sunt ingerenda pro doloris recedentis ratione. Quæ quidem Methodus præsens atque instans vehementissimi doloris *symptoma* tantum respicit; cum non hic loci illam, quâ morbi *causæ* occurritur, tractandam in me receperim. Atque hæc de morbis hujus *Constitutionis*.

SECTIO QUINTA.

CAPUT I.

*Constitutio Epidemica partis Anni 1673.
atque integrorum 1674, 1675.*

CIrca initium mensis *Julii* 1673. alia^{1673.} quædam *Febris* species est ingressa, *Constitutione* verò necdum ita ad eam unicè dispositâ ut penitus excluderentur *Constitutionis præcedentis* morbi, non admodum fuit Epidemica. Nondum enim desierat ista *Variolarum* species quæ Anno 1670. primùm cœpit invadere, licèt jam & rariùs occurreret, & mitiora essent symptomata; ita ut bini hi morbi pari ferè passu procederent, neuter verò multùm grassaretur: *Priori* *Constitutione* nondum ita prorsus evanescente ut nullos proferret morbos veteris prosapiæ, (*Dysenteriae* enim perpaucae adhuc reperiebantur,) neque *Novâ* ita adhuc confirmatâ ut eos produceret, qui alios exterminaret omnes.

X 4

Et

Et per Autumnum hunc & Hyemem omnem *Variolæ* pari cum hac *Febre* ince-
debant passu, neutro tamen morbo admo-
dum grassante, atque interim tantum non
extinguebantur *Dysenteriae*. *Novembri* au-
tem tum currente, post acerrimum Gelu, ad
dies aliquot perdurans, succedente inspe-
ratò tempestate calidiori quàm ego me per
istud anni tempus unquam observasse me-
mini, pauculæ *Dysenteriae* & paulò ante, &
circiter Festum *Nativitatis Domini* hîc
illîc spargebantur: Hæ autem extre-
mum morientis *Lucernæ* conatum re-
ferebant, mox enim morbus hicce, (ista
saltem ejus species) omnino intercidit.

1674. Præmaturè admodum sequente Anno,
mense sc. *Januario* invadebant *Morbilli*,
haud minùs Epidemici atque erant isti qui
eodem fermè tempore Anni 1670. fuerant
ingressi. Etenim in nullam non ferè familiam
se insinuabant, infantes præ cæteris omnes
adorti. Non autem perinde Regulares
erant, neque Typum ita ad amissim ser-
vabant, atque isti qui prædicto anno in-
festabant. De hac autem illorum ab invi-
cem discrepantia plura dicam, ubi de illis
agam particulariùs. Hi magis indies magis-
que grassabantur ad *Æquinoctium* usque
Vernale, à quo tempore iisdem gradibus
decesce-

decreſcebant, donec paulò poſt elapſum *Solſtitium Æſtivum* tandem evaneſcerent.

Sicut autem *Morbilli Epidemici*, qui invadebant initio anni 1670, *Variolas nigras* ibidem deſcriptas introducebant, hi pariter haud minùs *Epidemici* qui initio hujus anni comparebant, *Variolarum* ſpeciem introduxêre iſti perſimilem. Cùm enim (quod priùs eſt notatum,) *Variolæ* præcedentis *Conſtitutionis* poſt priores annos duos puſtulas emitterent minùs ac minùs nigricantes, majores inſuper ſenſim & majores, donec ſub finem anni 1673, pro ſpeciei ratione, mites eſſent & benignæ, jam receptâ priſtinâ feritate, & peſſimis ſymptomatis ſtipatæ revertebantur. Invaluit hæc *Variolarum* ſpecies Autumno proximo, longiùs etiam in Hyemem excurrens, quæ, cùm ſolitis calidior multò eſſet, morbo favebat ; appetente verò tempeſtate frigidiore imminuta eſt, Febri jam graſſanti mox locum cedens.

Febris hæc quæ per annum perſeverarat 1675. omnem, initio *Julii* 75. longè latèque depopulata eſt ; ſed *Autumno* jam appropinquante in viſcera cœpit converti, nunc *Dyſenterię* ſymptomatis, nunc *Diarrhœæ* ſe prodens, licet quandoque neque hanc haberet

haberet comitem, neque illam, sed caput magis tentabat, stupidiore reddens ægros. *Variolæ* interea, quæ jam pauculos hinc inde affecerant, sub *Æquinoctium Autumnale* penitus disparebant, vix unum alterumve jugulantes. Jam enim *Febris* alios vincens Epidemicos, anni prædominio potiebatur. Observandum est nihilominus, quòd cùm proclivior esset *Febris* hæc materiam morbificam in viscera deponere, quæ *Dysenteriam* quandoque, sæpius autem *Diarrhœam* excitabat, ex hac occasione Ventris Tormina eam edidisse stragem vulgò putabantur quæ Febri huic revera fuerat imputanda; licet nemo qui ægros hoc Autumno tractaverit, nescius sit, quantum invaluerit hæc *Febris*; ut nec etiam, *Dysenteriam* dictam & *Diarrhœam* pro *symptomatis* magis quàm *morbis* Essentialibus ac *Primariis* haberi debuisse.

Hunc *Febris* ista cursum tenuit per omnem Autumnum, nunc caput petens, nunc viscera, ubique sæviens sub persona symptomatum iis partibus accidentium, ad finem usque *Octobris*: Quo tempore quæ eò usque tepida atque ad instar æstatis placida fuerat tempestas, derepente in frigidam humidamque est mutata; unde etiam *Catarrhi* & *Tusses* increbuere magis quàm alio ullo

ullo, quod memini, tempore. Quod autem maximi erat momenti, Tussibus hisce supervenire solebat *Febris* hujus Constitutionis *Stationaria*, quæ anſa hinc arreptâ & magis grassabatur, & quædam etiam symptomata variabat. Cùm enim paulò antè, insultus, ut jam dictum, in præfatas partes plerumque fieret, nunc in pulmones & Pleuram præ cæteris detorquebatur, unde symptomata nascebantur *Peripneumonica* & *Pleuritica*: licèt eadem omnino *Febris* esset, quæ *Julio* 1673. ingressa, sine quavis symptomatum alteratione progrediebatur, donec *Catarrhi* isti accederent.

Hi *Catarrhi* & *Tusses* usq; ad exitum *Novembris* perseverabant, quo elapso derepente minuebantur. *Febris* autem eadem planè mansit atque erat antequam *Catarrhi* se ostenderent; licèt nec ita prorsus *Epidemica*, neque iisdem symptomatis stipata, cùm horum utrumque per *Accidens* à *Catarrhis* penderet. Quinetiam recedentibus *Catarrhis* *Variolæ* hinc inde spargi cœperunt, ejusdem planè generis cum *Variolis* anni præcedentis; sed cùm jam secundum fermè annum explevisſent, non ita atrocia erant symptomata ac ubi primùm invaderent. Quamdiu adhuc stabit hæc *Constitutio*, dicere non habeo; id certò scio

fcio, illam perquam *Anomalam* atque Irregularē hactenus fuisse, atque morbos omnes per eam natos ejusdem omninò indolis.

De hujus *Constitutionis* Epidemicis, eo quo se invicem ordine excipiebant, jam agam.

C A P.

CAP. II.

Febris Continua hujus Constitutionis.

HÆc, perinde atque alii Epidemici, mox ab ingressu socia habebat symptomata, quæ indicia haud obscura dabant, majorem & spirituosam magis tunc esse inflammationem, quam ubi morbus magis adoleverat. Etenim primo quo invadebat anno, uti & *Vere* insequente, symptomata Pleuritica Febri superveniebant, & sanguis è venis extractus (saltem pro prima & secunda vice) *Pleuriticorum* referebat sanguinem; at morbo jam proVectiori cessabant ea signa Inflammationis intensioris.

Præter symptomata Febris *universis* communia, *hanc* Febrem ista sequebantur: Ut plurimum afficiebatur æger dolore Capitis & Dorsi satis atroci, stupore item, & dolore Articulorum, Artuumque tensivo, imò & totius corporis, at mitiori aliquanto quàm Rheumatismo laborantes. Primis diebus calor & Frigus sibi invicem succedebant, quandoque etiam ineunte morbo

bo

bo æger in sudatiunculas erat propensior.

Lingua, ubi Febris suo genio erat permixta, nec sicca, nec à colore naturali multum recedens, nisi quòd magis alberet, neque sitis multum urgebat: Quòd si excalesceret æger ulta ordinariam Febris sortem, lingua aridissima erat cum flavedine subfusca, sitis etiam intendebatur; Urinæque, quæ aliter colorem ferè naturalem servare solebat, intensè rubebat.

Febris his tantum gravata symptomatis, si peritè tractaretur, die *decimo quarto* ægro valedicebat; pertinacissima, *primo post vicesimum.*

Inter hujusce Febris symptomata eminebat affectus quidam *Comati* haud dissimilis, quo correptus æger obstupebat delirabatque, imò ad septimanas aliquot dormitabat nonnunquam, nec nisi valido clamore expergiscebatur; à quo agrè excitatus oculos aperiebat tantum, & post ingestum sive medicamentum, sive potum cui assueverat, mox in stuporem dilabebatur, ita quandoque profundum, ut in Aphonia desineret absolutissima.

Qui sic fuerat affectus æger ubi ad se rediit, die *vicesimo octavo* vel *trigesimo* coepit convalescere; cujus primum signum
erat;

erat, quòd cibi aut potûs genus aliquod insuetum aut absurdum deperiret. Convalescentis caput ad dies aliquot debile atque infirmum, nunc versûs hanc partem, nunc illam nutabat ; aliaque aderant signa, quæ Caput plurima fuisse passum ostenderent. At quo passu vires restituebantur, eo ipso discessit dictum symptoma.

Quandoque non tam dormitabat æger quàm tranquillè delirabat, incongrua tamen subinde effutians, ceu iratus, ac mente motus ; at non eò excandescentiæ & furoris ascendebat, quo solent ii qui à Variolis atque aliis Febris Phrenetici fiunt ; à quibus hic in eo etiam discriminabatur, quòd per intervalla abruptè dormiebat, stertebat etiam profundius. Adhæc non ita erat acutum hoc symptoma atque illud, sed erat diuturnius. *Pueris* etiam hoc plerumque accidebat aut iis qui nondum adoleverunt, illud *Adultis* maximè. In utrifque verò si ingererentur Calidiora remedia & sollicitarentur sudores, malum in caput facilè transferebatur, & dictis symptomatis ansam præbebat.

Ubi verò symptoma hoc nec sponte suâ accessit, nec medicamentorum vi coactum, morbus intra diem *decimum quartum* terminabatur ut plurimum, nonnunquam
etiam

etiam intra tertium quartumve, quod factum vidi.

Autumno 1675, ut supra innuimus, Febris hæc per Dysenteriam sibi fugam quærere, nonnunquam & per Diarrhœam affectabat: Harum posterior præcipuè sæpe excurrerat stupore adhuc manente. Utraque verò quantum diligenti observatione assequi poteram, nihil erat aliud quàm Febris symptoma.

Curatio.

Curationem hujus Febris quod attinet; sub primum introitum, nempe *Julio* 1673. tum ex variis Phænomenis ab istis longè diversis quæ præcedentem comitabantur, tum ex eo quòd Cathartici minùs pareret, quibus felicissimè Febres omnes Constitutionis prægressæ deviceram, statim didici, Febrem hanc esse alterius planè familiæ, & diutiùs quàm solebam aliàs, in ejus specie investiganda hærebam, & ex consequenti anxius dubitabam, quem mihi Curationis scopum proponerem. Quo enim tempore primùm erupit hæc Febris, nullum habuit alium Epidemicum sibi σύγγενον, cujus perspecto genio, de hujus natura verisimile aliquid conjectare possem; cùm Variolæ, uti dixi, quæ illam comitabantur, nigrarum istarum, quæ anno 1670. invaserant, reliquias omnino referrent, jamque & mitissimæ

mitissimæ essent & tantum non exolerent. Nihil mihi itaque aliud jam restabat, nisi ut in hunc morbum nudum & ab aliis sepositum accuratissimo examine inquirerem, atque oculo ad *Juvantia* & *Lædientia* quàm diligenter maximè potui semper intento, viam pro virili, Exploratoris instar, prætentarem. Atrox capitis dolor, propensioque quam habebat h'c morbus ad dolores lateribus infigendos, tum etiam sanguis Pleuriticorum similis, me statim edocebant, Inflammationem haud medio-
crem huic Febri subesse, nec tamen eam posse ferre largiorem istam evacuationem quæ Pleuritidi convenit: Sanguis enim post primam aut secundam saltem vicem detractus Glutinis colorem, quo tegebatur superficies, protinus amisit, nec repetitâ adhuc venæ-sectione levabatur æger, nisi fortè morbus in Pleuritidem veram transiret; quod nonnunquam accidebat post regimen justo calidius, præsertim primo *vere* quo invadebat, sc. Anno 1664; quo tempore à solis accessu occasionem nactus (cùm etiam nondum adolesceret morbus & principio magis spirituosio inniteretur quàm postea) ad genus Peripneumonicum videbatur accedere. Cùm verò & experientiâ & exemplo à repetita Phlebotomia

Y

botomia

botomia deterrerer, licèt luce clarius effe
Febrem hanc, præcipuè sub primum in-
gressum, haud parum inflammatoriam fu-
isse, nihil jam restabat quo ejus calor re-
stingui posset præter Enemata sæpius re-
petenda, & medicamenta Refrigerantia.
At præter hos Affectus Inflammationem
apertè prodentes, illud *stuporis* Phæno-
menon, Febri huic, quàm alii cuilibet fa-
miliarius, omnino indicabat continuò re-
petenda esse Enemata, quibus materia Fe-
brilis, quæ ita promptè caput petebat, ab
eo diverteretur; quin & Venæ-sectioni re-
petitæ, quam ægrè tulit propria hujus mor-
bi natura, substituebantur illa, atque ejus
pensabant defectum, sanguinis fervorem
placidè ac sensim temperantia, & cau-
sam eliminantia morbificam. Porro judi-
cabam Emplastra *Epispastica* satis ampla cer-
vici posteriori applicita in hac Febre poti-
ùs ex usu fore quàm in aliis, quibus mate-
ria Febrilis haud ex æquo caput tentabat;
Etenim à cruciatu & fervore vehementi-
bus, quos dicta Epispastica parti cui impo-
nuntur solent imprimere, materia, quæ se-
cus in caput ascenderet, in locum affectum
corrivatur. His, & regimini ad eundem
refrigerandi sanguinis scopum facienti, tan-
dem morbus quasi naturaliter sponteque
suâ

suâ cedebat ; quantumlibet sæviret si methodo ab hac diversa eum quis aggredere-
tur ; quod mihi ab experimentis plus satis
frequentibus abundè liquebat.

Hunc itaque cursum institui : Sanguinem è brachii venis mittendum, eâ quantitate, quæ ægri viribus, ætati, aliisque circumstantiis convenire mihi visâ est, ante omnia curabam, atque eodem ferè tempore Emplastrum Epispasticum bene largum Nuchæ applicandum. Die proximo Clysterem Lenitivum ita temporì injiciendum præcepi, ut ante noctem sedari posset tumultus qui ab eo inter operandum excitaretur, horâ scilicet secundâ tertiâve post meridiem. Repetebatur Enema illud singulis diebus donec imminueretur morbi vis. Quo quidem tempore ab eo cessandum esse duxi, imò & maturiùs, si nempe Febris diem quartum & decimum excessisset, jamque inveterasceret ; quo in casu licèt ab Enematis præcedentibus debellata non fuerit, eadem tamen post elapsos hos dies supervacanea esse comperi : Morbi enim acie per Ebullitionem prægressam jam retusâ, atque ægro ἐξω βέλους constituto, & à symptomatis violentioribus quæ ab eo pendebant, securo, nihil prius erat, quàm ut morbum suo uti Genio, & quasi sensim
Y 2 deflagrare

deflagrare, ac suis viribus ruere sineremus. Quod mihi semper cessit melius quàm evacuationem qualemcunque violentiorem hoc tempore moliri. Ægro interim carnibus interdixi, cerevisiam verò tenuem ad arbitrium concessi.

Restat & aliud, quod, quia multiplici experientiâ astipulante, ægris optimè solebat vertere, in describendo hujusce morbi regimine mihi minimè prætereundum fuit, nempe ut æger quotidie lecto abstineret, saltem ad horas aliquot; vel si id vetaret major ejus debilitas, vestes saltem indueret, & supra lectum cubaret, capite paulò elatiori: Etenim cùm magnum illum impetum, quo Febris in caput ferèbatur, & inflammatoriam simul sanguinis Diathesin contemplerer, subiit mihi in mentem, ægrum à corporis positura nonnihil emolumenti capere posse, si nempe ea talis fuerit ut à circumambiente nullatenus augefceret calor (quod omnino fieri necesse est si in lecto se jugiter contineat) neque sanguinis in capitis arcem tendentis impetus promoveretur; cùm illinc cerebri fervor intendatur, proindèque spiritus animales calefiant atque exagitentur, à quibus & vehementior Cordis vibratio & Febris augmentum.

Quantum-

Quantumlibet autem ægris conducat in Febris omnibus quæ inflammationis intensioris sunt participes, ut non semper lecto incarcerentur, animadvertendum est tamen, eosdem si diutiùs quàm par erat pro una vice à lecto abfuerint, declinante præfertim morbo, in dolores vagos, qui in *Rheumatismo* desinere possint, nonnunquam de facili incidere; nonnunquam etiam superficiem corporis *Interitiâ* deturpari; quæ si cui contingant, lecto addicendus est, quo apertis cutis spiraculis commodè diffilari possint istiusmodi particulæ quæ malorum alterutri formitem præbent; hoc verò ad diem unum aut alterum tantum, sudore non provocato: Hujusmodi autem Accidentia oppidò rara sunt, nec nisi in Febris declinatione comparent unquam; quo tempore cum jam morbus mitior est, longè tutiùs ægro permittes ut in lecto assidue decumbat, quàm vel initio, vel in statu; quinimò per hoc tempus id magis confert ad materiam Febrilem digerendam, quæ, si æger maturiùs lecto affigatur, efferatur magis, atque incenditur.

Hic si quis objecerit, dictam Methodum, licet ad sanguinis impetum à Capite amoliendum reficiendumque ægrum, satis

commodam, minùs tamen expedire, eò quòd evacuationi per sudores, quâ materia Febrilis jam concocta eliminanda omnino erat, officiat : Respondeo, nihil agere contrà-sentientem, nisi priùs argumentis confecerit, hujusmodi evacuationem omni Febri deberi, quod haud ita in proclivi atque facili est. Docet enim Experientia, non autem Ratio, quænam Februm species per Diaphoresin, quæ per Catharsin sit exterminanda, &c. Quinimò est cur arbitremur, dari quasdam Februm species, quas Natura methodo sibi peculiari, sine visibili aliquâ Evacuatione, ablegat, reducendo sc. in sanguinis massam eique assimilando materiam illam morbificam, quæ cum eodem minus quadrabat. Quâ ego nixus ratione, sæpenumerò tam in hac Februm specie, quàm aliis, mox à primo insultu, totoque sanguine nondum inquinato, easdem in ordinem redegi, imperato tantùm Lactis cum Aqua Potu, esuque Carnium & jusculorum è carnibus ægris interdicto ; Permissis interim & exercitii consueti usu, & aurâ liberiore, nullâque prorsus evacuatione vel semel institutâ.

Quòd si demus, Naturam non aliâ methodo quàm per Diaphoresin morbum vincere

vincere posse, an non eos volumus sudores, qui morbo jam fatifcente prorumpunt & à præviâ Digestione fluunt, non verò istos qui primis morbi diebus protrusi, ab interrupta furentis naturæ œconomiâ nascuntur? Hujusmodi, opinor, sudores non erunt promovendi, at compescendus potius tumultus ille cui ortum suum debent. Istiusmodi autem sudores multas Febrium species, licet non omnes, solent comitari. Neque enim sum nescius, quasdam Febrium species ejus esse indolis, ut in *παρεχμῶν* sudorem hunc Criticum sibi postulent: Tales sunt particulares Intermittentium Paroxyfmi; magna item & frequentissima Naturæ Febris ab illa pendens Constitutione quæ ad Intermittentes Epidemicè producendas unicè facit. In his enim, si cui methodo insistatur quæ non eò tendit ut materia morbifica digeratur primùm, dein per sudores eliminetur, augebitur morbus: Quocirca nullæ hîc evacuationes locum habere debent, nisi quatenus morbi impetum primis diebus quibus aggreditur, sufflaminare valent, ne inter medentium operas æger fato succumbat. Quin & Febris Pestilentialis causa, cùm tenuissima sit & perquam subtilis, vel primis morbi diebus, sudoribus diffilari potest, suffragante ubique experientiâ.

Istis autem in Febribus in quibus ordinario symptomatum ductu, & si suo genio uti permittantur, nusquam videmus naturam materiam morbificam jam præparatam tempore præfinito evacuare solere; nescio an non plus satis temerarius is fuerit, qui sudore provocando vim morbo inferre cogitet, atque ægrum eâ solâ methodo restituere, [cùm, ut docet Divinus senex, *Τῆς φύσεως ἀντιπερατῆσις κενεὰ πάντα :*] Atque illud quidem usu venire autumo in Febre hac particulari de qua hic agimus, quam, multiplici experientiâ edoctus, satis scio sine sudoribus fugari posse; ægrum etiam, dum eosdem importuniùs sollicitamus, sæpenumerò nulla cogente necessitate in manifestum vitæ discrimen conjici, à materiâ morbificâ in caput sursum latâ: Attamen neque in hac Febre, neque in alia qualibet vel ex eis quæ sudore Critico solvi non solent, si fortè hujusmodi sudor morbo jam imminuto sponte supervenerit, quem ex symptomatum omnium remissione debitæ Concoctionis sobolem esse arbitremur, medicorum prudentissimus quisque eum contemnet; ubi verò non ita sponte exit, quî certò scire possumus an non hominem è medio tollamus, dum humores regimine & cardiacis calidioribus

oribus ad ejusmodi sudores disponere nitimur? Si quis fortè in Thesaurum incidere, nisi desipiat, humo tollet; stultus autem sit oportet qui hâc fretus fortunâ, omnem adhibet operam ut alium ejusmodi cum vitæ periculo adipiscatur. Quo verò cunque modo hæc se res habeat, mihi abundè constat, solam Febrem calorem eum secum adferre, qui materiæ Febrili ad Coctionem præparandæ possit sufficere, neque eo intensiorem à regimine fervido forinsecus accersendum.

Præfatam Methodum per Venæ-sectionem atque Enemata in hujusce Febris curatione quàm felicissimè succedere comperiebam; eam verò, quoties à Diaphoreticis lacefferetur, non solum Anomala malique moris symptomata, sed etiam dubium semper exitum habuisse: Inter symptomata eminebat tacitum illud delirium, quod non tam insanâ loquacitate se prodebat, quàm *stupore* Coma æmulante, quod uti diximus huic Febri frequens solebat accidere. Hoc symptoma, (licet nonnunquam sponte suâ ortum illud viderim,) à nimia Curatricum diligentia in provocandis sudoribus malè posita, ut plurimum invitabatur: Hoc enim pacto materia morbifica quæ in hâc Febris specie sudoribus morem gerere recusabat, vehementer

vehementer exagitata in caput tandem elevabatur cum ingenti ægrorum discrimine.

Jampridem animadverti in Curatione Febris Constitutionis alterius, quòd per ultimos annos hujusmodi *Stupor* Pueros maximè, atq; eos qui ex ephebis vix excefferant subinde invadebat, sed nec ita profundus, nec perinde Epidemicus atque erat is qui hanc Febrem comitabatur. Neq; tamen illum, licèt huic inferiorem, multò minùs hunc, ubi primùm ingrederetur morbus, edomare potui; licèt nullum non lapidem moverem, repetitis Venæ-sectionibus non in brachiis tantum, sed cervice etiam & pedibus, Emplastris Vesicatoriis, Cucurbitulis, Enematis, Diaphoreticis omnis generis, &c. in partes adscitis. Tandem statui, post sanguinem è brachio eductum, Epispasticum Cervici applicatum, atque Enemata duo vel tria è Lacte & Saccharo injecta primis morbi diebus, nihil quicquam ampliùs moliri, nisi quod ægrum & à carnibus & à liquoribus spirituosus quibuscunque arcerem: Ad naturæ methodum interim attendebam, cujus ego vestigiis inhærens symptomata hoc superare tandem discerem. Morbus interim cui invigilabam, tutò, licet tardè recedens, tandem

tandem evanuit. Huic itaque methodo insistendum mihi esse duxi in Febribus quas deinceps tractavi universis; quod quidem si & symptomatis magnitudinem, & eventum ubique votis respondentem spectamus, haud parvi momenti mihi videtur. Et sanè mihi nonnunquam subiit cogitare, nos in morbis depellendis haud satis lentè festinare, tardiùs verò nobis esse procedendum, & plus Naturæ sæpenumero committendum, quàm mos hodie obtinuit. Errat enim, sed neque errore erudito, qui Naturam Artis adminiculo ubique indigere existimat. Namque id si fieret, parciùs humano Genèri ea prospexisset, quàm postulat speciei Conservatio: cùm ne minima sit proportio inter morborum ingruentium frequentiam, & facultates quibus pollent homines ad eosdem fugandos, vel iis sæculis quibus Medendi Ars maximè caput ex tulit, & à quampluribus exculta est. Aliis in morbis quid hoc profecerit nescio. Illud satis scio ex diligenti observatione mihi astipulante, quòd in Febre de quâ jam agimus, dictum symptoma post usurpatas evacuationes generales, Venæ-sectionem dico & Enemata, solo tempore feliciter solebat vinci.

Antea

Antea diximus Convalescentiæ prænuncia Signa ut plurimum ad diem usque Tricesimum differri solere, (in stupore scilicet paulò confirmatori) ægro nonnunquam etiam Aphoniâ correpto: quibus elapsis, incongruum aliquod atque absurdum sive cibi, sive potûs genus importunè flagitabat, Ventriculi fermento à morbo diuturniore impense vitiato. Hoc in casu, quandoquidem jam exhaustæ corporis vires refectione omnino indigerent, lubens ea etiam concessi quæ minùs ægro convenire viderentur, modò palato magis arriderent.

Mense Septembri 1674. filium Novennem Librarii cujusdam ædibus meis vicini, nomine *Not*, hâc Febre unâ cum symptomate jam sæpe memorato laborantem tractabam: Extracto è brachio sanguine, & Clysteribus per primos aliquot morbi dies continuos injectis, importunissimæ Matri obstabam, quæ rem ocyùs expediri acriter urgebat quàm ego cum salute filii stare posse arbitrabar. Datis itaque induciis, nulloque medicamento alio propinato præter Julapium aliquod è vulgaribus, quod pacandæ quidem matri potius destinabatur, quàm filio restituendo, trigesimum circiter diem melius habere cœpit; edulia
varia

varia etiam absurda miserè discupiens, quorum pars aliqua concedebatur, licèt nullo alio nomine concedi debuisset ; atque ita tandem prorsus convaluit.

Quamvis autem *Stupor* hic ad *Comatis* accedens naturam, huic Febri aliis symptomatis frequentius superveniebat, quandoque tamen, at rariùs, *Phrenesis* absque stupore nonnullos invadebat, in quâ æger insomnis dies noctesque agebat, nullâ ratione poterat regi aliâque patiebatur symptomata iis similia, quæ vel ab aliis Febribus, vel à Variolis in *Phrenesin* actos infestabant. Inducias non tulit symptoma hoc, ut solebat *Affectus Comatosus* jam memoratus, donec fieret digestio, ægrum verò intra paucos tollebat, nisi inflammatio cohiberetur. Aque hîc mihi suppetias præ cæteris tulit *Vitrioli spiritus*, quam post Venæsectionem atque Enematis unius alteriusve injectionem cerevisiæ tenui instillatum pro potu ordinario concessi : Qui intra dies paucos & somnum conciliabat, & sanitatem, superatis symptomatis, ægro reddebat : quod quidem nullâ aliâ methodo efficere valebam. Atque hoc reiteratâ sæpe *Experientiâ* mihi abundè constabat.

Febri

Febri huic, Autumno 1675. & *Dejectiones Dysentericæ* superveniebant quandoque & *Diarrhæa*. Istas ego statim perspexi *Symptomaticas* fuisse huic Febri, non verò, ut in Constitutione præcedenti, *originales* & primò ortas. Quo non obstante, cùm morbi causa in sanguinis massâ clauderetur, *Venæ-sectionem* ea indicabat; quæ quidem, propinato etiam post Narcotico ad duas vices, symptomati huic debellando par erat.

Septembri 1675. Domina *Conysby* juxta Equilia Regia habitans me accersivit; laboraverat ea hâc Febre, ventris torminibus derepente jam correpta, quæ deinceps excipiebant *Dejectiones* sanguineæ ac mucosæ: Licet protritæ jam ab aliquot diebus, ob morbum diutinum vires essent, maxime verò à *Dejectionum* frequentia quæ nocte prægressâ multùm fatigaverant, sanguinem tamen è brachio statim educendum curavi, & paulo post Narcoticum exhibendum, quibus peractis ea ipsâ nocte *Dejectiones* stercorosæ conspiciebantur. Mane & vespere sequentibus Narcoticum repetebam prædictum, imperato etiam medicamento Cardiaco moderatiori quo spiritus refocillarentur: atque ab his statim convalevit.

Diarrhæam

Diarrhœam quod attinet, quæ eodem febrè anni tempore huic Febri haud rarò accidebat, minùs adhuc ista faceſſebat negotii; cumque ea neque ægro prodeſſet, neque etiam officeret, quantum mihi obſervare licuit (ſive adeſſet ſtupor, ſive etiam abeſſet) nullam ab illa Indicationem Curativam elicere valebam, modò intra eoſtaret limites ut æger ab eâ de vitâ non periclitaretur: quo in caſu Narcoticum ſine dubio indicabatur; atque in eo ſolo probandus Anodynorum uſus per omnem morbi hujus decurſum: ingens enim illa propenſio quâ hâc Febre laborantes in ſtuporem ferebantur, ab his intendebatur, ac proinde niſi urgente neceſſitate in uſum nunquam erant revocanda.

Notandum eſt haud rarò accidere tam ab hâc Febre quàm Febris aliis convaleſcentibus, iis maximè quos illæ diutiùs maceraverant, nec niſi poſt longas magnasque evacuationes tandem demiferant, (præſertim ſi invalidiori eſſent corporis habitu,) ut noctu in lecto cubantes incaleſcerent primùm, mox ſudore diffluèrent, à quibus vehementer infirmabantur, & vires tardiùs recipiebant, nonnulli etiam præcipitabantur in tabem. Cùm ſymptoma hoc non aliunde naſci exiſtimarem quàm à ſanguine

sanguine ob morbum contumaciorem eo usque depauperato debilitatoque ut succos, quos recenter advectos nequiret assimilare, per sudores ejicere moliretur; ita affectis author semper fui, ut singulis auro-
ris noctibusque cochlearia tria quatuorve Vini Malacensis annosioris haurirent, cu-
jus usu ægris vires crescebant jugiter, & evanescebant sudores. Atque hæc de Febre
hujus Constitutionis continua.

CAP.

CAP. III.

Morbilli.

O Riente anno, mense sc. *Januario* 167 $\frac{3}{4}$,
 ingressa est *Morbillorum* species quæ-
 dam ab eâ diversa quæ eodem mense An-
 no 166 $\frac{2}{70}$ invaserat; neque tamen minùs
 Epidemicè sæviebant hi atque isti, sed non
 perinde erant regulares, neque ita con-
 stanter Typum observabant: Nunc enim
 citiùs, nunc seriùs erumpebant; cùm in alia
 specie, eruptio in diem ab invasione *quar-*
tum semper incideret. Adhæc humeros, &
 cæteras trunci partes primùm occupabant;
 cùm isti alteri faciem primùm peterent, &
 in reliquum corpus paulatim spargerentur.
 Nec hâc in specie observare licuit, nisi ra-
 rissimè, eas cuticulæ desquamationes ad
 instar farinæ inspersæ, quoties recederent
 Morbilli; quæ in aliâ specie haud minùs
 certò conspiciebantur, quàm post Febris
 Scarlatinæ decessum conspici solent. Plu-
 res insuper è medio tollebant, quoties im-
 peritè tractarentur, quàm priores illi. *Fe-*
bris enim & *Dyspnœa*, quæ Morbillis abituri-
 Z entibus

entibus solebant accidere, vehementiores erant; & *Peripneumoniam* hîc propiùs referebant, quàm in altero genere. Quantumlibet autem fuerint *Anomali* atque irregulares hi *Morbilli* quoad jam memorata symptomata, in præcipuis tamen satis iis competeat Historia quam de morbillis tradidi cùm morbos An. 1670. Epidemicos describerem, quæ idcirco impræsentiarum repetenda non erit. Hi, uti etiam Priores isti, ad Vernalis usque Æquinoctium invalescebant, à quo tempore decrecentes, appetente Solstitio æstivo, aut non diu post, evanescere.

Curatio.

Curatio, cùm nullâ ferme in re ab illa differat quam in Morbillorum historia jam fusè tradidi, exinde petenda est. Unicam tantùm hîc pro meo more, instantiam adferam Methodi quâ illas aggrediebar.

Februario 1674. Domina virtutibus ornatissima, atque in exemplum nata, Comitissa *Sarisburiensis* me accersivit: Infantium unus tantùm tum temporis ægrotabat, mox reliqui (5 autem vel 6 erant) quos omnes eadem methodo tractavi. Lectulo eos addixi ad dies binos ternosve ante eruptionem, ut sanguis, pro suo genio, particulas facile separabiles morbum committentes, per cutis poros eliminaret. Neque autem
vel

vel stragulis, vel igni quibus sani assueverant, quidquam adjici patiebar; ab esu carniū arcebam, juscula Avenacea, Hordeacea, ac subinde pomum coctum concedens, cerevisiam tenuem insuper, vel lac cum aquæ triplo coctum pro potu. Urgenteque, pro more, Tussi, Ptisanam Pectoralem sæpe assumendam præscripsi. His peractis omninò convaluere, brevi illo spatio quod hic morbus solet percurrere; neque vel per ejus decursum, vel eodem fatiscente, symptomate quòvis morbo huic non familiari, tentabantur.

Duobus primis mensibus quibus hæc morbillorum species se prodebat, intercurrente & *Febris* quædam *Morbillosa* hîc illîc sparfa, in quâ ἐκθύματα nonnulla per truncum corporis, colli præsertim posteriora, atque humeros erumpebant, ἐκθύματα Morbillorum imitantia; à quibus in illo saltem disternabantur, quòd non universum corpus pariter occuparent, quas diximus partibus contenta: Febris etiam (licet ejusdem planè generis) immanior erat, & ad dies 14, nonnunquam etiam plures, protrahebatur. Nec Venæ-sectionem tulit hæc Febris, nec Enemata, ab utrisque irritata; at Methodo quæ Morbillis superiùs dicata est, lubens concessit.

fit. Atque hæc de Morbillis fuerunt dicenda.

C A P. IV.

Variolæ Anomalæ hujus Constitutionis.

Q Uemadmodum Morbilli Epidemici initio anni 1670 incurfantes, *Variolas nigras* ibidem delineatas introduxêre, ita etiam hi, qui haud minus Epidemicè graffabantur initio Anni 1674, Variolarum speciem introducebant tam earum fimilem, ut eadem ista revixiffè omnino videretur, non alia subnafci : cùm enim (uti jam diximus) in priore illâ variolarum specie post elapfos priores annos duos, pustulæ minùs indies nigræ comparerent, & grandiores etiam pedetentim confpicerentur, donec exeunte anno 1663, morbus jam mitis, habitâ generis ratione, ac benignus efflet ; jam pristinâ ferociâ, & infauflo malorum fymptomatum agmine ftripatus denuò revertebatur. Etenim pustulæ fuliginem nigredine æquabant, ubi nempe confluerint, & æger non priùs extingueretur quàm ad maturitatem iſtæ perverint ;

nerint; immaturæ enim fuscæ tantum erant colore. Pustulæ quinetiam perpusillæ erant si numerosæ, (Pauca enim ubi fuerant tantum, haud erant minores, quàm in aliis Variolarum generibus, nigræ verò rarissimè.) Verbo dicam, istas quas anno 1670. descripsimus satis referebant; licet non in omnibus cum iis quadrarent, distarent autem pauculis quibusdam, quæ quidem majorem sub his quàm illis aliis putredinem latere, naturæque eas esse magis crassæ & inconcoctilis ostendebant: Maturæ enim pejùs olebant, ita ut eisdem graviter laborantes præ fœtore vix quirem accedere. Tardiùs etiam periodum absolvebant, hærebantque diutiùs, quàm ulla species alia quam mihi adhuc videre contigit.

Notatu interim est perdignum, quòd quantò mitior est morbi species, tantò citiùs pustulæ ad maturitatem, atque morbus ad finem perducitur. Ita in specie istâ regulari Variolarum Confluentium quæ anno 1667. ingressa est, Dies *Undecimus* maximum adferebat vitæ discrimen, quo semel elapso, non ampliùs ut plurimum ægro metuendum erat. In proximè sequenti specie anomalâ Confluentium quæ initio anni 1670. cœperunt invadere, æger die

Z 3

Decimo

Decimo quarto vel ad extremum *Decimo septimo* maximè periclitabatur, quos si æger superaverit, salvus omnino erat, nec ququam post hunc diem ab hoc morbo interemptum hætenùs observavi. At verò in hâc specie Confluentium, æger etiam post diem *viceffimum* contrucidabatur; nonnunquam & si convalesceret, quæ paucorum sors erat, non tantùm tibiæ intumescebant, (quòd quidem in Variolis Confluentibus quibusq; familiare est,) sed brachia insuper, humeri, crura, partesque aliæ; qui quidem tumores ab intolerabili dolore *Rheumaticorum* per omnia æmulo, tragœdiam ordiebantur; postea haud rarò suppurabantur, & in sinus ingentes & partium musculosarum apostemata desinebant, ægro in vitæ periculo etiam ad multos dies à discessu Variolarum adhuc versante. Adeò ut mihi luculenter constaret de gradibus quibus hic se Epidemicus promoveret per tres hæc Constitutiones, quarum posterior priorem semper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minùs coctilem.

Videntur autem mihi hæ, quas jam tracto, *Variolæ*, nova quædam Variolarum species, è priore jam inveterascente suborta. Quamvis pro aeris diathesi eum producente

producente Epidemicum, Variolæ nigræ, quæ initio anni 1670 primùm se ostendebant, ad παρακύβη suam usque progredientur, tamen ad instar recidivæ alicujus morbi à materia pristina denuò fermentescente, aer rursùs ad Variolarum productionem faciens, ex veteri penu eadem deprompsit ; qui quidem morbus redintegratus sumptisque de novo viribus, reviviscere planè & quasi rejuvenescere videbatur. Tantò autem magis Anomalæ hæ erant, tantòque magis intensam redolebant putrefactionem, quantò materia, è quâ generabantur, istâ crassior erat atque fæculentior, ad quam præcedentes primum ortum referebant. Quòd ut magis elucescat, existimandum omnino est, nullam ejusmodi diathesin in ipso aere supponi debere, quæ hunc hoc in loco Epidemicum propaget, alium verò longè diversum in alio non ita multùm distante ; hoc enim si fieret (fit autem subinde) quilibet ventorum motus Constitutionem diffilare valeret ; vero autem similis mihi videtur, hunc vel illum particularem aeris tractum effluviis repleri à minerali aliquâ fermentatione, quæ aerem, per quem feruntur, particulis nunc huic animalium generi, nunc alteri exitialibus, contaminantia,

morbos variis terræ Affectibus appropriatos eò usque propagant, donec expiraverit subterranea illa halituum minera; quæ pariter in novam denuò fermentationem agi possit, ex reliquiis nempe materiæ exolescentis, uti in casu jam memorato. Mihi verò, qui non ultra quàm res ipsa loquitur sapere audeo, perinde est, an hæc, an alia aliqua Hypothesis Phænomena rectius solvat. Id saltem pro comperto habeo, quas jam tractavi Variolas, præcedentis Constitutionis Variolis fuisse simillimas, nisi quòd & crassiores naturam, & putredinem longè intensiorem redolere videntur. Quibus etiam de causis duabus, ubi admodum *confluerent*, plures orco dabant quàm species alia quælibet quam mihi hætenus videre contigit; &, si quid meo judiciotribuendum sit, Pestem ipsam, pro numero sc. ægrotorum, pernicie æquabant; licèt, ubi *Discretæ* invaderent, haud certius intentarent periculum quàm alia quævis species, & tam pustularum magnitudine, quàm colore, aliisque circumstantiis boni se moris esse faterentur.

Curatio.

Curationem quod attinet; Jam à multis annis miratus sum Indicationes planè contrarias, quâs hic mihi morbus subinnuere videbatur. *Hinc* enim luce clarius fuit, à calidiori

calidiori regimine symptomata, quæ à nimîâ inflammatione pendent, statim produci, Febrim sc. Phrenesin, maculas Purpureas, & similia, quibus hic morbus præ cæteris quibusque est obnoxius; *inde* verò regimen justò frigidius faciei manuumque intumescentiæ, quæ hic apprime est necessaria, officere, & pustulas flaccidiores reddere. Postquam hæc diu multumque apud me satis anxie revolveram, intellexi tandem, utrique huic incommodo eodem simul tempore posse occurri. Usus enim Aquæ cum Lacte coctæ, Cerevisiæ tenuis, aut liquoris alteriùs similis liberaliorem concedendo, penes me erat internum sanguinis ὀργασμὸν frænare; Atque ex adverso ægrum in lectulo jugiter detinendo, ne brachio quidem exerto, blando ejus calore pustularum elevationem & faciei manuumque intumescentiam valebam promovere. Neque hæc secum methodus pugnare videtur; sanguis enim, eruptione jam finitâ, particulas inflammatas in corporis habitum eruclasse putandus est, neque jam stimulis ad ulteriorem materiæ secretionem indigere: Ita ut, cùm jam in habitu corporis, maturandisque Abscessibus rei cardo versetur, id tantum sit agendum *sanguinis* nomine, ut sc. sanguis ab halitibus

halitibus calidis, à carne pustulis obsessâ retro agendis, sartus tectus conservetur; *Pustularum* verò, ut blando partium externarum calore ad maturitatem illæ perducantur. Jam verò, ut ut feliciter mihi cesserit hæc Methodus, uti priùs docui, in Variolis aliis *Confluentibus*, in istis tamen hujusce Constitutionis illa me fefellit; ita ut eorum plerique qui vehementius laborabant interirent, sive methodo jam à me laudatâ, sive regimine & Cardiacis calidioribus uterentur. Omnino itaque intellexi, desiderari adhuc aliquid præter ista, quæ vel ad compescendam sanguinis ebullitionem, vel ad pustularum elevationem, manuumque atque faciei intumescenciam facerent; desiderari sc. aliquid, quod Putrefactioni magis intensæ, quàm in his Variolis præ cæteris quibusque observaram, vincendæ par esset. In mentem mihi tandem venit *Vitrioli Spiritus*, quem existimabam utrique intentioni, tum Putredinis oppugnandæ, tum perdomandæ caloris ferociæ, satisfacere posse. Quamobrem Ægro sibi relicto, donec & dolor & vomituritio, quæ eruptionem præcedere solent, jam desinerent, & Variolæ conferto agmine prodirent omnes, tandem die *quinto sextove* dictum *spiritum*, cerevisiæ tenui ad levem aciditatem

aciditatem instillatum, pro potu ordinario concessi ad libitum sumendum, liberaliùs verò, cùm appeteret Febris maturationis; quem Potum, donec perfectè convalesceret, imperavi usurpandum quotidie.

Hic spiritus, ceu morbo reverà specificus, symptomata omnia ad miraculùm ferè compescebat: Facies & maturiùs, & longè altiùs intumescebat: Variolarum interstitia, ad colorem magis rubrum, & Rosæ Damascenæ æmulum magis accedebant: Pustulæ quoque minutissimæ grandescabant, saltem quantum ea species pateretur: Pustulæ etiam quæ aliter nigræ comparuissent, hîc materiam quandam flavam & colore Favum referentem eructabant. Facies deinceps, pro nigrâ, colore flavo saturato ubique tincta conspiciebatur: Celeriùs maturiscebant, atque tempora alia omnia diei unius aut alterius spatio, citiùs percurrerant. Hæc autem accidebant omnia, si liquorem nempe laudatum liberalius haurirent: Quâpropter, quoties ægrum copiam subjugandis symptomatis debitam respuere animadverterem, spiritum istum, vel Syrupum aliquo in cochleari permistum, vel Aquæ Destillatæ cum Syrupum junctæ additum, subinde ingessi, quo pensaretur sc. liquoris parcior usus.

Varia

Varia hujus Medicamenti commoda recensui, incommodi ne minimum quidem ex eo natum hætenùs potui deprehendere: Licèt enim Salivatio die undecimo decimove ferè ab eo sistatur, cujus vicem per id temporis Dejectiones aliquot subire solent; tamen ab his minùs ægro erit periculi, quàm ab ista fuit; Quandoquidem, quod plus semel diximus, qui Variolis *Confluentibus* laborant, eo præcipuè urgentur discrimine, quòd saliva his diebus viscidior reddita fauces præcludat, cui quidem symptomati hoc in casu Diarrhœa succurrit, quæ vel sponte suâ desinet, vel saltem, ubi nullum amplius à variolis periculum est, Lactè & Aquâ mistis, & Narcotico assumptis facillè compescetur.

Ægro interim in lecto jacenti, inclusis quoque brachiis, stragula præter solita adjici non patiebar; concessi etiam, ut ab hac in illam lecti partem se pro arbitrio transferret, ad sudores arcendos, in quos proclivissimus erat, hoc non obstante remedio. Jusculis interim Avenaceis atque Hordeaceis victitabat, nonnunquam & pommo cocto. Ultimis diebus, si vel langueret æger, vel ægrotaret stomacho, Vini Canarini cochlearia tria quatuorve indulsi. Haustum verò Paregoricum jam à quinto
sextove

sextove die singulis vesperis temporius propinandum Adulto (Infantibus enim eo non erat opus,) præscripsi ; *Laudani Li- quidi* sc. *guttas 14. in Aq. fl. Paralys.*

Die Decimo quarto, ægrum è lecto sur- gere permisi ; vicesimo primo sanguinem è brachio educendum curavi ; Catharticum deinde ad duas vel tres vices exhibui ; qui- bus peractis ægri facies coloratior ac magis vivida conspiciebatur, quàm solebat eo- rum quos hic morbus ita malè mulctave- rat : Adde, quòd Methodus laudata vix patitur faciem cicatricibus deturpari, quæ ab humoribus calidis efferatisque prove- niunt cuticulam rodentibus.

Die *Julii* 26. 1675. Vir Nobilis mihi- que Amicus Dominus *Elliot* Regi à cubi- culo, Domesticum è suis meæ curæ com- misit, ferâ hâc Variolarum *Confluentium Nigrarum* specie propediem laboraturum : Habebat is annos octodecim circiter, tem- peramento erat admodum sanguineo, & in hunc morbum à nimia Computatione re- cens inciderat : Confluebant pustulæ den- siore agmine quàm alias vidi unquam, ita ut nulla ferè inter eas intercapedo linque- retur quâ distingui possent. Remedii hujus *deasignatione* confusus viribus, venam nul- lus secui, licèt tempus quo accerseretur id mihi

mihi liberum faceret, atque etiam fecare debuisssem, cùm à nimia Vini ingurgitatione invitaretur morbus. Post Eruptionem finitam, die viz. quinto vel sexto, *Spiritum Vitrioli* in lagenas aliquot cerevisiâ tenui repletas jussi instillari, atque hunc Potum ordinarium concessi pro arbitrio sumendum. Die octavo ea sanguinis quantitas è naribus fluxit, ut Nosocomia hoc symptomate territa, me ocys accersendum putaret: Adveniens ego, cùm ab immodico sanguinis calore & impetu inusitato illud oriri animadverterem, Cerevisiam tenuem dicto spiritu imprægnatam uberiùs adhuc hauriendam imperavi, quo factò Hæmorrhagia dicto citius est coercita. Salivatione satis copiosa, faciei & manuum intumescentiâ, pustularumque augmento ritè procedentibus, morbus se satis feliciter expedivit; nisi quod ultimis diebus Dejectiones aliquot mucosæ sanguineæque interpellarent, quæ fortè nullum facessissent negotium, si venam, eo quo diximus nomine, mox accersitus aperuisssem. Nihilominus nullo alio præsidio Dysenteriam adoriebar, quàm Narcotico illo, quod aliàs etiam, si hoc symptoma non ursisset, singulis noctibus fuisset assumendum, quo vis ejus retusa erat donec evanescerent pustulæ;

pustulæ; posteaque extractâ è brachio sanguinis quantitate satis largâ, Lactéque atque Aquâ affatim haustis, subito convaleuit.

Eodem ferè tempore quidam è meis vicinis Dominus *Clench* duos mihi liberos sanandos tradidit; quatuor annos habebat alter, alter adhuc lactebat, nec dum sextum mensem attigerat. Pustulæ utrisque perpusillæ erant, *Confluxiles* admodum, & ad Erysipelatis modum prodibant, generisque nigri dicti. *Vitrioli spiritum* utrisque in potu omni instillandum curavi, quem non obstante ætate, Junioris præsertim, tenellulâ, ne hilum averfabantur; quin & nullo symptomate graviore affecti convalescere illico. Amicissimus mihi Vir, Dominus Doctor *Mapletoft*, utrosque mecum invisens, ætate majorem jam convalescentem reperit, minorem verò in cunis adhuc laborantem.

Animadvertendum est autem, quòd, sicuti Variolæ hujus Constitutionis quæ non confluebant, satis erant benignæ, ita neque remedio jam præscripto opus habebant; satis verò erat istâ eas Methodo tractare quam generi *Distincto* jam supra deberi docuimus.

Habes

Habes jam, Lector, quæ de *Variolis* mihi erant dicenda omnia; quæ licet non nemo fortasse parvi penderit pro sæculi genio, scio tamen ego, haud parvo mihi labore, curâ atque industriâ, per multos annos continuos ea stetisse; neque jam à me fuisse evulganda, nisi vicisset charitas in proximum, & studium aliis benefaciendi vel pretio existimationis propriæ, quàm satis intelligo à subjecti novitate gravandam fore. Neque tamen video, cur aliquem malè habeat nova Methodus ei morbo medendi; cujus nec apud *Hippocratem* vestigium ullum, nec apud *Galenum* invenitur, (nisi quis fortè locus difficillimâ ratiocinatione torqueatur,) cùm quæ à Modernis adaptantur Curationes, à magnis illis rei Medicæ luminibus non institutæ, æquo jure ab his negliguntur, atque ab illis magni fiunt.

Quin & pari ratione nemini mirum debet videri, si quid immutavero in ea Methodo, quâ expugnandæ sunt istæ Febres quæ ab iis pendent Constitutionibus, quæ *Variolis* Epidemicæ sunt; Etenim si in prioribus illis mundi sæculis *Variolæ* nusquam gentium comparuerint, sequitur neque istiusmodi Febres uspiam locorum extitisse unquam. Vero autem simillimum est,
ne

ne quid dicam audacius, Variolas nondum tunc temporis in rerum naturâ fuisse repertas: si enim per antiquiora tempora perinde atque nunc dierum hic morbus invaluisset, sagacissimum *Hippocratem*, opinor, is nunquam latuisset; qui cùm morborum Historias & clariùs intellexerit & descripserit accuratiùs quàm Post-natorum quispiam, & hujus etiam descriptionem genuinam, atque simplicem pro suo more nobis reliquisset. Quocirca opinari mihi fas sit, morbos certas habere periodos pro occultis illis atque adhuc incompertis Alterationibus, quæ ipsius terræ accidunt visceribus, pro variâ sc. ejusdem ætate ac duratione: quodque, sicuti alii morbi jam olim extitêre, qui vel jam ceciderunt penitus, vel ætate saltem penè confecti exolverêre, & rarissimè comparent (cujusmodi sunt *Lepa* atque alii fortasse nonnulli;) ita qui nunc regnant morbi aliquando demùm intercident, novis cedentes speciebus, de quibus nos ne minimum quidem hariolari valemus. Hæc se ita res habere potest, quicquid de eâ videatur nobis *Βεα-χρβίσις*, qui heri tantum nati sumus, cras fortè interituri: nèque quas de morbis Authores, vel antiquissimi, congefferunt rationes, ævi multò productioris, si

A a

cum

354 *Tusses Epidemicæ, cum Pleuritide &*
cum Antiquissima mundi Epochâ eâ con-
ferantur.

C A P. V.

Tusses Epidemicæ, cum Pleuritide &
Peripneumoniâ supervenientibus.

CUM tempestas placida ac tepens, immò
verò æstatis simillima, præter solitum
ad postremos usque *Octobris* dies perseve-
raret, Anno 1675, eam verò mox excipe-
ret alia multum diversa, frigida scilicet
atque humida subito ingruens, *Tusses* ubi-
que numerosiores grassabantur quàm alio
quovis, quod memini, tempore, nemini
ferè parcentes cujuscunque is fuerit sive
ætatis, sive temperamenti, integras verò
simul familias pervadentes. Neque nume-
ro tantum erant spectabiles (cùm quolibet
hyems haud paucas nobis generet) sed etiam
ob anceps illud periculum, in quod eos
quos affecerant, per accidens conjiciebant.
Cùm enim *Constitutio*, & jam, & per Au-
tumnum omnem modò elapsus, in produ-
cenda Febre Epidemica supra descriptâ
omnes nervos intenderet, cumque jam
nullus

nullus existeret morbus alius Epidemicus, cujus contranisu hujus vires aliquantisper possint refringi, Tussis istæ Febri sternebant viam, atque in eam quàm libentissimè commigrabant. Interea, quemadmodum Tussis Constitutioni opitulabatur in Febre producendâ, ita etiam Febris occasionem ex Tussi natam arripiens, jam Pleuram ac Pulmones haud aliter invadebat, ac caput invaserat vel septimanâ illâ quæ harum Tussium exortum fuerat prægressa; Quæ tam improvisa symptomatum mutatio nonnullis, qui minùs diligenter adverterant animum, ansam præbuit, Febrem hanc pro *Pleuritide Essentiali*, aut *Essentiali Peripneumoniâ* habendi, licèt eadem omnino illa maneret atque fuerat per integram hanc Constitutionem. Nunc enim, uti priùs semper, cum dolore Capitis, Dorsi, atque Artuum quolibet aggredebatur; quæ symptomata omni ubique hujusce Constitutionis Febri conveniebant. Materia tantùm Febrilis, cùm stimulantè Tussi in Pleuram ac Pulmones uberius deponeretur, symptomata dictas partes attinentia excitabat; attamen Febris, quantum mihi licuit observare, eadem prorsus cum illa fuit, quæ ad eum usque diem fuerat depopulata quo hæ

Tusses primùm comparebant; quin & remedia quibus promptissimè parebat, idem planè demonstrabant. Et quantumlibet lateris dolor punctorius, spirandi difficultas, color detracti sanguinis, & reliqua signa Pleuritidi familiaria, *Essentialem Pleuresin* subesse innuerent, non aliam tamen mendendi methodum postulavit hic morbus, quàm quæ Febri hujus *Constitutionis* quadrabat, ab illa verò quæ *Veræ* Pleuritidi conveniebat, abhorrebat admodum, ut ex infra dicendis liquebit. Addo, quòd cùm Pleuritis, quoties est morbus primarius, eo plerumque anni tempore solet invadere quod inter Ver atque Æstatem ambigens, utriusque quasi fibula est; hic morbus alieno prorsus sydere natus, pro symptomate tantùm Febris, isti anno propria quæ fuit, ducendus est, atque accidentalis Tussis sobole.

Curatio. Ut ad eam methodum ritè procedam, quam hujus Anni Tussibus, (tum etiam istis quæ aliis annis contingunt, modò ab iisdem causis nascantur) deberi monuit experientia; animadvertendum est, effluvia ista, quæ à sanguinis massâ per insensilem transpirationem ablegari solent, à frigore cutis spiracula subito contrahente intrò verti, & in Pulmones deponi, quos irritando,

irritando, Tussim mox excitant. Cùmque hoc pacto detineantur calidæ istæ & recrementitiæ sanguinis exhalationes, quo minùs per cutis poros exeant, Febris in sanguinis massâ facilè accenditur; ubi scilicet vel tanta est halituum copia ut pulmones iis eliminandis haud sufficiant, vel calore adventitio sive Remediorum, sive Regiminis justo calidiorum quasi adjecto oleo ignis augetur, & qui in Febrim jam plus satis erat proclivis in eandem præceps agitur. Verumenimverò, qualiscunque fuerit Febris *Stationaria*, quæ illum annum funestat, atque per id temporis dominatur, Nova hæc Febris statim in ejus nomen ac familiam adoptatur, ejusdem ubique genio obsequens, licèt symptomata quædam adhuc retineat, à Tussi, quam habuit parentem, pendentia; Ac proinde satis constat in Tussi quâlibet ex hac *περσείας* natâ, non tantùm ipsi morbo, sed & Febrì, quæ Tussi huic paratissima accedit, occurrendum esse.

Hac innixus basi, iis qui meam implorabant opem hoc modo succurrere conabar. Si Tussis nondum Febrim, atque alia symptomata, quæ ut plurimum se adjungere solere diximus, accersiverat, satis esse arbitrabar, ægrum à carnibus & liquoribus

A a 3 spirituosiss

spirituosis quibuscunque arcere; hortabar item ut exercitiis uteretur moderatis, & frueretur aurâ liberiore, Ptisanam Pectoralem refrigerantem subinde hauriens. Sufficiebant nimirum paucula hæc & ad Tussim perdomandam, & Febrim, aliaque symptomata quæ illam comitari solebant, parvenienda. Sicut enim abstinentiâ à carnibus, & liquoribus spirituosis, tum etiam Refrigerantium usu ita contemperabatur sanguis, ut impressioni Febrili ineptior esset; ita etiam exercitii ope fervida illa sanguinis effluvia, quæ, quoties corporis Porri à repentino frigore occluderentur, intro acta Tussim excitabant, viâ sibi naturali ac genuinâ exhalabant opportuniùs, & cum bonis ægri rebus diffabantur.

Tussim quod spectabat sedandam; haud vacabat periculo Narcoticis atque Anodynis illam aggredi; nec minùs periclitabatur, si quis liquoribus spirituosis calidisque medicamentis idem moliretur, cum utroque modo inviscatâ atque induratâ Tussis materiâ, halitus isti, qui à sanguine placidè ac sensim discedentes tussiendo in auras evanescerent, jam exitu negato, in cruoris massa præclusi Febrim ibidem ciebant. Atque hoc sæpenumerò non paucis è vulgo inconsultioribus pessimè cessit, qui,

qui, cum spiritu vini ustulato aliisque calidis liquoribus Tussi obicem ponere niterentur, Affectus Pleuriticos & Peripneumonicos invitabant, atque insanâ hâc sapientiâ morbum suâ naturâ levissimum & facîle sanabilem, in periculosum ac sæpe lethalem transformabant: Nec minùs hallucinabantur (licèt magis cum ratione insanire viderentur) qui provocatis sudoribus morbi causam exterminare volebant: Quamvis enim non diffiteamur, sudores sponte prorumpentes haud rarò præ cæteris quibuscunque præsidis causam morbificam expellere, liquet tamen, nos, dum in iis extorquendis sumus, sanguinem incendere, & quem servare volumus ægrum, letho dare posse.

Quandoque verò, non tantùm ubi minus ritè tractaretur morbus (quo sc. supra descripsimus modo,) sed etiam nonnunquam suâ sponte (maximè in delicatioribus ac tenellulis,) nunc statim ab initio, nunc post diem unum aut alterum, Tussi superveniebat calor ac frigoris vicissitudo quædam, capitis, dorsi, atque artuum dolor, ad sudores nonnunquam propensio, noctu maximè (quæ omnia pariter Symptomata Febrim hujus *Constitutionis* plerumque sequebantur ;) quibus sæpe adjungebatur

A a 4

lateris

lateris dolor, nonnunquam etiam Pulmonum quasi constrictio coarctatioque, unde difficulter spirabat æger, inhibebatur Tussis, excitabatur Febris vehementior.

Febri, & pessimis ejus symptomatis rectissimè, (quantum accuratè factâ observatione mihi constitit) occurreretur venæsectione in brachio, & Epispastico Nuchæ applicato; Clystere item quotidie injiciendo. Ægrum interim monebam, ut singulis diebus ad horas aliquot lecto absteret, abstineret à carnibus, nunc Cerevisiam tenuem, nunc Lac Aquæ permistum, nunc Ptisanam aliquam Refrigerantem ac Lenientem sorberet. Elapso jam biduo triduoque, si nondum minueretur dolor lateris, sed adhuc vehementer urgeret, sanguinem secundò detraxi, & ut in usu Enematum persisteret adhuc, suasi. Enemata autem quod attinet, diligenter advertendum est (tam in hac quàm aliis Febris) ea, jam fractis morbi viribus & retusâ acie, non diu & continuò repetenda esse, maxime in Fœminis Passioni Hystericæ obnoxiiis, aut Viris Hypochondriacis; cùm talium sanguis atque humores *ἀμετάβλητοι* sint, ac nullo ferè negotio exagitentur atque æstuent, unde perturbatur corporis œconomia, & symptomata Febrilia etiam
ultra

ultra solitam periodum ægros discruciant.

Sed ut ad rem revertamur, dùm hoc pacto spatium morbo concederemus, quo sanguis calidas illas particulas quæ in Pleuram ac Pulmones impegerant, sensim excuteret, symptomata universa placide solebant evanescere; cùm, qui morbum ferociùs atque hostili manu aggrediebantur, ingenti remediorum molimine bellum inferentes, vel suos Ægros amitterent, vel saltem Phlebotomiâ sæpius repetitâ quàm vel postulabat morbi genius, vel etiam tutò ferebat, eorundem vitam redimere cogerentur. Cùm enim in verâ Pleuritide Venæ-sectio repetita omnem numerum absolvat, solaque ad Curationem sufficiat, (modò non obstiterint medicamenta & regimen calidiora, quæ contrà militant) ex adverso in hoc symptomate satis erat semel, vel ut plurimum bis venam fecasse, modò ægro concederetur ut è lecto exurgeret, & & potu refrigerante uteretur. Nulla autem cogebat necessitas, si bene observaverim, sanguinem sæpiùs educere, nisi ubi à calore foris accedente admodum intensderetur dictum symptoma; neque etiam in hoc casu periculo id omnino vacabat.

Hanc

Hanc jam nactus ansam, paucula de eo dicam quod omnium ore tritissimum est, *Pleuresin* scilicet quandoque ita *Malignam* reperiri, ut per eos annos Phlebotomiam ferre nesciat, saltem toties repetitam, quoties hic morbus communiter deposcit. Censeo equidem *Pleuresin* Veram atque *Essentialem*, quæ, ut posthac dicetur, omnibus annorum omnium Constitutionibus indifferenter infestat, omnibus indifferenter annis Venæ-sectionem pariter repetitam indicare; aliquando tamen accidere ut Febris ejus anni propriè Epidemica, à repentinâ aliquâ manifestarum aeris qualitatum alteratione, materiam morbificam in Pleuram aut Pulmones libenter deponat, ipsaque Febris nihilominus eadem prorsus maneat. In hoc casu, etsi Venæ-sectio possit concedi ut huic symptomati, si multum sæviat, occurratur; generaliter tamen si loquamur, non multò plus sanguinis symptomatis ratione educendus est, quàm Febris nomine debuerat educi, à quâ pendet istud symptoma: Namque si hæc ejus sit indolis ut à repetitâ Venæ-sectione non abhorreat, potest ea repeti in Pleuritide quæ ejusdem symptoma est; at verò si Febris repetitam Venæ-sectionem respuat, neque juvabit ista, imò & nocebit in Pleuritide, quæ
cum

cum Febre stabit cadetve. Hoc autem modo se res habuit, me saltem iudice, in *Pleuritide symptomaticâ* quæ Febrem comitabatur hoc in loco grassantem quo tempore subingrediebantur *Tusses*, hæc nimirum hyeme 1675. Atque hoc quidem mihi ideo reticendum non erat, quòd existimem dubio illum tramite errare, atque incerto duci filo, qui in Febrium Curatione non continenter ob oculos habet anni *Constitutionem*, quatenus huic aut alteri morbo Epidemicè producendo favet, cæterisque morbis omnibus unà concurrentibus in ejus similitudinem ac formam detorquendis.

Novembri anni præfati, Dominum *Thomam Windham*, Domini *Francisci Windham* Equitis filium natu maximum, hæc Febre laborantem tractabam. Querebatur is de latris dolore, aliisque symptomatis, de quibus cæteri hoc morbo affecti. Venam haud plus semel tundendam curavi, Epispasticum Nuchæ apponi, Enemata quotidie injici; nunc Ptisanas atque Emulsionem refrigerantes, nunc Lac Aquæ immistum, nunc Cerevisiam tenuem propinavi; suasi ut lecto absisteret quotidie ad horas pauculas; quâ methodo intra paucos dies restitutus est, & celebratâ Catharsi omnino convaluit.

At

At priusquam his, quæ de Morbis Epidemicis disserui, ultimam imponam manum, Objectioni quam contra eorum nonnulla adferendam prævideo, occurrendum mihi est; quòd nempe non satis cum *malignitate* istâ pugnare videantur quæ pluribus horum morborum adhæret. Non is sum qui receptam à viris Doctissimis, sive hujus sæculi, sive antiquioribus, de malignitate opinionem convellere aut possim, aut etiam velim, cùm ista indiciis plus satis se prodatur manifestis, in Epidemicis plerisque. Liceat mihi tantùm quæ de ejus naturâ sentio in medium proferre, quò hæc nostra Praxis minùs à ratione abhorrere videatur. Ipse enim cum eruditissimo *Scaligero*,

Non mihi, sed Rationi, aut quæ Ratio esse videtur

Milito; securus quid mordicùs hic tenet, aut hic.

Censeo itaque ego *malignitatem* eam omnem quæ Epidemicis competit, (qualiscunque tandem fuerit specifica ejus natura,) particulis calidissimis ac spirituosissimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ plùs minùsve adversantibus,

tibus, consistere ac terminari; quia solæ istiusmodi particulæ humores ita subito alterare valent atque in morbis malignis fieri videmus. Censeo item calidas illas & spirituosas particulas assimilando maximè agere; cùm ex naturæ lege quodlibet Principium Activum sui simile procreare satagat, & quæ ei cunque obsistunt ad propriam indolem inflectere atque accommodare: Ita ignis ignem generat, & maligno infectus morbo socium inficit, spirituum sc. emissionem, qui humores mox inficiendos sibi assimilant, & in naturam suam perducunt trahuntve.

His præmissis, omnino sequitur nihil esse prius quàm ut dictæ particulæ sudore eliminentur; hoc enim modo morbus confestim funditus extirparetur: At hîc reclamatione experientia, docetque hoc in omni *malignitatis* specie fieri non posse. Quamvis enim in ipsâ *Peste* particulæ pestilenciales, tum quòd admodum fuerint subtiles, tum etiam quòd sanguinis partibus maximè spirituosissimis infideant, dissipabiles sint, atque excitato sudore non interrompendo ejici queant; in aliis tamen Febribus, ubi particulæ assimilantes non in eam subtilitatem sunt evectæ, atque etiam humoribus magis crassis incorporantur, minera illa
maligna

maligna non tantum sudoribus diffiliari non potest, sed sæpenumero etiam augetur, quibus isti sollicitantur, Diaphoreticis. Quanto enim magis usu calefacientium actuantur particulæ hæ calidæ ac spirituosæ, tantò magis intenditur ea quam habent assimilandi facultas; quantòque etiam magis excalefiunt humores isti in quos agunt, tantò libentiùs in assimilantium castra migrant, earundem impressionibus cedentes. Cùm ex adverso ratio dictare videatur medicamenta illa quæ contrariæ sunt naturæ non tantum particularum calidarum atque acrium vim inhibere, sed etiam humores condensare obfirmareque, quò spirituum morbificorum fortiùs sustineant impetum, vel etiam frangant. Atque appellanda hîc mihi venit Experientia, quâ magistrâ edoctus sum & Purpureas Februm maculas, & Variolarum pustulas nigras, eò promptiùs sumpsisse incrementum, quò magis calefieret æger, easdem verò pro ratione moderatioris regiminis, quod iis omnino debetur, decrescere solere ac minui.

Jam si quis me roget, quî fiat ut, cùm *malignitas* in ejusmodi particulis calidis ac spirituosis consistat, haud rarò ita parca Febris signa conspiciantur, etiam in morbis summè malignis; responderem percontanti,
Primò

Primò in præcipuâ illâ, & maximè insigni malignitatis instantiâ, ipsâ *Peste*, abunde constat particulas *vooneas* ita supra modum subtiles esse atque aculeatas, (præsertim ubi primùm incipit grassari) ut auræ ad instar sanguinem pervadant, ac syderatis quasi ejus spiritibus, ne in Ebullitionem quidem illum attollant, unde æger sine Febre perit.

At verò in minori isto malignitatis gradu qui in aliis Epidemicis reperitur, symptomata Febrilia ita parum conspicua redduntur, nonnunquam à confusione in sanguine atque humoribus excitatâ à particulis inimicis eorum in gremio conclusis ; unde natura quasi oppressa non potis est symptomata illa magis regularia exerere quæ morbo competunt, at anomala sunt *φαινόμενα* fere omnia ob *διagnoσμίαν* penitus everfam dirutamque ; quo in casu deprimitur sæpe Febris, quæ, obtinente genuino naturæ ductu, omnino vigeret. Quandoque etiam pauciora se ostendunt Fébris indicia quàm pro morbi genio, ob metastasin mineræ malignæ vel in Genus Nervosum factam, vel in alias partes corporis, vel etiam humores extra sanguinis pomœria, dum tureret adhuc materia morbum commit-

Quicquid

Quicquid verò id fuerit, ne hariolari quidem possum quænam alia Medendi Methodus *malignitati* qualicunque adhibenda sit, præter eam quæ Epidemico, cui inhæret, debetur. Ita ut siue Epidemicus de eorum numero sit, qui primò Concoctionem materiæ Febrilis, mox ejusdem ritè dispositæ eliminationem per sudores sibi vendicant; vel eorum, qui per eruptionem aliquam fugam sibi quærunt; vel etiam eorum, qui ab artis præsidio viam sibi aperiendam præstolantur; in singulis his, inquam, generibus, *Malignitas* morbi comes, cum ipso morbo stabit cadetque, pari usâ fortunâ, & pari etiam passu recedens; atque ex consequenti, quæcunque evacuatio Febrî in genere competit eadem & malignitati debetur; quantumlibet evacuationes istæ sibi invicem fuerint contrariæ. *Malignitati* itaque isti quæ *Febres Autumnales Intermittentes* comitatur, uti & *Febrem Continuum*, quæ ejusdem est indolis, medebitur Diaphoresis, quæ concoctionem subsequitur ceu ejus effectum. *Variolarum malignitati* subveniet tempestiva Abscessulorum maturatio, atque ita de reliquis; in quibus omnibus, peculiaris *malignitatis* species istis præsertim modis ac methodo illâ optimè superatur, quibus
libentissimè

libentissimè cedunt peculiare istis morbi
ad quos illa spectat, sive hac methodo
procedendum fuerit, sive alterâ. Hec mi-
hi dictat ratio, nisi pro Junone nubes; at-
que huic etiam Experientia jugiter suffra-
gatur.

BB

CAP.

CAP. VI.

Anacephaleosis.

Atque ita demùm animadvertimus, spatium illud annorum, quo finiuntur prægressæ observationes, genera *Constitutionum* omnino Quinque peperisse; Quinque nimirum peculiare aeris *Diathefes*, totidem *Epidemicorum* species peculiare, *Februm* nominatim, producentes: *Februm* autem harum prima, quæ iis annis infestabat quibus *Intermittentes Autumnales* maxumè grassabantur, unica mihi videtur, (quantum observatione diligenti fidâque hæcenus assequi potuero) in quâ Natura ita omnia symptomata moderabatur, ut materiam Febrilem debitâ Coctione præparatam certo suo tempore ad exitum disponderet, vel per justam *διαφόρησιν*, vel *διαπνοήν* paulo liberaliorem, (quæ idcirco *Febris Depuratoria* mihi audit.) Et profectò facillè adducor ut credam, præcipuam hanc esse atque *Primariam Naturæ Febrem*, tum ob regularem illam methodum, quâ utitur in promovenda materia morbifica, eâdemque

eâdemque præfinito tempore digerendâ ;
 tum etiam quia hæc Febribus aliis quibuslibet
 frequentior occurrit ; cùm credibile
 sit *Febres Intermittentes* Epidemicè sæpiùs
 grassari, quàm alios morbos quoscunque,
 si illis nempe habenda sit fides, qui de ea-
 rum frequentia in sæculis jam elapsis tot &
 tanta scripserunt ; quicquid demum in
 causa fuerit quòd ita raræ comparuerint, à
 quo *Pestis* hanc urbem est depopulata :
 Enimverò *Febris* hæc *Pestilentialis Inflammatoris*
 iis omnibus, quæ pòst invasere,
 se ducem præbebat ac *περὶ εὐγν.* *Febri* au-
 tem isti *Primariæ*, de quâ supra, adaptan-
 tur, ni fallor, illustria illa, atque necessa-
 ria Axiomata, quæ tradiderunt *Hippocra-
 tes*, alique medici antiqui ; quorum ope
 ita illa est regenda, ut præparetur materia
 Febrilis ad Crisin per sudores ritè facien-
 dam : Neque enim satis video, quî possint
 accommodari dicti Aphorismi subsequen-
 tibus istis Februm speciebus, quæ diver-
 sam longè habent indolem, & rarò ejusmo-
 di Methodo aliquâ solvi solent, quâ nos
 adjuti, si ad eam accedamus scilicet, eam-
 que perficiamus, morbos hosce subjugare
 possimus. Ut ut verò hæc se res habeat, no-
 tatu dignum esse autumo, quòd cùm *Fe-
 bris* hæc, quæ ab illâ *Constitutione* pende-
 bat,

bat, quâ Intermittentes cæteris prædominabantur, (si vel diutiùs persisteret, vel æger nimis evacuationibus fuerit exhaustus) subinde in Intermittentium castra de facili transiret ; istæ Febres, quæ sequentes funestabant annos, etiam si diutissimè cruciarent, rarissimè tamen Intermittentes fierent : indicio satis manifesto eam *Febrem Continuum* atque *Intermittentes* istas, vel naturâ quadantenus convenire, vel non multum ab invicem abhorrere.

Jam si quis à me percontetur, quo demum pacto *Febris Continua* speciem ex notis in Febrium descriptionibus à me traditis queat expiscari, cum plerumque singulæ iis implicentur symptomatis, quæ omnibus in genere competunt Febribus, (cujusmodi sunt calor, sitis, inquietudo, &c.) Huic ego responderem difficile id quidem esse, at non planè impossibile, modò quis seriò atque ad amussim exegerit circumstantias eas omnes quas in Historia præcedenti indigitavimus ; maximè si in urbe aliquâ, aut loco alio hominibus referto, examen instituat. Ponamus enim Medicum ad Febre Continuâ laborantem accersiri, id primò habet adminiculi ad judicium ritè formandum, quòd vel ex observatione propriâ, vel aliis indicantibus
facile

facile resciscat, quinam alii morbi præter hanc Febrem, & cujus demum generis, eo locorum Epidemicè grassantur; quo cognito non ampliùs dubitabit cujus generis esse debeat Febris ista, quæ huic alteri Epidemico regnanti famulatur. Quamvis enim fieri possit ut Febris iis tantùm se prodatur symptomatis quæ omnibus omnino Febribus sunt communia, (præsertim si in ἀναξία & confusionem agatur à Methodo quæ ab ejus curatione prorsus aliena est) alii tamen Epidemici characteres naturæ atque indoli suæ proprios ac peculiare apertissimè agnoscent. Verbi gratiâ, qui *Variolas* inspexerit, facile conjectabit, (modò ejus morbi Historiam probè calleat) vel à die quo primùm erumpunt Pustulæ, vel ab earum magnitudine, atque colore, &c. ad quodnam Variolarum genus species illa particularis fuerit referenda: atque ubi semel cognoverit quænam sit illa Variolarum species quæ eo anno atque per loca ista increbrescit, satis illi constabit de specie Febris cujusvis per id temporis, atque eo locorum grassantis. Et sanè si morborum Historias ad unguem perdidicissem, (quam ego mihi laudem minimè sumo) sicuti Epidemico quovis conspecto non dubitarem de Febris tum regnantis genere

Bb 3

pronun-

pronunciare, licet ne unam viderim quidem; ita *Febris* quælibet conspecta, quifnam ei jungeretur Morbus Epidemicus, me satis doceret, an *Variolæ* scilicet, vel *Morbilli*, vel *Dysenteria*, &c. Cum tam peculiare aliquod horum genus, quàm Febris peculiaris, particularem quamlibet Constitutionem jugiter comitetur.

Secundo autem, præter indicia illa quæ Epidemicorum unà invadentium consideratio nobis suggeret, & ipsa cujuslibet Febris symptomata ad ejusdem speciem dignoscendam, haud obscuram lucem foenerantur. Quamlibet enim, ut supra innuimus, Febres in universum omnes quædam habent symptomata omnibus communia, sunt tamen & certæ aliquæ Distinctionis notæ quas singulis speciebus sigillatim impressit Natura; quæ cum subtiliores sint ac magis reconditæ, non nisi à cautissimis, & minutissima quæque pensiculatim trutinantibus erui solent, aut investigari. Inter hæc signa distinguenda semper existimavi ego, ægri sive sudationem, sive siccitatem in hoc vel illo morbi tempore, Febris speciem præcipuè & præ cæteris demonstrare, modo illa à statu naturali ac suo, Methodo minus congruâ non fuerit dejecta. Atque hoc ipsum liquidò mihi constabat in Febris omnibus

omnibus Epidemicis, quotquot observationes hæ nostræ hætenus complectuntur. Exempli gratiâ, iis in Febribus quæ vige-
bant durante *Intermittentium Autumnalium*
prædominio, ægri externa arescebant, nec
vel minima sudoris præsignatio ante mate-
riæ Febrilis concoctionem, quæ die deci-
mo quarto plerumque perficiebatur, in
conspectum se dabat. Neque etiam cieri
hîc poterat sudor sine ingenti ægrorum
discrimine, qui in Phrenesin, aliaque sym-
ptomata periculosissima mox à coacto su-
dore præcipitabantur. In *Febre Pestilen-
tiali*, quæ hanc quidem subsecuta est, (*In-
flammatoriarum* autem omnium quæ ab illo
tempore invasere, chorum duxit) nulli su-
dores sponte suâ prorumpebant, at à sudo-
rificis excitari poterant vel primis morbi
diebus, atque iis semel obortis æger nullo
non symptomate levabatur. Febre proxi-
mè succedente quæ *Variolas* iis annis comi-
tabatur quibus illæ *Regulares* erant, æger
suâ sponte effusissimis sudoribus totus di-
manavit, vel à morbi initio; at qui istis
indulgebat æger, intendebat illico sym-
ptomata omnia, haud mitigabat. In binis
illis Febribus quæ duabus *Variolarum Ano-
malarum* speciebus, atque *Dysenteris* se
comites adjungebant, & sudores Anomali

B b 4

etiam

etiam fuere; at plerumque solis primis diebus exeuntes. Licet qui primam Febrem comitabatur sudor, quàm qui posteriorem, aliquantisper esset copiosior; sed in neutra emolumento fuit ægro, cùm non à prævia Concoctione, sed à confuso particularum noxiarum motu is eliceretur.

Arduum verò id mihi imprimis videtur, Novæ Febris speciem, vertente primùm anni *Constitutione*, indagare, cùm nec dum specimen ejus aliquod quis oculis usurpaverit, nec dum resciverit, qualesnam demum sint futuri morbi Epidemici, quos ut plurimùm Febris prævertit. Molestum esset singula enumerare quæ iis annis, de quibus egi, occurrebant, quo liqueret ansas haud obscuras à natura nobis suggeri, quibus adjuti hoc præstare valeamus; ac proinde Cognitio hæc à perdiligenti atque accuratissimâ Circumstantiarum omnium observatione necessariò pendeat. Quantumlibet autem difficile id fuerit, imò si & impossibile planè supponamus, Novæ Febris, ubi primum ingreditur, speciem certò distinguere; tamen ad Curationem quod attinet, Indicatio à *Juvantibus* & *Lædentibus* sumenda, nobis saltem relinquitur; cujus ope viam paulatim prætentantes ægrum in tuto possimus collocare,

care, modò ne plus satis properemus ; quâ quidem festinatione nihil ego quicquam exitius esse autumo, nec re ullâ aliâ Febricitantium plures vitâ spoliari. Neque pudet fateri, me non semel in curandis Febribus, ubi nondum constaret quid mihi agendum esset, nihil prorsus agendo & mihi & ægro consuluisse optimè ; dum enim morbo invigilarem, quo eum opportuniùs confodere valerem, Febris vel sponte sua sensim evanuit, vel in eum se Typum redegit, ut jam mihi innotesceret quibus armis esset debellanda. Sed, quod dolendum omnino est, ægrorum quamplurimi, haud satis gnari quòd perinde sit Medici periti quandoque nihil agere, atque alio tempore efficacissima adhibere remedia, probitatis atque fidei fructum hunc capere nolunt, sed vel negligentia vel ignorantia id imputant ; cùm Empiricorum insulsiſſimus quilibet medicamenta medicamentis adjicere æquè novit, ac solet magis quàm Medicorum prudentissimus.

Hæc sunt ferè quæ hætenùs observavi, saltem quæ ad normam aliquam reduci poterint, de *Morborum Epidemicorum* speciebus, atque ordine illo quo invasere ab anno 1661. ad finem usque anni 1675.

Quo

Quo quidem tempore *Variolæ*, & *Febres Continuæ* earum *Comites*, quæ fermè à biennio dominatæ sunt, mitiores jam factæ videntur exolescere. Qui pòst sequentur morbi, solus novit, qui novit omnia.

SECTIO

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

Observationes annorum, quos jam descripsi, satis arguunt Febrium alias *Stationarias* meritò audire; ejusmodi Febres intelligo, quæ, cùm à particulari quadam, at nondum satis cognitâ hujus aut alterius anni *Constitutione* pendeant, singulæ suo ordine invalescunt, grassantur admodum, & quasi cæteris dominantur per continuam illam annorum seriem. An dentur etiam aliæ species præter jam dictas: An etiam exacto quodam annorum curriculo, aliæ alias certo ac constanti ordine excipiant, ansecus se res habeat nondum mihi licuit deprehendere. Sunt verò & aliæ Febres Continuæ, quæ licèt jam parcius, jam inclementius sæviant & depopulentur, tamen cum Stationariarum quibuscumque, ut etiam & secum invicem eodem

eodem anno indifferenter commiscuntur, quas idcirco *Intercurrentes* appellandas censeo. Quid tam de illarum ingenio, quàm de Methodo Medendi eisdem adhibendâ, hætenus observando didici, in sequentibus tradam. Sunt verò, *Febris Scarlativa. Plenritis. Peripneumonia Notha. Rheumatismus. Febris Erysipelatosa. Angina.* Et fortè aliæ quædam.

Jam verò cùm universos hosce morbos, vel adhuc comitetur Febris, vel saltem fuerit comitata, donec exoneratâ in partes sive has sive illas, pro morbi ratione, materiâ Febrili, sibi exitum invenerit; nullus dubito Febrem ipsam pro morbo primario habendam, reliquosque affectus à quibus ut plurimum morbi isti nomen mutuuntur, symptomata esse, quæ vel peculiarem *νεῖσως* modum, vel partem, in quam ruit morbi vis, præcipuè spectant. Verùm modò de re conveniat, nullam de nominibus movebo litem; mihi integrum fuerit morbum hoc vel illo nomine designare, pro arbitrio meo.

Animadvertendum est, quòd sicuti *Febres Stationariæ*, de quibus supra egimus, magis minúsve Epidemicè infestant, quòd jam diximus, prout annorum Constitutio in secreta atque inexplicabili aeris temperie

perie fundata, eisdem favet, ita etiam *Intercurrentes* hæ nonnunquam, licèt non ita frequenter atque istæ, Epidemicè grassantur. Quamvis enim plerumque oriantur ab hac vel illa particulari corporum particularium ἀνωμαλία, quâ sanguis atque humores quoquo modo vitiantur, aliquando tamen originem debent suam mediatè quidem causæ alicui Generali in aere, manifestis qualitatibus hominum corpora ita disponente ut exinde tales talesve sanguinis atque humorum dyscrasiæ generentur, quæ *Intercurrentium* ejusmodi *Epidemicarum* causæ fuerint immediatæ. Uti cùm Gelu acrius diu perseveraverit, se in Veris usque pomœria longiùs extendens, derepente autem calidior tempestas succedat, *Plenritides*, *Anginæ* similesque morbi alii solent invadere, qualiscunque demùm fuerit *Constitutio* annorum *Generalis*. Et quoniam hi nonnunquam Epidemicè grassantur perinde atque alii isti, idcirco ut hos ab illis Febribus dispescam, quæ ad certam annorum seriem determinantur, omnibus indifferenter annis communes *Intercurrentes* appellare libet.

Quanto autem à se invicem intervallo diffideant duo hæc Febrium Genera, quantum ad causas ab aere subministratas, quoad

quoad alias tamen causas externas, ac Procatarticas spectat, sæpenumerò conveniunt. Ut enim jam mittamus Contagium, quod quidem nonnunquam Febrium Stationariarum aliquibus ansam exporrigit, & Crapulam taceamus, quâ matre profeminantur tum istæ Febres, tum hæ etiam de quibus jam ago ; causa evidens externa Febrium quamplurimarum inde petenda est, quòd quis scilicet vel præmaturiùs vestes abjecerit, vel ab exercitio incalescens se frigori incautiùs exposuerit ; unde Poris subito occlusis, retentisque iis halitibus quibus aliàs per cutis spiracula patebat exitus, hæc vel illa Febris species in sanguine succenditur, prout vel Generalis Constitutio quæ tùm temporis obtinet, vel particulares humorum dyscrasiæ in hanc vel illam Febris speciem potentiùs determinaverint. Et sanè existimo plures modo jam designato, quàm Peste, Gladio, atque Fame simul omnibus perire : Etenim si quis ægrum Medicus de prima morbi occasione paulò minutiùs interrogaverit, (modò ex Acutorum istorum numero sit quos supra tractavimus) audiet quasi semper, vel eum vestem aliquam temerè deposuisse cui pridem assueverat, vel corpus motu excalefactum subito frigori permisisse, atque ex
alterutra

alterutra harum ~~αἰτιασας~~ incidisse in morbum. Quam ob causam familiares meos semper moneo, ut nullo alio anni tempore quicquam vestium, quibus assuevere, sibi detrahant, nisi mense uno ante *Solstitium Æstivum*, alioque idem proximè excipiente : Nec minori cum studio eosdem hortor, ut ab exercitio calefcentes, frigus sedulò evitent.

At verò diligenter hîc loci notandum est, quòd licèt morbi isti, qui sub Intercurrentium titulo jam mihi tractandi veniunt, plerique, si non omnes, *Essentiales* fuerint morbi, sæpenumerò tamen *Affectus* quidam, tum eos quoad Phænomena referentes, tum eodem etiam insigniti nomine, istis Febribus superveniunt quas *Stationarias* appello, & sunt nuda earum symptomata : Quo in casu non jam illa Methodus adhibenda est, quæ iis debetur quoties Morbi sunt *Essentiales*, at ista potiùs quam sibi postulat Febris cujus nunc sunt symptomata, ad quorum quidem curationem ea leviter tantùm inflectenda est : In genere autem ad Anni Febrim seriò attendendum est, investigandumque quo illa pacto facillimè expugnari possit, Venæ-sectione, an sudoribus, vel aliâ methodo qualibet. Hoc si susque deque habeatur, cum ingenti
ægrorum

ægrorum discrimine per sæpe errabimus. Si quis objecerit hos ipsos Affectus, quos ego Essentiales voco, & de quibus jam ago, reverâ symptomata tantum esse; respondeo, symptomata ea fortè esse respectu Febris ad quam propriè spectant, at symptomata sunt saltem Februm, quæ illa semper ac necessariò producant. v. gr. in *Pleuritide* Essentiali Febris ejus est indolis, ut semper materiam morbificam in Pleuram deponat; in *Angina* Essentiali ejus indolis est, ut eandem ad fauces semper amandet, atque ita se res habet in cæteris: Cùm ubi Affectuum memoratorum utervis Febris superveniat, quæ ad hanc illamve annorum Constitutionem spectat, atque ab ea pendet, idem per accidens tantum, neutiquam verò necessariò producitur. Quo nomine haud parum à se invicem determinantur.

Jam autem, ut Affectus *Essentiales* mihi dictos ab iis qui *Symptomatici* tantum sunt, ritè distinguamus, multum conferet nobiscum perpendisse, quòd qualia sint symptomata quæ invasionem Febris hujus alteriusve *Stationariæ* comitantur, talia omnino erunt symptomata quæ insultum sive *Pleuritidis*, sive *Anginæ* sequuntur, quoties ejusmodi Febris *Accidentia* sunt tantum.

tum. Quod quidem cernere erat in *Pleuritide symptomaticâ* prædictâ, quæ Febri per hyemem grassanti, anno 1675. superveniebat. Quotquot enim hæc laborabant Pleuritide, ubi primùm corripiebantur, Capitis, Dorsi, & Artuum patiebantur dolorem; quæ certissima erant & maximè vulgaria Febrium earum omnium symptomata quæ & antequam ingrederentur Pleuritides, invadebant, atque illis expirantibus adhuc durabant. Cùm quoties uterlibet horum Intercurrentium morbus *Essentialis* est, omnibus indifferenter annis pari modo aggreditur, nihil prorsus habens commune cum Febre Stationariâ per id tempus regnante. Adhæc, symptomata omnia quæ post emergunt magis perspicua sunt, cùm non obscurantur ac confundantur ab aliorum *φαινομένων*, quæ naturæ sunt diversæ, & ad aliam spectant Febrem, admixtionem. Præterhæc, Anni tempus, quod essentielles Intercurrentes plerique, non tamen omnes, solent infestare, haud rarò subinnuit ad quam classem hujusmodi Affectus referendi sint. At verò ad Morborum tum horum, tum aliorum etiam omnium Diagnosin, is demum instructissimus accedet, qui observatione assiduâ ac diligenti ita intimè eorum Phænomena rimando perscrutatus

Cc

fuerit,

fuerit, ut ubi eos inspexerit, genus statim nō-
rit distinguere; licet Differentiarum Cha-
racteristicarum aliæ ita sint fortassè subtiles
ac delicatæ, ut easdem alteri verbis nequeat
exprimere.

Quandoquidem autem variæ hæ Febri-
um species, (quantum quidem assequi pos-
sum ex Phænomenis, quæ tum morbos
ipsos, tum medendi rationes attinet, sedu-
lò pensitatis) peculiari, ac cuilibet morbo
propriæ sanguinis inflammationi ortum de-
bent suum; in eodem refrigerando con-
temperandoque omnis mihi ferè Curati-
onis vertitur cardo: Methodo interim
pro morbi genio variatâ, & cui, Experi-
entiâ jugiter suffragante, ea species liben-
tissimè concedit, materiæ morbificæ elimi-
nandæ ubique satago. Et profectò in Fe-
brium quarumlibet curatione omne pun-
ctum tulerit, quâ portâ excludenda veni-
at materia Febrilis, qui certò nōrit; Venæ-
sectione v. gr. Sudoribus, Catharsi, aut si
qua est alia, magis apposita.

CAP.

CAP. II.

Febris Scarlatina.

Scarlatina Febris, licet nullo non tempore possit incidere, ut plurimum tamen exeunte æstivo se prodit, quo quidem, integras Familias, Infantes verò præ cæteris infestat. Rigent, horrentque sub initio, ut in aliis Febribus, qui hâc afficiuntur, neque vehementer admodum ægrotant: postea cutis universa maculis parvis rubris interstinguitur, crebrioribus certè & multo latioribus, magisque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac sunt illæ quæ *Morbillos* constituunt. Ad duos tresve dies persistunt hæ maculæ, quibus demum evanescentibus, decedenteque subiectâ cuticulâ, restant furfuraceæ quædam squammulæ ad instar farinæ corpori inspersæ, quæ ad secundam aut tertiam vicem se promunt, conduntque vicissim.

Cùm hic morbus nihil aliud mihi videatur, quàm mediocris sanguinis effervescencia à prægressæ Æstatis calore, aut alio aliquo modo excitata, nihil quicquam molior

Cc 2

quò

quò minus sanguis sibi despumando vacet, & materiæ peccanti, quæ satis promptè abjungitur, per cutis poros ablegandæ. Quamobrem tum hinc & à Venæ-sectione, & ab Enematum usu mihi temperans (quibus remedium formis factâ revulsione particulas sanguini infestas cum eodem intimiùs permisceri, & motum Naturæ magis congruum sufflaminari autumo;) tum ex altera parte ab exhibendis Cardiacis, quorum æstu impetuosius fortè exagitabitur sanguis, quàm pro pacatâ & leni illâ separatione in qua jam totus est; (Quid quòd & vehementior Febris hoc fomite possit accendi?) satis habeo ut æger à carnibus in solidum abstineat, & à liquoribus spirituosus quibuscunque, tum ut neque usquam foràs prodeat, neque se perpetim lecto affigat. Cute jam penitùs desquammatâ, & cessantibus symptomatis, è re fore existimo ut Purgetur æger leni aliquo medicamento, ætati atque viribus accomodo. Simplici hâc & naturali planè methodo, hoc morbi nomen, (vix enim altiùs assurgit,) sine molestia, aut periculo quovis, facillimè abigitur. Cùm è contra si plus negotii ægris faceffamus, vel lectulis continenter incarcerando, vel Cardiacis aliisque remediis supervacaneis nimis doctè & (ut

(ut vulgo videtur) secundum artem supra modum ingestis, morbus statim intenditur, & æger non rarò nulla alia de causa, quàm nimia Medici diligentia ad plures migrat.

CAP. III.

Pleuritis.

Hic morbus, quo nec alius frequentior, nullo non tempore infestat, potissimum verò anno inter Ver & Æstatem ambigente. Nam per id temporis sanguis à nova solis vicinia excalesfactus in effervescentias & inordinatos motus effrænatiùs ruit. Temperamento sanguineo præditos præ reliquis aggreditur, sæpe etiam rusticos, & *duro jam fractos membra labore*. A rigore plerumque atque horrore orditur, quos excipiunt calor, sitis, inquietudo, & cætera Februm symptomata plus satis nota. Elapsis pauculis horis, (licet aliquando multò seriùs ingruat symptoma hoc) æger vehementi dolore, eoque Punctorio, in laterum alterutro circa costas corripitur, qui nunc versus Omoplatas,

Cc 3

nunc

nunc Spinam, nunc ex adverso versus anteriora pectoris se propagat. Tussi etiam crebrâ affligitur, quæ magnum adfert cruciatum, à partium inflammatarum contentione ortum, unde spiritum subinde reprimat, ut prima tussendi molimina coerceat. Quæ singulis vicibus *Anacatharsi* rejicitur materia, sub initio morbi pauca & tenuis conspicitur, & sæpe sanguinis particulis intermixta ; sed procedente morbo copiosior est & magis concocta, sanguine etiamnum permixto. Febris interea pari passu incedit, quin & vires sumit à symptomatibus illis quæ ab ipsa nascuntur. Atque dicta Febris cum funesto comitatu omni, (Tussi scilicet, sputo sanguinis, dolore, &c.) pro ratione liberioris materiæ morbificæ expectorationis, sensim minuitur. At verò materia hunc morbum committens, non semper, eodem procedente, concoctionem expectorationi debitam attingit ; fit enim non rarò ut materia paucula adhuc & tenuis, sicut in principio morbi, tussiendo educatur, & consequenter Febris cum reliquis symptomatibus ne hilum remittat, donec ægrum jugulaverit. Æger interea nunc alvo est nimis adstrictâ, nunc solutâ nimis dejectionibus crebris & liquidissimis. Est ubi morbo admodum invalescente, &

Venæ

Venæ-sectione non celebratâ, æger ne tuffire quidem valeat, sed immani dyspnœâ laborans, tantum non suffocetur inflammationis vi; quæ tanta aliquando reperitur, ut pectus ne ad spatium quidem respirationi debitum sine exquisitissimo dolore queat expandi. Est etiam ubi post ingentem inflammationem, & omiffam Phlebotomiam, quæ nascente morbo fuerat imperanda, mox ad Apostema res redit, *pure* in thoracis cavitatem subinde depleto; quo in casu, quamvis Primaria Febris vel omnino cessat, vel mitius saltem urget, at tamen in vado non est æger, sed *Empyemate*, atque *Febre Hecticâ* succedentibus, miser *Tabes* extinguitur.

Jam verò licet *Pleuritis* propriæ illi atque specificæ sanguinis inflammationi, quæ eam, quando affectus primarius existit, producere solet, originem suam debeat; per accidens tamen aliis Febribus quandoque supervenit, cujuscunque demum generis eæ sint; ex præcipitatione scilicet materiæ Febrilis in pleuram, vel musculos intercostales. Atque illud quidem in ipso ferè Febris initio accidit, crudâ adhuc existente materiâ Febrili, nondumque per idoneam ebullitionem subactâ, adeoque nec ad separationem debitam per loca

Cc 4

magis

magis conferentia præparatâ. Hoc autem incommodi sæpissime ex intempestivo ac præpostero calidorum medicamentorum usu infertur, qualia à nobilibus quibusdam foeminis exhiberi solent; quarum interim benevolentia charitasque multo melius in pascendis pauperibus, quàm in iisdem medicandis, collocaretur. Atque illæ quidem eo consilio (si tamen ullo utantur) id faciunt, ut in primo statim Febris insultu provocetur sudor; parum cogitantes quàm inconsultò atque infeliciter idem tentent. Natura enim hoc pacto turbata, humores adhuc crudos existentes expellere, qua data porta cogitur; atque adeò nunc in cerebri Meninges impetu fertur materia Febrilis, indeque *Phrenitis* nascitur; nunc ad membranam costas succingentem idem malum appellit, ex quo *Pleuritis* oboriri solet; præsertim ubi ægrorum ætas, ac temperamentum, annique tempestas inter Ver atque Æstatem ambigens, sua etiam symbola ad hanc rem contulerint: Certè enim tempestate illâ Febres in Pleuritidem transire proclives sunt.

Pleuritidem autem, ejusmodi quam diximus præcipitationi ortum suum debere, evacuati per Venæ-sectionem cruoris color subindicare videtur. Nimirum sanguis

guis (saltem ille qui post primam vicem extrahitur) ubi refrixerit, sevi liquati præ se fert speciem ad crassitiem satis conspicuam, ac superficiem habet veri *puris* æmulam, & tamen ab eo longe diversam, utpote quæ fibris, instar reliqui sanguinis, arctè contexitur, nec ad modum puris diffluit, quin à reliquo divulsa discolor illa pars, formam cuticulæ tenacis & Fibris refertæ exhibet ; & fortasse nihil aliud est quàm Fibræ sanguinæ, quæ rubicundo ac naturali suo integumento per præcipationem exutæ, ambientis aeris frigore in membranam hujusmodi subalbidam concrevêre. At verò (ut id obiter attingam) animadvertendum est, quòd si sanguis è secta venâ non recto flumine versùs Horizontem profiliat, sed per cutim repens perpendiculariter dimanet, ut ut celeri se proripiat gradu, sæpe tamen ad dictum colorem non accedit, cujus ego me causam nescire fateor. Neque æger ab istiusmodi sanguinis missione perinde levatur, ac si modo primùm descripto fluat. Quinimo cum hoc ipso modo extrahitur, si orificium angustius, sive quid aliud obstiterit, quo minùs pleniori exeat gurgite, neque hic sanguis Pleuriticorum sanguinem colore æmulatur, neque æger par exinde commodum

modum capit. Observavi etiam, quòd si sanguis recens extractus, quocunque demum modo fluxerit, immisso digito agitur, superficie rubenti ac floridâ, ut in aliis morbis quibuscumque, spectabitur.

Ut ut verò sanguis se habet; Morbus hic tametsi infamis, & plerisque aliis suapte naturâ periculosior, tamen si peritè tractetur, facilè vincitur; & quidem non minùs certò & constanter, quàm alii Medicorum conatus ad homines ab orci faucibus liberandos, morbòsque averruncandos, perducere ad exitum felicem solent.

Variis hujusce morbi Phænomenis diligenter perpensis, nihil aliud illum esse arbitror, quàm Febrem à propria & peculiari sanguinis inflammatione ortam, quâ natura materiam peccantem in Pleuram deponit, nonnuquam & in pulmones, unde *Peripneumonia* suboritur; quam à priore gradu tantùm, & pro majore ejusdem causæ intentione, extentuque latiori differre autumo.

Curatio.

Hunc itaque in dicto morbo pellendo mihi scopum propono, ut scilicet sanguinis inflammationem reprimam, & particulas ejusdem accensas, quæ in membranam costas succingentem vim fecerunt, & incendio collabefactarunt omnia, per evacuationes debitas revellam.

Quam

Quamobrem in Venæ-sectione spem ponens maximam, ut primùm accersor, sanguinem è brachio lateris affecti ad uncias decem aut circiter mittendum curo. Potionem deinde sequentem statim à Venæ-sectione primùm celebrata sumendam præscribo. R̄ *Aq. Papav. Rhæad.* ʒ iiij. *Sal. Prunell.* ʒ j. *Syr. Violar.* ʒ j. M. F. Haustus. Item R̄ *Amygd. dulc.* N. viij. *Sem. Melon. Pepon. an* ʒ β. *Sem. Papav. alb.* ʒ ij. contundantur simul in mortario marmoreo, sensim affundendo *Aq. Hord.* ℥ j β. *Aq. Rosar.* ʒ ij. *Sacchar. cand.* ʒ β. M. F. Emulsio; Cap. ʒ iiij. quartâ quâque horâ. Pectoralia etiam impero frequenter usurpanda, e. gr. R̄ decoct. *Pectoral.* ℥ ij. *Syr. Violar. & Capillor. Ven. an.* ʒ j β. M. F. *Apozema Cap.* ℥ β. ter in die. R̄ *Olei Amygdal. dulc.* ʒ ij. *Syr. Violar. Capill. Ven. an.* ʒ j. *Sacch. cand.* ʒ β. M. F. s. a. Eclegma, de quo lambat sæpius in die. Oleum etiam *Amygd. dulc.* per se, vel Oleum *Sem. Lini* recenter extractum magno sæpe cum fructu assumuntur. Dietam quod spectat, carnibus omnino interdico, atque insuper earundem decocto quamlibet limpidissimo. Consulo ut iusculis vescatur Hordeacis, Avenaceis, & Panatellâ, & pro Potu utatur Ptisanâ ex decocto Hordei cum rad. *Acetosæ, Liquerit, &c.* ac nonnunquam

quam Cerevisiâ lupulatâ tenui. Porro, sequens Unguentum præscribo & *Oleum Liliorum Amygd. dulc. & Unguent. Dialthææ an. 3 j. M. F.* Linimentum, quo inungatur latus affectum mane & serò, superimponendo folium brassicæ. Jubeo item ut indictorum remediorum usu persistat per omnem morbi decursum. Eodem ipso die, si dolor vehementer urgeat, sanguinis eandem quantitatem rursus detrahi præcipio, vel nihilominus, die sequenti, ut etiam tertio die; atque hoc modo ad quartam usque vicem, continuis quatuor diebus, (nisi prius æger convaluerit) Venæ-sectionem repeto, ubi scilicet dolor, atque alia symptomata admodum sæviunt: At verò, si vel morbus remissior & minoris periculi, patiatur ut lentiori pede progrediar, vel etiam dejectæ ægri vires non faciliè ferant Venæ-sectionem post tam brevia intervalla repetitam; Phlebotomiam jam bis celebratam non deinceps repeto nisi interjecto die uno aut altero inter singulas vices. Quâ quidem in re normam mihi statuo Contra-indicantia; hinc nempe morbi violentiam, inde verò imminutas fractasque ægri vires ad invicem trutinatas. Et quanquam in curandis morbis integrum mihi esse volo, ut plus minusve sanguinis, pro rei ratione, demendum

demendum præcipiam, rarò tamen observavi *Pleuresin* confirmatam in Adultis minori quàm 40. circiter unciarum sanguinis impensâ sanatam : licèt in Pueris semel tantùm aut bis secuisse venam ut plurimum suffecerit. Neque, quæ nonnunquam supervenit, *Diarrhœa*, repetendis jam dictis Venæ-sectionibus obicem ponit, quæ quidem ipsa hâc Methodo brevî sistetur, etiam non adhibitis medicamentis restringentibus. Enemata vel in solidum omitto, vel maximâ, quâ fieri potest, inter repetitas Venæ-sectiones intercapedine curo injicienda, eaque non nisi simplicissima illa è Saccharo in lacte soluto. Durante morbo id ago, ne æger nimis exæstuet, ac proinde liberum illi facio ut lecto quotidie eximatur, idque ad horas aliquot, prout vires suaferint; quod quidem tanti est in hoc morbi genere, ut si æger lecto jugiter affigatur, neque hâc tam larga sanguinis evacuatio, neque remedia alia utcunque refrigerantia, ad dicta symptomata perdomanda vel minimum aliquando proficiant. Mox ab ultima Venæ-sectione (nisi fortè prius id contingat) symptomata omnia mitescent, & æger (qui per aliquot adhuc dies, & à liquoribus spirituosus quibuscunque, & à crassioribus cibis arcendus est)
pristinâs

pristinas vires non ita diu pòst resumat ;
quo quidem tempore non abs re erit ut
alvus tenuiori aliquo Cathartico solici-
tur.

Jam verò si quem moveat, quòd huic
viæ insistentes, *Expectorationem* vix qui-
dem attingamus, nedum quibus illa ratio-
nibus per varia morbi tempora sit promo-
venda, operosiùs differamus ; sciat ille,
hæc non per incuriam nobis excidisse, sed
deditâ operâ diuque satis cogitata, negle-
cta tandem fuisse & præterita : Cùm sem-
per existimaverim in summo discrimine ver-
sari illos qui morbum hunc expectorationi
eliminandum committerent. Nam ut tædi-
um hujus Methodi, quâ Natura materiæ
morbificæ ejiciendæ satagit, omittamus,
nimiùm periculosæ insuper res est aleæ ;
cùm non rarò eveniat, parte aliquâ mate-
riæ jam concoctâ, fortè etiam per ἀναγ-
θαρσιν rejectâ, reliquam adhuc crudam ma-
nere, idque successivè, præstantissimis qui-
busque remediis maturantibus expecto-
rantibusque incassum usurpatis, cùm ex-
pectoratio nunc quidem satis auspiciatò
procedat, nunc penitus supprimatur ;
ægro interim usquequaque periclitante,
atque promeo in expectorationem imperio
(quod sanè nullum prorsus est) sive vivis,
sive

five etiam mortuis adjudicando. Cùm è diverso, mediante Venæ-sectione, morbifica materia penes meum sit arbitrium, & orificium à Phlebotomo incisum tracheæ vices subire cogatur. Quinimò constanter assero, huncce morbum, qui, si juxta præcepta à nobis damnata tractetur, inter parentissimas orci januas meritò recensetur, æque certò ac tutò, Methodo jam à me præscriptâ (ut de brevissimo quo profligatur tempore nihil jam dicam) ac alium quemlibet morbum debellari. Nec dum mihi innotuit vel minimum damni à tam largâ sanguinis, (ut imperitis videri potest) detractiōne cuiquam fuisse illatum.

Sæpe quidem aggressus sum in tractando hoc affectu, *δεξιπείας* rationem aliquam stabilire, quæ citra ingentem hanc sanguinis jacturam subsisteret : nempe vel humorem resolvendo, vel expectorationis promotione illum evacuando. Sed nondum ea fors mihi contigit, ut huic ipsi, supra memoratæ, praxi, parem aliquam reperire potuerim ; cujus beneficio (non obstante tristi illâ de *Pleuritide sicca*, prognosi) ægrum etiam non moratus expectorationem ab insultu morbi vindico ; per ipsum sectæ venæ orificium & Pleuritidi fugam parans & sanitati reditum.

CAP.

CAP. IV.

Peripneumonia Notha.

SUB hyemis exitum, Vereque adhuc nascente, quotannis emergit Febris *Symptomatic Peripneumonice* haud paucis conspicua. Paulò habitiores ac crassos ea præ cæteris aggreditur; virilem ætatem vel assequutos, vel etiam (quod sæpius accidit) prætergressos, liquoribus spirituosos (vini maximè spiritui) plus æquo addictos. Cùm enim in hujusmodi hominibus sanguis humoribus pituitosis, brumæ tempore congestis, fuerit oneratus, atque idem ab in-eunte Vere in novum motum cientur, Tussis hanc nacta occasionem, mox subin-greditur, quâ ministrâ dicti humores pituitosi in pulmones irruunt: quo tempore si fortè æger, nullo vivens consilio, liquores ejusmodi spirituosos adhuc liberaliùs hauriat, crassescere jam ferè quæ tussim excitabat materiâ, & ab ea præcluduntur Pulmonum aditus, & Febris omnem sanguinis massam depascitur. Primo Febris insultu nunc incalcescit æger, nunc friget: Vertiginosus

ginosus est, de capitis dolore queritur lancinante, quoties Tussis importuniùs fatigat. Potulenta omnia vomitu rejicit, nunc sine Tussi, nunc illâ vexatus. Urina turbida cernitur, & rubens intensè. Sanguis detractus Pleuriticorum sanguinem refert: Anhelus sæpenumerò spiritum crebrò ac celeriter ducit. Si moneatur ut Tussim provocet, haud aliter dolet caput, ac si in partes mox dissiliret (qua loquendi formula ægri ut plurimum utuntur;) dolet & Thorax omnis, vel saltem pulmonum coarctatio adstantium auribus percipitur; quoties tussit æger; pulmone non se satis dilatante, præclusis adeò ab intumescencia, ut videtur, meatibus Vitalibus; unde intercepta circulatione, sanguineque quasi præfocato, nulla ferè, præsertim in habitioribus, Febris indicia sunt; licèt hoc accidere etiam possit ob materiæ Pituitosæ copiam, quâ horum sanguis gravatus in plenam ebullitionem nequit assurgere.

In curanda hac Febre id mihi negotii *Curatio* dari sentio, ut sanguinem istum, qui ad Pulmonum & suffocationem & incendium facit, Phlebotomiâ revellam; ipsos pulmones remediis Pectoralibus deobstruam atque eventilem; & diætæ refrigerantis ope, totius corporis calorem compescam.

D d

Cum

Cùm verò *hinc* materiæ Pituitosæ faburra in venis contenta, Pulmonum inflammationi fomitem quotidie subministrans, Venæ-sectionem sæpe repetitam videretur indicare; *illinc* verò observatio, quam facere potui diligentissima, me doceret Phlebotomiam sæpe repetitam Febricitantium iis qui crassiore essent corporis habitu (præsertim ætatis florem prætergressis,) pessimè cessisse, atque adeò ab ejusmodi repetitione haud minùs abstergeret; *Catharsin* ego crebriorem Venæ-sectioni succenturiabam, quæ ei satis rectè substituitur, in illis qui à largiori & iterata sæpius Phlebotomiâ abhorrent. Ad hunc itaque modum processu, sanguinem è brachio in lecto jacentis extrahendum præcepi, nec passus sum ut ex eo surgeret ad duas trefve horas; cùm omnis sanguinis educio, quæ universam corporis compagem labe- factat quadantenus concutitque, hoc pacto faciliùs tolleretur; ita ut mitiùs cum ægro agatur cùm in lecto cubanti uncia decem fuerint detractæ, quàm si sex septemve tantùm amiserit, postquam è cubili surrexerit. Die sequenti Potionem sequentem mane sumendam propino. R. *Cassia extract.* ʒ j. *Glycyrrhizæ* ʒ ij. *Ficus pingues* N. iiij. *fol. Senn.* ʒ ij ʒ. *Agarici trachiscat.*

cat. ʒ j. *Coq.* *f.* *q.* *aq.* *Colat.* ʒ iiij. *dissolve*
Mannæ ʒ j. *Syr. Ros. solut.* ʒ β. Postridie
 sanguinem secundâ vice mittere soleo, at-
 que interjecto die uno Potionem Cathar-
 ticam modò præscriptam iterum exhibeo,
 diebus alternis jugiter repetendam, donec
 omnino convaluerit æger. Diebus à pur-
 gatione vacuis, Decocto Pectorali, *Oleum*
Amygdal. dulc. ac id genus aliis, ut utatur
 consulo. A Carnibus & earum jusculo,
 maximè verò à liquoribus spirituosiss quibuscunque, ægrum interim inhibeo; quo-
 rum loco Ptisanam ex hordeo & liquiritia,
 (Cerevisiam item tenuem, si eam efflagitet)
 pro potu ordinario concedo.

Atque istâ quidem methodo vincenda
 erat *Peripneumonia* hæc *Notha*, orta ab
 exundanti colluvie Pituitosa in sanguine
 aggestâ ob Hyemis analogiam, & in pul-
 mones explosâ; in qua non tantum iterata
 Venæ-sectio, sed & Cartharisis etiam indi-
 cabatur; secus atque in *Vera Peripneumo-*
nia; quam ego ejusdem planè indolis cum
Pleuritide esse arbitror, atque ab illa in eo
 tantum differre, quòd *Peripneumonia* Pul-
 mones universaliùs afficiat. Quin & utrique
 morbo pari omnino methodo medemur,
 Venæ-sectione sc. præ cæteris, & medica-
 mentis Refrigerantibus.

Notha hæc Peripneumonia, licet ad *Asthma siccum* aliquantulum accedat, tum quoad spirandi difficultatem, tum etiam alia quædam symptomata, ab illo tamen satis dignoscitur, cum in ista manifesta Febris atque Inflammationis signa se prodant, quæ in hoc nusquam comparent; quamlibet in hac specie minora sint longè, at obscuriora illis quibus insignitur *Vera Peripneumonia*.

CAP.

CAP. V.

Rheumatismus.

Nullo non tempore incessit hic morbus, maximè *Autumno* & præ cæteris annis florescentes & οἷς ἔτος χλωρόν. Hæc ut plurimum occasione nascitur; æger sc. sive exercitio aliquo vehementiori, sive alio modo excalefactus, mox repentinum frigus admisit. A rigore atque horrore orditur tragoediam, quos statim excipiunt calor, inquietudo, sitis, & reliqua illa infœlix symptomatum caterva, quibus stipantur Febres. Elapso die uno alterove, (est & ubi citius) æger atroci dolore, nunc in hoc nunc in illo artu infestatur, in carpis, humeris, genibus præsertim; qui locum subinde mutans, vicissim illos occupat, rubore quodam & tumore in parte quàm postremum affecit adhuc residuis. Primis aliquot diebus, Febris & symptomata jam memorata rarò coincidunt; Febris autem sensim evanescit, manente dolore, quin & nonnunquam immaniùs sæviente, materiâ sc. Febrili in artus translata; quod satis

D d 3 arguit

arguit Febris ipsa sæpiùs recrudescens ob materiam morbificam ab intempestivo Externorum usu percussam. Morbus hic quoties à Febre sejungitur, *Arthritis* sæpe audit; quamvis essentialiter ab illâ distinguatur, prout cuivis facîle constabit, cui uterque morbus intimiùs fuerit perspectus: unde forsan petenda est ratio, cur tam sicco illum pede transiverint scriptores Medici: Nisi forte arbitremur, hanc morbi speciem ad reliquam malorum Iliada de novo accessisse. Ut ut se res habeat, jam plus satis grassatur hic morbus; & licet rarissimè hominem è medio tollat, Febre semel depulsâ, tamen & vehementia doloris & diurnitas eum prorsus contemni non sinunt. Etenim si minùs peritè tractetur, non ad menses tantum, sed annos etiam aliquot, imò per omnem adeò vitam miserum haud infrequenter discruciat; quamvis in hoc casu, non eodem semper vigore, sed Paroxysmis quibusdam periodicè repetitis, ad instar Arthritidis, subinde laceffit: imò verò potest fieri ut ubi diu multumque vexaverint dicti dolores, tandem sponte desistant; atque interim æger omni membrorum motu ad mortem usque privetur, digitorum articulis quasi inversis, & protuberantiis, ut in Arthritide, nodosis in
interna

interna magis quàm externa digitorum parte se prodentibus : stomacho nihilominus valeat, & cætera sanus vitam toleret.

Est & alia hujus morbi species, licèt non hujus esse prolapix vulgò credatur, quæ *Lumbago Rheumatica* aptissimè dicetur : immanis dolor sc. idemque fixus circa lumborum regionem, ipsumque aliquando ad os sacrum se demittens, *Paroxysmum Nephriticum* mentitur ; nisi quod æger non vomituriat : nam præter dolorem atrocissimum & vix ferendum circa ipsos renes, aliquando & ureteres per omnem eorum ductum ad vesicam usque, eodem, licèt mitiori, tentantur. Qui & mihi olim imposuit, tanquam à materia aliqua sabulosa in iis partibus hærente penderet ; cum revérâ materiæ *Rheumatismi* peccanti & inflammatæ ortum suum debeat, quæ quidem partes illas jam solasurit, intacto reliquo corpore. Immanis hic dolor, nisi abigatur eodem modo quo prior species, pariter etiam perdurat, pari sævitiâ excrucians ; adeò ut miser nequeat procumbere, sed vel è lecto exiliat, vel super eodem erectus sedeat, corpore interim perpetui agitatione nunc versus anteriora, nunc posteriora inclinato, reductoque.

Curatione.

Cum utraque hæc morbi species ab inflammatione videatur oriri, quod tum jam dicta arguunt Phænomena, tum præsertim sanguinis Venæ-sectione educti color, utpote qui Pleuriticorum sanguini tam est similis quàm ovum ovo, neque quisquam reperiatur, qui hos inflammatione laborare vel quidem dubitaverit; his, inquam, ita se habentibus, censeo ego, Curationem non aliunde quàm à Phlebotomia debere sumi, sanguine interim contemperato, ejusque nimio fervore repressio, tum medicamentis refrigerantibus atque incrassantibus, tum etiam conveniente regimine.

Ac proinde, ut primum accersor, statim sanguinis ℥ x. è brachio lateris affecti mitti jubeo, & Julapium refrigerans incrassansque ad hanc ferè normam præscribo.
R. Aq. Nymph. Portulac, & Lactuc. an. ℥ iiij. Syr. è succo citri ℥ j ꝑ. Syr. Viol. ℥ j. M. F.
 Julap. de quo bibat ad libitum; vel etiam Emulsionem in curatione morbi Lateralis jam descriptam. Ad dolorem sedandum, Cataplasma è mica Panis filiginei & lacte croco tincto, parti affectæ applicandum, & sæpe renovandum curo. Diætam quod spectat, carnibus prorsus interdico, quin & eorum jusculo quantumlibet tenui limpidoque, quibus substituo juscula Hordeacea,

deacea, Avenacea, Panatellam, &c. ejusmodi. Cerevisiam tenuem mitemque pro potu tantum concedo, vel etiam (quæ magis ad rem facit) Ptisanam ex hordeo, rad. Liquerit. Acetosæ, &c. in aqua fontan. incoctis. Volo interim, ut per aliquot horas singulis diebus lecto se abstineat, cum calor qui à jugi decubitu nascitur, morbum promoveat intendatque.

Die sequente sanguinis tantundem detrahi præcipio ; atque intercalato die uno alterove, pro ægri viribus, tertio ; dein interjecto trium quatuorve dierum intervallo (prout ægri vires, ætas, constitutio, aliæque circumstantiæ suadent monentque) quarto, atque ultimò ut plurimum, Venæ-sectionem repeto : rarò enim usu venit ut ultra quartam vicem venam incidamus, nisi vel regimen justò calidius præcesserit, vel medicamina calidiora ægro præter necessitatem fuerint ingesta. Quin & Anodyna sive Paregorica dicta Remedia effusorem sanguinis missionem postulant : Quamobrem, ut ut sæviat dolor, per omnem hujus morbi decursum religiosè mihi ab his temperandum existimo, cum illorum usu figatur morbus, neque tam facilè Venæ-sectioni cedat ; quæ ideo ob hæc ipsa medicamenta officiosè nimis exhibita, sæpius quàm

quàm erat opus, celebranda est. Quid quòd & in morbi statu, neque eam quam titulo pollicentur, ἀναλγησίαν, valeant præstare.

Interim dum prædicta remedia, Diætæque sedulò usurpantur, Enema è Lacte Saccharato subinde injici curo, diebus scilicet à Plebotomia vacuis. Porro ut hæc omnia ad dies minimùm octo ab ultima Venæ-sectione diligenter observentur, seriò hortor moneoque; quibus elapsis, Potionem Catharticam è Lenitivis præscribo mane hauriendam, & insequenti vesperi, dosin paulò liberaliorem *Syr. de Meconio in Aqua fl. Paralys.* quo sc. sanguinis orgasmus, unde & recidivæ periculum aliter intentari poterit, penitus reprimatur. Quibus ritè peractis, ut in pristinum vitæ genus (quoad victum, exercitia, atque aerem) pedetentim se recipiat, lubens patior; ita tamen ut neque vinum neque liquorem spirituosum quemlibet, neque etiam cibos, sive sale, sive aromatis conditos, sive etiam *δυσπεπτα* quæcunque, nisi diu postea, degustare liceat.

Post venam, quoties supra innuimus, pertusam, ægri dolores admodum imminuentur, neque tamen adhuc prorsùs evanescent; at verò refarcitâ, quam fecerat sanguinis

sanguinis detractio, virium jacturâ, (super-
veniente maximè proximo illo anni tem-
pore, quod magis faciet ad redintegran-
dum corporis robur, quàm id quo primùm
decubuit æger) symptomata ad unum
omnia certo certius cessabunt, atque æger
pancraticè imposterum valebit

Jam verò, tametsi prædictâ Methodo,
aut aliâ huic simili, tempestivè atque sub
ipso morbi ingressu adhibitâ, eum, quem
jam dixi, finem, ut plurimum fortiatur;
non rarò tamen accidit, ut ubi æger per
errorem contrario planè modo fuerit
tractatus, doloribus vagis, nunc quidem
mitioribus, nunc verò atrocioribus, per
omnem vitam miserè discrucietur: qui
quidem minùs cautis nullo negotio impo-
nunt, & pro *Scorbuti* symptomatis vulgò
habentur. Hic enim obiter, sed & liberè
tamen dicam, quòd licèt nullus dubitem
quin *Scorbutus* in his Plagis Borealibus re-
vera inveniatur, tamen eum morbum non
tam frequentem, quàm fert vulgi opinio,
occurrere, persuasum mihi habeo; mul-
tos autem ex iis Affectibus (ne plurimos
dicam) quorum nomine *Scorbutum* incusa-
mus, vel morborum *Fientium*, nondum
verò *Factorum*, quique nullum adhuc cer-
tum induerunt Typum, effecta esse; vel
etiam

etiam infœlices *reliquias* morbi alicujus nondum penitus devicti, à quibus sanguis cæterique humores contaminantur : Verbi gratiâ, quibus in corporibus materia aliqua *Arthritidi* producendæ apta recens generatur, nondum tamen in artus depluit, varia se ostendent symptomata, quæ *Scorbuti* suspicionem facient, donec *Arthritis* jam formata, atque actu se exerens, nullum amplius dubitandi locum relinquat. Neque ignoramus, non pauciora symptomata *Scorbutum* mentientia, *Podagricos* jam à Paroxysmo liberatos infestare; dum scilicet vel intempestivus evacuantium usus, vel ægri affecta ætas, vel alia aliqua causâ, naturam interpellaverit, quò minus materiam omnem Arthriticam in artus exonerare valuerit; quæ adhuc retenta, cum *ἡ ἀνεπιτήδειον* existat, totam sanguinis massam inquinat, & confertissimo pessimorum symptomatum agmine hominem laceffit. Quod quidem non de *Arthritide* tantum, sed & de *Hydrope* adhuc incipiente dictum volo; de quo morbo licet vulgò jactetur, *Ubi desinit Scorbutus ibi incipit Hydrops*; hæc tamen regula sæpe sæpius non aliter est accipienda, quàm quòd, ubi primum se *Hydrops* manifestis prodit indiciis, præconcepta de *Scorbuto* opinio statim collabascit.

Potest

Potest & idem hoc affirmari de quàm plurimis aliis morbis Chronicis, vel adhuc in corpore humano nascentibus, quique proinde nondum certum aliquem sibi cuderunt Typum ; vel etiam de illis, qui, licet partim fugati sint, nondum tamen penitus debellati exterminatique videntur. Et sanè nisi hoc concedamus, *Scorbuti* nomen, uti hodie fit, in immensum crescet, & omnem ferè morborum numerum absolvet. Cùm, si id sedulò agamus ut abdita cujusque morbi penetralia perscrutemur, eumque post irregularium symptomatum vela latentem eruamus, suâ se mox specie fit proditurus, & ad illam ad quam attinet familiam haud difficulter relegendus. Quin & Methodus quâ hujuscemodi morbi sunt abigendi, non adulterinis illis symptomatis, sed ipsi morbo, qualisnam is demum fuerit, ceu perfectè formato, jamque actu existenti accommodanda.

Sed hîc notandum, non adeò consultum esse, quando *Rheumatismus* aliquot annorum Diurnitate altas radices egit, sanguinem tam brevibus ac sub ejusdem primordiis fiebat, intervallis mittere ; quin præstare, septimanarum aliquot intercapedine repetitas illas Venæ-sectiones dîsternare ; quæ tandem vel penitus materiam

teriam morbificam averruncabunt, vel saltem eò conducent, ut Fontanellâ in crurum alterutro excitatâ, & Spiritu Volatili Domini Doctoris *Goddard*, in vino Canarino mane & serò exhibito, reliquiæ ejus extirpentur.

CAP. VI.

Febris Erysipelatosa.

NUllam non corporis partem, idque nullo non tempore incescit hic morbus, at præ reliquis faciem, exeunte præfertim æstare; quo tempore sæpe dum sub dio versatur, corripitur æger. Facies siquidem ex improvise in tumorem attollitur, qui subito exorsus cum dolore ruboreque summis, denso minimarum pustularum ordine distinguitur, quæ auctâ magis inflammatione in vesiculas subinde facessunt: hinc per frontem ipsumque caput latius serpit, oculis interim tumoris magnitudine planè obrutis (rusticis *Syderatio* audit;) neque multum profectò abludit, nisi quod adsunt pustulæ, ab iis symptomatis quæ inflicta ab apum vesparumque aculeis comitantur

comitantur vulnera. Hoc se habet modo *Erysipelatis* notissima species ac vulgaris.

At verò quamcunque corporis partem hoc vitium obsederit, ut etiam quocunque anni tempore, rigor atque horror, nisi præcesserint (quod nonnunquam pridie, aut nudius-tertius solet contingere,) huic se inflammationi ut plurimum adjungunt, sitis insuper, inquietudo, ac reliqua Febrium indicia. Procedente morbo, uti primùm Febris dolorem, tumorem, atque alia peperit symptomata, (quæ indies ingravescentia nonnunquam in *Gangræna* terminantur,) ita hæc invicem haud mediocrem ad Febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque restinguantur.

Est & alia hujusce morbi species, licèt rariùs occurrens: Hæc quolibet anni tempore invadit, idque hæc ut plurimum *μερμερίς*, quòd scilicet æger vinorum subtilium magis magisque attenuantium potationi paulò liberaliùs indulserit, aut liquoris similis spirituosì. Febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit pustularum per universum ferè corpus eruptio, quæ urticarum puncturas referunt, & nonnunquam in vesiculas attolluntur, mox recedentes, tuberculorum more sub cute se condunt cum pruritu mordacissimo & vix tolerando.

Hic

Curatio.

Hic ego materiam peccantem sanguini permixtam ritè evacuandam, ejusdemque sanguinis ebullitionem remediis illum contemperantibus sufflaminandam censeo; eam denique, quæ jam partibus impacta est, materiam evocandam, discutiendamque.

Hæc ut fiant, ubi primùm accedo, satis largam sanguinis quantitatem è brachio extrahi præcipio, qui quidem Pleuriticorum sanguinem ferè semper æmulatur. Die sequente blandam illam Potionem Catharticam mihi in Praxi familiarem exhibeo, & horâ somni (si paulò frequentius dejecerit æger) haustum aliquem Paregoricum e.gr. *Syr. de Meconio in Aq. fl. Paralys.* vel alium ejusmodi. Peractâ Catharsi, partem affectam sequenti Decocto foveri jubeo. *Rx Rad. Alth. & Lil. an. ʒ ij. fol. Malv. Sambuc. Verbas. an. M ij. flor. Melilot. summit. Hyper. & Centaur. min. an. M j. Sem. Lini & Fœnugr. an. ʒ β. Coq. in j. q. aq. ad t̄b iij.* coletur liquor & tempore usûs adde singulis libris Decocti, *Spir. Vin. ʒ ij.* Stuphæ è panno laneo levis texturæ hoc decocto immersæ ac expressæ, calidè admoveantur partibus in die, quæ post fotum quotidie illinatur seq. mixturâ, *Rx Spir. Vin. t̄b β. Theriac. Androm. ʒ ij. pulv. Piperis longi, Caryophyll. an. ʒ ij. M. Charta Emporetica* hâc mixturâ madefacta parti circumvolvatur. *Æger*

Æger insuper ut jusculis tantum hordeaceis atque avenaceis, cum pomis assatis vescatur, volo; tum etiam cerevisiâ utatur tenuissimâ, & per horas aliquot singulis diebus à lecto sibi temperet. Hâc methodo tum Febris, tum alia symptomata citissimè ut plurimum fugantur. Sin aliter, rursus venam seco; quod & tertium nonnunquam fieri debet, interposito semper die uno, si prava nempe adsit sanguinis diathesis, & Febris intensior. Diebus à Venæsectione liberis Enema è Lacte cum Syr. Violaceo, & Julap. refrigerantia ex Aq. Nymph, &c. in *Rheumatismi* curatione jam dictis, qualibet horâ diei usurpanda præscribo. Ut plurimum verò unica Venæsectio & subsequens Catharsis, si temporè adhibeantur, rem expediunt.

Quæ urticarum puncturas, cum pruritu, refert species pari modo est amolienda, nisi quod hæc remediis ab extra applicandis minùs egeat.

CAP. VII.

Angina.

Quolibet anni tempore aggreditur, maximè tamen illo quod Ver atque Æstatem interjacet, juvenes præ cæteris, & temperamento sanguineo præditos; Rufos etiam, quòd non semel observavi, præ reliquis omnibus. Rigent horrentque mox à primo morbi insultu, sequitur Febris, & paulò post dolor, & Faucium inflammatio; cui nisi maturè succurratur, æger statim nec deglutire valet amplius, nec spiritum per nares ducere, sed cum sensu quodam strangulationis præcluduntur Fauces ab inflammatione & tumore Uvulæ, tonsillarum, laryngis, ita ut tantum non suffocetur. Ingens ab hoc morbo periculum, utpote qui paucis nonnunquam horis hominem jugulat; quoties scilicet magna vis materiæ Febrilis in prædictas partes conjicitur, neque satis tempestivè convenientium remediorum usu, ingruenti occurritur procellæ.

Curatio.

Opem laturus, sanguinem cum primis è brachio copiosè detraho, mox ex ranula utraque;

utraq; dein, ut partes inflammatae melle Rosaceo spiritu sulphuris ad summum acorem permixto, tangantur, author sum: mox Gargarisma sequens praescribo, non vulgari modo usurpandum, sed ita ut in ore sine ulla agitatione contineatur, donec incalefcat, dein expuatur & repetatur subinde. R. Aq. Plantag. Ros. rubr. & Sperm. Ranar. an. ʒ iiij. Album. ovorum in aquam agitando redact. N. iij Sacch. cand. Alb. ʒ iiij. F. Gargarisma. Jubeo etiam ut de Emulsione in cura Morbi lateralis praescripta vel simili, indies sumat.

Sequenti mane, nisi Febris & dolor inter deglutendum perceptus aliquantulum remiserint, venam in brachio rursus ferio, Catharsi in diem posterum rejecta. At si utraque haec minuantur, Catharticum Lenitivum statim exhibeo; quod quidem post sanguinis missionem pra omnibus aliis perutile, ac apprime necessarium esse multiplici experientia comperii. Si fortean, quod quidem oppido rarum est, Febris, aliaque symptomata, etiam post Catharsin, bellum minentur, iterata, ut prius, Venae-sectione perdomanda sunt. Per integrum hujusce morbi decursum, Enema Refrigerans Emolliensque omni mane, dempto illo quo Ca-

E e 2

tharsi

tharfi vacat, injiciendum, atque ægrum hoc pacto reficiendum quotidie præcipio. Carnes, cujuscunque demum generis, ut & juscula ex iis parata, sacra sunt; jusculis verò hordeaceis, avenaceis, pomis coctis ac id genus aliis vescitor, ptisanâ ex hordeo, vel cerevisiâ tenuissimâ utitor. Lectulo interim per horas aliquot quotidie absistat; cùm hujus tepor tum Febrî, tum reliquis symptomatis, quæ hæc methodo expugnare satago, vires addat. Animadvertendum est autem, quòd istiusmodi *Angina*, quæ Febris, mihi *Stationariæ* dictæ, symptoma tantùm est, illâ ipsâ methodo curari amat, quam Febris ea sibi vendicat, ac proinde vel per διαφόρον & cutis spiracula exterminanda est, vel per aliam qualemcunque medendi methodum, quæ Febrî Primariæ, cui inhæret, debetur.

Sunt & aliæ Febres *Intercurrentibus* jure merito annumerandæ, quæ, quoniam alio aliquo modo immediatè ab initio sibi parant, & in hoc vel illo symptomate desinunt, vulgò Febres non habentur; licèt tales ab origine verè fuerint, atque Affectus ille à quo morbus nomen mutuatur, Febris tantùm sit *symptoma*, quæ in illo demum terminatur. Impræsentiarum duastantùm, *Hæ-*
morrhagiam

morrhagiam scilicet *Narium*, ac *Hæmoptoen*; leviter perstringam.

Hæmorrhagia Narium quavis anni ^{*Hæmorrhagia Narium.*} tempestate infestat, præcipuè sanguine præfervido, temperamento verò debiliore præditos; idque magis ætate ingruvescente, quàm adolescente. Primo ut plurimum appulsu Febris præ se fert indicia, quâ derepente sibi per nares, quâ data porta, faciente viam, dolor & calor sinciput adhuc torquent. Sanguis ad horas aliquot profluit, dein aliquandiu sistitur, mox denuò erumpit, atque hæc vicissim: donec tandem vel remediorum usu, vel sponte sua ob imminutam copiam deperditamque cohibitus, omnino cessat; ita tamen ut ægro singulis annis à recidiva metuendum sit, si vel à liquoribus spirituosiss, vel aliâ occasione quâlibet æstuarē contingat.

Eum hîc mihi scopum propono, ut sanguinis fervor nimius atque Ebullitio, unde oritur dicta præter naturæ modum extravasatio, frænâ omnibus compescatur, ejusque impetus aliò vertatur. Ea propter frequenter brachii venastundo, & sanguinem liberaliter extraho, *Pleuriticorum* sanguini colore semper respondentem. Victûs rationem refrigerantem atque incrassantem

Ee 3

injungo.

injungo. Ut Aq. fontan. partes tres, Lactis unam simul coctas, & frigidè hauriendas, poma cocta, juscula hordeacea, & similia à carnibus abhorrentia. Julapia insuper refrigerantia atque incrassantia, unà cum Emulsionibus, in morbis Inflammatoriis supra descriptis. Lectulo item ut absistat per aliquod spatium cottidie, moneo; tum ut nullo non die injiciatur Enema leniens refrigeransque, nec vel semel quidem omitatur: Haustu quinetiam horà somni Purgatorio è Diacodio, ceu catenâ, constrictus sanguinis furor coerceatur. At verò, quando hujusmodi Hæmorrhagias non raro committetur lymphæ acrior, quæ sanguini permista ejus motum adjuvat, venarum orificia referando, præter revulsionem & refrigerationem, solenne mihi est Catharticum blandius vel in ipsius morbi ἀκμῇ propinare, cujus operatione finitâ, Anodynum exhibeo præter solitum viribus auctum; & ubi symptoma penitus evanuerit, aliud demum Catharticum.

Hæmoptoe. *Hæmoptoe* etiam, quæ in ætatis ac veris confinio homines calidioris temperamenti, at minùs robusti adoritur, & quorum pulmones minus rectè valent, præ senibus item juniores, ejusdem ferè indolis cum Hæmorrhagia jam tractatâ mihi est; cùm
&

& hæc quoque Febris sit, quæ tam nomen, quàm essentiam exuit suam illâ quâ soluta est Crisi; hoc ferè tantum discrimine, quòd in morbo *priori* sanguis nimium agitatus in narium venulas, in *hoc* verò in pulmones impetum fecit; utque in illo, durante fluxu dolor & calor sinciput jugiter lancinant, ita in hoc pectus uterque obsidet cum debilitate quadam. Quin & hoc vitium eandem ferè quam Hæmorrhagia methodum medendi sibi vendicat, nisi quòd Catharsin minùs ferat, à quâ, præsertim repetitâ, æger facilè in tabem conjicitur. At Phlebotomia crebrò celebrata, Enema quotidie injectum, Diacodium horâ somni propinatum, Diæta insuper, & medicamenta, tam incrassantia, quàm refrigerantia, opus pro voto absolvent.

Atque hæc sunt quæ hætenus observavi de numerosa ista Morborum Tribu in varias familias dispertitâ, qui *Februm* sub nomine censentur, atque de iis symptomatis quæ ab illa pendent; in quibus id serió egi, ut nullas Putationes meas, nulla imaginaria Cerebri commenta orbi venderem; animo verò sincero candidoque, nullique adeò Hypothesi adstricto, eorum Historiam & naturalia Phænomena aliis traderem; Curationes etiam pari fide & cau-

Ec 4

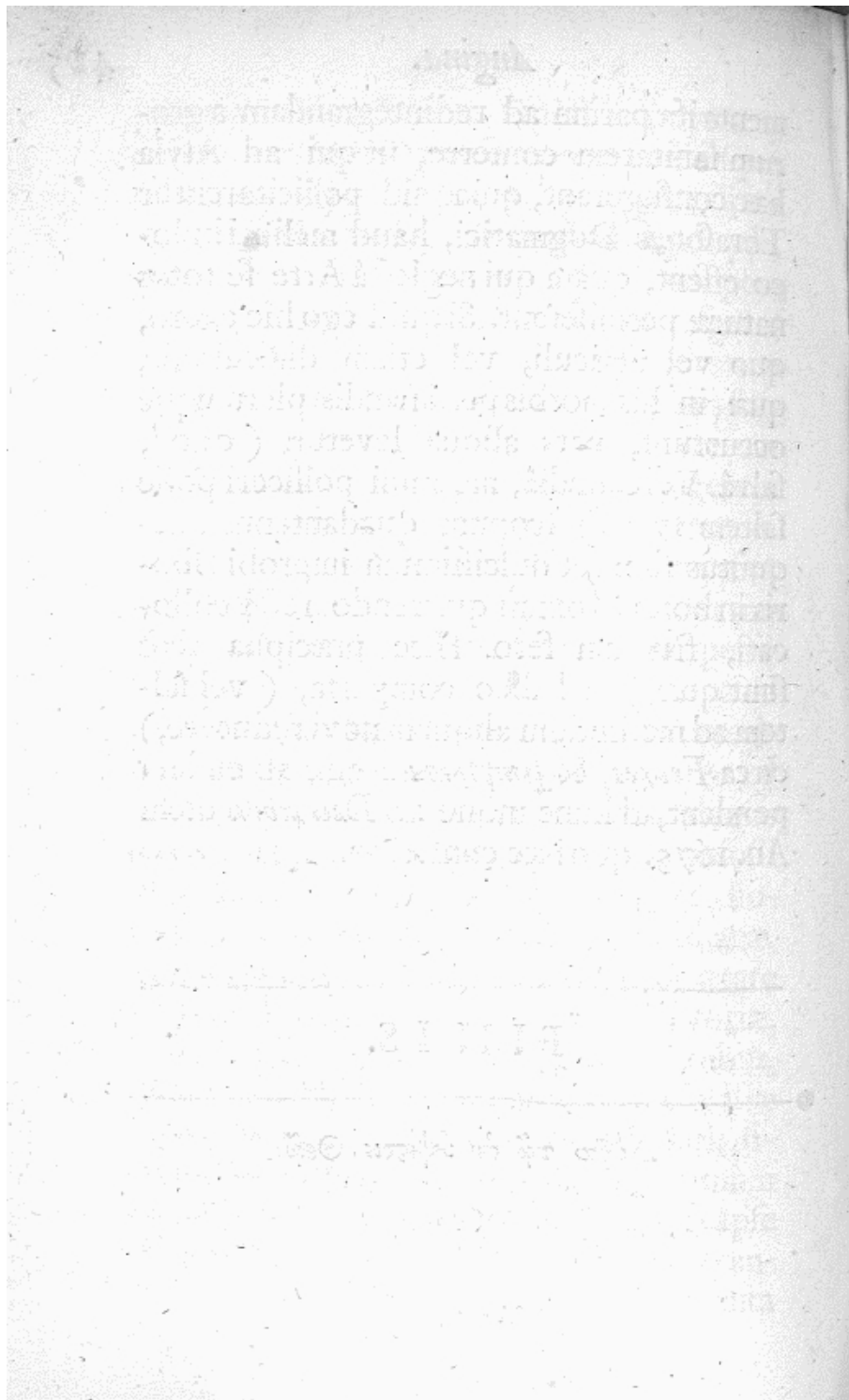
telâ

telâ pari subnecterem. Quòd si vehemens desiderium Methodum certiozem minúsque lubricam in utilissimo tuendæ mortalium vitæ negotio expiscandi constabiliendique, me in semitas nullo antea pede calcatas pertraxerit ; nemo Eruditorum, uti spero, mihi imputabit, quòd vel spretis aliorum iudiciis meo nimium fidam, vel rebus studeam novis ; cum & non spernendus rerum eventus mihi hæc investiganti ingentes hucusque animos addiderit, & posterorum experimenta sine dubio meam fidem sint liberatura. Et profectò haud oscitanter impugnandum est hoc morborum tam pestiferum agmen, quod nullo non die cum genere Humano bellum gerit internecinum atque ἀπωυδον ; & cujus telis duo ad minimum hominum trientes, si eos demas qui violentâ morte perimuntur, confossi quotannis occumbunt. Indefinentes horum morborum impetus, & quotidianæ, quas etiam de viris robustissimis & ætate maximè florentibus reportabant, Victoriæ, (non obstantibus suppetiis iis omnibus, quas nobis hætenus attulere speciosæ istæ Methodi in speculativorum libris satis fidenter descriptæ) animo meo hæc primùm agitati minùs satisfaciebant ; cum reapse cernerem, ludicra ista Cerebroforum commenta

menta ita parùm ad redintegrandam æg-
 rum sanitatem conferre, ut qui ad Asyla
 hæc confugerant, quicquid pollicitarentur
 Thrasones Dogmatici, haud meliori in lo-
 co essent, quàm qui neglectâ Arte se totos
 naturæ permiserant. Si quid ego hîc egero,
 quo vel periculi, vel etiam difficultatis,
 quæ in his morbis persanandis plerumque
 occurrunt, pars aliqua levetur, (quod,
 salvâ Verecundiâ, me mihi polliceri posse
 saltem spero) scopum quadantenus asse-
 quutus sum, & dulcissimum improbi labo-
 ris in bono Proximi quærendo rectè collo-
 cati, fructum fero. Hæc præcipua ferè
 sunt quæ jam habeo comperta, (vel sal-
 tem ad methodum aliquam novi reducere,) *circa Febres, & symptomata* quæ ab eisdem
 pendent, ad hunc usque 30 Decembris diem
 An. 1675. quo hæc conscribo.

FINIS.

Δόξα τῷ ἐν ὑψίστοις Θεῷ.

Elenchus Rerum.

SECTIO PRIMA.

CAPUT I.

De Morbis Acutis in genere.

MOrbus naturæ conamen in ægri salutem Pag. 1. Morbi partim ab aere, partim à variâ Fermentatione, & Humorum Putrefactione, Ibid. Pests & Arthritis Naturæ Medicatricis instrumenta, p. 3. Ratio Morborum Acutorum, p. 3. Febres Intermittentes Acutis, licet minùs propriè, accensendæ, p. 4. Chronicorum ratio, p. 4 & 5. Acuti ab aeris alteratione impressi Epidemici dicuntur, p. 5. Acuti à particulari corporum ἀνωμαλία, quovis cujuslibet anni tempore invadentes, Intercurrentes seu sporadici dici possunt.

CAP.

CAP. II.

De Morbis Epidemicis.

Epidemicos, tum à propriis quibusdam symptomatis, tum à medendi ratione dispari, differre ab invicem constat, Pag. 6. Februm Continuarum Epidemicarum diversæ species, diversâ omnino Methodo sunt curandæ, p. 7. Febres Stationariæ ab occultâ alteratione in terræ visceribus aerem contaminante pendere videntur. p. 8. Stationariæ dicuntur quæ Generalem anni Constitutionem sequuntur, neque extra illam comparent, p. 9. Intercurrentes quæ omnibus annis competunt, Ibid. Sensibiles aeris qualitates ad has producendas facere possunt, non ad illas, Ibid. Unde Epidemicorum alii Regulares, alii Anomali, p. 10. Epidemici vel sunt Vernales, vel Autumnales, p. 11. Vernalium alii circa Æquinoctium Vernalium ad statum perveniunt, circa Solstitium æstivum evanescent; alii Æquinoctium Autumnale, Brumaleque Solstitium præstolantur, p. 12. Cholera morbus per unum mensem, Dysenteria, Febres Quartanæ, & Tertianæ Autumnales, vix ultra duos Epidemicè grassantur, Ibid. Intermittentes

Elenchus Rerum.

termittentes Autumnales aliquandiu sub Continuarum specie nonnunquam latent, p. 14. Epidemici prædominantis genio συγγενοι omnes se accommodant, p. 15. Quo ab hyemis frigore presso, inferioris ordinis Epidemici se efferunt, p. 16. Diverſarum Februm rationes à causa morbifica in humano corpore aggestâ perperam deducuntur, p. 18. In novis Febris ad magna remedia tardiùs procedendum; Indicationem à Lædentibus & Juvantibus præsertim esse sumendam, Ibid.

CAP. III.

Constitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64. Londini.

Tertianæ hujus Constitutionis ab Intermittentibus Tertianis aliis differentia, p. 22. Febris Continua hæc Intermittentium quasi compendium, p. 23. Unica hæc fuit Febris Continuæ species ab An. 61. ad Annum 65. Quo ordine morbi Epidemici hanc Constitutionem pervadebant, & se mutuo excipiebant, p. 25. Febris Continua hujus Constitutionis aliarum omnium præcipua videtur, Ibid. Cæteris etiam frequentior, ib. Symptomata ejus magis peculiariora, p. 26.

CAP.

Elenchus Rerum.

CAP. IV.

Febris Continua hujus Constitutionis.

*Fermentationis atque Ebullitionis vocabula minus propriè in Februm negotio usurpantur, p. 28. Febrilis sanguinis Commotio vel ad materiæ Heterogeneæ secretionem dirigitur, vel ad immutandam sanguinis Diathesin, p. 29. In utroque casu id maxime indicatur ut sanguis intra modum naturæ proposito congruentem contineatur, p. 30. Quibus nocet Venæ-sectio, quibus eadem prodest, p. 31. Quibus Emeticum est propinandum, in quibus ab eo abstinendum, p. 33. Id si prætermisum fuerit, ubi indicabatur, Diarrhœa insequitur, Ibid. At non semper in Febris malignis, p. 34. Ea ab exhibito Emetico, non verò ab astringentibus, statim sistitur, Ibid. Emetica Antimoni alia periculosa nisi copiose diluantur, p. 35. Ubi indicatur utrumque, Venæ-sectio Vomitorium debet præcedere, p. 36. Emeticum in morbi initio propinandum, vel quovis morbi tempore, modo vires ferant, Ibid. Post Emeticum haustus Paregoricus horâ somni exhibendus, p. 38. Nonnunquam etiam Diascordii dosis satis
larga*

Elenchus Rerum.

larga præscribenda est, Ibid. Vomitoria ex infusione Croci Metallorum nullis infra adolescentiam constitutis tutò exhibentur, p. 39. Sanguinis æstus in nonnullis Venæsectione repetitâ, in aliis Clystere alternis diebus injecto frænandus, p. 40. Plura de usu Enematum, p. 41. Cardiaca quibus conferunt, & quo morbi tempore exhibenda, p. 43. Materiæ Febrilis concoctio nihil est aliud quàm peccantis materiæ à sanâ separatio, p. 45. Despumatio circa diem 14. peragitur, Ibid. Refrigerantia post diem 14. exhibita morbum protrahunt, p. 46. Cardiaca moderatiora in morbi principio, calidiora in progressu adhibenda, p. 47. Formulæ Cardiacorum, Ibid. Si Fermentatio rectè procedat nullis omnino remediis est opus, p. 48. Circa diem 15. Potio purgans sumenda est, ne sc. sedimentum à Fermentatione hic illic depositum in sanguinem remigrans recidivam conciliet, p. 49. Quare Purgatio non ita necessaria est post Febres, aliosque etiam morbos Vernales, atque post Autumnales, p. 50. Purgationis omissio post morbos Autumnales, plurimum morborum fons, Ibid. Catharsis ad diem decimum septimum quandoque est differenda, Ibid. Dieta & regimen Convalescentium, p. 51. Vinum Malaganum annosum vel aliud è generosis,

Elenchus Rerum.

*generosis, senibus in morbi fine confert ad phlegma viscosum expectorandum, p. 52. Errores medentium quandoque in morbi malignitatem, & Scorbutum solent transferri, Ibid. Non tamen negatur Febres alias malignas esse, alias cum Scorbuto complicari, p. 53. Refrigerantia & Enemata seriùs exhibita materiæ morbificæ despumationem, maximè in grandævis, retardant, Ibid. Adolescentulorum juxta cubantium calor his præ cæteris omnibus prodest. Cujus ratio redditur, p. 54. Symptomata quædam hujus Febris propriam sibi curam postulant, p. 56. Phrenitis & vigiliæ quo pacto tractandæ, Ibid. Narcotica vigente Febre non prosunt, at in morbi declinatione præclaros effectus edunt, p. 57. Ejus rei ratio red datur, Ibid. Ante diem duodecimum, vel etiam decimum quartum, non sunt exhibenda, p. 58. Æger, si id commodè fieri possit, priùs est purgandus, p. 59. Vigiliæ post Febrem quo modo consopienda, Ibid. Oleum Amygdal. dulcium in Tussi reliquis anteferendum, parcè at frequenter sumendum est, p. 61. Narium Hæmorrhagia huic Feбри symptomatica ut curanda sit, p. 62. Ea nonnunquam permittenda; utpote quâ morbus Criticè aliquando solvitur, p. 63. Post Hæmorrhagiam immodicam
quamlibet*

Elenchus Rerum.

quamlibet purgandus est ager, ne recidivam
patiatur, Ibid. Singultus, senibus maximè
accidens post copiosas evacuationes, sæpe
mortis est prænuncijs, Ibid. Diascordii
dosis liberalior specificis omnibus in eo se-
dando præfertur, p. 64. Diarrhœa, ob vô-
mitorii in principio exhibendi omissionem
oborta, Emetico sistenda est. Si ea exhibito
Emetico nihilominus supervenerit, Enema
Astringens injiciendum, p. 65. Ad genuinam
sanguinis depurationem duplex secretio re-
quiritur, & quæ per Fæces fit, & quæ per
Flores, p. 66. Hæc sensim & paulo pleni-
ori dia-mo-ni, potiùs quàm sudore manifesto
peragitur ut plurimum, Ibid. Separatione
hæc per flores jam factâ, minus periculosa
est Diarrhœa, Ibid. Passionis Iliacæ
causa duplex, obstructio & Irritatio,
p. 68. Quo pacto ea producitur, p. 69.
Argenti vivi & Globulorum usus in Ileo
parum conducunt, noxam sæpe inferunt,
Ibid. Methodus quâ Ileus curandus est,
p. 70. Ventriculus priùs est roborandus,
quàm ingeratur Catharticum, aliàs Eme-
ticum evadet, Ibid. Dieta & regimen hoc
morbo laborantis, p. 71. Et ab eo jam con-
valescentis, Ibid.

Ff

CAP.

Elenchus Rerum.

C A P. V.

Febres Intermittentes.

In Februm Intermittentium Paroxysmis tria tempora spectanda sunt, Exhorrescentia, Ebullitionis, Despumationis, p.72. Ratio harum omnium redditur, p.73. Qui in Febris Paroxysmo pereunt Exhorrescentia tempore fato funguntur, Ibid. Unde est quod redeunt Paroxysmi, 74. Paroxysmorum descriptio, p. 76. Paroxysmorum reductio vel à materia Febrilis excessu atque activitate, vel à prostratis aegri viribus producitur : in hoc casu Paroxysmus Adventitius Primarium insequitur, in illo eum antevertit, p. 77. Utriusque ratio indicatur, Ibid. Febres Intermittentes Vernales sunt, vel Autumnales, p. 78. Quae quidem Essentialiter distinguuntur, p. 79. Vernales omnes vel quotidianae sunt, vel Tertianae, ibid. Quare paucae Febres Continuae Vere occurrant, nisi in Constitutione Epidemica, p. 81. Intermittentes Vernales rarissime diuturnae, semper vero salutes, Ibid. Tertianae vernales à Phlebotomia & Catharsi indebitè celebratis, protrahuntur, Ibid. Aegrorum ab his Convalescentium nonnulli

Elenchus Reium.

nonnulli in Maniam incidunt, p. 82. Tertianæ Autumnalis Epidemica haud semper vacat periculo. Quartanæ Autumnales natu grandiores quandoque jugulant, p. 83. Juniores non nisi appetente Solstitio Brumali, frequentius etiam Æquinoctio Verno, ab iis liberantur, Ibid. Qui semel Quartanâ laboraverit, haud diu ab eâ secundâ vice multabitur, p. 84. Intermittentes Vernales suo arbitrio possint permitti, cum neminem jugulent, Ibid. Curantur nunc Emetico, nunc Diaphoreticis, nunc etiam Enematis, p. 85. Phlebotomia manu liberaliori celebrata diuturnas ea reddit, Ibid. Intermittentes Autumnales haud ita facile submoventur, p. 86. Earum Paroxysmi plerunque una eademque diei horâ variis aegris contingunt, Ibid. Harum Typus, præcipue Epidemicarum, primis invasionis diebus difficulter distinguitur, p. 87. Quartanæ genuina Autumnis soboles. Ibid. Quotidianam hâc tempestate nullam observavi unquam, Ibid. Intermittentes Autumnales oriuntur à sanguine in decidentie statu constituto, & proinde impressioni morbificæ magis obnoxio, p. 88. In Febris Autumnalibus tam Continuis quàm intermittentibus, Fermentatio, naturæ ductu, spatio horarum, 336 aut circi-

Elenchus Rerum.

ter peragitur, p. 89. Excipiuntur tamen istæ Febres quæ à levi aliqua offensa ex sex rerum non naturalium abusu ortum ducunt, p. 91. Adolescentulorum item Febres & eorum qui sanguine spirituofo sunt præditi, Ibid. Quæ ad Fermentationem requirantur, Ibid. Catharsis (nisi modo infra dicendo instituta) præsertim verò Phlebotomia in Intermittentibus Autumnalibus ubique nocent, p. 94. Intermittentium Tertianarum Autumnalium Curatio, p. 95. Tertianæ Duplicis Curatio, p. 96. Cortex Peruvianus inducias sæpius quartanæ impetrat, quàm eam debellat, p. 97. Magno cum ægri emolumento exhibetur, qui paululum ab ejus usu respirat à morbo, p. 98. Methodus exhibendi corticis, Ibid. & p. 99. Idem & in Tertianis quâ Vernis, quâ Autumnalibus cum fructu exhiberi potest, Ibid. In infantibus, & florentibus ætate, sive Tertianâ sive Quartanâ laborantibus, tota res naturæ permittenda, p. 100. In provec-tioribus Fermentatio Cardiacorum & Corroborantis Diætæ beneficio sustinenda, p. 101. Aeris mutatio his necessaria est, jam perfectâ sanguinis despumatione; ante hoc tempus minùs convenit, p. 102. Saltem oportet ut medicamento Cardiaco forti hoc temporis articulo utantur, Ibid. Calidiora citiùs

Elenchus Rerum.

citiùs exhibita, vel morbum duplicant, vel in Febrim Continuum permutant, p. 103. Sublato morbo æger sedulo purgandus est, p. 104. At non nisi elapso mense uno à quo non Paroxysmi tantum, sed etiam ea alteratio, quæ diebus iis, in quos incidere debuerat Paroxysmus, persentiscitur, prorsus evanuerint, p. 105. Purgatio quoties repetenda, & quibus intervallis, Ibid. Quorsum haustus Paregoricus horâ somni assumendus singulis vicibus, p. 106. Symptomata Febris Intermittentibus Vernis pauca superveniunt in declinatione, Autumnalibus plura & graviora, Ibid. Hydrops hic symptomaticus unde oritur, p. 107. Juvenes raro obsidet, nisi à Catharticis per febris decursum sæpe iteratis, accersitus fuerit, Ibid. Recens Catharticis & Aperientibus facile sanatur, Ibid. Hydrops ex Febre Intermittente natus non nisi post Febris discessum Catharticis expugnandus, at infusio- nibus rad. Raphani rustici, fol. Absinthii, Baccarum Juniperi, Cinerum Genistæ, & similibus tentari potest, p. 108. Infantum ventribus inflatis, Tussi, & Rachitidi quo pacto subveniendum, quoties à Febris Autumnalibus ista nascuntur, Ibid. Abdominis inflatio in pueris, & crurum tumor in Adultis, Febres has brevi solvendas

Elenchus Rerum.

prænuunciant, p. 110. *Vera Rachitides* rariùs occurrunt, nisi iis annis quibus *Intermittentes Autumnales* prædominium habent, Ibid. *Tonsillarum* dolor post *Febres* sive *Continuas* sive *Intermittentes*, cum *raucedine*, *oculis cavis*, & *facie Hippocraticâ* mortem certò imminentem præmonstrant, Ibid. *Mania* peculiaris *Intermittentes* diuturniores excipiens, modo longè diverso ab aliis ejus speciebus, *Cardiacis* sc. generosioribus sananda, p. 112. Nec *Venæsectionem*, nec *Catharsin*, nec *Enemata* potest ferre, Ibid. *Febris Continua* atque *Intermittentes* jam descriptæ, soli ferme erant morbi *Epidemici* qui per annos 1661, 62, 63, 64, emicuerunt. Eadem ab anno 1664. ad hunc usque Annum quo hæc edimus, rarissimæ *Londini* comparuere, p. 114. De *Variolis* hujus Constitutionis nonnulla, Ibid. & p. 115.

SECTION

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.

*Constitutio Epidemica Annorum 1665, &
1666. Londini.*

F*Ebris Continua Epidemica novi generis
unà cum morbis aliis Inflammatoriis
grassari incipit, p. 117. Ejus signa Dia-
gnostica, p. 118. Diarrhœa, quam in priore
Febre diximus assumpto Emetico præca-
veri potuisse, hâc ab eodem provocabatur,
Ibid. Pestis sævissimè debacchatur. Varia
ejus tempora, Ibid.*

C A P. II.

Febris Pestilentialis & Pestis.

*Februm nonnullarum, quæ pro Malignis
vulgò habentur, symptomata, non à morbi
indole, sed à Therapeia perperam admini-
stratâ proficiscuntur, p. 120. Febris verè
maligna cum Peste specie convenit, nec ab eâ*

Ff 4

nisi

Elenchus Rerum.

nisi ob gradum remissiore[m] discriminatur, Ibid. Variolæ & Pestis ostendunt morbos Epidemicos à diversâ Aeris massæ crassipendere, p. 121. Qualis ea sit planè ignoratur, Ibid. Pestis vix Britanniam nostram frequentius quàm post annorum circiter 40 revolutionem devastat, p. 122. Febres quæ anno uno vel altero post graviores Pestem grassantur Pestilentes sunt, & similem medendi rationem sibi vendicant, Ibid. Præter aeris διαθεσιν, requiritur etiam πυρσματος à pestifero aliquo corpore vel immediate, vel mediate transmissi fomes, ad Pestem excitandam, Ibid. Quæ ab aere jam infecto latius propagatur, p. 123. Quoties Epidemica est tempore inter Ver ac Æstate ambigente exoritur, Ibid. Alio aliquo tempore oppidò raro, p. 124. Aeris dispositio quantumvis λοιμώδης, Pesti excitandæ per se impar videtur, Ibid. Nec Pestis Epidemica erit nisi accedente idoneâ aeris Diathesi, p. 125. Modus invadendi describitur, Ibid. Repentina Exanimatio nisi in Pestis admodum funestæ exordio vix contingit, p. 126. Quibus tumores sine Febre & gravi aliquo symptomate prorumpunt, ii nullâ egent Curatione, Ibid. Morborum Essentiæ perinde ac Animalium stirpiumve nos latent, Ibid. Non causarum, sed

Elenchus Rerum.

sed methodi experientiâ comprobata cognitione, affectuum plurimorum curatio absoluitur, p. 127. Pestis est Febris sui generis, à particularum sanguinis spirituosiorum inflammatione originem ducens, Ibid. Febres Pestilentes ab inflammatione sunt remissiore, p. 128. Ignis sacer Pestis imago quædam, p. 129. Pestem ab inflammatione oriri pluribus argumentis conficitur, p. 130. Alexipharmaca aliaque calidiora medicamenta per accidens, tantum profunt, sc. quatenus Diaphoretica sunt, p. 132. Vinum liberalius haustum & Antidota fortiora complures verisimiliter in Pestem præcipitarunt, Ibid. In curandâ Peste, aut Naturæ succurremus ejusdem ductum sequendo, aut methodum tutiorem ab ejus methodo diversam substituendo, p. 133. Alexiteria tam in hoc quam aliis morbis omnibus, evacuationem potius sollicitando, quàm virtute aliquâ specificâ prodesse videntur, p. 134. Pestis per Abscessus in Emunctoriis; Febris Pestilens per Diaphoresin maximè ex Naturæ lege solvi videtur, Ibid. Diversa itaque his morbis medendi ratio adhibenda est, p. 135. Sudores in Peste excitati nonnunquam funesti, p. 136. Bubonis eruptionem materiam aliovorsum distrakendo sæpe impediunt,
P. 137.

Elenchus Rerum.

p. 137. In aliis morbis Naturæ ductum sequi, in Peste ei renunciare Medicus tenetur, Ibid. Vel per sanguinis missionem, vel per sudores Pestis expugnanda videtur, p. 138. Phlebotomia largâ manu ac repetitis vicibus celebrata, nullo tumore protuberante, nemini adhuc, quod scimus, unquam funesta, Ibid. Parca, vel tumore jam conspicuo instituta, quare semper damnosa, Ibid. & 139. Venæ-sectionem in Peste convenire plures iique gravissimi Scriptores jampridem senserunt, Ibid. Botalli testimonium luculentissimum, exemplis probans innumeris, Venæ-sectione in omni Peste supra omnia remedia salutarem esse, p. 140. Confirmatur idem Historia admirandâ & irrefragabili hîc apud nostros, p. 141. Pestilentis Fermenti per διαφύσιν dissipatio Evacuationi per Venæ-sectionem quo nomine anteferenda, p. 143. Quibus illa urgetur difficultatibus, Ibid. Maculæ purpureæ, Pestilenciales à Fibrarum sanguinearum dissolutione oriri videntur, non secus ac Vibices à plagâ fortiori inflictâ, p. 144. Diaphoresi justo præmaturius abruptâ, Bubones prodire jam incipientes vel remeant, vel nunquam ad legitimos Abscessus perducuntur, Ibid. Idem in Variolarum Abscessulis etiam accidit eâdem de causâ,

Elenchus Rerum.

causâ, Ibid. Quibus argumentis Author inductus est ut aliam ab eâ quam hætenus cum successu usurpaverat methodum, novæ huic Febri adaptaret, p. 145. Febres Continuae circa veris finem & initium æstatis vel in Intermittentes, vel in Pleuritides aliosque Generis Inflammatorii morbos promptissimè facessunt, p. 146. Febris Pestilentialis (dubitatur an non vera Pestis illa fuerit) tam Peste jam incipiente grassari, quam eâdem parcius sæviente ab Authore Venæ-sectionibus repetitis curata fuit, p. 147, & 148. Sanguis hîc aut sufficienti quantitate, aut non omnino detrahendus, p. 149. Quam ob causam Author ab hac methodo desistere coactus est, Ibid. Ejus rei Historia, p. 150. Qualem deinde medendi rationem substituit, p. 151. Venæsectio Diaphoresi præmissa, eam & tutiorem reddit, & expeditiorem, Ibid. Capitis obtectio ad sudores ciendos multum confert, p. 152. Ubi primum materiæ morbificæ radii versus ambitum corporis se exporrigunt, alvi profluvium & Vomitiones ab iisdem orta ultro sedantur, Ibid. Historiâ id confirmatur, p. 153. Diaphoresis ad naturalis diei spatium semper continuanda, Ibid. Ab abstersione sedulo cavendum, Ibid. Nec inducium nisi post horas 24. à finitis

Elenchus Rerum.

*fnitis sudoribus mutandum, Ibid. Si sudores citius abrumpantur, recrudescit illi-
cò symptomatum sevitia, p. 154. Objectioni
Diemerbroechii respondetur, contra pro-
lixiozem Diaphoresin, Ibid. Ostenditur
egros haud inde debiliores reddi, at vires
è contra recipere, Ibid. Æger in sudoris
vigore iusculis ac sorbilibus Confortativis
refici potest, p. 155. Catharticum postridiè
exhibendum, Ibid. Mirus hujus Methodi
successus in Febre Pestilentiali, p. 156.
Tumore jam enato venam aperire Author
non sustinuit, Ibid. Quà lege tutò id ten-
tari posse videtur, Ibid. Authoris sinceritas,
p. 157. Quid per Naturæ nomen intelli-
gi velit, p. 158.*

SECTIO

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.

*Constitutio Epidemica Annorum 1667,
1668, partim etiam Anni 1669,
Londini.*

V*ariolæ in Constitutione Pestilentiali
rarissimæ comparebant, p. 161. Quo
anni tempore invalescebant maximè, quo
minuebantur, Ibid. Novum Febris genus
cum Variolis exoritur, invalescens quoties
illæ minuerentur, quoties invalescerent, re-
cedens, p. 162. Cum Variolis unà etiam
disparuit, Ibid. Diarrhœa se his comitem
adjungit, p. 163. Morbus hic nihil aliud
esse videbatur quàm Febris quæ tum regna-
bat, introversa, Ibid. Hæ Variolæ Genui-
næ præ cæteris, ac Regulares; à quibus ut
in suo genere perfectissimis, tum vera mor-
bi Historia, tum medendi Methodus est
desumenda, Ibid. Non tantum Febris quæ-
dam propria, sed & peculiare Variolarum
genus*

Elenchus Rerum.

nus cuilibet Constitutioni peculiari competit. Ibid.

CAP. II.

Variolæ Regulares.

Quo anni tempore ingrediuntur Variolæ Regulares, quo etiam Irregulares, p. 165. Variolæ vel distinctæ sunt, vel Confluentes, Ibid. Discretarum symptomata ubi primum invadunt, p. 166. Eruptio quo tempore accidit & quo se habet modo, p. 167. Discretarum Historia, p. 168, & 169. Confluentium Historia, p. 170. & seq. Morbi magnitudo unde æstimanda, p. 174. Salivatio in Adultis, in Infantibus Diarrhœa Confluentes ferè semper comitatur, Ibid. Febris ab insultu primo usque ad Eruptionem, dein circa tempus maturationis Pusularum præcipuè dominatur, p. 176. Sub Vesperam exacerbatur morbus, Ibid. Variolis Discretis laborantes octavo, Confluentibus verò, undecimo die maximè intereunt, p. 177. Illorum Catastrophe describitur, Ibid. Horum item, p. 178. Regimen Calidius quibus minùs officiat, Ibid. Alia symptomata utrique generi Variolarum communia recensentur. Phrenitis sc. Affectus

Elenchus Rerum.

fectus Comatosus, maculae purpureae, p. 180. Mictus sanguineus, sanguinis sputum, à qua causa hic nascantur, p. 181. Urinae suppressio totalis quibus maximè contingit, & quo morbi tempore, p. 182. Symptomata à frigore suscepto oriunda pauca sunt & rarò occurrunt, Ibid. Inflammatio videtur hic morbus tum sanguinis, tum reliquorum etiam Humorum, p. 183. Duo habet tempora, separationis & Expulsionis, Ibid. Indicationes Curativæ duæ. 1. Ut æquabilis tenor Ebullitionis conservetur. 2. Ut Abscessuli sustineantur debito modo, p. 184. Cavendum ne nimium assurgat Ebullitio, & quamobrem, p. 185. Quo diutiùs natura separationem molitur, eo certius & universaliùs eandem absolvit, Ibid. Regiminis justò calidioris noxæ, p. 186. Nondum constat vel unum ex eo periisse, quòd Variolæ primò non eruperint, p. 187. Ebullitio Venæ-sectione, Clysteribus, Emeticis, Catharticis è contrario non est minuenda, Ibid. A Venæ-sectionis atque, aliarum Evacuationum usu promovetur sæpissimè Eruptio, nunquam impeditur, Ibid. Argumenta contra remedia Evacuantia, p. 188. Regimen calidius non tantum secretionis, sed quovis morbi tempore vitandum; & quâ de causâ, p. 189. Cavendum

Elenchus Rerum.

dum pariter à frigore: à quo etiam pustularum Eruptio impeditur, p. 190. Gradus caloris earum expulsionì promovendæ accommodatissimus Naturalis omnino est, Ibid. Cardiacorum usus quando indicatur, p. 191. Repetitis Ebullitionibus in sanguine excitatis ægrorum mors potiori jure tribuenda est, quàm Venæ-sectioni, p. 192. Curatio, Ibid. Variolæ ante diem quartum, qui Eruptioni proprius est, haud temerè in cutem propellendæ, Ibid. Nimia hâc diligentia ex Distinctis Confluentes possunt fieri, p. 193. Non opus est ut æger ante diem quartum lecto addicatur, p. 194. Sanguinis mictus, & maculæ Purpureæ ætate florentibus ideo nonnunquam superveniant, quòd lectulo præproperè nimis affigantur, Ibid. Cardiacum blandius die quarto exhiberi potest, si Eruptio parum pro votis succedat. Laudanum liquidum & Diascordium reliquis præferuntur, p. 195. Nec vel urgente Diarrhœa citiùs est illud propinandum, Ibid. In quo casu sanguis mittendus est, p. 196. In Genere Discreto atque æstivo tempore, æger singulis diebus per horas aliquot è lecto potest surgere, p. 197. Ejus commoda, Ibid. In lecto quoties jugiter cubandum est, non sunt adjicienda stragula præter ea quibus sanus consueverat,

rat;

Elenchus Rerum.

rat, Ibid. Sudores non sine ingenti periculo promoventur, p. 198. Vinum Canarinum, vel aliud Cardiacum in fine morbi exhibendum, nè halitus putridi in sanguinis massam postliminio revertantur, Ibid. Dieta etiam calidior eandem ob causam, Ibid. Discretum Genus ex sua natura omni vacat periculo, p. 199. Phlebotomia regimen calidius minus periculosum reddit, Ibid. Unde est quod tenuioribus æquior sit hic morbus, quàm divitibus, p. 200. Variolæ Confluentes haud minus à Discretis discrepant, quàm ab illis ipsa Pestis, Ibid. Æger hîc in lecto assidue continendus, at modicè tectus, nec uni ejus parti affixus. At persæpe versandus, ut evitentur sudores, p. 201. Ptyalismus, qui Evacuationi per pustulas pleniori hîc substituitur, in vigore conservandus, Ibid. Cum Eruptione incipit & die undecimo minuitur, p. 202. Tumor faciei dicto die evanescit; cum quo si salivatio unà dispareat in lubrico sunt res ægri, Ibid. Salivatio quò pacto promoveri possit, Ibid. Narcotica ad sustentandum Ptyalismum præ cæteris quibusque faciunt, p. 203. Quare non nisi Adultis ea sunt indulgenda, Ibid. Paregorica quæ adferunt Adultis commoda, Ibid. Post plenam eruptionem

G g

ad

Elenchus Rerum.

ad morbi usque finem tutò & utiliter sumuntur, p. 204. Qua horâ potissimùm exhibenda sunt, Ibid. In Variolis Confluentibus haud minùs certò Infantes Diarrhœa comitatur, quàm adultos Ptyalismus, p. 205. Diarrhœa in hac Variolarum specie salutaris, in distinctâ non item. Muliercularum eandem sistentium operâ multa infantium millia periere, Ibid. Facies ultimis morbi diebus Oleo Amygdalarum dulcium inungenda, p. 206. Sub hoc regimine à Cicatricibus non valde metuendum, Ibid. Olea & Linimenta officiunt hîc magis quàm prosunt, Ibid. Curatio symptomatum, Ibid. Ad promovendam faciei intumesceniam Paregoricum debet propinari, p. 209. Nonnunquam die octavo, sanguis è brachio copiosè extrahendus, Ibid. Auræ etiam liberiori exponendus, Ibid. Non quod pustulæ recedant perit æger, sed quod facies non turgescat. In quo Variolarum genere, & quo in casu Phrenitis Venæ-sectionem indicat, p. 208. Phreneticorum exempla suadent ut aere liberiori isti refocillentur, p. 209. Historia miranda cujusdam pro mortuo expositi, & eo pacto convalescentis, Ibid. In Variolis Confluentibus, si æger die undecimo à saliva jam viscidiorè pæne suffocetur, Gargarismate, vel etiam Emetico fortiori

Elenchus Rerum.

fortiori sublevandus est, p. 210. Coma etiam sanguinis contemperatione ac ventilatione curatur, p. 211. Ut & maculae Purpureae, Ibid. Mictus sanguineus, & sanguinis è pulmonibus eruptio ubique mortem prænunciant, p. 212. Urinae suppressioni quo pacto occurri potest, Ibid. Pustularum depressio, & Diarrhœa in Variolis Discretis medicamenta Cardiaca postulant, Ibid. Unde natus videtur rumor de crebrâ pustularum retrocessione, p. 213. Post morbum atrociorẽ sanguis quare è brachio extrahendus, p. 214. Æger ad tres vel quatuor vices purgandus est, Ibid. Crurum tumor sponte non facessens, quomodo tolli debet, Ibid.

CAP. III.

Febris Continua hujus Constitutionis.

Describitur hæc Febris, p. 216, & 217. Ejusdem cum Variolis prosapia omnino fuit, p. 218. Methodo tamen eadem quâ illæ curari non debuit, p. 219. Naturâ hinc Evacuationem per Ptyalismum designasse videtur, Ibid. Unde oritur Diarrhœa tam in hoc morbo quàm aliis Inflammatoriis, Ibid. In Febre Constitutionis Inter-

Elenchus Rerum.

mittentibus Epidemicæ, materia erat crassior, non nisi præviâ Digestione à sanguine separanda, p. 220. In hac non item, p. 221. Ejus Curatio, p. 222. In hac Febre, aliisque morbis Inflammatoriis Phlebotomia & Refrigerantia parùm prodesse solent, si aeger in lecto indefinenter se contineat, p. 223. Aeger in hoc morbo à sudoribus non levabatur, sed inde pejùs habuit, Ibid. Quibus rationibus ductus Authorem plerorumque Theoriæ hic adversatur, p. 224. Febris hæc à nudo potiùs calore, quàm ab humore aliquo è sanguine expellendo pendere videtur, Ibid. Cocta, non cruda sunt Medicanda, tam sudores respicit quàm Dejectiones, p. 225. Venæ-sectio & sanguinis Contemperatio Diarrhœam huic morbo familiarem, præ cæteris sistebant, p. 226. Regimen Calidum & periculosius erat, & pluribus gravabatur Symptomatis, Ibid. Febris hæc per Salivationem non raro solvebatur, p. 227. Quâ obortâ nulla convenit Evacuatio, Ibid. Refrigerantia Salivationem promovent, quam reprimunt Cardiacæ Calefacientia, p. 228. Diarrhœa Epidemica sine Febre, ejusdem cum hac Febre essentiæ videbatur, eadem planè habens Symptomata, & parem medendi Methodum postulat, p. 229.

SECTIO

SECTIO QUARTA.

CAPUT I.

*Constitutio Epidemica partis Anni 1669,
atque integrorum 1670, 1671, 1672,
Londini.*

Qui morbi ineunte Augusto 1669. sunt
ingressi, p. 231. Cholera morbus men-
se Augusto ferè finiebatur, Ibid. Quare
Tormina sine Dejectionibus Dysenterias
duratione non equabant, p. 232. Febris
Dysenterica, Dysenteriâ se ad tempus sub-
ducente, magis grassabatur, p. 233. Mor-
billi Variolis Anomalis Constitutionis Dy-
sentericæ viam sternebant, Ibid. Quo or-
dine varii morbi se ostendebant per annum
1670. p. 234. Quo etiam anno 71. Ibid.
Quo item anno 72. p. 235. Mensis Julius
certissima est Febrium Autumnalium Epo-
cha, uti Vernarum Februarius, p. 236.
Morborum circulus per omnem hanc Con-
stitutionem, p. 237. Uti morbi Epidemici

Gg 3

in

Elenchus Rerum.

in subiectis particularibus, ita etiam Constitutiones Generales suas habent periodos, Ibid.

CAP. II.

Cholera Morbus.

Cholerae morbi descriptio, p. 238. Cholera sicca, p. 239. Curatio Cholerae morbi nec Catharticis, nec Astringentibus est tentanda, & quamobrem, Ibid. Quo pacto perficitur, p. 240. Aegro in extremis ferè versante ad Laudanum rectà confugiendum est, p. 241. Cholera morbus qui quovis alio anni tempore invadit, ab hoc Legitimo toto cælo distat, p. 242.

CAP. III.

Dysenteria.

Tormina sine Dejectionibus nec suâ natura, nec Curationis methodo multùm à Dysenteriiis dissidebant, p. 243. Dysenteria Autumni initio solet invadere, appropinquant Hyemi cedens pro tempore, p. 244. Dysenteriae descriptio, p. 245. Cardiacorum & regiminis Calidioris in hoc morbo incommoda,

Elenchus Rerum.

incommoda, Ibid. Intestina quandoque Gangrænâ afficiuntur, Ibid. Aphthæ mortem imminuentem ut plurimum denunciant, Ibid. Hic morbus licet Adultis, maximè Grandævis, sæpe exitialis, Infantibus perbenignus est, p. 247. Epidemici ubi primum oriuntur principio magis spirituosio videntur inhærescere, & ad occasum vergentes magis crassi indies atque humorales redduntur, p. 248. Id contingit ob refractas particularum inimicarum vires à quibus pendet Constitutio Epidemica, p. 249. Probatur exemplo Pestis & Dysenteriarum, Ibid. Curatio, p. 250. Dysenteria hæc Febris videtur in intestina introversa, p. 251. Humores acres venâ sectâ revellendi & per Cathartica educendi. Sanguis Contemperandus, Ibid. Paregoricum quare temporius hic exhibendum quàm post Purgationes solet, p. 252. Aqua Cardiaca temperatior post Venæ-sectionem & Catharsin semel celebratam concedenda; maximè Grandævioribus, p. 253. Hi etiam lectulo magis addicendi, Ibid. In morbo contumaciori Paregoricum singulis diebus mane & serò ad septimanas aliquot tutò potest, & debet exhiberi, p. 254. Infantes quo pacto in hoc morbo tractandi, Ibid. Laudani Liquidi simplicior præparatio, p. 255. Nar-

Elenchus Rerum.

Narcoticorum vis non tam ab artificiosa præparatione, quàm ipsius Opii excellentia nativâ videtur pendere, Ibid. Opium est remedium Cardiacum præstantissimum, si non unicum, hætenus cognitum, p. 256.

Dysenteria, incipiente illâ Constitutione, ad modum ferè Cholera morbi optimè curabantur, non item sequentibus annis, p. 257.

Dysenteria eodem modo in Africâ per ea tempora sanabatur, p. 258. Exempla aliquot adducuntur, p. 259. Tenesmus sub finem hujus morbi non est ab ulcere Recti, sed à materia mucosa quâ intestina duplicantur, p. 260. Topicum qualecunque hîc nocet, Ibid. Sola Dieta Analeptica prodest, p. 261. Dysenteria inveteratæ Venæ-sectione repetitâ curatæ exemplum, Ibid.

CAP. IV.

Febris Continua hujus Constitutionis.

Febris Dysenterica describitur, p. 263. Aphthæ unde tam in hac Febre, quàm in Dysenteriis pervicacioribus, p. 264. Aeris qualitates manifestæ non sunt causæ Epidemicorum productivæ; eos tamen vel excludunt, vel admittunt pro tempore, Ibid.

Febris Stationaria quæ ad Epidemicum prædominan-

Elenchus Rerum.

*prædominantem attinet, Julio potissimum
sevit : Autumno verò appropinquante,
magno Epidemico cedit, p. 265. Nomina-
ta Febres symptomata varia à sua natu-
rà aliena, à manifestis qualitatibus mutu-
antur, Ibid. Unde tot Febres Novæ vulgò
audiunt, p. 266. Febris speciem optimè
dignoscet qui ad alios morbos eodem anno
ingruentes diligentius attenderit ; & ad
symptomata modum Evacuationis spectan-
tia. p. 267. Ad Methodum insuper, vel me-
dicamentum, à quibus Febris facillimè
vincitur, Ibid. Februm Stationariarum
symptomata vel intentiora sunt, vel remis-
siora, prout intenduntur vel remittuntur
symptomata Epidemicorum ad quos perti-
nent, Ibid. Febris hæc eadem Methodo
quàm Dysenteriae curabatur, nisi quòd Pare-
gorica Purgationibus interjecta obsessent,
p. 268. Tardiùs convalescentibus Lau-
danum in parva dosi, biduo triduove à
postremâ Catharsi elapso rite concedebatur,
p. 269. Auræ liberior usus viribus reno-
vandis imprimis conferebat, Febre fuga-
tâ, Ibid. Unde ansa ad hanc Praxin in-
stituendam data est, p. 270. Ad compro-
bandam medendi Methodum in Acutis re-
quiritur ut morbus quasi suoapte genio cedat,
Ibid. Adolescentes stupore ad Carum
accedente*

Elenchus Rerum.

accedente percussis, maximè qui in sudoribus extorquendis operam collocarant, nulla Arte sublevari poterant, p. 271.

C A P. V.

Morbilli.

Morbilli quo anni tempore regnant, p. 262. Eorum descriptio, Ibid. Et Historia, p. 273, & 274. Regimen justo calidius quæ hîc adferat incommoda, p. 275. Et quo pacto iisdem possit subveniri, Ibid. Morbillorum Curatio, p. 276. Morbillis & naturâ & Medendi ratione cum Variolis convenit, Ibid. Infantes Febre, Dyspnœâ aliisque Accidentibus post Morbillorum discessum laborantes, Venæ-sectione solâ liberantur, p. 277. Phlebotomia haud minùs tuta Infantibus quàm Adultis, p. 278. Convulsionibus Puerorum Dentientium præ Specificis quibuscunque opem fert, Ibid. Infantum item Pertussis, vel Tussis Convulsivæ, p. 279.

C A P.

C A P. VI.

Variolæ Anomalæ hujus Constitutionis.

Variolæ Anomalæ Distinctæ quibus discriminabantur à Genere Distincto Regulari, p. 283. Ad Confluentium naturam illæ propius accedebant, inflammationis majoris participes, Ibid. Confluentes Anomalæ quibus discrepabant à Confluentibus Regularibus, Ibid. & 284. Curatio Variolarum Anomalarum utriusque generis, p. 286. Inflammatio in his quàm in Regularibus intensior, regimen temperatum magis adhuc efflagitabat, p. 287. Fluxus mensum, tempore non consueto, liberalem liquorum Refrigerantium usum suadet & quare, p. 288. Remedia Cardiaca & regimen calidius hîc adhibita plurimas mulieres pessundederunt, p. 289. Historia cujusdam fluxu mensum unà cum Variolis laborantis insignior, Ibid. In genere Discreto satis erat ut æger pro sitis modo Cerevisiam tenuem potaret.

C A P.

Elenchus Rerum.

C A P. VII.

Colica Biliosa.

Quo nomine hîc venit tractanda, p. 293. Vel Dysenteriam diuturniorem excipiebat, vel à Febre ordiebatur, Ibid. Ejus morbi descriptio, p. 294. In Iliacam Passionem facile transit, Ibid. Causa morbi est acris aliquis sive humor sive halitus è sanguine in intestina excussus, p. 295. Curatio Venæsectione & Cathartico Leniente perficitur, Ibid. Si à fructibus Horariis aut cibo ducentis oritur morbus, ventriculus est eluendus & Anodynum exhibendum antequam secetur vena, p. 296. Quando intendende sunt Catharticorum vires, & quam ob causam, Ibid. In magna Ventriculi debilitate & Vomitione Narcoticum Cathartico præmittendum, p. 297. Anodynum mane & serò exhibendum quotidie & spatio inter Purgationes medio, & post singulas Purgationes, Ibid. Tutissimè repetuntur Narcotica urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit, p. 298. Enemata Carminantia diuturniorem morbum reddunt, p. 299. Cùm Evacuationes copiosiores non diu ante Colicæ adventum fuerint

Elenchus Rerum.

fuertint instituta, à Paregoricis omnino incipiendum est, Ibid. Ejus rei exemplum proponitur, p. 300. Equitatio, cæteris non proficientibus, Curationem nonnunquam absoluit. Cautiones circa eam, Ibid. Exemplum memorabile, p. 301. Unde est quod Equitatio tantum præstet in morbis Chronicis quam plurimis, p. 302. Qualis Dieta hîc conveniat, Ibid. In morbo diuturniore, & magna debilitate Aquæ Epidemicæ, Mirabilis, aut alterius similis usus debet concedi; & quare, p. 303. Dieta tenuis quare aliquandiu post depulsum morbum est observanda, Ibid. Colica Hysterica Biliosæ simillima, p. 304. Quibus potissimum fœminis contingit. Ejus descriptio, Ibid. Levissima animi commotio dolorem revocat, p. 305. Exercitium item prematurè nimis susceptum, Ibid. Vapores, sic vulgò dicti, symptomata pariunt parti quam obsederint accommoda, plerosque morbos affabrè simulantes, Ibid. Colica Hysterica Biliosam nonnunquam mentitur, Ibid. Quandoque etiam vel Renum, vel etiam Vesicæ calculum. Enematis, aliisque Lithontripticis exasperatur, p. 306. Sedatur Anodyno, Ibid. Nulla corporis pars, siue interna, siue externa ab ejus insultu eximitur, Ibid. Nec Venæ-sectio, nec Catharsis

Elenchus Rerum.

Catharsis hîc celebranda. Nocent & Enemata, p. 307. Hic morbus à spirituum àταξία, potius quàm vitio humorum videtur nasci, Ibid. Emetica etiam frustra propinantur, p. 308. In fœminis tamen temperamenti magis sanguinei & Viraginibus, nonnunquam vel Phlebotomiâ, vel Catharsi, vel utrâque Anodyno via aperienda est, p. 309. Hæc Methodus doloris symptoma tantùm respicit, non causam morbi, Ibid.

SECTIO

SECTIO QUINTA.

CAPUT I.

*Constitutio Epidemica partis Anni 1675.
atque integrorum, 1674, 1675.*

EXolescente Constitutione Dysentericâ,
Nova suboritur circa initium Julii
1673. Syllabus morborum se per hoc tri-
ennium excipientium, quo ordine inva-
lescebant, recedebantque, p. 312, 313.
Dysenteria & Diarrhœa pro hujus Febris
symptomatis potius quàm morbis Essenti-
alibus erant habendæ, p. 314. Post su-
bitam tempestatis mutationem Catarrhi &
Tusses se huic Feбри adjungunt, unde nas-
cuntur symptomata Peripneumonica &
Pleuritica, Febre eâdem manente, p. 315.
Constitutio hæc perquam est Anomala, ut &
ejus morbi, p. 316.

CAP.

Elenchus Rerum.

C A P. II.

Febris Continua hujus Constitutionis.

Nascente morbo majora erant inflammationis signa, quàm eo jam proveciore, p. 317. Symptomata huic Febri peculiariter recensentur, Ibid. Affectus quidam Comatosus hanc Febrim comitabatur, nonnunquam in Aphonia desinens, p. 318. Qui eo passu discessit quo vires ager resumpsit, p. 319. Remedia Calidiora & Diaphoretica symptomata hoc accersebant, Ibid. Ubi primum erupit hæc Febris nullum habuit Epidemicum sibi σύγγενον, unde ejus species difficilior investigabatur, p. 320. Phlebotomia in hac Febre haud plus semel celebranda erat; repetitis Enematis ac Medicamentis refrigerantibus curatio absoluebatur, p. 322. Epispastica posteriori cervici applicita hic magis ex usu quàm in aliis Febribus, Ibid. Curatio, p. 323. Enemata quo usque repetenda, Ibid. Quare è lecto surgendum erat quotidie, p. 324. Cavendum tamen nè diutius quàm par est ager à lecto abfuerit, p. 325. In morbi declinatione tutius ager in lecto jugiter decumbit, quàm vel initio, vel in statu & quare,

Elenchus Rerum.

quare, Ibid. Diaphoresis non omni Febris debetur, p. 326. Sudores à prævia Digestione fluentes prosunt, nocent alii, p. 327. Intermittentium Paroxysmi, & Febris ejus Constitutionis in παρὰ πῦρ sudorem Criticum postulant, Ibid. Febris item Pestilentialis vel primis morbi diebus, Ibid. In hac Febris specie, quæ sine sudoribus potuit fugari, non sine discrimine in sollicitabantur, p. 328. Stupor Comatosus à nimia Curatricum diligentia sudores importunè provocantium, ut plurimum inevitabatur, p. 329. Quo pacto symptoma hoc vincebatur, p. 330. In Morborum curatione nocet quandoque festinatio, p. 331. Etiam incongrua ciborum generum Convalescentibus nonnunquam indulgenda, p. 332. Spiritus Vitrioli ad Phrenesin debellandam egregiè contulit, p. 333. Dysenteria symptomatica quo pacto tollebatur, p. 334. Diarrhœa à Narcotico, ubi opus erat, sistebatur, p. 335. Narcoticorum usus hoc solo in casu hîc erat probandus, Ibid. Convalescentium sudores Nocturni unde orti, & quo modo tollendi, Ibid.

Elenchus Rerum.

C A P. III.

Morbilli.

Morbilli Anomali hujus Constitutionis quibus maximè differebant à Regularibus jam descriptis, p. 337. Febris Morbillofa nec Venæ-secctionem tulit, nec Enemata: Methodo Morbillis dicata concessit, p. 339.

C A P. IV.

Variolæ Anomalæ hujus Constitutionis.

Variolæ hujus Constitutionis nigras Anni 1670. satis referebant, p. 340. Putredinis majoris erant soboles, naturæque magis crassæ ac inconcoctilis, p. 341. Quantò mitior morbi species, tantò citiùs pustulæ ad maturitatem, morbus ad finem perducitur, Ibid. Per tres hæc Constitutiones, posterior Variolarum species priorem semper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minùs coctilem, p. 342. Species nova hæc videtur è priore jam inveterascente suborta, Ibid. Morbi Epidemici ab aere effluviis à minerali aliquâ fermentatione repleto, oriri videntur,

Elenchus Rerum.

videntur, p. 343. Eousque propagantur donec expiraverit subterranea illa halituum minera, p. 344. Curatio, Ibid. Indicationes planè contrarias suggerit hic morbus, Ibid. Quæ in Variolis aliis Confluentibus feliciter cessit methodus, hîc non profecit, p. 346. Spiritus Vitrioli omnem numerum absolvit, Ibid. Quo tempore & modo exhibendus, Ibid. Quæ ab eo liberaliùs sumpto commoda, p. 347. Nihil ab eo incommodi, licèt Salivationem ferè sistat, cujus vicem subeunt Dejectiones aliquot, p. 348. Nullum Variolarum vestigium vel apud Hippocratem vel Galenum, unde excusatio Methodus nova, cùm Modernorum tantùm Curationibus adversetur, p. 352. In Curatione Febrinum Variolosarum eadem pariter de causâ innovandum fuit, Ibid. Videntur morbi certas habere Periodos pro occultis alterationibus quæ terræ visceribus accidunt, pro variâ sc. ejusdem ætate ac duratione, p. 353. Unde Novæ Morborum species exoriuntur, prioribus etiam extinctis, Ibid.

Elenchus Rerum.

CAP. V.

Tusses Epidemicæ cum Pleuritide & Peripneumoniâ supervenientibus.

Ex improvisâ symptomatum mutatione Febris, quæ eadem manebat, pro Pleuritide Essentiali, aut Essentiali Peripneumonia ab incautioribus est habita, p. 355. Mendendi Methodus eadem quæ Febri hujus Constitutionis quadrabat; ab illâ verò quæ Pleuritidi veræ conveniebat, longè diversa, p. 356. Non eo anni tempore invadebat Febris hæc quo solet Pleuritis, Ibid. Curatio, Ibid. Tussis ex quâ ægroti nascitur, ut & Febris eam comitans, Ibid. Nova hæc Febris in Febris Stationariæ tum regnantis nomen & familiam statim transit, p. 357. Tussis sine Febre, abstinentiâ à carnibus, moderato exercitio, & Ptisanâ Pectorali Refrigerante curabatur, Ibid. Nec Narcotica, nec Liquores Spirituosi, nec Diaphoretica hic tutò usurpabantur ad sedandam Tussim, p. 358. Et quare, p. 359. Enemata (tam in hac quam aliis Febris) fractis jam morbi viribus non sunt repetenda; maximè

in

Elenchus Rerum.

in Fæminis Hystericis, Virisque Hypochondriacis, p. 360. Pleuritis vera solâ repetitâ Venæ-sectione curatur. In hac Febre semel, velut plurimum bis, venam secasse satis erat, p. 361. De Pleuresi malignâ dictâ, quæ Venæ-sectionem non fert, p. 362. In Pleuresi symptomaticâ non multo plus sanguinis symptomatis ratione educendus est, quàm Febris nomine, à quâ pendet, educi debuerat, p. 362. In Februm Curatione Anni Constitutio, quatenus huic alterive Epidemico producendo favet, ob oculos semper est habenda, p. 363. Malignitas in particulis calidissimis ac spirituosissimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ adversantibus, consistere videtur, p. 364. Particulæ dictæ assimilando agunt, p. 365. Hæ in Peste sudoribus eliminari possunt: Non vero in iis Febribus in quibus particulæ assimilantes non ita sunt subtiles, Ibid. Usu Calefacientium actuatæ, magis assimilant particulæ calidæ, & humores extenuati minùs resistunt, p. 366. Docet experientia Purpureas Februm maculas, & Variolarum Pustulas nigras à calefacientibus augeri. A regimine verò moderatiori minui solere, Ibid. Particulæ vixegæ in Peste ita quandoque subtiles sunt, ut ne sanguinem qui-

Elenchus Rerum.

dem in Ebullitionem attollant, unde eger sine Febre perit, p. 367. In malignis aliis Epidemicis ita parca Febris signa conspiciuntur, nonnunquam ob Confusionem in sanguine & humoribus, nonnunquam etiam ob metastasin mineræ malignæ in genus Nervosum, vel alias corporis partes, Ibid. Nulla alia Methodus Medendi malignitati qualicunque, præter eam quæ Epidemico cui inhæret, debetur, p. 368.

C A P. VI.

Anacephalæosis.

Quinque Constitutionum Genera; quinque nimirum aeris Diatheses, quæ totidem Februm Epidemicarum species peculiare producebant, hoc tractatu describuntur, p. 370. Harum prima, Depuratoria quæ dici potest, præcipua Naturæ Febris videtur, Ibid. Huic adaptantur Axiomata quæ tradiderunt Hippocrates alique Medici Antiqui: Sequentibus Februm speciebus vix accommodanda, p. 371. In hac Constitutione Febres Continuæ in Intermittentes, utpote sibi cognatas, facile transibant, in aliis verò rarissimè, p. 372. Febris Continuæ species potest dignosci, primò ab aliis Epidemicis

Elenchus Rerum.

Epidemicis eo locorum tum grassantibus,
p. 373. *Secundo à propriis cujuslibet Fe-*
bris symptomatis, p. 374. *Ægri sive suda-*
tio, sive siccitas in hoc vel illo morbi tem-
pore, Febris speciem præ cæteris demon-
strat, Ibid. *Cognitio speciei Novæ Fe-*
bris vertente primùm anni Constitutione,
à perdiligenti atque accuratissimâ Circum-
stantiarum omnium observatione pendet,
p. 376. *Indicatio à Juvantibus & Læ-*
dentibus sumenda ad Curationem saltem
relinquitur, Ibid. *Ubi nondum constat*
quid sit agendum, nihil agendo & Medico
& Ægro optimè consulitur, p. 377.

Hh 4 SECTION

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

Febres Stationariæ quæ à particulari anni Constitutione pendent & singulae suo ordine grassantur. Intercurrentes quæ cum Stationariarum quibuscumque, ut etiam & secum invicem eodem anno indifferenter commiscuntur, p. 379. Intercurrentes sunt Febris Scarlatina, Pleuritis, Peripneumonia Notha, Rheumatismus, Febris Erysipelatosa, Angina. In his Febris morbus Primarius videtur, & reliqui Affectus tantum ejus symptomata, vel *αετιωσ* modum, vel partem in qua illa fit, spectantia, p. 380. Intercurrentes nonnunquam, licet non ita frequenter ac Stationariæ, Epidemicè grassantur, p. 381. Duo hæc Februm Genera quoad Causas externas sæpenumerò conveniunt, p. 382. Plures præmaturâ Vestium Abiectione, & subitâ Refrigeratione post exercitium, quàm Peste, Gladio & Fame simul omnibus

Elenchus Rerum.

omnibus, pereunt, Ibid. Vestes quibus quis assueverit non nisi mense uno ante Solstitium Æstivum, & alio idem proximè excipiente sunt deponendæ, p. 383. Quoties hi morbi Essentiales non sunt, sed Febrium Stationariorum Symptomata, istâ Methodo tolli debent quâ Febris illa curatur, Ib. In genere ad Anni Febrim seriò attendendum est, Ibid. Qualia sunt Symptomata quæ invasionem Febris Stationariæ comitantur, talia omninò erunt Symptomata quæ insultum sive Pleuritidis, sive Anginæ sequuntur, quoties ejusmodi Febris Accidentia sunt tantùm; quo ab Essentialibus morbis distinguuntur, p. 384. Anni tempus quo Intercurrentes plerique infestare solent, Essentiales ii fuerint, an Symptomatici, subinnuit, p. 385. In Februm curatione maximi momenti est scire quâ portâ sit excludenda materia Febrilis, p. 386.

CAP. II.

Febris Scarlatina.

Exeunte æstate ut plurimum invadit: infantes præ cæteris, p. 387. Descriptio morbi, Ibid. Curatio, Ibid. Nec Venæ-sectione, nec Enematis, nec Cardiacis est opus. A carnibus

Elenchus Rerum.

*carnibus tantum & spirituosus liquoribus
æger abstineat, nec foras prodeat, nec lecto
perpetuo affigatur, p. 388.*

CAP. III.

Pleuritis.

*Quare tempore inter Ver & æstatem medio
potissimum invadat, p. 389. Morbi Histo-
ria, Ibid. Temperamento sanguineo prædi-
tos Rusticosque frequentissime aggreditur,
Ibid. Febris quandoque supervenit, sæ-
pissime ex intempestivo ac præpostero Cali-
dorum Medicamentorum usu, p. 392. De
Pleuriticorum sanguine quedam notatu
digna, p. 393. Curatio Pleuritidis, p. 394.
In Adultis raro minori quàm 40. circiter
unciarum sanguinis impensa sanatur, p. 397.
Diarrhœa repetita Venæ-sectione sistitur,
Ibid. Æger è lecto quotidie eximendus ad
horas aliquot, Ibid. Hic morbus Expec-
tationi eliminandus non sine ingenti peri-
culo committitur, p. 398.*

CAP.

Elenchus Rerum.

CAP. IV.

Peripneumonia Notha.

Sub Hyemis exitum emergit : Paulo habitiores & crassos, virilem aetatem assequutos, vel prætergressos, liquoribus spirituosus addictos præcipue aggreditur, p. 400. Morbi descriptio, Ibid. In habitioribus nulla fere Febris indicia, vel ob interceptam Circulationem, vel Pituitæ, quâ sanguis gravatur, copiam, p. 401. Curatio Venæ-sectione, Remediis Pectoralibus, & Diætâ Refrigerante perficitur, Ibid. In crassioribus, maximè ætatis florem prætergressis, cùm minùs feliciter cedat Venæ-sectio repetita, Catharsis crebrior est substituenda, p. 402. Sanguis è brachio ægri in lecto jacentis extrahendus, Ibid. Vera Peripneumonia à Pleuritide in eo tantùm differt quòd Pulmones universaliùs afficiat, p. 403. Notha hæc Peripneumonia ab Asthmate sicco distinguitur Febre, quam illa semper habet comitem, p. 404.

CAP.

Elenchus Rerum.

C A P. V.

Rheumatismus.

Annis florentes maximè, atque Autumno præcipuè invadit : à repentino frigore post calefactionem admissa plerumque oritur, p.405. morbi Historia, Ibid. Febris sæpe recrudescit ob materiam morbificam ab intempestivo externorum usu reperiussam, p. 406. Arthritis sæpe audit hic morbus, quoties à Febre sejungitur : non est tamen, Ibid. Eo desinente æger nonnunquam membrorum motu ad mortem usque privatur, Ibid. Lumbago Rheumatica, alia hujus morbi species, describitur, p. 407. Utraque morbi species ab inflammatione orta, Venæsectione & refrigerantibus tollenda est, p. 408. Ab Anodynis abstinendum, quorum usu morbus figitur, p. 409. Quo tempore Purgandus æger, p. 410. Dolores à Rheumatismo imperitè tractato relictæ pro Scorbuticis sæpè habentur, p. 411. Scorbutus non ita frequens apud nos morbus est atque à vulgo putatur, Ibid. Multi ex iis Affectibus qui Scorbutici audiunt, vel effecta sunt morborum Fientium, vel nondum perfectè devictorum reliquæ, Ibid. Probatum

Elenchus Rerum.

Probatur illud exemplo Arthritidis, Podagræ, atque Hydropis, p. 412. Methodus Medendi non adulterinis illis symptomatis, sed ipsi morbo, seu perfectè formato est accommodanda, p. 413. In Rheumatismo inveterato longius spatium inter Venæ-sectiones repetitas est interponendum, p. 413. Fontanella in crure, & spiritus Volatilis Domini Doctoris Goddard hîc profunt, p. 414.

C A P. VI.

Febris Erysipelatosa.

Describitur morbi species notissima, p. 414. Describitur species alia rariùs occurrens, p. 415. Curatio materiam peccantem Evacuantibus, partibus jam impactam Discutientibus, & sanguinem contemperantibus, absolvenda, p. 416. Topicis etiam post Catharsin applicandis, Ibid. Que Dieta hîc conveniat, p. 417.

C A P.

Elenchus Rerum.

CAP. VII.

Angina.

*Tempore Ver atque Æstatem interjacente, Juvenes præ cæteris, & temperamento sanguineo præditos, Rufos item, invadit, p.418. Morbi descriptio, Ibid. Curatio sanguine copiosè detractò primùm è brachio, mox ex Ranulâ utraque; Litu ex ex melle Rosaceo & spiritu Vitrioli; Gargarismate; dein Catharsi perficitur, p.419. Enema etiam Refrigerans & Emolliens quotidie injiciendum est. A carnibus omnino, à Lecto per horas aliquot singulis diebus abstinendum, p.420. Angina symptomatica eadem Methodo quâ Febris cujus symptoma est, debet curari, Ibid. Nonnullæ Febres Intercurrentibus annumerandæ, vulgò pro symptomatis tantùm habentur. Hujusmodi sunt Hæmorrhagia Narium, & Hæmoptoe, p. 421. Describitur Narium Hæmorrhagia, Ibid. Ejusdem Curatio, Ibid. Quo nomine Catharsis hîc instituenda, p. 422. Hæmoptoe ejusdem ferè indolis cùm Hæmorrhagia jam tractatâ, p.423. Eandem ferè quam
Hæmorrhagia*

Elenchus Rerum.

Hæmorrhagia Methodum medendi sibi vendicat, nisi quod Catharsin minus ferat ; à quâ, præsertim repetitâ, æger facile in tabem conjicitur, Ibid. Conclusio, Ibid.

FINIS.
